

København, Februar 1919,

Kommandør Otto Frederik Henrik Irminger, ældste Søn af Vice-Admiral Kammerherre *Carl Ludvig Christian Irminger* (født 3. April 1802, død den 7. februar 1888), der i 1832 ansattes som Lærer i Sømandskundskab hos daværende Prinds Frederik, senere Kong Frederik den 7.de, og derefter som Adjudant og General-Adjudant for Sø.Etaten, anmoder herved det Kongelige Bibliotek om at modtage og opbevare medfølgende Pakke, indeholdende min Faders Memoirer, der først maa åbnes og gøres tilgængelige i Aaret 1963, et hundrede Aar efter Kong Frederik den 7.des Død.

Sådan indledes de to pakker, dels "Noticer angaaende Frederik VII", dels en pakke med forskellige bilag, breve, tegninger o.a. De er i bibliotekets håndskriftsamling under signaturen Nks. 2799 fol.

Som nævnt ovenfor har manuskriptet været utilgængeligt indtil 1963. Det år tog Onkel Otto som ældste levende efterkommer af Admiralen et uddrag af papirerne, men mente, at der burde lukkes i yderligere 30 år, hvilket dog ikke forhindrede, at Erik Reitzel-Nielsen i 1971 i Personalhistorisk Tidsskrift kunne offentliggøre en artikel under Titlen "Irmingeres Optegnelser om Frederik VII". I 1972, i tidsskriftet Fund og Forskning er der en artikel af N.L. Faaborg "Grevinden, kammerherren, maleren og ministeren. Af admiral Irmingers Erindringer"

Papirerne er nu almindeligt tilgængelige.

Materialet omfatter godt 600 foliosider, dog er kun halvdelen af siderne med tekst. Det er som venteligt i gotisk håndskrift, men dog rimelig let læselig, så det har ikke været vanskeligt at "oversætte", dog har der været en halv snes steder, hvor jeg har måttet søge bistand hos skriftklog - det lokale Museums direktør, Mogens Thøgersen, som tidligere har hjulpet mig med gamle sygejournaler).

Jeg har i "oversættelsen" bibeholdt de ældre stavemåder, men man kan se, at Admiralen ikke har været helt konsekvent, og hans kommasætning er også noget mærkelig.

For at gøre det lettere at læse har jeg indskudt nogle overskrifter og har desuden lavet flere afbrydelser i den fortløbende tekst.

Arbejdet med at skrive disse "noticer" er afsluttet i 1868 og dækker perioden

fra 1832 til 1863, og man kunde antage, at der nemt ville være et og andet, hvor oplysningerne var mere eller mindre usikre, men der henvises i teksten flere gange til egne samtidige notater og dagbog. Man kan da også af de ret nøjagtige rejsebeskrivelser og de "logbogsoptegnelser" som jeg har udeladt i "oversættelsen", at Irminger har haft et grundlag for det, han har nedfældet.

Jeg har forsøgt, i den udstrækning jeg har haft mulighed derfor, at forsyne oversættelsen med en række noter. En af vores lokale generaler, Jens Frandsen har givet mig nogle gode "tips", og såvel paa Det Kongelige Garnisonsbibliotek på Kastellet som På Marinens Bibliotek har de været meget hjælpsomme.

Disse noter er paa indeværende tidspunkt langt fra færdige - og det vil sikkert tage en del tid at få dem færdiglavede, så de vil komme senere som et tillæg.

Hjørring, Januar 2007
Hans J. Møller

Noticer angaaende Frederik VII.

1832

En dag i Februar blev jeg kaldet til Proces i Admiralitets og Commissariats Collegiet Statsminister Vice-Admiral Steen Bille¹. Da jeg indfandt mig for Admiralen, sagde han: Kongen (Frederik VI) vil have at Prinds Frederik (som dengang var gift med Frederik VI.s datter, Prindsesse Vilhelmine) gøres bekiendt med Søværnen, og jeg har anbefalet Dem til at give ham Undervisning deri.

Til Foraaret skal Fregatten Havfruen paa Beseiling med Fregatten Nymfen - Det er Hensigten at Prindsen gaaer til Søen med Havfruen paa dens forestaaende Togt, og De vil derfor blive kommanderet med Fregatten, for at Prindsen under Deres Veiledning kan sætte sig ind i Søtjenesten, vil De derfor gaae over til H. Majestæt og melde Dem. (Admiral Bille boede i Amaliegade i Gaarden ligefor Blancogaarden, og Kongen beboede Palaiset paa Amalienboig nærmest Colonnaden og ud imod Havnen).

Klokken var omtrent 10 Formiddag da jeg kom over i Forgemakket og da jeg meldte mig til den jourhavende Adjudant lod det til, at han kendte mit Ærinde; thi da jeg nævnte mit Navn svarede han: "Jeg skal strax underrette HM om, at De er kommen". Saasnart Adjudanten kom ud fra Kongen, kaldte han paa mig og sagde jeg skulde gaa ind til Kongen, endskiøndt flere høitstaaende Embedsmænd vare i Forgemakket og ventede paa en Audiens.

Dette var først anden Gang i mit Liv at jeg i en Audiens skulde til Kongen - Første Gang var det i 1825, da jeg efter at have taget en Sørover ved Øen Culebra (imellem St. Thomas og Puerto Rico)² kom til HM for at takke for den Skrivelse Kongen havde ladet mig tilstille, for at tilkendegive mig sin "Tilfredshed og Tak" for denne Affaire.

Da jeg kom ind til HM sagde han: "jeg har udnævnt Dem til Lærer i Sømandsskab for Prinds Frederik, vil De nu lære ham hvordan man skal lægge en Last i en Orlogsmænd og hvordan man skal takle et Skib. De skal nu ud med Fregatten Havfruen og saa maa Prindsen gjøre Pligterne med Dem ombord. Vil De nu gaa til Prindsen og melde Dem for ham som hans Lærer i Sømandsskab og aftale ham det fornødne, naar han ønsker at Timerne skal begynde".

Herpaa gik jeg til Prindsen, som dengang beboede det samme Palais som der i mine Cadetdage havde været Søcadet-Akademi.

Aldrig havde jeg talt med Prindsen og kun siælden seet ham, idet jeg lige siden jeg i 1822 blev Officer, kun havde tilbragt 9 à 10 Maaneder i Kiøbenhavn thi dels har jeg fra 1822 til 1832 været 2 gange med Orlogsmænd, hver Gang 1 Aar i Vestindien. Flere Reiser havde jeg gjort til Koffardis til Vestindien, Middelhavet, Island etc., havde endvidere i 1827 og 28 været konstitueret Havnecapitain i St. Thomas - og kort derefter foretaget en Reise gennem Holland, Frankrig, Schweitz, Italien og Sicilien, hvilken Reise medtog 1 Aar.

Prindsen kendte mig ikke, og da jeg kom ind til ham underrettede jeg ham om mit Ærinde fra Kongen - HKH tog meget venlig imod mig, og da jeg spurgte naar Prindsen befalede at Undervisningen skulde begynde, svarede han i morgen. Major Fibiger³ som havde været hans Lærer, jeg troer i Mathematik, var netop for Prindsen og bad om at maatte være tilstede i Timerne, hvorimod jeg jo Intet kunde have at indvende.

Den næste Formiddag til den bestemte Tid, kl. 10 mødte jeg paa Palaiet - Søcadet-Academiets store Takkelbræt var laant til Undervisningen og var blevet stillet op i det store Værelse i underste Etage, hvor Prindsen plejede at opholde sig. Prindsen, Major Fibiger og Kammerjunker Holstein⁴, hans Adjudant, vare tilstede og Undervisningen begyndte ved Takkelbrættet, hvor jeg foredrog de forskellige Gienstande vedrørende Skrog og Takkelage. Det lod til at interessere Prindsen og da Timen var tilende, indbød han mig til Frokost, som var dækket i det tilstødende mindre Værelse -

Det blev nu bestemt, at der hver dag skulde læses 1 Time fra 10 til 11 Formiddag.

De første Timer gik meget regelmæssige - det var noget Nyt, men efterhaanden kølnedes Lysten - ofte var Prindsen ikke staaet op naar jeg kom - og naar Timen omsider begyndte, hændte det ikke siælden, at en eller anden højere-staaende Officer eller Embedsmand ønskede at gjøre sin Opvartning kort efter at Undervisningen var begyndt - som oftest var de Besøgende gode Venner og i stedet for at lade dem afvise, bleve de modtagne - Undervisningen var da tilende, der spistes Frokost og derefter gik Prindsen med Vennerne hyppigen til Billardbordet, hvor der saa ikke sjielden blev drukken Champagne og spillet flere Timer - da jeg ikke var vant til sådant Tidsfordriv, undskyldte jeg mig gjerne fra sådant Tidsfordriv og forlod i Almindelighed Prindsen strax efter Frokosten, som i Almindelighed varede meget længe; Thi det hørte til Dagens Orden, at Prindsen spiste en Kylling daglig til Frokost; med den største Omhu trancherede Prindsen denne og pillede ethvert Been, men da Prindsen taledede meget, ja, han var saa at sige den eneste Talende, er det en Selvfølge at Frokosten undertiden varede flere Timer. Til Frokosten nød HKH hyppig enten flere Snapser eller flere Glas Madeira, og yttrede jævnlig at

han havde lært at drikke Brændevin i Excerserskolen ved Artilleriet paa Amager Fælled, thi her, sagde Prindsen, var det Skik og Brug at man strax om Morgenen drak Brændevin; kom der under Frokosten nogle af de saakaldte gode Venner, f.eks. General Friboe⁵, Adjudant for Kongen Oberst Rømeling⁶ etc.etc.blev der ofte rekvireret Champagne, hvilket fra om Morgenen eller fra om Formiddagen naturligvis gjorde Prindsen mindre vel til at sysselsætte sig med nyttige Gienstande den øvrige Deel af Dagen.

En Formiddag da jeg gik hjem, jeg boede dengang paa Christianshavn, og passerede Holmens Bro, vilde et ungt Fruentimmer upaatvivleligen være bleven en overkørt, dersom jeg ikke hændelsesvis havde været i Nærheden og reven hende afveien for Hestene. Jeg lagde ikke videre Mærke til hvordan hun saa ud, men da jeg gik i Uniform med trekantet Hat, har hun uden Tvivl faaet at vide, hvem jeg var. Da jeg næste Dag kom til Undervisningstimen, sagde Prinsen "De reddede igaar en ung Dame fra at blive overkørt ved Holmens Bro". Da jeg spurgte Prindsen hvorfra han havde erfaret en sådan U betydighed, svarede han "den Dame De reddede har selv fortalt mig det, hun er min Veninde".

Grevinde Danner har selv ved et Taffel paa Glücksborg Slot, hvor jeg imidlertid ikke var tilstede, fortalt hvordan jeg engang, da hun var ung havde reddet hende fra at blive overkørt ved Holmens Bro. Foruden andre fortalte ogsaa General Fensmark⁷ dette, da han havde været ved Taffelet da Grevinde Danner fortalte det - til mig selv har hun aldrig ytret dette. Derimod har Kongen selv engang ytret for mig i 1861 eller 62 paa Glücksborg Slot, at det var Grevinden, som han dengang havde ment - mærkeligt nok, at jeg skulle redde en Person som senere hadede mig og som jeg ringeagtede i saa høi grad!

Dette beviser i al Fald at Kongen kendte hende i det mindste i Begyndelsen af 1832 og ikke først fra den Ildebrand, som fandt sted i 1800nogleog40 i Vimmelskaffet, hvor hendes Modebutik gik op i Luerne.

Jeg har seet det paa Tryk, enten i den saakaldte "Dammers Literatur" eller andetsteds, at Kongen skulde have seet hende første Gang ved den omtalte Ildebrand - ligeledes er dette den almindelige Mening her i Landet, at Kongens Bekiendtskab til denne Person stammer fra den Tid - muligens er denne Mening bleven almindelig, siden han har læst det anført paa Tryk - men det er ingenlunde Tilfældet; thi medens Frederik VII var gift med Prindsesse Vilhelmine (og netop den Tid jeg omtaler) tilbragte han ofte sine Aftener hos Kammerherre, Oberst Rømeling - en gammel Libertiner, som boede i den underste Etage i Giethuset (senere Højskolebygningen) nærmest Theatret, her var åbent Huus for Theatrets Figurantinder etc.etc., og i Dette Selskab har Kongen alt faaet seet den senere Grevinde Danner.

Imidlertid vedblev Undervisningen at gaa sin Gang - jeg mødte hver Formiddag kl.10, og i Timerne vare altid Major Fibiger og Kammerjunker v. Holstein, Prindsens Adjudanter, tilstede. Meget hyppigt sagde Prindsen, naar vi først havde læst lidt "ja, nu er det vel bedst at vi gaar ind til Frokosten".

Det ret vel favnende Frokostbord og Kyllingen for Prindsens Couvert, det megen indholdsløse Tale, som hyppig drejede sig om hvad Prindsen havde oplevet - og navnlig hvad der der var passeret ved Artilleriet, da han der gienngik Excerserskolen, der ofte krydredes med de utroligste Ting, gjorde at jeg egentlig kun havde liden Lyst til at deltage i den Timelange Frokost;

Som Følge heraf undskyldte jeg mig ofte med Forretninger og forlod Palaiet naar Frokosten begyndte.

Den første sørejse.

I April Maaned begyndte Fregatternes Equiperung, og da jeg saa, at Prindsen ikke havde synderlig Interesse for det theoretiske af Sømandskabet - selv ikke for Maneuvrene naar de forklaredes for ham, troede jeg det vilde interessere mere naar han af og til var tilstede ved selve Equiperungen.. Ligeledes viste jeg Prindsen Holmen med Værkstederne og jævnlig tilbragtes flere Timer der om Formiddagen, men Lysten til at sætte sig nærmere ind i Sømandsfaget var ikke tilstede. Tiden gik sandsynligen her med at Prindsen fortalte Historier, lod sig vise, hvordan Alle de tilstedeværende bleve anmode- de om at gjøre det samme etc.etc. Jeg mindes saaledes, at Prindsen veiede 131 pund og jeg 132 pund.

Da Tiden nærmede sig til Afreisen med Fregatten, taledes Prindsen ofte om, hvilken Uniform han skal bære under Opholdet ombord, i Almindelighed iført en blaa Pjækkert med Ankerknapper.

Chefen for Fregatten Havfruen var den værdige Capt. Christopher Lütken⁸ (senere Contreadmiral og Generaladjutant), næstkommanderende Captl Findt⁹, 3die Commandant Lt. Steen Bille¹⁰ og 4. Com. var Lt. Irminger. Jeg var saaledes den yngste Quarterchef. Med Prindsen fulgte endvidere til Søs Major Fibiger og Adjutant E. Holstein.

En af de sidste Dage i April lagde Fregatten ud i Randen tillige med Fregatten Nymphen hvormed den skulde paa Beseiling - Nymphen havde været ude før og var bekendt for at være en god Seiler. Den var under Capt. Magnus Lütkens¹¹ Commando og underlagt Fregatten Havfruens Chef.

Den 1ste May var bestemt til at gaae til Søs og om Morgenen kl.7 kom HKH Prinds Christian¹² ombord med sin Søn Prinds Frederik - Det var nemlig Faderens Hensigt, med sit Følge, at ledsage Sønnen til Helsingør. Dampski- bet Kiel hvormed de kongelige Prindsen med Følge var gaaet ud til Fregatten, ankrede paa Siden af os og hele Selskabet kom ombord til os. Imidlertid hindrede Modvind, haard Kuling og Regn os fra at gaa under Seil. Kl. 4 Em. gik hele Selskabet ombord i Dampskibet Kiel hvor Dinéren var anrettet. Kl. 6. Em. sprang vinden om til Syd, Prinds Frederik kom da ombord i Havfruen og begge Fregatter gik under Seil Nordefter; Da det nu var bleven seent paa Da- gen, gik Prinds Christian med sit Følge tilbage til København - det havde været hans Hensigt ombord i Havfruen at ledsage Sønnen til Helsingør.

Om Aftenen, da det løiede af, ankrede Fregatten Norden for Hveen.

Den 2den Mai kl. 4 om Morgenen gik vi under Seil igien og stod Sundet ud.

I Kiøbenhavn var det bleven bekiendt, at Prinds Frederik, som nu skulde eller nu var han, jeg troer Oberst, og han havde altsaa Land Etatens Uniform, og endog Uniformen fra hans Excerciseerskole han havde giennemgaaet - altsaa var der et stort Udvalg til forskellige Paaklædninger, hvortil Prindsen havde en stor Forkærlighed - men han skulde til Søs og Sø-Etatens Uniform havde han ikke Tilladelse til at bære endnu - imidlertid ønskede han også denne Uniform, og for at faa den, spurgte han den gamle Konge hvilken Uniform Hs. Majestæt befalede ham at bære ombord, hvorpå Kongen gav det praktiske Svar "Du skal klæde dig brav varm" og da Frederik VI ikke var af de meget talende og

Prindsen havde megen Respect for ham, var Sagen afgjort, og Prindsen gik til Søs med Landetatens Uniform; dog var han, da Togtet gik til Nordsøen og det som oftest var vilde uddanne sig i Kommandofaget skulde gjøre Vagterne med mig.

I Begyndelsen var Prindsen meget punktlig med at møde paa Vagterne - jeg forklarede ham om Seilenes Stilling, om Logningen, om at sætte Courser etc. Prindsen hørte vel efter, men jeg mærkede snart, at den rigtige Lyst og Interesse manglede -

Vi var nu til Søs - det der meget sysselsatte Prindsen var at røge Tobak og fortælle Historier om hvad han havde oplevet.

Den 3die om Morgenen passerede vi Skagen og krydsede mod Vestlig Vind. Den 6te havde vi Peiling af Lindesnæs.

Den 8de om Middagen paa 58-32 Nbr og 3-18 Øst for Greenwich fik vi Storm af vestlig Vind, som holdt indtil d.12te, hyppigen ledsaget af svære Hagel og Sne-Byger. Ved dette vedholdende Stormveir blev Søen selvfølgeligen temmelig svær, og medens Prindsen en Dag, i Selskab med nogle af Officererne, røg sin Pibe paa Luv Brobrygge og saa ud paa Søerne, hændte det, at en Brodsø borttog en stor Deel af luv(styrbords) Sidekant hvorved omtrent 50 af Mandskabets Køier i Forbindelse med Overhalingen gik overbord og forsvandt i Havet; en betydelig mængde Vand kom ved denne Leilighed ind paa Batteriet og om Læ; Prindsen blev reven over ende af Søstyrtingen og faldt igennem den nærved værende Luge ind paa Batteridækket. Flere levende Kreaturer for jævnlig at have friske Provitioner, var anbragte paa Batteridækket - Vandet, som skyllede frem og tilbage paa Batteriet havde ogsaa ført en Kalv med sig, og Prindsen var saa heldig paa sin Fart fra Brobryggen til Batteriet at falde paa den omtalte Kalv, som var Aarsag til at Prindsen aldeles ikke forslog sig, hvilket uden Tvivl vilde have været Tilfældet hvis den stakkels Kalv ikke havde taget Stødet af. Alligevel blev Prindsen dog saa betaget af denne uvante Medfart, at han en kort Tid maatte holde Køien. Prindsen laa hele Reisen i en særskilt engelsk Hængekøje i agterste Kahyt (Chefens Kahyt paa Batteridækket).

Fra denne Tid blev denne Tildragelse en af Prindsens Yndlingsfortællinger, og jeg troer, at de fleste af Prindsens Venner have hørt ham omtale den mange Gange - selv senere som Konge blev den ofte fortalt med de mest detaillerede Omstændigheder.

Naar Veiret var stormende og der var høi Sø, mødte Prindsen ofte ikke paa Vagterne, men blev i Køien fordi han da jævnlig klagede over Tandpine; thi søsyg var han ikke..

Derimod svigtede han siælden i Regnveir, og det var ham tilsyneladende en Lyst at gaa i Regnveir, hvilket dog siælden gjorde ham gennemvaad; thi aldrig har jeg kendt Nogen der besad en sådan Masse forskellige Klædninger der paa en fortræffelig Maade beskyttede Prindsen fra at blive vaad - Hatte, færøske Huer, Regnkapper, Læderbedækninger helt op ad Laarene etc., alt indrettet paa en sådan Maade, at han ikke kunde blive vaad.

Efter en Optegnelse i min Dagbog anfører jeg, at Prindsen d. 20de Mai, i Sigte af Shetland - det var netop en Søndag - i Havblik - gik en lille Tour tilveir for første Gang paa Reisen, for tydeligere at kunne se Shetland og Fairhill, som saas fra Dækket. Endskønt Prindsen endnu dengang var en smækker

ung Mand, var han ikke kraftfuld og navnlig havde han kun dårlige Armkræfter, hvorfor det heller ikke vilde gaa rigtig for ham med at gaa tilveirs.- Dog har Prindsen, naar han omtalte dette Togt med Fregatten og Tienesten der ombord oftere fortalt - ja, selv endnu som Konge, at han undertiden en heel Vagt igennem havde siddet paa Formesanen for at holde Udkig efter Fyr; naar han gjorde Vagt med mig, hvilket jeg dog ikke er i Stand til at erindre, at sådant nogensinde har været Tilfældet. Prindsen viste i det hele taget ikke synderlig Interesse for at sætte sig noget dybere ind i Søværnen, og derfor lærte han heller ikke meget deraf - Tiden gik sandsynligen hen med at spise, røge Tobak og tale meget om intetsigende Gjenstande. Naar Veiret tillod det havde Fregatten Seilprøver - d. 23de var vi isigte af Fieldene i Nærheden af Bergen.

Da Prindsen skulde træffe sammen med sin Gemalinde, Prindsesse Vilhelmine, som havde ledsaget sin Fader, Kong Frederik VI til Aarhus, hvor en Deel Landmilitære var forsamlet til Maneuvrer, var Togtets Længde begrænset og d. 8de Juni passerede vi Skagen igien for Indgaaende; Her skiltes Fregatterne, idet Nymphen satte Cours for Sundet og vi for Aarhus. Den 10de da vi kom ind paa Aarhus Bugt, mødte vi det Kongelige Dampskib Kiel med Kongeflag; da vi passerede det salutede vi med 27 Skud, og Hans Kongelige Høihed gik nu ombord, hvor foruden Kongen og Prindsens Gemalinde Prindsesse Vilhelmine, og Prinds Ferdinand og Prindsesse Caroline var ombord. Jeg ledsagede Prindsen til Dampskibet og taledede med Kongen, hvorefter jeg gik til Fregatten igjen. Dampskibet løb ind til Aarhus og vi ankrede op paa Aarhus Rhed.

Den 11te blev jeg indbudet til The hos Prindsen, som boede i Aarhus hos Ritmester Juel. Efter Theen tog jeg Afsked fra Prindsen og gik ombord. Fregatten seilede derpå til Kiøbenhavn og ankrede indenfor Trekrøner d. 16de. Prindsen ledsagede derimod Kongen paa en Reise gennem Jylland.

Jeg undlader ikke at tilføie, at endskønt jeg indseer, at Prindsen ikke gjorde sig nogen Umage og heller ikke havde Alvor nok til at sætte sig ind i Søværnen, og langt fra at smigre ham, tværtimod sagt ham min Mening, dog altid paa en venlig og aaben Maade, kan jeg ikke mindes, at Prindsen nogensinde har været andet end venlig, høflig og forekommende imod mig, lige fra den første Dag jeg taledede med ham, indtil jeg tog Afsked med ham i Aarhus.

Tilbage i København.

Efterat jeg var kommen hjem til Kiøbenhavn, var det min hensigt at gaa i Koffardifarten, da jeg næppe kunde vente saasnt at blive udkommanderet til Orlogs igjen - men denne Plan forandredes, da jeg ifølge et Kongeligt Rescript af 11. Juli 1832 udnævntes til tjenstgørende Adjudant og Curator for HKH Prinds Frederik, hvilken Tieneste jeg faa Dage efter tiltrådte, og erholdt Værelser anviste paa HKH.s Palais paa Amalienborg.

I Anledning af Hofchefen Grev Moltke's Udnævnelse til Minister i Stockholm¹³ avancerede Prindsens Adjudant, Grev Ahlefeldt-Laurvigen¹⁴ til Hofchef og da Adjudant, Løjtnant Sehested-Juel til Ravnsboldt tog sin Afsked fra Prindsen var Kammerjunker E.v. Holstein og jeg de eneste til at forrette den daglige

Tieneste for Prindsen.

Tienesten indrettedes saaledes at vi to skiftede ugevis, og jeg lærte snart, at Tienesten var saa trættende, at man, naar Tieneste-Ugen var tilende, godt kunde trænge til en Uges Hvile igien.

Det var Adjutantens Pligt, saa meget som mulig at være med Prindsen, thi først nu, da jeg var bunden til Tienesten fra Morgen til Aften saa jeg end ydermere hvorledes Prindsen tilbragte sin Tid.

Det ægteskabelige Forhold mellem Prindsen og Prindsessen var kun maadeligt, da Prindsen havde en mængde Venner, hvoraf adskillige egentlig ikke nød synderlig Agtelse blandt hæderlige Folk - disse Venner kom jævnlig til Frokost eller op af Formiddagen - undertiden tilbragtes der mange Timer i Træk ved Billardbordet, hvor det som oftest flød med Champagne i Mængder - undertiden gjorde de lange og forcerede Ridetourer og ofte vare disse Ud-foldelser Årsag i at Prindsessen, som hele Dagen ikke havde seet Prindsen, maatte vente med at gaa til Taffels. Ofte var Prindsen derfor temmelig echaufferet, hvilket naturligvis ikke var behageligt for Hustruen at være Vidne til, især da det ikke siælden ophidsede Sind gav Anledning Ordudgydelser der ikke kunde give Madfred - efter Taffelet gik HKH ofte til Billardet eller paa Comedie, hvorefter han, naar der ikke var Selskab for ham selv eller Prindsen skulde deltage i en eller anden Fête ved Hoffet eller nogen Soiré, altid sagde til mig, at der ikke var videre Tieneste for mig - Prindsen tilbragte derefter i Almindelighed sin Aften og undertiden det meste af Natten hos en Jomfru Weiner, Figurantinde ved Theatret, og et af de Rømelingske Bekiendtskaber Af andre (thi Prindsen viste mig den Delicatesse aldrig at nævne hendes Navn til mig) hørte jeg, at der hos hende jævnlig var Sammenkomster af Acteurer og andre Damer. Jeg har hørt, at Jomfru Weiner ikke ønskede at forlede Prindsen til de hyppige Punchegilder hos hende, men Indbydelserne dertil skete som oftest af Prindsen selv, thi Punch og Champagne yndede HKH mere end den poetiske Kiærlighed, hvori han kun havde ringe Evner.

Som Følge af dette stod Prinsen i Almindelighed meget silde op, ofte ikke førend kl.10 eller 11 - og et sådant Liv kunde ikke give huslig Lykke.

En Præste-Enke, Fru Regenbug, var Prindsessens Kammerfrue, som gjorde meget for Prindsessen, og da Prindsen havde megen Respect for Kongen (Frederik VI) og frygtede hans Vrede, var Kammerfruen den der ofte mæglede imellem Prindsen og Prindsessen - Prindsen tilbragte derfor undertiden længere Tid hos Kammerfruen og i disse Samtaler fortalte Prindsen hende som oftest hvad han havde i Sinde at foretage sig - det gik da videre til Prindsessen og Kongen, undertiden gaves der ogsaa Hofetaten og af Adjutanterne Nyt om hans Forehavende, for at vi skulde see at modvirke det Urigtige, hvilket vel ogsaa af og til lykkedes, men desværre foretrak Prinsen i det hele taget mindre det gode Selskab.

Denne megen Færden blandt Personer der ønskede at insinuere sig for Prindsen - Personer der som oftest smigrede ham og iblandt hvilke han sandsynligvis førte Ordet, i Forbindelse med, at han fra Barn af, ikke havde erholdt nogen grundig Undervisning, bidroge til, at Prindsen ikke havde synderlig Lyst til at befatte sig med noget lærerigt og gavnligt, og da hans Charakter var vankelmodig, handlede han ofte efter Øjeblikkets Indskydelse, og den ene Dag blev saaledes dreven bort efter den anden, og en Adjutants Stilling var

ingenlunde misundelsesværdig; thi saaledes, naar man havde Tieneste for Prindsen, at dræbe Tiden, var ingenlunde behageligt, man følte Lyst til at sysselsætte sig med noget nyttigt eller lærerigt, og især naar dertil kom, at man undertiden hørte, naar Prindsen havde foretaget et eller andet, som ikke var saa aldeles passende, at Adjudanten jo kunde have forebygget det. De, der dømte saaledes, kendte ikke Prindsen; thi meddelte HKH undertiden sine Planer til Adjudanten, der jo den største Deel af Dagen var i hans Nærhed, hændte det ikke siældnen, at man ved at omtale det påtænkte for HKH kunde faa Prindsen til at opgive dem, men med al den Godmodighed HKH ofte viste, meddelte han som oftest Intet derom, hvor han kunde vente at Modsigelse vilde finde Sted.

Hen paa Vinteren i 1832 tilbragte Prindsen særdeles hyppig Aftenerne og ofte til meget seent hos Jomfru Weiner, hvilket foranledigede at han ofte kom meget silde i de Soiréer, hvor han var indbudet, og da Kongen vidste dette, ønskede han det forandret. Dog var Maaden hvorpå dette skulde ske, efter min Mening ikke den rette. Jeg mindes saaledes, at min Collega, Adjudant Holstein den 1. januar 1833 strax efter at Hoffet om Formiddagen havde bragt sin Lykønskning til Kongen i anledning af det nye Aar, kom til mig, for at sige mig fra Kongen, at den jourhavende Adjudant hos Prindsen, hver i sin Uge, skulde gaa til Prindsen hos Jomfru Weiner om aftenen kl. 10 og formaa Prindsen til at gaa hjem. Jeg spurgte Holstein om han vilde inklude sig paa en sådan Tieneste, og da han svarede "Ja", thi Kongen havde befalet det, svarede jeg, naar man af mig forlangte en sådan Tienesteforretning, foretrak jeg at gaa af som Adjudant; thi, sagde jeg, har Prindsen ikke Lyst til at gaa hjem naar jeg kommer, vil det dog ikke være til nogen Nytte og jeg vil uden Tvivl blive udsat for saadanne Ubehageligheder af det Selskab som muligen sidder omkring den dampende Punchebolle, at min Ære ikke kunde tage imod dem - det vilde altsaa ende med en Skandale - endvidere har Prindsen til Dato vist den Delicatesse aldrig for mig at omtale denne Forbindelse med Jomfru Weiner og ved at møde i Selskab bestående af Acteurer og andre intime Venner vil mit Forhold til Prindsen forrykkes, thi den Agtelse, som jeg smigrer mig med, Prindsen har for mig, maa forringes naar Én tror, at jeg lader mig bruge til en Tieneste angående Prindsens uhyggelige private Forhold, som jeg ønsker rødblissende at ignorere, da jeg dog ikke kan forandre noget hermed.

Da Holstein svarede, at han efter Kongens Befaling havde bragt mig den anførte Ordre, fandt jeg det ikke rigtigt at undlade at opfylde Ordren uden at sætte Kongen i Kundskab derom. Jeg gik derfor til den ædle Grev Conrad Rantzau-Breitenburg¹⁵; han var Geheime-Statsminister og havde ledsaget Prindsen paa sin Udenlandsrejse i Schweitz, Italien etc. Naar der var et eller andet i Veien, var han ofte Mellemanden til at arrangere sligt for Kongen eller Prinds Christian (senere Christian 8), Prindsens fader.

Jeg fortalte han det passerede, og da han spurgte mig, om jeg da ikke troede at kunde virke paa Prindsen efter den givne Ordre, yttrede jeg at Sager af en saa delikat Natur vilde jeg ikke lade mig bruge til - desuden vare der i disse Aftenselskaber hos Jomfru W Personer som, for at indsmigre sig for Prindsen, letteligen kunde eller vilde lade Yttringer falde imod Adjudanten, som hans Ære ikke tillod ham at gaa fra, og jeg bad derfor Greven om at tale til Kongen desangaaende og sige, at jeg hellere ønskede min Afsked som Adjudant, end

at påtage mig det befalede Krav, Grev Rantzau lovede at gaa til Kongen den næste Dag og forebringe Sagen for Kongen.

Den næste Dag op ad Formiddagen lod Greven mig anmode at komme til sig. Denne ædle Mand underrettede mig om, at han i Anledning af min Sag havde haft en lang Samtale med Kongen, hvori Hans Majestæt til sidst havde yttret: "Jeg tænkte, at Irminger vilde have gjort det, men siden jeg nu hører, det er ham saa meget imod, kan jeg ærlig talt ikke fortænke ham deri" - og dermed var Sagen afgjort med Hensyn til den veltænkende gamle Konge. Men, yttrede Greven, Kongen sagde mig, at den givne Ordre var aftalt imellem HM og HKH Prinds Christian, og da De nu ikke vil gaa ind derpå, har HM anmodet mig om også at meddele dette til Prinds Christian (Prinds Frederiks Fader) og, sagde Greven, "jeg skal see at finde Leilighed til at forebringe denne Sag i Aften"

Den Aften var der nemlig Soirée hos Prinds Christian, hvortil Prinds Frederik og Gemalinde også vare indbudne - omtrent samtidig var der kommen Ordre, at den Adjudant, der ikke havde Tieneste for Prindsen, skulde gjøre Cavaler-Tieneste for Prinsessen (Prinsesse Vilhelmine, (Kong Frederik 6. yngste Datter - senere skilt fra Prinds Frederik og gift med Hertug Carl af Glücksborg) og da jeg denne Uge havde Tieneste for Prindsessen, ledsagede jeg også de kongelige Høiheder til Prinds Christians Soirée. Da vi trådte ind i Salonen (Prinds Christian beboede Palaiet paa Amalienborg som nu beboes af Enkedronning Caroline Amalie, nærmest Blancogaden) saa jeg Grev Rantzau i en levende Samtale med Prinds Christian - jeg formodede nok hvorom det var - paa Distance observerede jeg Pr. Christian og Greven og saa tydelig at Prindsen var noget varm; ofte slog han sig paa Hoften, saaledes som jeg oftere havde seet det, naar han taledede lidt heftig om en Gienstand, der var ham imod. Conversationen varede temmelig længe og tiltrak sig Fleres Opmærksomhed, hvoraf dog næppe nogen bedre end jeg vidste, hvorom Samtalen drejede sig. Senere paa Aftenen sagde Grev Rantzau i Forbifarten til mig, at han ønskede at tale med mig næste Dag.

Da jeg den følgende Dag kom til Greven, sagde han mig, at Prinds Christian i Samtalens Løb havde yttret flere Gange, at jeg skulde tvinges dertil, men paa Grevens Forestillinger endte det med, at Prinds Christian ikke satte sin Villie igennem og i længere Tid taledede Prindsen ikke til mig - imidlertid fortog dette sig lidt efter lidt og jeg har senere faaet flere Beviser for, at jeg besad den Prindses fuldkomne Tillid og Velvillie.

Resultatet af denne hele Sag var, at Adjudant Holstein, ikke alene naar han selv havde Uge for Prindsen, men også i den Uge jeg havde Tienesten, udførte dette Hverv med at gaa til Jomfru Weiner's Bolig de Aftener Prindsen tilbragte der, for at følge han hjem. Jeg antog at Prinds Frederik aldrig var bleven underrettet om det Hverv man havde forlangt af mig - men dette var ikke Tilfældet; thi 30 Aar efter, nemlig i 1863 paa Glücksborg Slot, da han var Kong Frederik 7 og jeg hans General-Adjudant for Sjø-Etaten¹⁶ - omtrent 1 Maaned forinden han døde, var jeg en Dag med Referat for Kongen og efter at dette var endt, sagde han paa sin hjertelige og godmodige Maade: "Hør Irminger, jeg har noget paa mit Hjerte, som jeg alt i lang Tid har ønsket at spørge Dem om; De veed jeg har en ubetinget Tillid til Dem, men siig mig hvorfor De da ikke vilde staa mig bi, da jeg var ung og blev opluret af Folk i Blancogaden der vilde dræbe mig, naar jeg om Aftenen gik hjem fra Store

Kongensgade (Jomfru Weiners Bolig) hvor jeg havde en Forbindelse, hvori imod Holstein hver Aften ledsagede mig”

Jeg fortalte nu Kongen det ovenfor anførte, og erfarede nu, først 30 Aar efter, at Kongen var i den Tro, at han i Blancogaden blev opluret af Folk, der vilde ham ilde; hvilket man, efter min fulde Overbevisning, kun havde indbildt Prindsen for at intimidere ham, for at finde et Paaskud til at komme til Jomfru Weiner's Bolig og formaa ham til at følge hjem med sig.

Saadant Comediespil blev oftere benyttet og jeg mener det havde været ærligere og rigtigere at sige Grunden til Holstein's Komme reent ud. Prindsen var undertiden mistroisk og jeg mener at saadanne Paafund maatte bidrage til at gjøre ham end mere mistroisk, da Prindsen jo uden Tvivl af og til fik at vide, at saadanne Paaskud kun brugtes til Opnaaelsen af et eller andet Øiemed.

Jeg har altid degouteret Sligt og imod Prindsen er jeg aldrig afvegen fra Sandhedens Kai og naar gørligt altid udtalt mig paa en aaben Maade imod ham.

Forresten gik Tiden hen, dels med Ridetourer og dels med at see en Mængde Rutiner og andre Besøgende, ved hvilken Leilighed meget ofte hele Formiddagen gik hen, dels ved Billardet og andre ikke ønskelige Adspredelser, hvorved Vin, især Champagne, ikke manglede.

I Løbet af Vinteren havde Prindsen flere Gange ugentlig om Formiddagen Undervisning i Statsret af Conferentsraad Schlegel¹⁷, som rigtignok ikke blev til noget synderligt - enten sendtes der Afbud til Conferentsraaden, eller ogsaa, naar han kom, varede Undervisningen i Almindelighed kun meget kort, da Prindsen gjerne snart efter at Undervisningen var begyndt, yttrede "det var bedst at gaa til Frokosten", hvori Conferentsraaden deltog.

Sørejse i hjemlige farvande 1833.

Hen imod Foraaret yttrede Prindsen Lyst til at seile noget om i vore Farvande - dette Ønske greb såvel Kongen som Prinds Christian med Glæde, idet de antog at Sølivet med dets Alvor vilde virke gavnligt paa Prindsens Charakter og at det muligvis vilde give Prindsen en nyttig Interesse.

Den lille Orlogsskonnert "Delphinen" derfor gjort klar og stillet til Prindsens Disposition - Lieutenant Prøsilius¹⁸ - nu (1865) Commandeur og Bestyrer af Lodseriet i Helsingør, en meget brav Mand og jeg, vare de eneste Officerer med Skonnerten og det eneste Følge han havde med sig paa Skonnerten, og for at give Prindsen Interesse for Søen blev han udnævnt til Chef. Dette var naturligvis kun af Navn, thi Prindsen havde saa liden Interesse for at trænge ind i Navigationen, at han ikke havde Ide om, uden Hjælp, at afsætte en Cours, og som særdeles meget HKH i de senere Aar endog var til Søs, interesserede Sølivet ham saa lidt, at han saa godt som aldrig lærte denne meget lette Ting. Men Grunden hvorfor Prindsen holdt saa meget af at være ombord, var, fordi det var en Forandring fra det daglige, man var der fritaget for Land-Etiquetten, man kunde der røge Tobak, og kort sagt føre et ugeneret Liv.

Den 1ste Mai 1833 afsejlede vi fra Kiøbenhavn og løb ind til Frederikshavn d.3die Mai om Morgenen kl. 8 -Prindsen modtoges overalt meget hjertelig - overalt visttes han alle de Æresbevisninger som tilhører en kongelig Prinds - man syntes godt om Prindsens Lyst til Sølivet, man ventede i HKH med Tiden

at faa en Christian 4. og alt nu troede mange i ham at se den skønne Sømand og erindrede de gamle Vikinger, der ved deres Tapperhed og Dygtighed vare blevne saa berømte - Ak, hvilke Illusioner! de anede ikke, at disse Sõtourer for Prindsen kun var et Tidsdræberi uden Lyst eller Ønske til at gøre sig videre bekendt med den virkelige Sømandsdont.

En Hr von der Pahlen, den første Købmand paa Stedet, en dannet og agtet Mand, viste Prindsen megen Forekommenhed. Her spiste Prindsen den første Dag til Middag med en Deel af Byens Honoratiores.

Den 4de fra Morgenstunden af gjordes med Flere en lang Ridetour for at bese Omegnen og da det var naturligt, at der gjordes en Udflugt til Jyllands nordligste Pynt, Skagen, blev det bestemt, at Prindsen, ledsaget af Amtmand Graah, Justitsraad Juel, som var dygtig naturkyndig og som ret kunde forklare Prindsen om Sandflugten ved Skagen etc. Prøsilius og jeg skulde begynde Kjøretouren til Skagen op ad Dagen.

Da Prindsen meget yndede det uregelmæssige Liv, hvortil han desværre havde venner fra Kiøbenhavn, blev det omsider bestemt, hvilket Prindsen fandt behageligt - at køre fra Frederikshavn den 5 Mile lange Vei til Skagen, om Aftenen kl. 10. Vi syntes Alle at det var en høist forunderlig Tid at begynde denne Reise paa - men Indsigelser formaaede ikke at faa Prindsen til at opgive denne Plan - Prindsen talede hyppig om hvordan han kunde taale Nattevaagen og Strabadser - i Virkeligheden var det ikke saa stort bevendt hermed; thi naar HKH havde vaaget i længere Tid, hvorved han jævnlig troede at styrke sig med Spiritus eller Viin, udeblev dog heller ikke ham, ligesom hos andre Mennesker en betydelig Døsighed, som man havde undgået naar man ikke satte sin Fornøjelse i saaledes at gjøre Nat til Dag.- Vi forlod altsaa Frederikshavn om Aftenen kl. 10 paa aaben Vogn - thi Prindsen holdt ikke af at køre i lukket Vogn og naar Veien ikke var god, var han ikke til at formaa at sætte sig i lukket Vogn - og lige til sin Dødsdag kørte HKH saa godt som aldrig paa Landevejen i nogen lukket Vogn. I Aalbæk fik vi Relai og ankom til Skagen om Morgnen kl. 3. Vi toge ind til Byfogeden, men kørte strax efter ud til Fyrtaarnet, derefter til Grenen - den yderste Pynt af Landet - herfra toge vi gennem Flyvesandet til Gamle Skagens Kirke, som for Størstedelen er begravet under Flyvesandet for at see denne Ruin, saa til Fiskerleiet Gammel-Skagen og returnerede til Byfogedens Bolig kl.9. Formiddag - indtog en god Frokost her og kørte fra Skagen kl. 10, hvorefter vi naaede Frederikshavn igjen kl. 3 om Eftermiddagen. Den 5te dineredes hos v.d. Pahlen og toge derefter paa et Bal, som Byen gav til Ære for deres Kongelige Giæst - Dette var altsaa den anden søvnløse Nat. Vi kom ombord i Delphinen om Morgenn, fik nogle Timers Søvn havde den 6te om Formiddagen Byens Honoratiores til Frokost ombord, og afsejlede fra Frederikshavn da Frokosten var endt, omtrent kl. 2 Em. Jeg har omtalt denne lille Tour lidt omstændelig for at kunde give en Ide om Prindsens Maade og Lyst at leve paa, og han syntes selv, at der ved Reiser paa denne Maade var noget "raskt". Thi det var ikke Tidens Knaphed, der var Anledning til denne Nattekørsel - HKH kunde tværtimod disponere over Tiden som han lystede med at see sig om. Ordren fra Kiøbenhavn lød kun paa at være i Kiøbenhavn igjen sidst i Mai eller de første Dage i Juni.

For Prøsilius og mig vare disse Tourer undertiden anstrengende nok efter al den megen Vaagen iland - thi naar vi kom ombord, gik Prindsen til Køis og sov 12 à 16 Timer uafbrudt medens vi navigerede Skonnerten til det Sted,

som Prindsen vilde anløbe.

Da vi var kommen vel til Søes besluttede Prindsen at løbe ind ad Isefjorden til Frederikssund. Prindsen var som yngre daglig samlet med en Søn af Admiral Bardenfleth¹⁹ som var Gouverneur for Prinds Ferdinand. Denne Søn havde været ansat ved Prindsens Hof som Kammerjunker for Prindsesse Vilhelmine - det var en særdeles veltænkende og brav mand - nu var han bleven Byfoged i Frederikssund, og denne Ven, gid Prindsens Intime alle havde været som Bardenfleth, vilde Prindsen besøge.

Den 7de om Aftenen kom vi Spodsbjerg ind og ankrede ved Frederikssund d. 8de Mai om Formiddagen og denne dag tilbragtes for det meste i Bardenfleths stuer.

Den 9de kørtes til Jægerspris - Bardenfleth, hans Familie og nogle andre spiste til Middag ombord i Delphinen og kl.8 om Aftenen forlod vi Frederikssund og ankrede ved Frederiksværk kl 9½.

Den 12te ved Dagbrækning seilede vi over til Rørvig og gjorde herfra en Udflugt til Nykiøbing og Annebjerggaard. De Heste vi red paa fra Rørvig vare saa dårlige at Prindsen modtog Capt. Buchwalds Tilbud at køre tilbage fra Annebjerggaard til Rørvig (Cap. Buchwald Eier af Annebjerggaard)

d. 13de forlod vi Isefjorden igjen, krydsede igennem Snekeløbet, passerede Seierø og ankrede d.14de om Morgene ved Nyborg. D. 16de seilede vi til Langeland, d. 18de kom vi til Troense og toge til Valdemar Slot og senere til Breininge Kirke, hvorfra der var en særdeles viid og skøn Udsigt - Om aftenen paa Bal i Svendborg -

Fra Svendborg toges til Hvidkilde. D. 21de seilede vi til Nyborg igen, og d. 22de om aftenen ankredes ved Kyholm. herfra reiste vi igennem hele Samsøe.

D 25de om Natten kl. 2 kom vi ombord igjen.

D. 26de seiledes til Aarhus og d. 30te om Morgenen kl.2 forlod vi Aarhus Havn og ankrede ved Kiøbenhavn samme Aften kl. 10.

Paa hele Reisen viste Embedsmændene og Indbyggerne de loyaleste Følelser - overalt modtoges Prindsen med Jubel; Dineer og Baller hørte til Dagens Orden og at dette Liv medførte adskillige søvnløse Nætter er en Selvfølge - Naar Embedsmændene og Egnens Honoratiores paa de fleste af de besøgte Steder vare samlede, gav Prindsen Cour - flere Bekiendte bleve ved disse Leiligheder truffe paa - og det var i det Hele taget mærkeligt, saa hurtig Prindsen ved disse Leiligheder sluttede sig til en eller anden Personlighed, og lige saa påfaldende at disse Udvalgte siælden bleve regnede blandt de "ægteste perler".

Tilbage til København.

Det var Bestemmelsen at Prinsen i Juni Maaned skulle ledsage Kongen paa en Reise til Holsten, men dette omflakkende Liv med "Delphinen" fra By til By til Selskaber, Gilder og Baller behagede Prinsen i den Grad, at han ønskede at gjøre endnu en Tour med Dephinen, naar Reisen til Holsten var endt.

Den 8.de Juni 1833 om Morgenen kl. 8 skulde Prindsen møde for Kongen og Reisen til Holsten tiltrædes, og den anden Adjudant, Holstein, skulde følge med paa denne Reise, ophørte min Tieneste fra det Øjeblik Prindsen forlod

Byen. Prinsen var dengang endnu meget smækker (Jeg mindes at Prindsen dette Aar sagde til mig "skal vi lade os veie". Prindsen veiede 131 pund og jeg 132. 4 à 5 Aar senere, i Fredericia, lod vi os veie igien - jeg var bleven 1 pund lettere, nemlig 131, men Prindsen veiede 184 pund og blev senere jo endnu langt federe - dog blev han noget mindre svær de sidste Aar han levede) og holdt meget af at ride stærkt - senere da han blev meget korpulent blev han formentlig ængstelig for at ride, og da jeg denne Morgen kl. 6½ endnu laa i min Seng, kom han ind til mig og sagde "har De Lyst til at drikke Kaffe med mig i Charlottenlund". jeg spurgte Prindsen om Reisen til Holsten da var bleven udsat, hvorpå han svarede "nei, vi skal reise kl.8, men jeg vil gjerne drikke Kaffe i Charlottenlund først".

Jeg havde Tienesten og det var derfor min Pligt at ledsage Prindsen. Et Øjeblik efter var jeg i Klæderne, min Ridehest sadlet, og af sted reed vi. Der maatte altsaa rides stærkt, og jeg mindes, at min Graaskimmel, da vi kom tilbage til Amalienborg nogle Minutter forinden kl.8 svedte i den Grad, at den efter have staaet et Øjeblik, hvorefter den blev trukket bort, efterlod fire smaa Pæle Vand, som var løben ned ad dens fire Been.

Prindsen satte et Slags Bravur i saadanne Tourer, og taledede hyppig om, i hvor kort Tid han havde redet dette eller hint Stykke Vei - hvorfor Fortienesten dog egentlig tilkom Hesten og ikke Rytteren.

Denne forcerede Ridetour omtalte Prindsen ofte senere, og jeg mindes, at han som Konge i 1863 da jeg ledsagede ham fra Glücksborg til Kappel for at inspicere Stien imellem Slimünde og Louisenlund - hans sidste Reise - endnu spurgte mig, om jeg kunde mindes den omtalte Ridetour.

Den 8de Juni kl.8 Formiddag afrejste Frederik 6 med Følge til Holsten og Prindsen naaede netop tidsnok over paa Kongens Palais, hvor alle Vogne stod færdige til at køre bort. - Saavidt jeg erindrer var det Bestemmelsen, at Reisen skulde vare en Maanedes Tid - dog blev den forlænget, da Kongen blev syg paa Louisenlund og først flere Uger efter Bestemmelsen kom Kongen tilbage. Medens Kongen laa paa Louisenlund forblev hele Følget der, altsaa også Prindsen.

Angaaende Opholdet paa Louisenlund erindrer jeg en lille Episode som tildrog sig der, og som er bleven mig meddelt af velunderrettede.

En Dag medens Kongen var syg og sengeliggende, havde Prindsen en af de Glücksborgske Prindsesser som Borddame til Taffelet. Da Taffelet næsten var tilende opknappede Prinsen i al Stilhed sin Kiøle og viste sin Borddame en blank Dolk, som var skiult under Kiølen og sagde "Den skal i den Gamle i Nat" Alt dette foregik imidlertid saaledes at Ingen uden Borddamen bemærkede dette.

Prindsessen der troede, at Kongens Liv var i Fare, betroede Hemmeligheden til den gamle Lensgreve (hendes Bedstefader) der i sin Stol lod sig trille hen til den syge Konges Seng og anbetroede ham det passerede og ville formaa Kongen til, at der skulde holdes Vagt ved Kongens Soveværelse om Natten. Kongen, der kendte Prindsen, svarede ikke andet end "Snak, Snak. Siig ham han kommer til mig i Morgen Formiddag kl.9". Naturligvis blev denne Hemmelighed snart almindelig bekendt, og det kom da også for Prindsens Øre, at Kongen i Anledning af det Fortalte vilde tale med Prindsen næste Morgen.

Prindsen, der havde megen Respect - ja, man kan maaske bedre sige Frygt - for Kongen, blev meget forknytt over, at skulle til Kongen næste Morgen og

lukkede desårsag ikke Øjnene den hele Nat - Da Prindsen næste Morgen trådte for Kongens Seng, tiltalende den gamle Konge ham med følgende Ord: "Herr Vindbeutel skal sendes til Island - skal høre nærmere fra mig" Hermed kom Prindsen ud af Døren og lidt efter lidt gik også denne Historie i Glemmebogen.

Prindsen havde den Vane at tale meget, og navnlig at fortælle om sig selv - ofte fremkom der da Historier som hyppigen krydredes i den Grad, at de ikke taalte nogen skarpere Kritik - Vi der kendte Prindsen lagde ikke saa forfærdelig megen Vægt paa hans Udtalelser, og såfremt de ikke burde modsiges, lod man dem gaa ind i det ene Øre og ud af det Andet - hvorimod de, der ikke kendte Prindsen nøiere ofte vare tilbøjelige til at tillægge Fortællingerne mere Vægt end de fortiente, hvilket noksom bevises af Yttringen med Hensyn til Dolken; det er min Overbevisning, at Prindsen troede med sådan Tale at imponere, være rask, tapper og modig - hvilket han dog ingenlunde var, hvorom jeg kunde give mange Beviser.

Til Bornholm 1833.

Efter Tibagekomsten fra Holsten opholdt Prindsen sig en Uges Tid eller noget mere i Kiøbenhavn og den 11te August 1833 afsejlede vi igien med Delphinen, ligesom forrige Gang var Prindsen kun ledsaget af Lt. Prøsilius og mig, og vi to delte Tienesten og Vagterne imellem os - Denne Gang gik det til Østersøen og Christiansøe var Maalet for det første Sted.

Den 13de om Morgenen fik vi Bornholm i Sigte - løb derefter tæt om Hammeren, langs med Landet til Gudhjem, hvorpå vi stak over til Christiansø hvor vi løb ind samme Eftermiddag kl.6. Paa denne lille Plet besaa vi Alt hvad der var værdt at tage i Øiesyn, tilbragte megen Tid iland hos Commandanten, Capitain J. Paludan og hans Familie, spadserede og sprang om paa Klipperne, gjorde Middage og Selskaber ombord - og tilbageholdtes formedelst ondt og stormende Veir paa Christiansø indtil d. 19de om Morgenen, til hvilken Tid vi løb ud og krydsede Vester paa og kom ind i Rønne Havn samme Dags Eftermiddag kl.4.

Alt flere Dage havde Bornholmerne ventet Prindsens ankomst - det faldt i disse Øboers Smag, at Prindsen med en meget lille Skonnert saaledes tumlede om paa Havet - Modtagelsen var derfor - for Bornholm at være - storartet - Cour for Embedsmændene etc. Rønne illumineret om Aftenen, Søfolkene bragte Prindsen et Fakkeltog - kort sagt - man jublede og man saa i Prindsen den uforfalskede Vikings-Natur fra Fortiden igjen. Af den Sang, som Søfolkene sang ved Fakkeltoget erindrer jeg endnu følgende:

Pløi kun rask den stolte Bølge
Gaa i fierde Christians Spor
hans Trefoldighed at følge
gjør Skioldungen kiæk og stor

Naar Orkan vil Smakken knuse
Søg Borgunderholmens Havn
lad saa Dønningerne Bruse

Gaa i Læ i Klippens Favn

For at sætte Prindsen ind i Bornholms mineralogiske Forhold havde Prinds Christian sendt Mineralogen, Dr. Beck²⁰ i Forveien, for at ledsage Prindsen til de i saa Henseende interessanteste Steder.

Prindsen tog strax ved Ankomsten Logis hos Commandanten, Hr. Oberstlieutenant Hoffmanni hvis gæstfrie Huus HKH følte sig meget vel.

Den 20de besås Rønne og de i Nærheden af Byen værende Stenkulgruber - om Aftenen Bal.

D.21de om Morgenen kørtes til den saakaldte Urnekule, hvor der udgravedes flere af Høiene, og i dem alle fandtes Urner etc. Her fortalte en af de Bornholmske Embedsmænd mig Følgende:

For en Del Aar tilbage var den lærde Oldgransker, Biskop Münter²¹ paa Bornholm - Paa en Udflugt i Nærheden af Byen Rønne udpegede han en Sten med Bogstaverne R.M.S., - da han saa denne Sten udbrød han "dette maa være fra Dronning Margrethes Tid, det betyder Regina Margarethe Scandinavia". Biskoppen spurgte en gammel Bonde som var tilstede, om han ikke havde flere Sten med disse Bogstaver, hvorpå Bonden svarede "Jo, her er flere, og jeg ved godt, hvor de er". Den højlærde Oldgransker fandt dette meget interessant, da disse Stene jo hidrørte fra den store Dronnings Regieringstid, og de medfølgende Oldgranskere var af samme Mening, indtil Bonden fordrev denne Illusion, thi da de andre Sten skulde granskes, sagde Bonden "min Bedstefader har været med at sætte disse Sten ved Udkanten af den Jord som hører til Rønne, og R.M.S. betyder Rønne Marks Skiæl". Dette er ikke den eneste Gang, at Oldgranskerne har feilet.

Dette Arbejde interesserede Prindsen alt meget dengang og Lysten dertil forøgedes næsten til det utrolige senere, ja hele flere Gange anvendtes der undertiden Dage og Uger ad Gangen fra Morgen til Aften og såvel som Prinds og som Konge ledede han disse Arbeidspladser, som om det var et af de vigtigste Sysselsættelser - mange - mange Gange har jeg refereret mine Forretningssager for ham ved saadanne Arbejder i Skov og ved Hængekøje, selv medtagende Pen og Blæk for at afjævne hans Underskrift paa Sagerne.

Reisen fortsatte til Hasle og om Aftenen naaede vi Allinge. D. 21de spistes Frokost i Hammerens Fyrtaarn, Hammershus's Ruiner toges herefter i Øiesyn og Dagen gik i Omegnen. D.22de forlod vi Allinge, besaa St. Olufs Kirke, og over Helligdommen til Rønne, hvor vi indtraf sent om Aftenen.

D. 24de overværede Prindsen Militens Excercises, besaa Arsenalet og Bal om Aftenen indtil kl. 5 om Morgenen- De følgende Dage blev Prindsen i Rønne, og d.27de gravedes Oldsager op igien ved Arnager.

D.28de tilbragtes ved en Folkefest i Almindingen, foranstaltet til Ære for Prindsen, som forblev paa Rømersdal om Natten. D. 29de kørtes over Aakirkebye til Nexøe. Fra Nexøe toges over Paradisbakkerne til Svanike, Randkleven, Gudhiem og returnerede til Rønne den 5te September om Aftenen.

D.6te September tilbragtes i Rønne. Om Aftenen gav Rønnes Indbyggere et Bal for Prindsen. - I Almindelighed dansede HKH paa Ballerne uafladelig, navnlig valsede han som oftest, ikke alene paa dette Bal - men i Almindelighed saa hyppig, at han ofte kom aldeles ud af Aande - og styrkede sig jævnlig med Punch og Champagne - hvor ofte man end gjorde Prindsen opmærksom paa disse skadelige Overdrivelser, nyttede det kun saare lidt, og

naar Ballet var tilende, holdt Prindsen meget af at faa en Frokost med tilhørende oplivende Drikke til - og jeg mindes, hvilket ogsaa findes i min Dagbog, at vi ikke kom hjem før om Morgenen kl. 8¼.

Den 9de om Eftermiddagen kom Prindsen ombord og vi seilede til Kiøbenhavn hvor vi ankrede om Formiddagen d.10de September, hvorefter Delphinen blev aftaklet.

Paa disse Reiser lagde Prindsen kun siældnen Interesse for Dagen for at gjøre sig bekendt med Landet - eller hvormed man muligvis kunde afhjælpe et eller andet til det Bedre. Tiden blev dreven hen med intetsigende Ting - Spisen, Drikken, Røgen Tobak, Fortællen om sig selv etc.

Prinsen i København.

Efter Tilbagekomsten til Kiøbenhavn begyndte hans Kongelige Højhed at fordrive sin Tid ligesom han endte forinden Søreisen. Prindsen var bleven udnævnt til Commandeur for de i Citadellet liggende tvende Jægerkorps, nemlig Jydske og Siællandske Jægerkorps. Narr man undtager at Prindsen gik til Vagtparaden i Citadellet og engang imellem deltog i Troppernes Felttjeneste og Excersits, borttog denne Tjeneste ikke synderlig Tid. I Chefen for Jydske Jægerkorps, Oberst Hagen²², som senere døde som Kommandant i Kiøbenhavn, fandt Prindsen en sand Ven - jeg siger sand Ven; thi denne brave mand sagde Prindsen ofte den rene Sandhed og kendte ikke til Smiger og forsøgte aldrig, som saa mange andre, at insinuere sig for Prindsen ved at smigre ham eller tale ham efter Munden - Dem var der nok af, saaledes hørte jeg engang Generallieutenant Friboe²³ sige til Prindsen, at han havde overværet en Compagnie-Manœuvre paa Nørrefælled hvor Prindsen selv havde kommandoet "Naa", sagde Prindsen, "hvad syntes De om min Maneuvreevne?" Friboe, der jævnlig kom til Prindsen, svarede "Deres Kongelige Højhed veed jeg smigrer aldrig" derefter gennemgik han Maneuvrerne og endte med de Ord "Deres Kongelige Højheds Maneuvrer var i alle Henseender saa udmærket, at det er min Overbevisning, at selv den store Napoleon ikke kunne have gjort bedre. Saadanne Ord og lignende Smigrerier gav Prindsen den Tro, at han var en høist fremragende Officer, hvilket aldeles ikke var Tilfældet, thi det væsentligste af Prindsens Sysselsættels med Landmilitariet indskrænkede sig hovedsageligen til Bagateller, såsom lidt Forandring af en eller anden Uniformerings-Genstand - og da navnlig Forandring af Feltherrens etc.

Som Sædvanlig tilbragte Prindsen Aftenerne, efterat have været i Theatret hos føromtalte Jomfru Weiner, som endnu var Figurantinde ved Theatret. Hos kammerherre, Oberst Rømeling, som var Adjudant for Frederik 6 saa Prindsen jævnlig en Mængde Dandserinder og derfor morede Balletterne ham meget, da han kendte navnlig det underordnede Personale fra Hr. Rømeling.

I disse, ofte ikke ganske anstændige Selskaber, deltog ogsaa Generalinde

Bülow - forresten en godmodig og velinstrueret Frue -er født Selby og gift med Generaladjutant v. Bülow²⁴; hos denne Frue gjorde Prindsen ofte Visiter og han havde en varm Forsvarer i hende.

For at vise hvilken Tone der for resten fandt Sted imellem hende og Kammerherre Rømeling anfører jeg Følgende:

Doctor Ralph²⁵ var en af Kiøbenhavns fortrinligste Læger og tillige Theaterlæge. Naar det var hans Fødselsdag var der i Almindelighed var der i Almindelighed stor Gratulation og Frokost for ham, og da han tillige var Læge for mine Svigerforældre, gik jeg engang til Gratulation hos ham.

Her fandt jeg Generalinde Bülow siddende ved et stort Frokostbord med 20 à 30 andre - hun holdt meget af Portviin og var allerede temmelig rød i Ansigtet da hun havde siddet i længere Tid til Bords. Lidt efter kom Kammerherre Rømeling ind, og da Generalinden saa ham, råbte hun "Er du der min kiære Hans, kom og kys mig" hvorpå han i vort Paasyn gav hende et Kys. Efter Frokosten sagde hun til Rømeling "du Hans, sørg nu for at jeg faar et godt Glas Grog og en Cigar". Strax efter kom Rømeling med et stort Ølglas fyldt med half and half, Rum og Vand - Generalinden røgede nu sin Cigar og drak Groggen, og var hun ikke rød i Ansigtet før blev hun det nu og begyndte tillige at tale noget utydeligt - Hvor stygt, at see en åndrig Dame saaledes at tilsidesætte al Quindelighed!

Det har ofte undret mig, at Frederik 6 ikke sendte Rømeling fra Byen - thi Selskaberne, eller Møderne hos ham vare ikke ønskelige for Prindsen.

Det hændte ofte, at Prindsen naar han skulde i Soiréer og naar jeg havde Tieneste og altsaa skulde ledsage ham, sagde til mig efter Taffelet "Ja, Irminger, jeg kommer hiem til den tid vi skal i Soiréen" - jeg ventede naturligvis fuldt dressed til den bestemte Tid, men desværre hændte det ikke siælden, at jeg maatte vente flere Timer, og ofte var Prindsen der i en saa echaufferet Tilstand, at jeg søgte at overtale ham til at forblive hjemme og ikke gaa i Soirée, thi ikke alene vilde han være kommen naar Flere alt havde forladt Selskabet og det maatte jo vække Opsigt at han kom saa sent og tillige ønskede jeg, at man ikke skulde faa Leilighed til Dagen efter at fortælle i Byen, at Prinsen i et eller andet, ikke ønskeligt Lag, havde smagt for meget paa Punchen. - Saaledes mindes jeg i Vinteren imellem 1833 og 1834, at Prindsen også strax efter Taffelet sagde til mig, at han kom hiem til den Tid han skulde klæde sig paa for at komme til Bal for Prinds Christian. Til den bestemte Tid var jeg færdig og gik fra mit Værelse over i Prindsens, for at være der naar han kom - jeg ventede og ventede, og da Prindsen ikke kom, tog hans Gemalinde med Hofetaten og Hofdamerne til Festen. Det var oftere Tilfældet, at Prindsen anmodede Prindsessen, ikke at vente paa sig, naar han ikke var hjemme til den Tid, Prindsessen kørte til Selskaberne. Da jeg havde ventet over 1 Time, sagde jeg til Lakaien at lade mig det vide paa mit eget Værelse naar Prindsen kom; thi hiem maatte han jo komme forinden han gik til Prinds Christian, da jeg antog han først maatte gjøre Toilette; Klokken var bleven omtrent 2 om Natten, og Prindsen var endnu ikke kommen - Imidlertid havde jeg et par Timer forinden sendt min Tiener over til Prinds Christians Palais, med den Ordre at lade mig vide ifald Prindsen muligvis kom der uden først at komme hiem, da han jo muligen kunde have gjort Toilette hos Jomfru Weiner, hvor han efter al Sandsynlighed var til Punchgilde med udvalgte Intime.

Dersom Prindsen vilde have gaaet op i Selskabet, vilde jeg have fraraadet

ham det; thi meget bedre at udeblive aldeles end at give Møde mellem kl.2 og 3 om Morgenen - thi i disse Cirkler vidste man meget vel, hvordan Prindsen tilbragte sin Tid, og gav Prindsen end Anledning til megen forargelig Snak og Hvidsken, saa kunde man dog være vis paa, at alt hvad han foretog sig, ikke blev bedømt eller omtalt paa nogen skånsom Maade. Men derved var intet at gjøre, da Prindsen selv var Skyld deri ved hans Adfærd og Maade at leve paa..

Noget efter kl.2 kom min Tiener løbende for at sige mig, at Prindsen netop var gaaet ind ad Porten hos Prinds Christian. Jeg gik strax derover - det var kun tværs forbi Amaliegade - og traf endnu Prindsen paa de nederste Trin af Hovedtrappen - Festen var tilende og flere Damer og Herrer gik alt ned ad Trapperne forbi os for at gaa til deres Vogne. Jeg vilde formaa Prindsen til at vende om og gaa hjem - men han vilde op og hilse paa Faderen. - Han havde gjort Toilette, men af Sved saa det hvide Halstørklæde og hans Linned meget malproport ud, og da han tillige var i en sådan Tilstand, at han ikke ret kunde faa Ordene frem, gjorde jeg alt hvad der stod i min Magt for at afværge Scandale, hvilket havde været uundgåeligt, naar han i denne Tilstand var kommen op i de stærkt belyste Sale. Imidlertid var han ikke god at tale tilrette denne gang, han vilde op og jeg søgte at formaa ham til at gaa hjem - og medens vi saaledes parlementerede paa Trappen, kom Prinds Christian selv ned ad Trappen. Upaatvivlelig saa Faderen øieblikkelig hvordan det vr fat og sagde til Sønnen "Det er bedre du gaar hjem, thi nu er Selskabet tilende" hvorpå Prindsen vendte om og gik hjem. Dog kunde det ikke undgås, at Flere af de ad Trappen gaaende Giæster havde seet det passerede, hvilket gav nyt Stof til Sladder i de påfølgende Dage.

Naar Prindsen enten havde gjort Visiter om Formiddagen hos Kammerherre Rømeling - General Friboe eller andre - eller han med en Deel Venner havde spillet Billard det meste af Formiddagen, plejede han at ride ud paa friske Tourer altid en af adjudanterne ledsagede ham - Ofte steg man til Hest $\frac{1}{2}$ Time forud Taffelet, hvorved Hiemkomsten forsinkedes og som havde til Følge at Prindsessen og det samlede Hofpersonale kom til at vente - Da Prindsen undertiden var noget echaufferet naar han begyndte Ridetouren, reed han ofte særdeles stærkt - dette bidrog til Bordconversationsen og anføres af Prindsen som noget raskt - Ofte var Prindsen endnu noget varm ved Bordet, hvilket gav Anledning til at der af og til faldt nogle malicieuse Bemærkninger, imod Prindsen eller andre - dette kunde endda gaa, naar det forblev inden for Slottets Mure og kun i Overværelse af den engre Kreds ved Hoffet. Personalet bestod til daglig Brug af Prindsen, Prindsessen, Kammerfrøken v. Levetzau, Hofdamerne Buchwald og v.der Maase - Hofchef Grev Ahlefeldt-Laurvigen, Kammerjunker, Ritmester v. Holstein, Dr. Holmer²⁶ og min Ringhed - men også det opvartende Tienerskab hørte jo paa Bordconversationsen.

Ordene bleve imidlertid heller ikke altid private naar aldeles Uvedkommende eller Fremmede vare tilstede - jeg mindes saaledes engang efter en Soirè hos den russiske Minister Baron v. Nicolay, Vinteren mellem 1833 og 34 kom det saaledes til en mindre høflig Udtale fra Prindsen til Prindsessen da vi skulde forlade Soirèen - Prindsen vilde nemlig ikke køre med Prindsessen, udentvivl fordi Prindsen ikke havde Lyst til at gaa lige hjem - i det mindste var jeg og flere Vidner til denne Encontré, alt Sligt gik da de følgende Dage som en Løbeild fra Mund til Mund i det saakaldte "Selskabskvadr", og desværre havde

Prindsen jo som oftest Uret. Sagen var, at han foretrak det Selskab hvor han var Ordfører og hvor det gik lystigt til med Punch og Champagne.

Hvor ofte har jeg ikke paa en aaben og indtrængende Maade talt med Prindsen herom, som var godmodig nok til under fire Øine at høre paa Raad og Formaninger - hvor ofte har jeg ikke bedet Prindsen om at lade være at drikke for meget; thi naar man havde Tieneste og undertiden fra Morgen til Aften var sammen med ham, kunde man godt ved en Cigar eller Pibe Tobak sige ham Alt - desuden vidste Prindsen meget vel, at jeg aldrig raadede ham til noget i egen Interesse - han vidste hvad jeg sagde var ærlig ment, og derfor har han ofte givet mig sin Haand og takket mig - men ak! hvor ofte er jeg bleven skuffet, naar jeg troede at Prindsen vilde begynde et andet Liv -- Men faa Dage efter var i Almindelighed Alt som tilforn.

At der ikke kendtes til huslig Lykke i dette Ægteskab er en Selvfølge, og at det var nødvendigt, at Prindsen blev reven ud af de skadelige Bekiendtskaber og hans Hang til ikke at foretage sig noget andet end kun at dræbe Tiden paa en for ham skadelig Maade, maatte uhildet indses; thi fra Efteraaret 1833 indtil Foraaret 1834 gik Tiden paa samme Maade, og en Forandring til det Bedre var ikke til at øine.

Forvisning til Jægerspris 1834.

En Aften jeg sad hjemme hos min kiære Hustru, Klokken var vel omtrent 10, kom der Bud til mig fra Grev Rantzau-Breitenburg, at han hurtigst muligt ønskede at tale med mig, det var 10de marts 1834. Jeg gik da strax til ham, og Greven sagde til mig:

“De ved Irminger hvordan Prindsen lever her i København - den ene Scandale efter den anden. Kongen og Prinds Christian er bleven enige om, at han maa forlade Byen, for at rives ud af det slette Selskab, han nu søger. I Morgen For i dag skal han forlade Byen og tage Ophold paa Jægerspriis. Major v. Ewald²⁷ Adjudant hos Frederik 6 (der tillige med Grev Rantzau havde ledsaget ham paa sin Udenlandsrejse) har Ordre at reise forinden Prindsen; han skal være Commandant paa Jægerspriis under Prindsens Ophold der og modtage Prindsen. Kongen har befalet, at De skal ledsage Prindsen derhen. I morgen Formiddag kl. 10 møder Kongen tilligemed Prinds Christian for Prindsen paa hans Palais for at forkynde han denne Bestemmelse.

Jeg paalægger Dem Taushed, da Ingen maa vide noget herom”.

Denne ordre var ikke glædelig for mig - jeg gik hjem og gjorde alt klar til Reisen.

Næste Morgen, d. 11te Marts kl. 9½ var jeg paa Palaiet - af Lakaien i Forge-makket erfarede jeg, at Prindsen endnu sov, men da jeg fandt, at det var rigtigt at vække Prindsen, da baade Kongen og Prinds Christian vilde møde Kl. 10, hvorom jeg jo intet turde sige, da Grev Rantzau havde sagt mig, det skulde holdes hemmeligt, indtil det var bleven Prindsen forkyndt, at han skulde forlade Kiøbenhavn - gik jeg ind til HKH og vækkede ham - gik derpå til Vinduet for at se naar Kongen kom. Ved Klokkeslaget 10 gik Kongen ud af sit Palais Port, og da jeg sagde til Prindsen, at Kongen styrede over til hans Palais, sprang han hurtig ud af Sengen og saa i Klæderne. Samtidig med

Kongen kom Prinds Christian, og da de Begge gik ind i Prindsens Værelse, gik jeg ud i det tilstødende Forgemak for Cavalernerne. Prindsen var endnu ikke fuldt paaklædt da Kongen og Prinds Christian trådte ind. Af og til hørte jeg temmelig højrostede Ord - og noget efter kom Prindsen ud i en høist irriteret Stemning, for at anmode mig om at bede hans Gemalinde at komme til sig hvorpå Kongen sagde mig "Prindsessen er ovre hos Dronningen".

Da jeg kom ind i Porten saa jeg, at Vognen hvori Prindsen og jeg skulde køre, alt var forspændt - jeg gik da over Amalienborg Plads til Dronningen, hvor Prindsesse Vilhelmine kom mig i møde - Da jeg sagde at Prindsen ønskede at se hende, og da den gamle Konge havde sagt mig da jeg gik "Skynd Dem og lad Prindsessen komme strax", proponerede jeg Prindsessen at gaa over til Palaiet, da det jo vilde tage nogen Tid, først at lade en Vogn blive gjort færdig, hvorpå jeg fulgte Prindsessen - gaaende - over til Prindsen for at tage Afsked med ham.

Prindsessen græd - Prindsen havde næsten Bersærker gang og var i en høist irriteret Stemning - Strax efter råbte han ud til Jægeren "Lad mine Pistoler og læg dem i Vognen" hvorpå Prinds Christian kom hen til mig, som ophold mig i Cavalerernes Forgemak, der stødte til det Værelse, hvor Kongen, Prinds Christian, Prindsessen og Prindsen vare, men hvortil Døren i dette Virvar var bleven staaende aaben - og sagde "De maa endelig forebygge, at min Søn tager de ladte Pistoler i Vognen". Jeg svarede Prinds Christian, at jeg "aldeles ikke ansaa det for farligt at Prindsen tog de ladte Pistoler i Vognen" hvorpå Prinds Chr. sagde "Ja, jeg siger Dem, De er mig ansvarlig for min Søns Liv".

Faderen kendte ikke sin Søn, naar han troede, at han i denne Opbrusnings-tilstand vilde gjøre det af med sig; thi Courage havde Prindsen ikke, og dette Udbrud med hensyn til Pistolerne var ikke andet end de sædvanlige tomme Ord hvormed Prindsen troede at imponere.

Da Afskedstimen var forbi og Prindsen gik ud af sit Værelse for at gaa til Vognen, sagde han mig "Ja, Irminger, De følger jo med mig". Kongen og Prinds Christian fulgte efter og da Prindsen kom paa Trappen som gik ud til Porten råbte han til Jægeren igjen "De ladte Pistoler er vel i Vognen?" Jægeren svarede Ja, og Prinds Christian sagde igjen til mig "De indestaar mig for, at der ingen Ulykke sker!"

I det samme Prindsen steg i Vognen, råbte han til Kongen og Prinds Christian "Det er dog Synd, at Irminger også skal forvises, han har dog ikke gjort noget hvorfor han skal forlade Byen" hvorpå jeg steg ind til Prinsen - og af sted rullede vi.

Prindsen var meget taus og der blev saagodtsom ikke mælet et Ord førend vi holdt ved Ballerup for at give Hestene Brød. Der var Smørrebrød og Viin med i Vognen - og her sagde Prinsen "Lad os nu faa noget Frokost". Det smagte Prindsen som sædvanlig - derpå tændte han sin Pibe. Tildragelserne fra om Morgenen lode nu til at være glemte, og Resten af Veien til Frederikssund troer jeg, at jeg nok var en Deel mere alvorlig stemt end Prindsen.

I Frederikssund tog Prindsen ind til Byfogden, senere Statsminister Bardenfleth²⁸, og efter et kort Ophold toges til Jægerspriis, hvor Major Ewald modtog Prinsen - Slottet var opvarmet og vore Logier anvistes os af Major Ewald.

Prindsen beboede en Deel store og kønne Sale og behandledes i alle Henseender som Prinds. Major Ewald kendte Prindsen fra den Udenlandsreise hvor

han ledsagede Prinsen i Forening med Grev Rantzau-Breitenburg. Vel kunde HKH ikke tage hen hvor han vilde uden Ewald's Samtykke og endskiønt der hvilede nogle usynlige Baand paa HKH i flere Retninger, vidste Ewald dog at skikke sig saaledes fra det ham overdragne ubehagelige Hverv, at det aldrig kom til egentlige Rivninger - endskiønt vel Prindsen imellem kunde yttre, at denne "Kongens Karl" ikke havde meget at sige over ham, saa føiede han sig dog altid efter Ewald's ønsker.

Prindsens Tid gik hen med Ridetourer, at tage paa Jagt, at opgrave Oldsager og deslige. Om aftenen spilledes i Almindelighed en Whist - herved som oftest Ewald, jeg eller Bardenfleth, der ofte kom til Jægerspriis fra Frederikssund, eller ogsaa en af Stedets Embedsmænd spillede med Prindsen. Da Ritmester Holstein, Prindsens anden Adjutant, undertiden løste mig af, naar jeg tog til Kiøbenhavn, havde Prindsen følgende Personer om sig paa Slottet: Ewald, Adjutanten og Prindsens læge, dr. Holmer.

Ved alle måltider spiste vi med Prindsen og til Middag var i Almindelighed en eller flere af Egnens Embedsmænd tilsagte. I det hele blev der ført et saa regelmæssigt Liv, og med Hensyn til Viin og Spirituosa var der et saa behageligt Maadehold, at det var i høi grad forskelligt fra Prindsens Maade at leve paa i Kiøbenhavn.

Rejse til Island 1834.

Da jeg i 1826 havde besøgt en stor Deel af Island med mine 2de nu afdøde Venner, Secher og Rosenvinge, begge Søofficerer²⁹, besøgte hele Syd og Vesterlandet, været ved Geiser mm. havde jeg ofte omtalt Islands Seeværdigheder for Prindsen. Lysten til at see dette Land, navnlig ogsaa fordi man altid maatte ride og hyppig ligge i Telt, og ofte i mange Dage ikke faar andet at leve af end det, man førte med sig, var bleven modnet saaledes hos Prindsen at han allerede for længere Tid tilbage havde anmodet Kongen om, at maatte gjøre en Reise til Island - Da nu Prindsen var forvist fra Kiøbenhavn, hvorhed han i lang Tid ikke skulle komme igien, befalede Kongen at Prindsen skulde gjøre en Reise til Island, og da Linieskibet "Dronning Marie" netop skulde paa Beseiling, blev det bestemt, at dette Skib skulde bringe Prindsen til Reikjavik. Noget efter at jeg var kommen til Jægerspriis erholdt jeg Ordre fra Kongen, at udkaste en Reiseplan for Islands-Reisen med Prindsen, samt at jeg skulde ledsage Prindsen paa denne Reise.

Jeg maatte da af og til, til Kiøbenhavn for at arrangere det Fornødne til Reisen. Min Plan - som det senere vil ses hvorhen vi kom - blev approberet. I Kiøbenhavn lod jeg forfærdige de fornødne Telte, Pak-Kasser til vort Tøi og Fødemidler, der alt maatte transporteres paa Hesteryggen. Kløve-Sadler til Pak-Kasserne - almindelige Ridesadler og Bidsler samt m.m., der alt maatte medtages fra Kiøbenhavn, da det paa Island vilde have været næsten umuligt at tilvejebringe saameget til et saa talrigt Følge af Herrer, Lakaier etc. Det eneste hvorfor jeg ikke behøvede at sørge, var Hestene, idet der var Brev til Stiftamtmand Krieger at drage Omsorg for at det fornødne Antal islandske Heste bleve købt eller fandtes i Beredskab ved Prindsens Ankomst til Island. Den første Gang jeg kom fra Jægerspriis og mødte for Kongen paa Amalienborg sagde HM mig at Prindsen skulde blive paa Island til Efteraaret og derpå

tage Ophold i Fredricia, hvorhen Kongen også vilde have, at jeg skulde følge. Da jeg derpå svarede, at jeg ikke ønskede at forlade Marinen, og derfor bad om, at min Tour med at blive kommanderet til Søs maatte blive sikret, skønt jeg forlod Kiøbenhavn, svarede Kongen, at jeg kunde være forvisset om, at min Tour til at blive udkommanderet til Søs, ikke skulde springes over - hvilket også er bleven holdt, idet jeg oftere er bleven udkommanderet med vore Orlogsmænd efter at jeg var bleven ansat hos Prindsen - ja engang var jeg endog 2½ fraværende fra Hoffets Tieneste, idet jeg i 1847 som Chef for Orlogsbriggen Ørnen afsejlede til Guinea og Vestindien³⁰ og først i Januar 1950 tiltrådte min Tieneste hos Prindsen - dengang var han bleven Konge - som Generaladjutant for Sø-Etaten.

Da Kongen ligeledes befalede mig at forestå Reisen paa Island og saa at sige fungere som Hofchef, og at Prindsen foruden mig kun skulde have én Herre med, nemlig hans læge, dr. Holmer, tillod jeg mig at yttre, at jeg mente at endnu en anden Herre burde reise med for at overtage Besørgelsen af Alt paa Reisen for det Tilfælde jeg muligen kunne blive syg - Kongen tillod mig at foreslå en Ledsager, der kunde træde i mit Sted, hvorpå jeg proponerede Lieutenant Prøsilius, der forrige Aar havde været med Delphinen, hvormed Prindsen havde seilet i vore Farvande - Ligeledes bad jeg Kongen, i Prindsens Navn, om Marinemaler Kloss³¹ maatte ledsage Prindsen paa Reisen, for at tegne Skitser af Landets mærkværdigste Punkter, og navnlig for at tage en Tegning af Geiser - også dette blev tilladt.

Følget fra Danmark kom altsaa til at bestaa af Prindsen, Lieutenant Prosilius. Dr. Holmer, Maler Kloss og mig - desuden 1 Rideknægt, 2 Lakaier og 1 Garderobebetient til Tienerskab for Prindsen samt min og dr. Holmer's Tiener. Rideknægten var Anders Petersen, som også havde ledsaget Prindsen paa Reisen i Italien, og for forblev i Tienesten som Rideknægt lige til Kongens Død.

Den ene Lakai Heden, senere Taffeldækker da Prindsen blev Konge, fungerede paa Reisen i Island som Kok.

Under Prindsens Ophold paa Jægerspriis var jeg saaledes 3 eller 4 gange i Kiøbenhavn for at paasee, at alt blev vel udført og indpakket til den forestaaende Reise - Provisioner og Viin etc. Spiritus-Kogeapparater og deslige requirerede jeg fra Hoffet og fra Hofhusholdningen. Nogle Dage forinden Linieskibet skulde lægge ud forlod jeg Jægerspriis for at paasee at Alt til Islandsreisen kom ombord og jeg saa først Prindsen igien, da jeg fra Linieskibet gik iland ved Humlebæk for at tage til Fredensborg og melde Skibets Ankomst til Humlebæk.

Ved min Afskedsaudiens hos Frederik6 bestyrkedes jeg i min Overbevisning om hans ædle Tænkemaade, som jeg rigtignok kendte, og om hans Omhyggelighed for Prindsen, som han dog havde Grund til at være mindre vel stemt imod, da Prindsens hele Maade at være paa, saalænge han havde været ægteviet til Prindsesse Vilhelmine, ikke havde været som den burde - Kongens Formaninger herom blevne upaaagtede, og Personer, der ikke stode høit i Agtelse vare Prindsens intimeste Venner og hans kiære Selskab.

Efterfølgende instrux, hvoraf jeg har Originalen liggende for mig, blev mig medgivet paa Reisen.

1.

Hans Kongelige Højheds Reise i Island indrettes saaledes at den kan være

endt i det første til Slutningen af September.

2.

Prindsen bør see de mærkværdigste Steder og Ting i Landet.

3.

Der sørges for at Reisen bliver saa nyttig som muligt for Hans Kongelige Højhed, dog saaledes, at den ikke bliver skadelig for høistsammes Helbred.

4.

Der holdes Omgang alene med Folk, der have almindelig Agtelse, og Saa-danne af hvilke han lærer Folkets Skikke og Sæder

5.

Hans Kongelige Højheds Følge skal staa ham bi i Alt med Raad og Daad, og søge at afværge enhver moralsk og psykisk skadelig Indflydelse.

6.

Gudstienesten bivaanes der, hvor det uden for store Besværligheder lader sig gjøre.

7.

Hans Kongelige Højhed holder en Dagbog over Alt, hvilken til sin Tid oversendes til Os.

8.

Premierlieutenant Prøsilius og Livchirurgus Holmer sættes i Kundskab om denne Instrux' Indhold.

9.

Corvetten Najaden ventes i Slutningen af August eller i den første Uge af September at gaa herfra, for i Reikjavig at tage Hans Kongelige Højhed ombord tilligemed Suite, og overfører høistsamme da direkte til Fredericia.

10.

Rapporter indsendes allunderdanigst til Os, saa ofte som Omstændighederne maatte tillade det.

Dermed Sker Vor Villie

Givet i Vor Residentstad Kiøbenhavn d. 30te April 1834

Frederik R.

Hr. Kammerjunker, Premierlieutenant Irminger, Ridder af Dannebrogen, med Hensyn til HKH Prinds Frederik Carl Christians forestående Reise i Island.

Den 5te Mai om Eftermiddagen gik jeg ombord i Orlogsskibet Dronning Marie paa 84 canoner, ført af Commandeur-Capitain Schönheyder³² tilligemed det

Følge, som skulde ledsage Prindsen paa Reisen.

D.6te Mai i Dagbrækning gik under Seil fra Randen og ankrede ved Humlebæk kl. 10 F.M.

Prindsen havde Dagen forinden forladt Jægerspriis og var reist til Fredensborg - her traf han sin Fader Prinds Christian - Grev Rantzau-Breitenburg havde ogsaa givet Møde her.

KL. 12 ankom jeg til Fredensborg og meldte Skibets Ankomst, der blev spist Frokost og det og det undrede mig iblandt Frokostselskabet ogsaa at se en af Prindsens Venner Ritmester Recke af Husarerne³³ - udentvivel indbudet af Prinds Christian, muligen ogsaa efter Prindsens eget Ønske.

Efter Frokosten ledsagede hele Selskabet Prindsen til Humlebæk, hvor et Fartøj fra Linieskibet laa klar til at tage Prindsen ombord - Selskabet tog Afsked ved Havnen og jeg ledsagede Prinsen i Baaden ombord.

Strax efterat Prindsen var kommen ombord gik Skibet under Seil og samme Eftermiddag kl.5 passerede vi Kronborg.

Chefens agterst Kahyt var bleven arrangeret for Prindsen, hvor han havde fundet det meget komfortable.

Jeg håbede at Prindsen nu vilde have sat sig lidt ind i Navigationen og vist Interesse for Seiladsen og Administrationen paa en saa stor Orlogsmænd, men det indskrænkede sig kun til det meget overfladiske.

Stille og Modvind tilbageholdt Skibet temmelig længe i vore Farvande, og først d 12te .Mai passerede vi Skagen og d 29de Ronashille paa Shetland, d. 29de havde vi den majestætiske Øster-Jökul og Hekla i Sigte.

Den 31te om Morgenen passerede vi Carlsklippen, om formiddagen kl. 6 Skagen og kunde se at Essiø-Field og de andre Fielde endnu var belagte med megen Snee under den almindelige Sneegrændse, ankrede om Eftermiddagen ved Reikjavik og gik iland kl. 5 Em.

Prindsen boede, naar han var i Reykjavik, i Stiftamtmand Krieger's Bolig - hele Stiftamtmandens Bolig var saa at sige til Prindsens Disposition. Det øvrige Følge blev indlogeret i Nærheden af Stiftamtmandens Bolig.

Under Reisen til Island var Selskabet ledsaget af Cadetskibet Najaden, og i de Dage Orlogsmændene endnu laa ved Reikjavik, blev der næsten daglig arrangeret Ridetourer for Prindsen og Skibenes Officerer, såsom til Bessestad, Havnefiord og Apothekernæsset. Besaa de varme Kilder i Nærheden af Byen, gjorde en Tour til Vidøe etc. D. 5te Juni afsejlede Orlogsmændene, der under deres Ophold ved Reikjavik havde været begunstigede af det skønneste Veir.

Om Middagen var der Taffel hos Stiftamtmanden, om Aftenen gjorde Prindsen Visits hos en eller anden Embedsmand. Jævnlig besøgte Prindsen 2 meget agtede Mænd, Cancelliraad Ulstrup og Assessor i Overretten Finsen.

Alt blev lidt efter lidt ordnet for Reisen og d. 6te om Aftenen blev Bagagen, altid under Lakai Heden's Commando, sendt af sted til Kvisevig.

Prindsen havde for sin Person paa alle Reiser i det Indre af Landet 3 udmærkede Rideheste til sin Disposition og til at skifte for at soulagere Hestene. Prøsilius, Dr. Holmer, Maler Kloss og jeg have 2 heste. Desuden medfulgte Prindsens Tienskab 4 Personer, Dr. Holmers og min Tiener, samt 4 islandske Følgemænd, som de kaldes der, eller Veivisere, der tillige maatte sørge for at Hestene blev holdt sammen, naar vi havde opslaaet Telt eller

gjort Holdt.. Alle indøvedes til at opslaa Telt og nedtage og indpakke og surre dem paa Kløvhestene, samt indpakke og udpakke den øvrige Bagage og den Mængde til Reisen construerede vandtætte Reisekufferter baade til Klæder og Proviant, og anbringe dem paa en forsvarlig Maade paa Pakhestene.

Naar hele denne Caravane var samlet, bestod den af omtrent 75 Heste - snart én eller et par mindre, snart igjen dette Antal completeret; Thi paa de mange meget forcerede og lange Dagsreiser kunde det ikke undgås, især i et Land hvor der var høie Fielde var gjort saa ubetydeligt for Veien, at der undertiden blev Heste trætte eller halte, der de maatte tilbagelades og andre skaffes tilveie.

Som oftest bleve vi ledsagede af flere af Embedsmændene igennem deres respective Jurisdictioner, hvorved Antallet paa Personer og Heste end mere forøgedes.

Teltene og Sovepladserne deri fandtes ret hyggelige med det Tøi og uldne Tæpper, der var medtagne og indrettet saaledes at man i Teltene ved at tage 2 stænger imellem 2 Reisekufferter og med udspændt Seildug imellem Stængerne, kom til at ligge næsten som i en Hængekøie og ikke laa paa den bare Jord, og mangen stormfuld og kold Nat har Prindsen og vi Andre saaledes tilbragt paa Islands Fielde og sovet ligeså godt og ligeså varmt som i Sengen i vort Hiem - og alt maatte føres med paa Hesteryggen - Der var selvfølgelig meget at pakke ind - ikke at tale om Provisioner og Kasseroller - forinden Caravanen kunde sættes i Gang, og for at spare Tid var det derfor nødvendigt at alle hialp med, ja endog Prindsen selv var meget aktiv baade med slaa sit Telt op og tage det ned igjen.

Løverdagen d. 7de Juni 1834 kl. 10 Formiddag forlod Prindsen og hans Følge Reikjavik paa den første Reise, som gjaldt Sydvest landet. Stiftamtmand Krieger og flere Embedsmænd ledsagede Prindsen. Kl. 11½ naaede vi Havnefiord og toge ind til islandsk Kiøbmand, Hr. Thomsen og efterat have styrket os paa en Frokost her, fortsatte til Kvisevik; Det rædsomme Hraum (Lavastrækning) som vi passerede var mig bekendt fra en tidligere Reise i disse Egne. Om Eftermiddagen kl. 7 naaede vi Krisevig Kirke i et øsende Regnveir. Lakai Heden der Aftenen forinden havde forladt Reikjavik med Bagagen, var ankommen der forinden, hvorfor vi allerede havde Teltene opslaaede og der servere Bouillon som han alt havde til os, var særdeles kærkommen.

Prindsens Telt var omtrent dobbelt saa stort som vore, og var med Seildug delt i 2de Rum, et Større og et Mindre, i det Større sov Prindsen, i det mindre hans Kammertiener. Lieutenant Prøselius og jeg sov i et andet Telt, Dr. Holmer og Maleren Kloss i et tredje, Tienerskabet havde et fjerde - all disse Telte var medtagne fra Kiøbenhavn og forfærdigede efter min Tegning for at bruges paa Island. De islandske Følgemænd medførte selv deres finere uldne Telte. Dette Skillerum kunde tages bort, og vore Maaltider, naar de paa Reisen ikke holdtes under aaben Himmel eller også undertiden i Kirkerne, hvor oftere, naar det var meget vaadt eller koldt Spiritus-Lamperne bleve tændte til at varme Bouillon eller koge Vand til Kaffe, The eller Punch, som der tillige lunede og opvarmede Prindsens Telt.

D 8de Storm og Regn holdt os dels i Kirken, dels i Teltene til kl. 11 FM, hvorpaa vi red til Krisevigs Svovlminer og begave os da paa Veien til Svindevig,

hvor vi ankom kl.6 Eftermiddag - Reisen hertil gik over meget slemme Lavastrækninger, det saakaldte Øgmundur-Hraum, og da vi saagodt som hele Reisen havde Storm og stærk Regn var denne Dagsreise ikke synderlig behagelig, dog var Prindsen saa vel forsynet med fortrinligt Regntøj, at han næsten ikke blev vaad. Præsten, en Islænder, hed Magnussen, han havde flere Aar opholdt sig i Kiøbenhavn, hans Bai, Præstegaard eller islandsk Huus, var imidlertid saa lille og usselt, at vi foretrak at tage Kirken og Teltene il Natlogie. Det er ingenlunde behageligt, efter at man har tilbragt det meste af Dagen paa Hesteryggen, at komme næsten giennemvaad og dertil temmelig kold som følge af Storm og øsende Regn, til Aftenquarteret - og hvilket Quarter?, enten et vaadt Telt som man opslår paa en aldeles gennemvædet Grund, eller også i en lille Kirke, mørk islandsk Kirke, hvori der som oftest er en utaaelig Stank af Klipfisk, da Kirkernes Loft hyppig benyttes som Forraadskammer.

Prindsen havde fortrinlige Klæder, som baade var vandtætte og varme og næsten altid benyttede Prindsen sit Telt til Nattequarter - han satte en Stolthed heri, og ansaa dette for en rask Gierning. Jeg mener, at saadanne Reiser, sådant ustadigt Liv og en sådan Faren omkring, saa at sige et Nomade-Liv, som man fører paa islandske Reiser, er det Liv som især tiltalte Prindsen, og jeg troer ikke, at han paa disse Reiser over Fielde og Myrer nogensinde længtes efter alt det han havde efterladt i Kiøbenhavn..

D.9de kl 9 forlod vi Svindevig og naaede Kieblevik kl 3 EM. Paa denne Tour, der gik dels over Lava - dels over Vandstrækninger, fandtes ikke en Draabe Vand for de stakkels Heste.

Prindsen boede hos Kiøbmand Jacobæus og boede i alle Henseendeer meget hyggelig. D.10de havde vi Storm fra NO og Sneebyger og besluttede derfor at holde Rastdag, især da Prindsen havde et godt Logie og det i Kiøbmand Jacobæus's Huus var arrangeret alt som man var vant til at have det i Danmark.

D11te kl. 12 Middag forlod Kieblevik, besøgte paa Veien to meget hæderlige islandske Bønder, John Sivertsen i Niarvig og John Danielsen i Vaage. Giorde senere Holdt ved Ko-Gierde, naaede Havnefiord om Aftenen kl.8, hvor vi indbødes til The hos Kiøbmand Iversen, hvorefter vi naaede Reikiavik igien henad Midnat, til hvilken Tid det her paa denne Aarstid er ligeså lyst som om Dagen. Da Græsvæxten endnu saa tidlig paa Aaret ikke var meget fremmet, var Hestene endel medtagne, hvorfor det blev nødvendigt at give dem en længere Hviletid til de forestående og længere Reiser.

De Dage Prindsen nu tilbragte i Reikjavik gik meget hen med at gaa paa Jagt og giøre Smaatourer i Reikjaviks nærmeste Omegn. Hos Stiftamtmanden indtoges alle Maaltider, og om Middagen var der som oftest indbunden en eller anden Embedsmand. Om Aftenen spillede Prindsen jævnlig en lille Whist, og der førtes et regelmæssigt og stille Liv. Søndag d. 15de bivåned Prindsen Gudstjenesten i Reikjavik Kirke..

Den 17de om Formiddagen reed Prindsen, ledsaget af endeel Embedsmænd, til Essiøberg for at besøge Cancelliraad Stephansen, og tillige for at besigtige det 2700 Fod høie Essiø-Field, som formedelst dets steile Sider er temmelig vanskeligt at bestige.

Prindsen, der havde reist i Alperne og andre Bjergegne, havde flere Dage i Forvejen talt om, at han, der var saa vant til at gaa til Fields eventuel vilde

være én af de Faa, der kunde naa Toppen - Mange Tilberedelser med at klæde sig i Bjergdragt var trufne - desuden forsynet med Bjergstok og alt i Orden til Fieldets Bestigning. Prindsens Tale var her, som saa ofte andetsteds - noget pralende; thi han troede, naar Ingen ellers kunde naa Toppen, saa skulde han nok være Manden. Ridetouren fra Kirkevig til det lige ovenfor liggende Essiøfield er henmod 3 Miil. Efter at være kommen til Essiøberg begyndte Bestigningen - Prindsen, skiøndt dengang endnu smækker og ung, men dog ingenlunde kraftfuld, og jeg tænkte altid, at andre bedre vilde kunne udføre dette end Prindsen, og Resultatet var da ogsaa, at Ingen naaede Toppen uden dr. Holmer og jeg - hvorover Prindsen tilsyneladende, dog uden at sige noget, var meget ærgerlig.

Der fandtes 3 Varder paa Toppen i temmelig Afstand fra hinanden. Den Ene forhøjede den islandske Fører og jeg, og indsatte i den en Pind, mærket C.I. 1834, og endnu i 1865 kan denne Varde sees i Kikkert fra Reikjavik.

I Reikjavik havde jeg nu fuldt op at bestille med at arrangere alt til den næste Reise. Erfaring havde lært, at der maatte medtages en mængde Reserve Hestesko, og da vi maatte have mellem 150 og 200 af dem, var Smedien i fuldt Arbejde - thi det er utrolig hvilken Mængde Hestesko der tabes paa de mange steile Fieldveie og Lavastrækninger - muligen ligger dette ogsaa i slet Beslag - Jeg erindrer, at vi modtog et lignende Antal til Nordlandsreisen, men da vi naaede Øfiord, var de alle forbrugte, og vi tilbageholdtes der 1 dag længere end det var Bestemmelsen, kun fordi der ikke i saa kort Tid, som jeg ønskede, kunde tilvejebringes saa mange Hestesko, som der behøvedes.

D. 19de Juni om Aftenen afgik Bagagen til Thingvalla.

D. 20de om Formiddagen kl. 10 forlod Prindsen Reikjavik, ledsaget af flere Embedsmænd indtil Lax-Elven. Paa Medal, hvorhen Reserve-Ridehestene var afgåede den foregående Aften, gjordes Holdt, spistes Frokost i øsende Regn og skiftedes Heste. Om Eftermiddagen kl. 7 naaede vi Thingvalla. Vi fandt vore Telte opslaaede og Middagsmaden færdig. Om Aftenen bedreres Veiret og Prindsen besaa Thingvalla's nærmeste Omgivelser, hvilket havde særdeles Interesse for mig, som alt 2de Gange tilforn havde besøgt dette Sted.

D. 21de Paa Grund af vedholdende stærkt Regnveir forlod vi ikke Thingvalla førend kl. 12 Middag og naaede Midal om Eftermiddagen kl. 9. Noget maatte vi vente paa vores Bagage, men da den kom opvarmedes vi igien med noget Bouillon m.m.; thi igien var det bleven koldt med stærkt Regnveir. Fra Thingvalla havde vi medbragt ypperlige Foreller, og vort Aftensmaaltid var derfor - saa langt i det indre af Landet - udmærket.

D. 22de kl. 10 Formiddag forlod Midal, passerede Bruar Aa og ankom til Geiser kl. 3 Em. Vi opsloge Teltene imellem "Gamle Geiser" og Strokr" saa at vi bestandig var ganske i Nærheden ifald et Udbrud skulde finde Sted enten fra Geiser eller Strokr. Prindsen besaa der alle de mange Quarterer, som befinder sig her temmelig tæt ved hverandre.

En Mand var bestandig paa Udkig for at give Underretning, naar noget særdeles fandt sted ved Geiserne. Om Aftenen kl. 8 da det store Bækken af Geiser var aldeles fyldt, og der var de sædvanlige underjordiske Detonationer og Jordrystelser bemærkedes, ventede vi en Eruption - den kom rigtignok, men var ikke videre betydelig.

Vi var længe oppe om Aftenen og imødeså med Længsel et af de Udbrud, hvorom man havde læst og hørt saameget - og da jeg tilforn havde besøgt

Geiser og været Vidne til grandiose Udbrud, såvel af Geiser som af Strokr, troede Flere, at jeg kunde have en Mening om, at Udbrud snart var i Vente. - Da det imidlertid var bleven Midnat og Trætheden begyndte at indfinde sig, var til sidst kun Prindsen og jeg tilbage - og og ligesom de Andre vare også vi snart til Hvile i Teltene. Et Par Timer efter bleve vi vækkede af Raab fra den Vagthavende - denne Gang Prindsens Rideknægt - men endskønt vi Alle i et Øieblik var ude af Teltene, var det blind Allarm.

D. 23de om Formiddagen gav Strokr en skøn Forestilling, d. 24de Em viste Geiser sig med en Eruption.

D. 25de om Morgenen overraskedes vi af en skøn Eruption af Geiser - og da Prindsen ønskede engang endnu at see Geiser og Strokr opsattes Afreisen fra Time til Time, men da Intet viste sig, forlode vi dette mærkelige Sted kl. 1 Eftermiddag..

Assessor Sveinbjørnsson, som var stødt til os ved Geiser, ledsagede os nu i flere Dage; og om Aftenen kl. 6. naaede vi Skalholt, som nu ikke var stort andet end en Bai - Selv Skalholt's forrige store Kirke eksisterede ikke mere, idet en Deel af den var nedbrudt og kun en mindre Kirke var tilbage. - Vi op-sloge Teltene tæt ved Kirken, nemlig paa det Sted hvor det forrige Alter havde staaet var det vanskeligt paa Grund af Stenene i Grunden at sætte Pløkkene til Teltet. Imidlertid havde vi en rolig Nat og sov fortræffelig.

D. 26de kl. 12 Middag forlod vi Skalholt for at besøge Assessor Sveinbjørnsson's Eiendom Hialmholt. Strax efter at have forladt Skalholt passerede vi Hvit-Aaen i Færge - Hestene svømmede over - Igien fik vi et afskyeligt Regnveir, hvilket dog et par Timer efter klarede af. Veien førte en længere Strækning over Myrer og Flyvesand og i Nærheden af Hialmholt over Lava. Syd for Vardu Field kom vi igien til Hvid-Aa, som slynger sig imellem Vardu og Heste-Field - Omtrent 1000 Skridt fra Hvit-Aaen ligger Hialmholt i en temmelig kroget Lavastrækning og ankom kl. 6 EM.

Vi toge til Hialmholt for at give Prindsen Mulighed til at see en af Islands største Baier - Assessor Svinbjørnsson, en meget deilig Mand, var særdeles forekommende imod os Alle og han beværtede og logerede os meget godt - Bagagen var omtrent samtidig med os afgang fra Skalholt direkte til Reikjavik, hvor vi ankom d. 27de om Eftermiddagen kl. 7. efter at have forladt Hialmholt Kl. 1. Ved vor Ankomst fandt vi Teltene opslaaede og alt i Orden for Natten.

D. 28de Fra den tidlige Morgenstund gik vi i værk med at færge Bagagen over Thiors-Aa, hvor Hestene som sædvanlig maatte svømme over. Vi kom ikke af sted fra den modsatte Bred førend kl. 1. Reisen gik forbi Skard, dels over Lavastrækninger, dels over Flyvesand med enkelte Græspletter hist og her, passerede Vestre-Rang-Aa og ankom til Selsund, en dårlig Bai, ved Foden af Hekla, som Prindsen agtede at bestige næste Dag..

D. 29de Istedetfor at bestige Hekla maatte vi i saagodtsom hele Dagen forblive i vore Telte, thi vi havde Storm og meget stærk Regn - høiere paa Hekla var det udentvivl Sne - der var ikke til at tænke paa nogen Bestigning af denne Vulcan. D. 30te hele Dagen Storm og Regn.

D. 1ste Juli 1865 endskiøndt Veiret ikke var saa flot som igaar, egnede Veiret sig dog ikke til Bestigningen af Hekla og kl. 10 Formiddag forlode vi Selsund. Snart efter passerede vi til Hest Østre Rang-Aa og kom til Velle kl. 12½ og naaede Bredebolstad kl. 4. Nogle Timer efter os ankom først Bagagen, hvorefter der var megen Længsel, og 1 Times Tid efter at den var kommen, spiste vi i Kirken. Det regnede stærkt og derfor foretrak flere af os at ligge

dels i Kirken, dels i et Kammer i Præstegaarden om Natten, men Prindsen foretrak at ligge i sit Telt.

D 2den - Jeg havde ønsket at gaa noget længere øster paa, men Veiret var meget slet og saa ikke ud til Forandring. Vi forlod Bredebolstad kl.11 FM og naaede Odde kl.6 EM - her bleve vi modtagne af Provst Thordersson, som bor her og spiste til Middag hos ham - strax derefter stege vi til Hest igien og fortsatte Reisen over Vestre Rang-Aa, hvor Provsten lodsede os over - herfra gik Reisen over meget slemme Myrer til Sandhole, Færgestedet ved Thiors-Aa som naaedes kl.9 EM.

Vi havde hørt, at der i Reikjavik var udbrudt en smitsom Sygdom, derfor blev det bestemt, at Stiftamtmand Krieger, der havde ledsaget os paa denne Reise, tilligemed dr. Holmer strax skulde reise forud til Reikiavik for at undersøge om det paa Grund af Epidemien var rådeligt for Prindsen at tage til Reikjavik.

De sidste Dages milde Veir, i Forbindelse med den megen Regn, havde bidraget meget til at smelte Sneen paa Fieldene; Deraf kom det, at Thiorsaaen var temmelig vanskelig at passere, og da Færgen - eller Baaden - som brugtes til Overfarten kun var i en maadelig Tilstand, kom vi ikke over til den anden Bred førend ved Midnat og først den 3die kl.1 om Morgenen - aldeles gennemblødte af den vedvarende Regn, opslog vi Teltene i Nærheden af en Bai, som kaldes Thiors-Aa Næs. Vi var Havet saa nær, at vi dyssedes i Søvn ved Brændingernes Lyd.

Op ad Formiddagen fik vi klart Solskinsveir og havde da travt med at sprede alt vort vaade Tøi til Tørring og saa klart Vestmanøe, Hekla, Eiafiella-Jøkul. Kl.4 Eftermiddag fortsatte Reisen og kl.7 naaede vi Ørebak, hvor Kiøbmand Christiansen indbød Prindsen til Aftenspisning. I Nærheden af Faktoriet opslog vi Teltene, og strax efterat vi var gaaede til hvile begyndte det atter at regne stærkt, som holdt paa lige til om Morgenen.

D 4de kl.12 Middag forlod Ørebak. Over Ølvesaa gik vi med Færge - Aaen er bred og de stakkels Heste havde en lang svømmetur forinden de naaede Landet paa den anden side af Elven. Næsten hele Reisen fra Ørebak til Reikjavik, hvor vi havde faaet Underretning fra, at det ikke var videre betydeligt med den omtalte Sygdom, havde vi stærk Regn, og da Veien over Fieldene var temmelig høi, var vi den meste Tid i Skyerne - I Taagen saa vi en Mængde Rensdyr, og kl.10 om Aftenen ankom vi baade gennemblødte og trætte til Reikjavik.

Prindsen, saavel som hele Følget havde altid været raske paa denne ofte ikke bequemme Reise, hvortil udentvivel den idelige Færden i fri Luft bidrog meget..

D. 5te hvilede i Reikjavik, hvilket også var nødvendigt for Hestene, der i den senere Tid næsten daglig havde haft temmelig anstrengende Tourer over ofte meget slette og steile Fieldveie. Søndag 6te forblev vi i Reikjavik, hos Stiftamtmanden var Middagsselskab for Prindsen.. D 7de ligeledes - blandt de mænd, der spiste hos Stiftamtmanden nævner jeg Etatsraad Einarsson, Kammerraad Finsen, Assessor Sveinbjørnsson, Stiftsphysicus Thorsteinson, Grosserer P.C. Knudtzon etc.

D. 8de spadserede omkring ved Reikjavik, om Aftenen spillede Prindsen Whist med Stiftamtmanden, Maler Klofs og mig.

D. 9de Juli foretoges en Ridetour til Vatne, en stor Bai ved en lille Indsø, omtrent 1½ Miil fra Reikjavik, her finds flere kønne Huler i den røde Lava. Om Aftenen var Prinsen i Selskab hos Cancelliraad Ulstrup, hvor der spilles

Whist...

D. 10de Juli Smukt Veir - om Middagen Selskab hos Stiftamtmanden. Efter Middagen spadserede hele Selskabet til Skole-Varden, for at nyde den vide skønne Udsigt herfra i det klare Veir. Vester-Jøklen tog sig høist interessant ud.

D 11te spadserede til Effersøe, d 12te i et smukt Veir tilbragte Prindsen Dagen paa Jagt paa Apothekernæsset. D. 13de blev Prindsen rolig i Reikjavik og om Aftenen spillede HKH Whist hos Stiftamtmanden.

D 14de arrangeredes Adskilligt til den forestående Reise til Nordlandet.

Medens Prindsen saaledes opholdt sig i Reikjavik og der ikke gaves fjerneste Anledning til Udskeielser, er det min Overbeviisning, at han dog følte sig tilfreds og hans Helbred havde uldentvivl bedre af dette Liv, end af den idelige Sviir og ikke gode Omgang, som Prindsen saa gjerne søgte i Kiøbenhavn; thi alle de Mænd som Prindsen indtil nu var kommet sammen med paa Island i det selskabelige Liv, kan man sige til deres Roos, vare Alle brave Mænd, der ikke ønskede at forlede Prindsen til Noget der ikke var passende eller ønskeligt. Her kan det være mig tilladt at anføre, at Prindsen under Opholdet i Reikjavik gentagne Gange spillede Whist med Grossere P.C. Knudtzon, som ellers var bosat i Københav - Knudtzon var en meget beleven Mand, som Prindsen yndede meget, og i en Samtale ytrede Prindsen engang til Knudtzon, at dersom han nogensinde havde noget paa Hierte, da vilde det være Prindsen kiært om han vilde komme til ham. Dette var i 1834 - men Knudtzon begjærede ikke nogen Audience for Prindsen førend han var bleven Konge, og dette fandt Sted kort efter Frederiksborg Slots Brand.

Denne Vinter - om jeg mindes ret 1859 eller 1860 - var der endeel Optøier paa Gaderne i Kiøbenhavn, som havde Kongens Yndling - eller rettere Grevinde Danner's Yndling - Kammerherre Berlings³⁴ Fiernelse fra Hoffet til Følge. Da Knudtzon afholdt Audience, modtog Kongen ham paa sædvanlig venlig Maade. Knudtzon sagde derpå "Deres Majestæt har tilladt mig at komme til Dem, naar jeg havde noget paa mit Hierte, som jeg ønskede at bede min Konge om", og da Kongen sagde "ja, gode Ven, lad mig høre, hvad det er", svarede Knudtzon "Deres Majestæt, jeg kommer med en Bøn, ikke alene fra mig, men fra mange agtede Mænd, og det er, om Deres Majestæt ikke vil skille Dem af med en Person, som ingen brav Mand kan agte, med eet Ord, send Grevinde Danner ud af Landet".Kongen svarede "Nei", blev vred og Audiencen var tilende..

Samme Dag kom jeg i Forretninger til Kongen. Den da jourhavende Adjudant spurgte mig, om jeg kendte en Grossere Knudtzon, som i dag havde faaet Audience, og paa hvem Kongen var bleven saa opbragt - jeg svarede, jeg vidste kun at Kongen i sin Tid paa Island havde kendt en Grosserer Knudtzon og efter Adjudantens Beskrivelse kunde det nok være den samme - jeg hørte også, at Kongen havde omtalt til en af Ministrene at Grosserer Knudtzon havde været uartig og uforskammet imod ham.

Et par Dage efter mødte jeg Grosserer Knudtzon, som nu fortalte mig det passerede. Gid Kongen havde havt mange saadanne Venner, og en Lykke havde det været, om Kongen havde opfyldt Grosserer Knudtzons Bøn med at lade Grevinde Danner transportere ud af Landet.

D 15de Juli vare Hestene tilstrækkelig udhvilede og alt Fornødent klart til den

længste Reise, som Prindsen gjorde paa Island, nemlig til Islands Nordland. Onsdag d 16de kl. 11 Formiddag forlod Prindsen med Følge Reikjavik, Kl.4 naaede vi Essiøberg, hvor der spistes til Middag og ankom til Medalfell, hvor en Søster af den bekendte Lærde Finn Magnussen boede, kl 8 EM; her opslog vi Telt og forblev der Natten over.

D17de kl.1 forlod Medalfell, tog over Reinevalla-Hals (Fieldryg) og naaede snart derefter Botnsdal, det inderste af Hvalfiorden og efterat have passeret Botnsheide ankom vi til Fitium om Eftermiddagen kl9 - Stiftamtmand Krieger havde ledsaget os fra Reikjavik og Følget blev her forstørret med Sysselmand Gunløgsens Tilslutning.

D.18de kl. 10 Formiddag reiste videre. Besøgte den udmærkede og dygtige Bonde Gudmund Thorvaldsen paa Vanafell - fortsatte Veien gennem Skorradalen og naaede Andekilde Vandfald kl.2. Efter en kort Hvile fortsattes Reisen gennem Reikiadalen, saa de forskellige mærkelige varme Kilder og Hvarer (Geisere) besaas og ankom til Snorre Sturlesoms fordums Opholdssted "Reikholt" kl 8½ Em. Besaa Skribla og Snorres Bosted, og da Veiret var meget stormende foretrak Flere at sove i Kirken om Natten. Jeg valgte den samme Plads, hvor jeg paa en tidligere Reise (1826) ogsaa havde sovet om Natten.

D 19de I en stærk Storm, ledsaget af Regn fortsattes Reisen kl.2 EM, passerede Hvitaa til Hest, hvilede noget ved Gilsbaka, hvor Præsten trakterede med Kaffe, og efter at have passeret Nordlingfliot ankom vi til Kalmanstunga kl.9, hvor vi opslog Telt for Natten.

D.20de kl. 3EM forlod Kalmanstunga, den sidste Bai af Sydlandet, besøgte den bekendte Hule Surtskellir, hvortil vi havde medtaget Fakler fra Kiøbenhavn, dog hindrede Iis og Sne os fra at trænge ind, hvilket Prindsen meget havde ønsket. Efter at have passeret Nordlingaffliot tog Stiftamtmand Krieger tilbage til Sydlandet. Det var i dag en rygende Storm, som vi vare saa heldige at have paa Ryggen. Om Aftenen kl.9 opslog vi Telt ved Buderaa. En stor Indsø hvorpå der var en Mængde Svaner, var i Nærheden. Thermometret viste 2½ R.

D 20de om Morgenen kl6 blev der purret ud til Reisen, og kl9 fortsattes Reisen. Besaa det skønne Vandfald som hedder Grimstunga-Gil - alt som vi kom længere ind ad Fieldveien til Grimstunga, den største Bai paa Nordlandet, blev Temperaturen mildere og kl.5 EM naaede vi Grimstunga..

Kl. 7 EM kom vi til Hvam, her boede Sysselmand Blondal. Opslog Telt og for at udhvile Hestene forbleve vi her indtil d.22de kl. 6 Eftermiddag, til hvilken Tid vi fortsatte Reisen og endskønt Blondal var syg, lod han sig dog ikke afholde fra at ledsage Prindsen et Stykke paa Veien. Efterat have passeret den store Indsø Svinevatn saa vi nu Ishavet ud for Skagestrand.

Kl. 11 om Aftenen naaede vi Bredden af Blanda-Floden, men da vi fandt Vadestedet for dybt til at vade over opslog vi Telt for Natten. Vi spiste til Aften ved vore Reisekufferter - det var en stærk Storm og vi undgik derfor ikke, da det hvislede med Flyvesandskyer, at faa en Deel Sand i Tilgift paa vore Smørrebrød.

D 23de kl. 10 Formiddag passerede vi Blandafloden ved Baien Geitaskard, omtrent 3 Miil reed vi nu langs med Blanda under Langedalsfieldene, derfra østlig ind ad Svartedal, langs med Svarte-Aa og Kl.4 EM opslog vi Teltene i Dalen i Nordsiden af Gil - Da Veiret var blæsende og regnagtigt ønskede vi at standse ved Bolstadklid Kirke for at kunne afbenytte den, men da der stod Lig

i Kirken, foretrak vi at fortsætte Reisen og teltede ved Gil.

Et Bevis for Prindsens indbildningskraft og Lyst til at fortælle noget usædvanligt kan jeg anføre her: meget ofte fortalte HKH, at han havde sovet i Kirken ved Siden af Liget og at han om Natten var vågnet paa den ubehagelige Maade, at Ligets ene Arm var faldet ned over hans Ansigt. Ikke én Gang, men oftere, er jeg bleven spurgt af Folk til hvilke Prindsen havde fortalt dette, om det virkelig var sandt - Ja, længe efter at HKH var bleven Konge, fortalte han denne Historie med saa mange Detailer, at det er min Mening, at han til sidst toede den selv.

D 24de kl.2 EM forlod Gil og Fieldet Vatnskard reiste vi over Videmyre til Herreds-Vatn.- en af Islands største Elve paa Nordlandet. En halv Time førend vi ankom her, var en Bonde, ved at ride over Floden, druknet i den stærk Strøm, hvorfor vi søgte at faa en Færge. - efterat være kommet over Elven passerede vi en af Islands værste Moradser, ankom til Flygumyre om aftenen kl.9 og forbleve her Natten over.

D 25de Juli kl.1 forlod vi Flygumyre - det regnede stærkt - senere blev det meget taaget og Thermometret viste kun $1\frac{1}{2}$ R. Passerede Hialtedals Aa og naaede Holum om Aftenen kl.8. Ved Siden af den skønne Kirke stod der en Bai, en af de største jeg har set paa Island, og heri boede Præsten Benedict, som kort efter vores Ankomst trakterede med Kaffe og lidt senere med Lammesteg. Dette Sted som alt i 1106 blev Bispesæde, består nu kun af Præstens Bolig og den fordums saa bekendte Kirke, hvori der findes Altertavler fra det 13de og 15de Aarhundrede.

Da det var meget koldt om Aftenen og da der var overflødig Plads i denne, med sine Fortids Minder, smukke Domkirke, besluttede såvel Prindsen som Følget at sove i Kirken, og rundt om Alteret laa vi Alle meget godt. D.26de Juli Morgenen var særdeles skøn og Luften meget klar. Vi overraskedes ved at see Holarbyrde, et smukt Field, ikke $\frac{1}{4}$ Miil fra Kirken, at være bedækket med nyfalden Snee om Natten, som dog op ad Dagen tøede bort igien.

Kl.2 $\frac{1}{2}$ Em. forlod vi Holum, passerede Kolbeins-Aa og senere den steile og høitliggende Heliardalshede, kom over betydelige Sneemasser og en Gletsjer og derfra ind i Svarfardalen - paa Veien hertil passerede vi flere kønne Vandfald, som styrtede ned ad Fjeldene - kom forbi Urdir, passerede til hest den rivende Skidadals-Aa og naaede Valle kl.11 om Aftene, hvor vi opslog Teltene. Ved Midnat havde Dagskiæret tydelig paa Fieldtoppene. Men vi vare jo ogsaa i Nærheden af Ishavet.

D. 27de kl.1 $\frac{1}{2}$ forlod vi Valle og noget efter saa vi Ishavet med Masser af den saakaldte Grønlands-Iis, der denne Sommer havde leiret sig ved Islands nordlige Kyster. Vi reed et Stykke langs med Øfiorden og naaede Frederiksgave, det gamle Mødruvalla, som er Embedsbolig for Amtmanden paa Nordland kl 5 EM. Amtmand Thorarensen boede her, og alt i længere Tid havde han hørt til Prindsens Følge. Saavidt jeg mindes stødte Amtmand Thorarensen til os ved Kalmanstunge.

D 28de hvilede paa Frederiksgave. D.29de kl. 12 Middag forlod vi Frederiksgave og kom til Øfiords Handelssted kl. 5 EM. Kiøbmanden havde foranstaltet et Middagsmaaltid for Prinsen i Kiøbmand Mohr's Bolig. Siden vor Afreise fra Reikjavik sov vi for første Gang igien i en ordentlig Seng, idet vi Alle boede hos Kiøbmanden - og det var behageligt igien at komme af Reiseklæderne.

D.30te kl.11. Form. efter at have spist Frokost hos de forekommende Kiøbmænd, fortsatte Reisen over Valle-Hede. Veiret var klart og gav os Skønne

Udsigter over Øefiorden og Øster efter - passerede Friosk-Aa og hvilede paa en græsbevokset Skrænt ved Friosk-Aaen under temmelig høit Birke- og Pilekrat, tog over Hals og imellem 2de Fielde igennem en Dal, som kaldes Liosavatns-Skard - snart efter passerede vi den kønne Indsø Liosavatn, drejede derefter i nordlig Retning ind i en temmelig øde Dal som kaldes Kaldakind, som i det mindste denne Dag svarede til sit Navn, da en skarp Nordenvind ingenlunde varmede os.

Med Færge passerede vi derefter Skialsandafliot, og opslog Teltene ved en lille Bai, som kaldes Vad. D 31te om Morgen besaa vi det i Nærheden liggende Skialdasandafliots Vandfald og reiste videre igennem Adalsdalen. Kl.12 naaede vi Greniarstad, hvor vi drak Kaffe hos Præsten John Johnsen, en meget net Familie. - Kl.2 EM opslog vi Teltene ved Reijadals Huerar.

Onsdag d.1ste August 1834 Skiønt, klart Veir, fra vor Teltplads saas tydelig lishavet med Grøndlands-lisen og Øen Grims-Øe. Kl.10 reed vi til Handelsstedet Husevig, vor vi ankom kl.1., af Faktor Baagøe modtages Prindsen og Følget meget forekommende. Prindsen gik ombord i de Skibe, som laa paa Pladsen, hvorhen vi reede imellem flere Stykker af Hav-lisen. Efterat have beset Handelsstedet, spistes til Middag hos Hr. Baagøe, forlod Husevig og kom tilbage til Teltpladsen kl.10 om Aftenen. Nogle af Følget (Dr. Hoilmer og Marinemaler Kloss tilligemed nogle Islændere) havde i den tykke Taage taget Feil af Veien, hvorfor Prindsen afskød Geværer ligetil de stødte til os igjen, hvilket først var kl.4 om Morgenen, til hvilken Tid vi kom til Hvile i vore Telte.

D 2den August kl 11½ forlod vi Reikjadals Huerar, kom forbi en Indsø, kaldet Lange-Vatn, derefter over en lang øde Strækning som kaldes MyvatnsHede og naaede Reikiaklid Præstegaard ved den store Indsø Myvatn kl.6 Em., og opslog vore Telte tæt ved Gaarden. Strax efter at vi vare komne til Reikjaklid reed Præsten ud og fangede fortræffelige Foreller til vor Middagsmad.

D. 3die Formiddag kl. 11½ forlod vi vor Teltplads for at ride omkring i denne, høist seværdige vilde og af vulkanske Udbrud opfyldte Egn. Først reed vi til Reikjaklids Svovlminer, derfra til det store mærkelige Obsidians³⁵ Field, saa til Krabla - hvor Hulerne nu var fyldt med Vand og hyppig blev besøgt af en Mængde Rensdyr, som her slukker deres Tørst, og endelig besaa vi Leirkrukur. Kl.9 Em kom vi først tilbage til vore Telte, opfyldte af Beundring over de frygtelige Virkninger af disse Vulkaner.

Ved Obsidian Fieldet afkløvedes et saa stort Stykke skøn Obsidian, at en Hest havde Møie nok med at bære det paa Reisen. Imidlertid blev det ført paa Hesteryg til Reikjavik og vilde upåtvivlelig have været et af de skønneste Stykker ingen europæisk Samling. Ved Reikjavik laa en engelsk Yacht "Flower of Yarrow" og til en af Herrerne ombord, Mr. John Barrow, forærede Prindsen dette Stykke, som havde kostet saa megen Ulejlighed at faa transporteret fra Nordlandet til Reikjavik.

D 4de kl. 11½ Formiddag forlod vi Reikiaklid og sagde "Farvel" til Myvatn - over den øde Strækning leed vi af en stærk Varme i det stille Solskinsveir; derefter kom vi til Lax-Elven og naaed kl.7 Em. Greniarstad - hos Præsten Johnsen og hans nette Familie trakteredes vi med Lax og fortrinlig "Rød-Grød" . Om Nattten havde vi Thermometret under Frysepunktet.

D.5te Om formiddagen besaa vi Egnen omkring det kønne Greniarsatad og k.3 forlod vi denne venlige Familie, såvel Præsten som hans Svigersøn, Hr. Johnsen, Factor paa Rønnehavn, ledsagede os til Skialfandafliot, og kl.9 om

Aftenen opslog vi Tetene ved Hals.

D.6te om Morgenen forlod vi Hals og kl.3 Em. naaede vi Øfiords Handelssted, hvor Kiøbmand Tyrestrup havde arrangeret en Middag for Prindsen og Følget - Strax efterat have spiiist reed vi til Frederiksgave, hvor vi ankom kl.9 Aften.

D. 7de,8de og 9de bleve vi paa Frederiksgave hos Amtmand Thorensen, da det var nødvendigt at udhvile Hestene, og for at completere adskilligt, navnlig en Mængde Reserve-Hestesko, forinden vi begyndte Reisen over Fieldene til Synderlandet.

Amtmanden havde ledsaget os paa en stor Deel af Reisen Nord paa, og taledede ofte om, hvor fortræffeligt vi skulde faa det i hans Hiem, naar vi i nogle Dage skulde udhvile os der, førend vi tiltrådte Reisen Syd paa. Men vi blev høiligen skuffede; thi vi havde ventet at faa anvist hyggelige Værelser med gode Senge hos Amtmanden, den første Embedsmand paa Nordlandet - Ikke engang Prindsen kunde opnå at faa Lagner, og endskønt Amtmanden havde vidst i mindst 2 Maaneder, at Prindsen med Følge kom til Frederiksgave, men vi nødte til at sove i vore Teltklæder og i stedet for at ligge enten i Telt eller i en eller anden Kirke som sædvanlig paa vore Reiser, laa vi nu i hans Værelser i vort sædvanlige Telttøi, det vil sige i de Tæpper vi førte med os og en Sadel til Hovedpude, og jeg nægter ikke, det var os alle paafaldende hos en Amtmand at finde et saa slet udstyret Huus - hans Kone - sagde han, var bortrejst til Synderlandet, og derfor kunde han ikke skaffe os det bedre.

Forresten var Thorarensen en begavet Mand og bekendt som en udmærket Leiligheds-Digter og meget bevandret i Literaturen.

Endskiøndt Opholdet paa Frederiksgave var temmelig ensformig, vilde det i Længden dog ikke have været heldigt for Prindsen, som nok holdt at nyde Spirituosa, naar der fandtes Nogen, der havde samme Lyst. Thorarensen holdt af Punch og Prindsen ligeledes, og dette gav Anledning til følgende:

En Aften fortalte Amtmanden han havde Skarpretterøksen i sit Væрге - den blev naturligvis strax hentet for at blive efterseet i alle dens Detaljer. Foruden Prindsen vare Thorarensen, Prøsilius, Dr. Holmer, Maler Kloss og jeg tilstede. Kl. imellem 10 og 11 sagde Prinsen "God Nat" til os, Selskabet gik fra hverandre og vi gik til Hvile - nogle Glas Punch var der ved nydt den Aften, men det viste sig dog senere, at Prindsen og Amtmanden ønskede nogle Flere. Jeg, tilligemed de andre Herrer af Følget antog at Prindsen også var gaaet til Hvile - Men hvor forundret blev jeg, da jeg om Morgenen kl.5 stod op og saa, at Prindsen og Thorarensen gik op og ned ved Kirken (eller Kirkegaarden, der laa tæt ved Amtmandsboligen. Prøsilius, der laa i samme Værelse som jeg, vækkede jeg, og vi havde nu, ved at se ud af vort Vindue, Leilighed til at observere hvorledes snart Prindsen og snart Amtmanden svingede med den førømtalte Øxe, som de ønskede kunde blive benyttet til Dr. Holmer. (Forholdet mellem Prindsen og Dr. Holmer var som oftest noget spændt, og ikke siældent kom der fra Prindsens Side spydige Udfald). Snart efter gik de begge til Hvile, og stode de ikke op førend langt op ad Dagen; en Følge af det betydelige Quantum Punch, der var bleven nydt af dem om Natten.

For første Gang paa Island fandt Prindsen saaledes Leilighed til at gjøre en lille Udskeielse, fordi han traf paa Nogen, der havde Lyst til at deltage deri - og Fremgangsmaaden for at opnå dette Ønske var aldeles stemmende med Prindsens tidligere Adfærd ved lignende Lejligheder - - thi havde Prindsen proponeret os andre at blive oppe for at drikke nogle flere Glas, troer jeg

næppe, vi havde indladt os derpå - - nok til at blive oppe, men ikke til at nyde mere, og dette vilde havde generet Prinsen -- derfor sagde HKH "God Nat" til os, og yttrede tillige "nu er det nok bedst at komme til Køis". Hans Beregning var rigtig, vi gik til Hvile, og nu var HKH ene med Amtmanden, der i dette Tilfælde havde samme Smag som Prindsen.

Søndag d.10de August. Efterat have været i Kirke tog vi fra Frederiksgave kl.2. Paa Veien tog vi ind til Dannebrogsmænd Thorlakr Halgrimson paa Skrida for at se hans Forsøg med Plantning og Have-Kultur - han kaldtes Islands første Gartner, tog Veien over Hørgaa, langs Hørgaa-Dalen, derfra i en sydligere Retning ind ad Øxnedalen og opslog Teltene ved Baien Gloppa kl.7 om Em. D.11te kl.10 formiddag forlod vi Gloppa, passerede Øxnedalsaaen og begyndte at komme paa en høiere beliggende Fieldstrækning, Øxnedalsheden, og passerede til Hest den temmelig dybe og rivende Elv Herretsvatn. Kl.7 Em. naaede vi Mælefel efterat vi hele Dagen havde haft en stærk Regn. Veien var slette med mange steile Fieldstier at passere - paa grund af den øsende Regn foretrak såvel Prindsen som Følget at ligge i Kirken om Natten.

D.12te kl. 10 Formiddag forlod vi Mælefel - i tyk Taage og Regn - senere klarede det op, og vi saa Lange, Klofs og Eriks Jøkul; passerede Blanda Floden og naaede Zeude-Field kl.6 EM hvor vi opslog Telt for Natten - da vi var temmelig høit til Fields, mærkedes Kulden i Teltet - Veiret var slet.

D. 13de Om Morgenen kl. 4 brød vi op - vi havde i Dag en lang Reise over en høitligende Fieldryg forbi Kietligaskard - Kl.7 var hele Karavanen og vi alle paa Reisen. Paa det høie Land havde vi stærkt Snefog og -1 R. Ved Buderaa hvor vi havde tilbragt en Nat paa Henreisen til Nordlandet, stødte i igjen paa Veien til Kalmanstunga, som vi havde passeret for nogle Uger siden, Her spiste vi Frokost, og kl.7 om Aftenen naaede vi Kalmanstunga

D 14de havde vi klart og kønt Veir, men da Gaarsdagen havde været meget anstrengende for Hestene, forbleve vi paa Kalmanstunga for at udhvile.

D.15.de Kl.7½ Formiddag forlod vi Kalmanstunga, tog Veien Vesten om Ok-Jøkul, saa det smukke Baula-Field, passerede Skiældbreid, Sandklette Vatn og over Trøtta-Hals, ankom til Brusastad kl.7 om Aftenen, efter en meget anstrengende Dageise.. D.16de hele Dagen stærk Blæst og Regn - vi forlod Brusastad kl.10 Formiddag og naaede Reikjavik, aldeles giennemvaade kl.4 Em; netop Maanedsdagen efterat have foraldt dette Sted for at begynde den høist interessante, skiøndt undertiden noget besværlige Nordlandsreise..

D. 17de hvilede, d.18de var Prindsen, ledsaget af Prosilius om mig ombord i den engelske Yacht "Flower of Yarrow" hvor de engelske Herrer gav Pridsen en Frokost. En af Herrerne, Hr. John Barrow, har publiceret sin islandske Reise, hvori der findes en Deel om Prindsen³⁶.

D. 19de var der Middagsselskab hos Stiftamtmanden for de engelske Herrer. Prindsen spiste og bioede hos Stiftamtmanden ligesom tilforn - af og til var HKH udbuden til en eller anden af Embedsmændene til en Whist om Aftenen, en lille Udflugt gjordes undertiden til Hest i Reikjavik's Omegn, og Tiden gik i det hele taget meget stille hen, idet vi nu Alle med Længsel ventede paa Corvetten Najadens Ankomst for at komme til Danmark Igen.

D. 30te om aftenen spillede jeg Whist med Prindsen hos Cancelliraad Ulstrup; næppe havde vi begyndt førend en Mand kom ind og fortalte os, at der var hørt Canonskud ude i Bugten, Lodsens var seilet ud og havde sagt det var

Corvetten.

D. 31de August 1834 kl.11 Formiddag ankrede Corvetten Najaden paa Reikiavik's Rhed. Capitain Cederfeld var Chef og skulde føre Prindsen til Fredericia. Om Middagen spiste Officererne hos Stiftamtmanden.

D. 1ste September Om Formiddagen reed Prindsen til Havnefiord, Bessestad og flere Steder i Nærheden af Reikiavik for at gjøre Afskedsbesøg for Flere - nogle af Skibets Officerer fulgte med paa denne Tour, og efter at have spist til Middag hos Stiftamtmanden gik Prindsen med sit Følge ombord i Najaden, hvor han modtoges med Salut af 27 Skud og med Folkene paa Ræerne.

Om Aftenen kom Stiftamtmanden ogsaa ombord for at gaa som Passager med Najaden til Danmark.

D. 2den kl.3 om Morgenen gik vi under Seil og Middag kl.12 passerede vi Carlsklippen.

D. 9de passeredes Fair-Hill, d.12te ved Dagbrækning fik Norge i Sigte, og kl.12 Middag passeredes Ryvingen. D. 13de om Morgenen passerede Skagen, om Middagen passeredes Fornæs - gik imellem Hielm og Jylland, derefter imellem Thunøe og Samsøe og ankrede om Aftenen kl.11 1 Miil nord for Fredericia.

D.14de kl.4 Formiddag lettede og stod ind mod Fredericia, Kl.7 om Form. gik Prindsen og de af Følget, der skulde forblive med HKH iland - deriblandt ogsaa jeg, og med vemodige Følelser saa jeg kort efter Najaden afsejle til Kiøbenhavn..

Kammerjunker, Adjudant Holstein, som fungerede som Prindsens Hofchef, var ankommen til Fredericia. Prindsen modtoges ved Havnen af Garnisonen, som dengang var Fyenske Infanteri-Regiment; Den høistkommanderende og tillige kommanderende General var Generallieutenant Castonier³⁷ under hvem Prindsen skulde kommandere Regimentet som Commandeur.

Det saakaldte Palais var indrettet meget smukt for Prindsen, og hvori Prinsen i omtrent 5 Aar - det vil sige indtil Frederik 6. døde - nu fik sit Hiem.

Naar man nu spørger, hvilken Nytte havde Prindsen af Reisen til Island? Saa kan der i faa ord svares, at Prindsen ikke havde mere Nytte af Reisen end Island af Prindsens Ophold der.

Vel vandt han de Flestes Hierter, da han var jævn i sit Ydre, venlig og nedladende, desuden var det noget uhørt, i flere Aarhundreder, at have seet en kongelig Person paa Island, og jeg troer nok det interesserede Prindsen at se dette, i saa mange Henseender høist mærkelige landskab, at fare om der ligge i Telt paa Field og i Dal, og derved at faa Leilighed til at have noget at fortælle om - - men at have Interesse for Islands Udvikling og for de mange Forbedringer, der i saa mange Retninger burde udføres -- for Sligt havde Prindsen ingen Interesser.

Fredericia 1834-1839.

Under Prindsens Ophold i Fredericia var efter Kong Frederik 6 Befaling Holstein, Dr. Holmer og jeg hos Prinsen i Fredericia, og da jeg nogle Aar efter Ankomsten dertil, blev udkommanderet med Corvetten Galathea, ansattes en af Regimentets Officerer, Lieutenant v. Bibow³⁸ som surnummerær Adjudant -

imidlertid vedblev han at fungere efterat jeg var returneret til Tienesten igjen

Ved min Ankomst fra Island til Fredericia med Prindsen modtog jeg af Kammerjunker v.Holstein følgende Meddelelse:

Hans Majestæt Kongen har under 9de August d.a. i et allerhøjeste Rescript blandt andet resolveret som følger:

“De saavel som Adjudanten, Sø Premier Lieutenant Irminger, have efter Prindsens Ankomst til Fredericia, ugentligen til Os at rapportere hvorledes Prindsens Opførsel har været, hvilken Omgang han søger, samt hvad der i øvrigt er foregået.

Hvilket herved meddeles Deres Høivelbaarenheder til behagelig Efterretning
 tjenstligt
 E. Holstein

Deres Høivelbaarne
 Herr Kammerjunker Irminger
 Adjudant for Hs. Kgl. Høihed Prinds Frederik
 Premier Lieutenant af Sø-Etaten, Ridder
 af Dannebrogen.

Endskiønt jeg paa de Reiser jeg tidligere havde gjort med Prindsen, og navnlig fra Island flere Gange - efter Ordre - havde indberettet såvel til Kong Frederik 6 som til Prindsens Fader, HKH Prinds Christian, nægter jeg ikke, at den omstaaende Ordre dog kom mig i høi Grad uventet og var mig meget ubehagelig. Thi jeg var Adjudant for Prindsen, og han var min Foresatte. Denne Ordre vilde næppe vedblive at være nogen Hemmelighed, og naar Prindsen fik at vide at Holstein og jeg skulde rapportere om hans Opførsel mm, vilde han upåtvivlelig ansee os for Mænd, der ikke ret vel kunde besidde hans Tillid. I det hele taget hadede jeg al den Manevreren bag hans Ryg; det var min Mening, at man kom længst med Prindsen ved at sige sin Mening reent ud, og jeg besluttede derfor at vise ham den modtagne Befaling - og da jeg gjorde dette, undlod jeg ikke at udtale, at jeg ansaa denne Ordre for at være et Beviis paa Kongens Interesse for sit Land, da Kongen jo vilde vide om Deres Kgl. Høihed gjorde Dem værdig til det forbeholdte store Kald - eller ikke -

Herpaa svarede Prindsen mig “Ja, Irminger, naar man faar en Ordre fra Kongen maa man jo udføre den, og jeg veed De vil aldrig skrive noget om mig som ikke er sandt” Jeg yttrede “Jeg sætter mit Haab til, at HKH aldrig vil give mig Anledning til at skrive noget mindre fordelagtigt om HKH til Kongen” - og dermed endte vores Samtale om denne Sag.

Hver anden Uge indsendte jeg fra nu en Rapport til Kongen (Holstein skrev den ene Uge, jeg den anden), der var i Almindelighed ikke mange Linier - men hvad jeg især lagde Vægt paa, og hvilket jeg ideligen meddelte Kongen, det var at Prindsen siælden foretog sig noget nyttigt eller lærerigt - Thi naar man undtog de faa militaire Forretninger, der ikke medtog megen Tid, viste Prindsen kun liden Interesse for at udvide sine Kundskaber, hvorpå jeg oftere har tilladt mig også at gøre Prindsen opmærksom.

Snart efter at Prindsen var kommen til Fredricia, indfandt også Jomfru Weiner sig - hun boede i et mindre Huus i Byen og der tilbragte Prindsen megen Tid.

For at give Prindsen Leilighed til engang imellem at høre noget lærerigt blev det arrangeret, at Rector Rosendahl en Vinter igennem, en eller flere Aftener om Ugen holdt Foredrag for Prindsen, og hvortil Regimentes Officerer havde Adgang, over den ældre Historie, et andet Aar sendtes en Candidat Schythe fra Kiøbenhavn til Fredericia for at holde Foredrag over Chemie - endvidere blev det bestemt, at der to gange ugentlig om Formiddagen blev læst de franske og andre Aviser for Prindsen paa Palaiet, hvorved flere Officerer ogsaa var tilstede.

De militaire Forretninger medtog ikke synderlig Tid, thi naar der ikke var Felttjenesteøvelse eller Excersertid hvorved Prindsen deltog, indskrænkede den sædvanlige Tjeneste sig kun til at gaa til Paraden 2 gange ugentlig.

Forholdet med Jomfru Weiner var saa public, at Prindsen gik til hende til alle Tider paa Dagen, sad i hendes Vinduer og hilste eller modtog Hilsener fra de Forbigaaende, og skiøndt jeg flere gange gjorde Prindsen opmærksom paa, at man i en saa lille By vidste Alt hvad Næsten foretog sig, og Prindsen altsaa maatte værge sig dobbelt over at vedligeholde en ønskelig Decece - nyttede saadanne velmente Raad dog siælden mere end en Dags Tid.

Imedens Prindsen opholdt sig i Fredericia søgte Jomfru Rasmussen, den senere nok som bekiendte Grevinde Danner, at indfinde sig i Fredericia, men den gamle General Castonier syntes ikke om saadanne Giæster, og gav Politiet Befaling at drage Omsorg for at Jomfru Rasmussen kom til at reise snarest muligt; thi, hørte jeg den gamle General sige "To Duller vil jeg Gud døde mig ikke vide af at sige i Fredericia, vi har saa Gud nok i Én" dermed menende Jomfru Weiner.

I Fredricia var der under Prindsens Ophold 8 à 9 Familier, der levede paa en venlig fod med hverandre og som jævnlig gjorde Selskaber, hertil var Prindsen bestandig indbudet, og det morede da HKH at spille en lille l'hombre der; dog var der ingen Familie, som saa ofte saa Prindsen som Kammerherre Riegels's paa Sønderbygaard - en god quartmiil fra Fredericia. Riegels holdt et meget gæstfrit Huus, og jeg tør sige at Prindsen ofte flere gange om Ugen besøgte denne vakkre Familie. Til Hindsgavl hos kammerherre Fønss kom Prindsen ogsaa imellem.

Siden prinsen havde været paa Island holdt han meget af at ride islandske Heste, og saa godt som til og fra alle Selskaber var prinsens Befordring altid ridende paa en islandsk Hest med sin Rideknægt efter paa en Dito - og Prindsen havde altid 4 à 5 særdeles gode Islændere i sin Stald. Selv som Konge yndende han disse heste meget, og havde ikke færre end 9 à 10 i Stalden.

Efterat Prindsen var bleven korpulent (ganske mærkeligt er det, at HKH nogle Aar efter ankomsten til Fredericia, i mindre end 2 Aar, blev fra en mager, smækker ung Mand, til en feed, lasket Figur) blev han ængstelig for at ride, og dette er vel en medvirkende Aarsag til, at han saa meget benyttede de finere islandske Heste.

Af gamle Kiøbenhavnske intime Venner kom der kun siælden nogen til Byen, et par gange mødte jeg dog en afgang Ritmester fra Husarerne, v. Recke (Samme som var paa Fredensborg den Dag Prindsen indskibede sig i Humlebæk til Island). Han foregav at være sendt fra Faderen, Prinds Christian, for at virke gavnligt paa Prinsen - Af disse besøg kunde jeg ikke

mærke nogen Virkning til det bedre; rigtignok her saa jeg ikke meget til ham, da han tilbragte den meste Tid hos Jomfru Weiner med Prindsen. Paa Baller i Klubben eller ved Skydefester og deslige var HKH med Hensyn til Nydelsen af Spirituosa omtrent som i Kiøbenhavn og undertiden havde det været ønskeligt om der var bleven nydt noget mindre.

Om Sommeren benyttede Prindsen ogsaa af og til sin Seilbaad, en helsingørsk Færgebaad, som Prinds Christian havde foræret Sønnen, og ikke siælden tilbragte HKH en heel Dag paa Søen for at fiske, og det interesserede Prindsen ligeledes af og til fra Morgen til Aften at fiske i Tavle Sø - noget over 1 Miil fra Fredericia. Baade paa Fisketourerne paa Havet som ved Ferskvand Søerne var der altid overflødig med at spise og drikke, og ved saadanne Leiligheder var det Prindsens største Fornøielse selv at stege Boeufstang eller Carbonader, hvilket altid blev meget godt stegt - skulde Maden imidlertid smage godt, var det bedst ikke at see for meget paa Tillavningen; thi Prindsen havde den Vane jævnlig at vende de i Panden liggende Stykker med Fingrene, der ofte ikke vare saa rene som det havde været ønskeligt for en Kok.

I sit Palais gav Prindsen jævnlig saavel Middags som Aften-Selskaber - hertil blev ogsaa de Familier dermed indbudne, hvor Prindsen kom i Selskab, og man maa tilstå, at HKH i sit Palais altid gav den artige og forekommende Vært og hvor de Indbudne altid morede sig godt.

Da Faderen var Gouverneur over Fyen, tilbragte han der hvert Aar en Maanedes Tid, og boede der paa Slottet i Odense - Paa grund heraf tog Sønnen, Prinds Frederik, i Almindelighed en 8 Dages Tid til Odense og gjorde der i Selskab med Gouverneuren Udflugter eller Inspectionsreiser til nogle andre Byer paa Fyen eller til et eller andet Herresæde - jeg ledsagede ofte Prindsen paa disse Besøg, som i det hele taget ikke morede Prindsen, der saasnart Leilighed gaves, tog tilbage til Fredericia igien. I Almindelighed kom Prinds Christian ogsaa hvert Aar paa Besøg 1 à 2 Dage til Fredericia for at besøge Sønnen og boede da altid hos Toldinspecteuren Hr Kammerherre Lorentz - og som oftest ledsagede Prindsesse Caroline Amalie sin Ægtefælle til Fredericia. At Prindsen ikke yndede Opholdet hos Faderen i Odense var udentvivel for en Deel begrundet deri, at Prindsen ikke der var den Første og at Selskabslivet var noget mindre frit og noget mere generende end der hvor Prindsen var Nr.1; Thi meget ønskede Prindsen at være den Ordførende, hvorved der hyppigen foredroges Fortællinger om egne Bedrifter, der ikke altid bar Sandhedens Præg - derfor var Prindsen ikke ugierne sammen i sine aldeles private Cirkler, med Personer der beundrede ham - ved hvilke Leiligheder der sjældent sparedes paa Champagne og Punch.

Endskiønt Prindsen altid imod mig var forekommende og venlig, deltog jeg aldrig i hans private Cirkler (lige saa lidt hos Jomfru Weiner, som jeg heller aldrig har talt med) - jeg troer Prindsen generede sig for mig - og derfor blev jeg heller aldrig anmodet om at tage Deel deri.

Under Opholdet i Fredericia begyndte Prindsen at tiltale sine nære Venner med Du - senere blev dette Ord udstrakt til næsten hele Prindsens Omgangskreds og deriblandt ogsaa til Personer, der sandelig ikke havde alles Agtelse og skulde betegne et Beviis paa særlig Naade - men dette Du havde

noget familiært og gav Anledning til Friheder, jeu de main og deslige fra Prindsens Side, som ikke altid var behageligt for de Personer der saaledes bleve bærede med Du - dog vil jeg tro der var Enkelte, der følte sig smigrede ved en eller anden familiær grov Spøg, såsom et lille Skiældsord eller selv et Slag - jeg har imidlertid altid været af den Mening, at den gode Tone bedre lod sig vedligeholde med noget mindre Familiaritet i Omgangen, og det har oftere vist sig, at de der bæredes med Du blev budt langt mere end de, der holdt en vis Distance imellem Prindsen og sig.

En Formiddag i Fredericia sagde Prindsen til mig "Nu har jeg kendt Dem saa længe Irminger, at De vel tillader, at jeg kalder Dem Du"

Jeg lod som jeg ikke ret forstod Prindsen og svarede "Deres Kongelige Højhed, De er min Foresatte og jeg Deres Kongelige Højheds Adjutant, det forekommer mig, at det ikke er passende at vi er Du's, og at jeg skulde kunne sige Du til Deres Kongelige Højhed" - "Nei gode Ven" svarede Prinsen "De siger ikke Du til mig, men jeg siger Du til Dem" Da jeg paa ingen Maade ønskede denne Familiaritet netop i det Tjenesteforhold hvori jeg stod til Prindsen, svarede jeg "men saa vil Deres Kongelige Højhed tiltale mig saaledes som enhver Herre tiltaler sin Tiener, og det forekommer mig dog, der burde være nogen Forskel imellem HKH's Adjutant og HKH's Tiener, og vil Deres Kongelige Højhed bevise mig en Naade, da lad det blive ved det gamle"

Herpaa svarede Prindsen "jeg troede gode Ven at gjøre Dem en Tieneste med at kalde Dem Du, men foretrækker De, at jeg siger De, da skal jeg gierne gjøre det"

Hermed endte denne Samtale, som jeg anfører for at vise, hvordan man under fire Øine ofte kunde tale med Prindsen.

Da Prindsen blev Konge kaldte han næsten Alle Du; Lige til sin Dødsdag vedblev han at tiltale mig med De, og jeg har saa mange Beviser paa at han baade som Prinds og som Konge ved at tiltale mig med De viste mig ligeså megen Tillid som mange af dem, han tiltalende med Du.

Dette De holdt en vis Afstand, en Grænse - imellem HKH og mig, og jeg anseer dette for en medvirkende Aarsag i, at HKH og senere Konge altid var forekommende og venlig imod mig, hvilket ikke Alle kan sige.

Efter at Prindsen var kommen tilbage fra Island, undertegnede Prindsen Skilsmisse-Acten i Fredericia, saa vidt jeg erindrer i 1837, og hans fraskilte Hustru Prindsesse Vilhelmine saa han ikke igjen førend efterat hun var bleven gift med Hertug Carl af Glücksborg.

I 1838 var jeg udkommanderet paa et Togt med Corvetten Galathea og forinden jeg fra Kiøbenhavn igjen reiste over til Fredericia, anmodede Capt. Zahrtmann³⁹, som var Directeur for Søkortvæsenet mig om at opmaale Veile Fiord Kolding Fiord, Gamborg Fiord etc. naar min Tid og lejlighed tillod det.

I Aarene 1838 og 39 benyttede jeg derfor jævnlig Prindsens Seilfartøj til disse Opmaalingsarbejder og som oftest ledsagede Prindsen mig paa disse Tourer. Undertiden var vi saaledes i Sommermaanederne ikke sielden 4 à 5 Dage fraværende fra Fredericia - og tilbragte da Nætterne dels i Baaden, dels opsloges et Telt, som havde gjort Reisen med til Island, hist eller her ved Skovudkanten eller paa et smukt Sted i en Skov, vor der noget Hø og et uldent Tæppe gav et godt Natteleie, eller også i en eller anden Bondehytte. I Almindelighed gjorde Capt. Thrane og Lieut. Obel Følgeskab paa disse

Tourer, da de undertiden strakte sig nogle Miil længere end de Steder, der netop ønskedes opmaalte. I Veile Fiord fandtes en landløs Grund som kortarkivet tillagde navnet "Prinds Frederiks Grund", hvilket meget glædede HKH. I selve Opmaalingsarbejderne tog Prindsen ingen Deel naar man undtager, at han engang imellem have have Loddet, men dette omflakkende Liv morede HKH.

Jeg mindes saledes, at vi en aften silde i blæsende og regnagtigt Veir kom ind under landet ved Juelsminde Færgegård i Biergs Herred, ikke langt fra Palsgaard - Da Natten lod til at blive ubehagelig, besluttede Prindsen at tilbringe Natten i Færgegaarden - da vi kom til Gaarden var Klokken hen ved 12 om Natten. Folkene vare alle gaaet i Seng og vi havde megen Møie med at faa dem banket op - Imidlertid kom vi endelig ind i Huset og bad om at faa nogle Værelser med Senge. Færge-Madammen, der ogsaa var kommen paa benene, svarede at de hverken havde Senge eller Værelseer, men vi kunde ligge paa Bænkene i Skænkestuen - Efterat vi havde faaet noget at leve af, spurgte jeg Madammen "hvem troer De vi ere?" "Aa, De er vel Kysttoldbetiente som Stormen har ført hertil" sagde hun.

Vi sov den Nat paa de ingenlunde behagelige Bænke, og Værtshuusfolkene bleve i i den Tro, at vi vare Kysttoldbetiente indtil næste Morgen, da Prindsen forlangte Vogn for over Veile at køre til Fredericia - hvorover Værtshuusfolkene bleve meget forlene, at de dog ikke havde ladet os faa et bedre Natteleie. Men da vi kom om Natten, alle iført Søklæder og dertil temmelig vaade, var det rigtignok ikke muligt for dem at see at det var Prinds Frederik til Danmark og hans Følge, der kom.

Saadanne Tourer morede Prindsen meget, og var i al Fald lige saa gavnlige for HKH som at sidde hos Jomfru Weiner.

Flere gange ledsagede Prindsen mig ogsaa til Koldingfiord og Gamborg-Fiord - og mangan Nat har vi paa disse Tourer sovet paa Gulvet hos en Bonde, som havde et Huus paa Fænøe, skraas over for Hindsgavl.

Ved disse Tourer havde Prindsen ogsaa Leilighed til flere gange at deltage i Marsvinefangsten ved Svinøe i Gamborg-Fiord, og efterat Prindsen engang med mig i anledning af et Opmaalings-Arbejde havde været paa Store Kidholm ved Gudsevig i Koldingfiord - som dengang var ubeboet - blev dette Sted senere meget ofte Maalet for almindelige Fornøjelses-Seiltourer fra Fredericia.

Til disse Tourer indbødes altid en Delle af Regimentets Officerer - og paa Store Kidholm har Prindsen mange gange lavet Boeufstang og Coteletter til Alle som fulgte med Baaden

Prindsen havde en formelig Mani for at klæde sig paa en egen Maade - dertil hørte ogsaa gierne en Dolk. Paa Jagt, paa Ridetourer var HKH i Almindelighed klædt meget afstikkende fra Andre, undertiden endog naar man kom ind til Prinsen - ja selv senere som Konge kunde han være iført en lille Hue (foruden den græske Hue som HM næsten altid bar, benyttede han ogsaa af og til forskellige slags skotske Huer, undertiden prydet med en eller ande Fieder eller deslige), høie Støvler, af og til forskellige Uniformer etc.etc. og spurgte os om det klædte ham godt. Jeg ansaa dette - om man vil barnlige - for en Ide hvorved han troede at tiltrække Opmærksomhed og lade som om han var noget overordentligt.

Den bekiendte Etatsraad Eschricht⁴⁰ blev nogle Aar forinden Konge døde, en gang anmodet om at holde nogle Foredrag for Kongen - Ved denne Leilighed fik Esricht mangen Samtale med Kongen, og jeg glemmer aldrig det træffende min Ven Esricht engang yttrede for mig om Kongen, han sagde "Den hele Maade Kongen har at være paa, hans Fortællinger, hans Tankegang, gjør det Indtryk paa mig, som om Kongens Udvikling er bleven standset ved det 12te eller 13de Aar".

Som ganske ung Prinds havde HKH engang ved en Skiveskydning det Uheld, at Geværet sprang, ved hvilken Leilighed det yderste Led af Tommelfingeren paa venstre Haand blev saa beskadiget, at Ledet maatte amputeres. Over Stumpen af Tommelfingeren bar HKH derfor altid en lille sort Hætte. At omtale denne Begivenhed med de største Details var ikke siældnen en af HKH's Yndlingsfortællinger.

I det Frie vidste HKH at orientere sig ypperlig, og jeg har kendt faa, hos hvem "Stedsandsen" var mere udviklet end for HKH. Havde han engang reden en Skovvej - eller passeret en Markvei og man senere kom til de samme Skove og ikke kunde finde sig tilrettet - havde Prinsen i Almindelighed mærket eller erindret et eller andet Sted, som da efter hans Anvisning førte paa rette Vei igien.

Guvernør over Fyn fra 1840.

1839 i December døde den gamle Frederik 6 og da Prindsens Fader havde bestegit Tronen, kaldtes Prindsen til Kiøbenhavn, hvorhen jeg ledsagede HKH. Efterat Kong Frederik 6 var bleven bisat i Roeskilde tog HKH en kort Tid til Fredericia igien og udnævntes til Gouverneur over Fyen i 1840 med Ophold paa Slottet i Odense.

Hans Kongelige Høihed erindrede endnu de Tourer han i 1833 havde gjort omkring i vore Farvand med Skonnerten Delphinen, han anmodede derfor Faderen, nu Kong Christian 8, om at maatte faa et Lysfartøj, en Yacht.

Kongen spurgte mig om, hvordan jeg mente et sådant Fartøj burde være. jeg svarede, at det vilde være rigtigst at købe en velseilende Yacht, enten Kutter eller lille Skonnert i Cowes ved Portsmouth eller andet Sted i England; thi her vilde man kunne have et stort Udvalg - Endskiøndt Kongen delte min Anskuelse, ønskede han ikke at støde Marienens Constructeur, Admiral Schiffer⁴¹ og derfor fik han det Hverv at bygge en Lystyacht for Kronprinsen - det blev en Kutter paa 25 Lægter, den blev kaldt Neptun - var ret godt indrettet med Kahyt og Lugarer, men den lignede ikke de skønne, velseilende engelske Yachter, hverken i Udseende eller Seilads.

I Begyndelsen af May blev jeg fra Fredericia sendt til Kiøbenhavn for at udtale Kronprinsen Ønsker med Hensyn til Fartøiets Bequemmeligheder indenbords - det byggedes paa Holmen af det mest udsøgte Materiale og var derfor endnu i 1865, altsaa 25 Aar gammelt, i saa god Stand som om det var nybygget og solgtes dette Aar til en islandsk Købmand for at fare paa Island.

I 1840 og 41 førte jeg denne Kutter - Kronprindsen gjorde jævnlig Seiltourer med den i Bælterne og øvrige egne Farvande. Sidst i November 1840 førte jeg Kronprindsen med Neptun til Warnemünde, hvorfra han afrejste til Strelitz for at finde en Brud.

Naar Kronprindsen havde Leilighed dertil benyttede han ofte Kutteren til Udflugter og var da ikke siælden flere Dage ad gangen ombord,

1840 d. 5te Juli kom HKH ombord paa Kutteren for med den at gjøre den første Reise - vi forlod Kiøbenhavn om Formiddagen for at gaa norden om Siælland til Nyeborg, hvor vi ankom d. 8de Juli om Eftermiddagen - imellem Seirøe og Refsnæs havde vi saa stiv Kuling og saa krap Sø, at Hækjollen fløj fra os - imidlertid fik vi den dog bjerget ind paa Dækket - Ved saadanne Leiligheder var Kronprindsen altid meget taus og tilsyneladende i høi Grad ængstelig. Det har derfor ofte undret mig at HKH flakkede saa meget om paa Søen - thi naar Fartøiet blot krængede ganske lidt, var der en stor Uro over ham, og han var da aldrig i godt Humeur førend Topseilet var bjerget. - Især var HKH ikke vel til mode naar der var Sejlad i Nærheden, og naar der saaes en modgående Seiler, var Kronprindsen alt urolig, selv naar den var over $\frac{1}{4}$ Miil fra os, og kom saa denne Seiler noget nærmere, kunde man være vis paa, at HKH gik ind i Kahytten og kom ikke paa Dækket igien, førend han antog den at være passeret.

Kronprindsen seilede saaledes hvert Aar, og selv som Konge benyttede han om Sommeren Neptun og senere en lille Skruedamper Falken, som han havde købt i England, og alligevel endskiøndt han havde seilet saa meget forlod denne Uro eller Ængstelighed ham dog aldrig, naar der var det mindste som kunde faa Indflydelse paa den trygge Seilads. Søsyg var han ikke, og i Almindelighed fornøjet ombord - men alt udenfor det almindelige gjorde ham ængstelig og jeg mindes hvorledes - ja lige til de sidste Aar han levede - naar jeg som Generaladjutant førte ham fra Korsør til Glücksborg eller andetsteds hen, og naar vi kom igennem Svendborg-Sund eller andre snævre Steder, gik han saa godt som altid ned fra Dækket, naar Seilere var i Nærheden. Grunden til denne Lyst til at være ombord, troer jeg, for en stor del laa deri, at HKH da vidste sig fritaget for alle Forretninger, som hans Stilling førte med sig, og kunde der ombord gjøre og lade som han selv lystede.

På "bejler-rejse" til Strelitz.

Som alt forhen anført, bragte Kutteren Neptun Kronprindsen til Mecklenborg. Reisens Maal var Strelitz hvorhen Grev F. Reventlow⁴² alt nogen Tid forinden havde været sendt af Faderen Kong Christian 8 for at sondere Terrainet angaaende en Brud til Prindsen.

D. 18de November om Aftenen kom jeg fra Kiøbenhavn til Ankers med Neptun i Appelvig indenfor Hestehoved - Kronprindsen var ankommet hertil med Dampskibet Kiel fra Vordingborg. Reiseselskabet til at ledsage Kronprindsen paa denne Reise bestod af Grev Reventlow, Kammerherre Hedemann⁴³, Prindsens Hofchef, Justitsraad Lunding⁴⁴ hans Secretair, Kongens Adjutant kammerjunker F.v. Blücher⁴⁵ og naar jeg havde ført Prindsen til Warnemünde skulde jeg sende Kutteren til Kiøbenhavn og selv følge med Prindsen paa Reisen. Jeg ankrede tæt ved Dampskibet Kiel og Prindsen, Grev Reventlow og Kmjkr Blücher toge nu Logis paa Neptun.

D.19de var Veiret blæsende med svære Byger fra Swest og da Dagene var korte og Veiret ugunstigt blev det bestemt at forblive til Ankers denne Dag.

Hen ad Aften bedredes Vejret og d.20de om Morgnen kl. 2½ da det var stjerneklart og Vinden Nvest gik vi under Seil. Dampskibet Kiel fulgte i vort Kiølvand. Vi løb jævnt 5 á 6 Miils Fart og kl. henad 10 Formiddag var vi udenfor Warnemünde - imidlertid løiede det af og vi lod os derfor bugserer ind i Warnemünde Havn af Dampskibet Kiel.

Da Kronprindsens Ankomst til Tyskland nu fra Warnemünde blev anmeldt til Strelitz, afrejste vi fra Warnemünde d.21de om Formiddagen kl.10 i 3 Wiener-vogne, hver forspændt med 4 Heste - 2 Pakvogne var afgåede nogle Timer forinden. Kammerherre Hedemann og Kjr. Blücher i den forreste Vogn, derefter Kronprinsen og Grev Reventlow i den næste og i den bageste Vogn Lunding og jeg.

Reisen toges over Rostock, Lage, Machin til Neu Brandenburg, hvor vi ankom kl.11 om Aftenen og overnattede her. Vi spiste til Aften og jeg mindes at Grev Reventlow her ved Aftensbordet, paa en meget underholdende Maade, satte os ind i Forholdene i Strelitz.

D.22de om Formiddagen kl. 11½ fortsattes Reisen og vi ankom til Strelitz kl.2. Istedetfor at være munter og fornøjet, fandt jeg Prindsen i det hele taget taus, det gjaldt jo om at faa en Hustru og dermed en Tronarving, og jeg troer, at Prindsen selv ikke tiltroede sig nogen særdeles Kapacitet i denne Retning.

Prindsen blev snart som hjemme paa Slottet i Strelitz, hvor Beboerne, lige fra Storhertugen og til Omgivelserne, var hjertelige og nette Folk.

D.23de var der stort Galla-Taffel paa Slottet - der dineredes altid kl.3 - derefter tages i Theatret og efter Hiemkomsten spistes der ved finere Borde, omtrent ligesom om Middagen, idet der igien begyndtes med Suppe.

Der herskede en Hiertlighed og en Aabenhed, som kun kunde gjøre Opholdet i Strelitz behageligt.

Prindsesse Caroline, som Grev Reventlow havde udseet til Kronprindsens Brud, var en net ung Dame, og saa meget fin og godt ud - meget quindelig og man kunde see at hun havde erholdt en omhyggelig Opdragelse - endskiøndt denne Prindsesse altid var meget venlig og aldeles som en ung og dannet Dame, hvormed jo de fleste Friere vilde have følt sig lykkelige, forekom det mig dog strax, at Valget ikke var heldigt. -

Endskiønt Kronprindsen, saagodt det stod i hans Magt at gjøre sig aimable, var han dog tyk og opdunstet - han veiede nu over 14 Lispund (112 kg.); dertil kom, at han som oftest ikke soignerede sin Paaklædning med Hensyn til Linned og dannede i det hele taget en Contrast til Prindsessen.

Jeg tænkte mig strax, med denne fine, tilbageholdendne unge Prindsesse kommer der næppe nogen Tronarving -

Imidlertid gik Tiden hen med Adspredelse.

D.24de var der arrangeret en Vildsvinejagt. Diner og Souper som igaar, og derefter spilledes en Art Lotteri, som kaldtes Dauphin-Spillet. Videre Inclination fra Prindsessens Side var ikke at mærke -

Kronprindsen var som altid, han taledede meget, fortalte ikke sielden de utroligste Ting om sine egne Bedrifter, og tømte ved Taflerne det ene Glas efter det andet.

Da det netop var Jagttiden mødte hertil, ligesom i mange foregående Aar, som Giæst ved det Strelitzke Hof, en fortræffelig udmærket gammel Militair, som den storhertugelige Familie havde megen Tillid til - det var Kongen af Preussens Generaladjutant v. Neumann. Det traf sig saaledes, at jeg kom til

at bo ved Siden af General Neumann, og hver Aften naar vi kom til vore Værelser, plejede Generalen og jeg at røge en Cigar sammen. Samtalen drejede sig naturligvis imellem om Kronprindsen og Prinsessen - og Neumann, der ingenlunde var blind for Kronprindsens Maade at være paa, yttrede flere gange om Kronprinsen "Er ist doch ein gutmütlicher Mann", og jeg troer ike af feile, naar jeg antager, at han tilraadede at Prindsessen skulde give sit Ja.

D.25de om Formiddagen var der "Hatz-Jagt", vi var omtrent 20 Herrer, der paa et givet Signal gik an i Carriere efter en Hare - over Grøfter og Gærder - det var et vildt Ridt. Lunding faldt af Hesten og besvimeede, men kom sig dog snart igien. Taffel, Diner, Comedie og Souper som sædvanlig.

D.26de Jagt igien. Kronprindsen skulde jo mores, thi at occupere sig hjemme eller at tale med Damerne faldt ikke i hans Smag.

D.27de var det Helligdag i det mecklenborgske, og Tiden dreves hen paa bedste Maade.

D.28de Vildsvinejagt i Nærheden af Neu-Brandenburg, hvor der nedlagdes 19 Sviin.

D.29de var det Søndag, Veiret meget regnagtigt - Taffel - Comedie Czar und Zimmermann, derefter Aftenspisning som sædvanlig.

D.30te November. Om Formiddagen kl.9½ forlod Strelitz for at tage paa Jagt i Omegnen af Neu-Brandenburg; det var Hensigten at tilbringe flere Dage paa Slottet i denne By. Den gamle Storhertug og den største Deel af Hofpersonalet var med paa denne Udflugt; imidlertid vare Damerne blevet tilbage i Strelitz - Jeg antog for ret i Ro at kunne associere, om der skulde gives et Ja - eller en Kurv.

Jeg nægter ikke, jeg var noget spændt paa Prindsens Vegne, thi der skulde dog egentlig en Deel Overvindelse til for en ung, bly Dame at finde Behag i Kronprindsens Ydre. Naar han sad ved Bordet og ikke taledede, var hans Ansigt ret kønt, og navnlig Profilet smukt og mindede om Kong Christian 4; men naar han taledede, bemærkedes det snart, at han i Munden kun havde meget faa og kun meget slette og sorte Tænder, smalle Skuldre, tyk Mave, forskrækkelig brede Hofter, omtrent som et corpulent Fruentimmer - meget smaa Hænder og Fødder - kort sagt et Legeme der mere lignede et corpulent Fruentimmer end Figuren af en krafftfuldt bygget Mand - - Sandeligen ikke skikket til at erobre en køn Prindsesse.

I Mørkningen kom vi efter endt Jagt til Slottet i Neu-Brandenburg, hvor der efter Taffelet spillede Kort.

D.1ste December Paa Jagt igien og Dagen tilbragtes som igaar.

D.2den paa Jagt - Taffel og Kortspil som sædvanlig. Om Aftenen modtog Storhertugen et Brev fra Strelitz, det indeholdt Ja-Ordet fra hans Datter Caroline.

D. 3die om Formiddagen underrettede Storhertugen vores Kronprinds om, at Prindsessen havde sagt Ja! og noget efter kørte hele Selskabet til Strelitz igien - hvor Dagen gik hen som sædvanlig, og jeg var ikke i Stand til at se nogen Forandring fra den sædvanlige Maade at være paa imellem Kronprindsen og hans unge Brud.

D.4de om Morgenen afrejste jeg som Courer til Kiøbenhavn, for at bringe Budskabet om Forlovelsen til Kong Christian 8. Jeg reiste over Hirow, Perleberg, Hamborg og Kiel og ankom til Kiøbenhavn om Morgenen.

D. 7de Min første Gang var til Kongen, saa til Dronningen, og ifølge Kongens

Befaling til den øvrige kongelige Familie. Kongen var især meget lykkelig over denne Begivenhed.

D. 8de om Eftermiddagen afgang jeg igjen med Depeche til Strelitz fra Kongen til Kronprindsen, Hertugen etc.etc.. Et Dampskib var stillet til min Disposition og jeg naaede Warnemünde næste Morgen.

D. 9de Ankom til Strelitz samme Aften kl.10 og spiste til Aften med Herskaberne.

D. 10de gjorde Afskedsvisiter; såvel Kronprindsen som Prindsesse Caroline forærede mig hver en Ring med Brillianter. Ved Middagstaffelet var jeg nødt til at bære disse 2 store Ringe, hvilket meget generede mig, da jeg kun var vant til at bære den Ring som min uforglemmelige Hustru havde foræret mig, da vi blev forlovede.

D. 11te kl.2 Eftermiddag forlod Kronprindsen Neu-Strelitz for at tage til Berlin, de samme Herrer som havde ledsaget HKH til Strelitz, fulgte også med paa denne Reise. Om Aftenen kl.10 naaede vi Berlin og logerede i Hotel de Russie. Den brave General Neumann modtog Prindsen og var af sin Konge beordret at ledsage Prindsen under hans Ophold i Berlin.

D.12te Om formiddagen ledsagede vi Alle Kronprindsen til Kongen af Preussen, Dronningen samt de kongelige Prindser og Prindsesser. Besaa Tøihuuset m.m.. Om Middagen til Taffels hos Kongen tilligemed den hele kongelige Familie. Derefter paa Comedie og derpå til Souper for Prinds Wilhelm af Preussen.

D. 13de Besaa Billedgalleriet - Billedhugger Rauch's Atelier - Frederik 2 Rytterstatue var netop under Arbeide. Derefter besås Prins Carls udmærkede Vaabensamling. Til Middag Gallataffel i Riddersalen for Kongen - 250 Couverter - Fyrstinde Liegnitz var også nærværende. Om Aftenen paa Comedie, derefter til The hos vores Minister Reventlow.

D. 14de om Morgenen kl.8½ forlod Berlin, tog med Jernbanen til Potsdam og naaede Dessau om Aftenen kl.8 og indlogeredes paa Slottet hos Hertug Leopold af Anhalt-Dessau. Jeg mindes det var meget koldt, stærk Blæst og -14 grader R.

D. 15de om Formiddagen overleverede Kronprindsen, fra Kong Christian 8, Elefantordenen til Hertugen. Der var Taffel kl.2 og The kl.5½ - jeg fandt dette noget gammeldags, idet mindste meget forskielligt fra vor Maade at leve paa - Derefter paa Comedie og saa Fra Diavolo, Capellet udmærket. Efter Comedien blev der spist til Aften paa Slottet, hvor der, ligesom i Strelitz, begyndtes med Suppe.

D. 16de Besaa et og andet i Omegnen og levede for resten som igaar.

D. 17de gjorde ad Jernbanen en Udflugt til Lipzig. Besaa Poniatowsky's Grav og Stedet, hvor han styrtede i Elsteren - besaa en Bazar mm. og om Eftermiddagen tilbage til Dessau igjen. -

D. 18de om Morgenen kl.8 forlod Dessau, ad Jernbanen over Köhten og Magdeburg og ankom til Havelberg om Aftenen kl. 10 - Veiret var noget koldt - 16R, men en god Aftensmad i Havelberg opvarmede os igjen.

D. 19de kl. 10 Formiddag forlod vi Havelberg og kom til Schwerin om Aftenen kl.8. Vi indlogeredes paa Slottet - præsenteredes for den storhertugelige Familie - der var om Aftenen et stort Selskab og Souper - Kl.11 gik Enhver til sit..

D. 20de Stort Galla-Taffel, Comedie og Souper.

D. 21de Tiden gik hen - Kronprindsen var meget i den storhertugelige Familie.

Storhertugens Yndlings-Beskæftigelser vare Comedie og Militairet - i Modsætning til Kronprindsen var han særdeles stærkt indsnøret, saa Ansigtet, da Snøringen jo maatte hindre Blodcirkulationen, undertiden var ganske blå - forresten var han en godmodig og venlig Mand og Kronprindsen passede ret godt sammen med ham, og morede sig for resten godt i Schwerin. Var han kommen til Schwerin førend til Strelitz er jeg overbevist om, at Kronprindsen havde faaet Storhertugens Datter til Brud, og jeg troer, at hun havde passet bedre for Kronprindsen, navnlig naar man tænkte paa at skulle have en Tronarving.

D. 22de Vildsvinejagt, 8 Sviin dræbtes, om Aftene Bal indtil kl.3½.

D. 23de Besaas det gamle Slot, Billedgalleriet og Oldsagerne. Taffel om Middagen, Comedie og Souper som sædvanlig.

D. 24de Til Middagstaffel hos Hertug Gustav, Storhertugens Onkel, i civil Dragt - for Storhertugen var det altid i Uniform. Om Aftenen hos den storhertugelige Familie - det var Jule-Aften. I Salen var en Mængde Juletræer, og alle blev betænkte med Foræringer. Tonen var her, som altid, fri og hjertelig..

D. 25de Bal om Aftenen hos Minister von Lützow - hvor baade Kronprindsen og Storhertugen dansede til langt ud paa Natten.

D. 26de Var til Gudstjeneste, for resten Taffel-Comedie og Souper.

D. 27de Kronprinsen morede sig ypperlig i Schwerin. Storhertugehs Gemalinde, Alexandrine, Søster til Kongen af Preussen, en elskværdig Dame, havde megen Indflydelse paa Kronprindsen, og naar han undertiden med sine Nydelser eller den utrolige Fortællen, skeiede noget ud, kunde hun paa sin godmodige og venlige Maade hvormed hun altid taledede med ham, altid faa ham i det rette Spor igjen.

I 1863 var jeg igjen i Schwerin for at anmelde Frederik 7 Død og Christian 9 Tronbestigelse. Jeg taledede længe med Enkestorhertuginde Alexandrine (hendes Gustav var død, og Sønnen var nu regerende Storhertug) om Frederik. 7. Ophold i Schwerin for 23 Aar siden - Hvor Tiden er forandret!

D. 28de Kronprindsen forholdt sig roligt hjemme om Formiddagen, der var igaar Aftes Bal hos Overforstdirecteur v. Bülow, hvor der dansedes til henad kl.4. Om Aftenen var der arrangeret Tableauer hos Storhertugen.

D. 29de gik Dagen som almindelig - et Beviis for at Kronprindsen morer sig godt i Schwerin kan sees af det lange Ophold her.

D. 30te som sædvanligt.

D. 31te Om Aftenen Bal i Theatret. Kronprindsen og det storhertugelige Hof var sammen her med Schwerins første Bourgeosi. Kl.12 Midnat, da vi alle vare til Bords, kom efter gammel skik Vægterne ind i Salen og råbte det nye Aar ind og gjorde en forfærdelig Spektakel med deres Skraller, ligesom dem der bruges af Kudskene ved Renovationsvognene i Kiøbenhavn.

1841. Den 1ste Januar

. Stort Taffel og Cour.

D..2den Om Morgenen forlod Schwerin og ankom til Altona kl.12. Kronprindsen boede hos Greve v. Blücher. D. 3die om Aftenen reiste fra Altona og naaede Slesvig d. 4de om Eftermiddagen, hvor der spistes Middag og d.5te om Middagen kom vi til Fredericia. D.6te stort Taffel for Kronprindsen. Om Aftenen gav Prindsen et Bal paa Klubben, som var meget talrigt besøgt.

D. 7de om Eftermiddagen forlod Fredericia, d.8de om Aftenen naaede

Ringsted, hvor der paa Grund af Storm og Snefog maatte overnattes. D. 9de om Eftermiddagen kom til Kiøbenhavn.

D. 10de stort Bal paa Christiansborg i Anledning af Kronprindsens Brud, Prindsesse Caroline af Mecklenborg's Fødselsdag.

Bryllup.

Kronprindsens Bryllup blev bestemt at skulde finde Sted i Neu-Strelitz i Juni Maaned, og at Bruden skulde føres til Danmark efter Brylluppet med Orlogsskibet Christian 8. Forinden Brylluppet skulde Kronprindsen foretage en kort Tour med Linieskibet.

D. 23de May gik HKH Kronprindsen med sit Følge, bestående af hans nye Hofchef, Kammerherre Bardenfleth, Ritmester Blücher, den nye Livlæge, dr. Lund, Justitsraad Lunding og mig ombord i Linieskibet Christian 8, kommanderet af den brave Commandeur Christopher Lütken. Skibet laa i Randen, tillige laa Cadetskibet, Corvetten Flora, Orlogsbriggen Alert og Kronprindsens Lystkutter Neptun - disse Skibe vare alle underlagte Commandeur Lütkens Commando.

D. 24de kom Kongen, Christian 8 med sit Hof ombord og spiste til Middag paa Orlogsskibet.

Øverste Batteri var agter indrettet paa det smagfuldeste og bequemmeste for at huse det unge Par - Saloner og Sovekammer indrettedes meget elegante og bequemme, og en ung Prindsesse kunde næppe have boet hyggeligere iland end Arrangementet ombord tilbød det.

D. 25de gik under Seil Syd efter.

D. 28de gik Kronprinsen ombord i Neptun og tilbragte Dagen paa Christiansø, hvor HKH spiste til Middag hos Commandanten, Commandeur-Capitain Ellbrecht. Om Aftenen begav HKH sig igien ombord i Orlogsskibet.

D. 29de gik HKH paa samme Maade iland ved Hammershuus for at bese Ruinen - indtog Frokost hos Hr. Kofoed paa Slotsvangsgaarden - kørte til Helligdommen og returnerede til Orlogsskibet om Aftenen kl.8.

D. 3die Juni laa i Stille udenfor Badestedet Heiligendam. Dampskibet Kiel, som i Forveien var afsendt fra Kiøbenhavn til Warnemünde for at føre Kronprindsen iland, kom ud til Escadren og førte Kronprindsen med Følge til Rostock, hvor vi ankom ved Solens Nedgang. HKH modtoges der af General Boddien og indlogeredes paa det derværende storhertugelige Slot.

D. 4de om Formiddagen afrejste Kronprindsen og Greve F. Reventlow, der over Land var reist til Rostock, til Strelitz.

D. 5te afrejste vi Andre, som hørte til Kronprindsens Følge, også til Strelitz, hvor vi ankom om Aftenen.

Tiden i Strelitz gik hen med Tafler, Soiréer, Kiøretourer etc. De fremmede som var indbudne til Formælingen kom efterhånden tilstede - deriblandt Kongen af Preussen med General Neumann, Prinds Vilhelm af Preussen, Storhertugen af Schwerin med Gemalinde, den største del af Adelen etc.etc.

D. 10de Juni var Formælingsdagen. Om Eftermiddagen kl.6 gik Processionen i Galla-Vogne for sig til Kirken. Gaderne var smykkede med danske og meklenborgske Farver.

Formælings-Acten i Kirken varede kun kort, men udførtes med megen Høitidelighed.

Derefter Cour paa Slottet. Hofferne tog Plads i Nærheden og bagved deres Herskaber i Tronsalen. Ifølge gammel Skik i Mecklenborg, kom Adelens Damer iført særdeles elegante Toiletter og meget lange Slæb, Én efter Én ind i Tronsalen for at gjøre deres Reverens - mange skønne Damer udførte denne Ceremonie med megen Anstand, men der var også nogle der kom i Forlegenhed med deres uvante lange Slæb, naar de forlod Salen igjen.

D. 11te om Morgenen sagde man mig, at Kronprindsen hele Natten havde været plaget af stærk Tandpine, og derfor var gaaet op og ned ad Gulvet hele Natten.

Mærkeligt nok - man har sagt mig, at en lignende Tandpine også bragte Kronprindsen til at spadsere om i Værelserne den første Nat han var gift med sin første Gemalinde, Prindsesse Vilhelmine.

Kl. 2½ mere Cour, kl.3 Diner. Om Aftenen i Operaen og saa "Belisar", derefter Spuper, altid en Galla.

D. 12te Galla-Diner i den saakaldte "nye Sal", en Bygning af lettere Materiale, opført alene til denne og efterfølgende Fyrstevister i Anledning af Formælingen - den var større end vores Riddersal paa Christiansborg - særdeles smagfuldt dekoreret med danske og meklenborgske Farver - Flag - og Våben - Vægge og Loft alt betrukken med et lyserødt Stof, bestrøede med de skønneste kunstige Blomster, især Roser - dertil en Mængde Lysekroner - i det hele overordentlig skønt.

D. 13de Paa Paradepladsen foran Slottet Caroursel eller Turnering, hvor den meklenborgske Adel skinnede i sin fulde Glands, idet 24 af de rigeste Adelsmænd, iført Ridderrustninger, hver ledsaget af 2 Skiold- eller Vaabendragere, alle paa meget ædle Heste, udførte Turneringen.

Ved Soupéren mødte Ridderne i deres Dragter og deres Fruer i Riddernes Farver.

D. 14de om Middagen Galla-Taffel i den nye Sal og om Aftenen stort Bal, hvor også andre end blot de adelige var tilsagte - og hermed endte Festivitetterne.

D. 15de. afgik saa godt som alle til Formælings-Høitiden Indbudne fra Strelitz og Forberedelserne til Afrejse for Kronprindsen og hans unge Gemalinde begyndtes.

D. 17de afrejste Kammerherre Bardenfleth og jeg til Rostock, hvor vi ankom d. 18de om Formiddagen. Ved Middagstid gik vi ombord i det ved Rostock liggende Dampskib Kiel for at gaa ombord paa orlogsskibet Christian 8 med Underretning om, hvor og naar Kronprindsen med Gemalinde vilde indfinde sig

D. 19de om Eftermiddagen ankrede op omtrent $\frac{3}{4}$ fra Warnemünde for at vente de høie Herskabers Ankomst. Bardenfleth og jeg afgik derpå til Rostock igjen for at melde Kronprindsen at Eskadren laa udenfor Warnemünde. Kronprindsen med Gemalinde og Følge ankom kl.9 Aften.

D. 20de om Middagen gik Kronprinsens med Gemalinde og Følge ombord i Dampskibet Kiel og førte Herskaberne til Orlogsskibet. Foruden en Mængde

Honoratiores fra Rostock og Warnemünde der var ombord, dels for at gjøre deres Opvartning for Kronprindsen og Gemalinde, dels for at beseer Linieskibet, var der ogsaa flere høitstaaende Personer, der ikke hørte til det danske Følge, som gik med Linieskibet til Kiøbenhavn, for der at bivåne de Festligheder som vare påtænkte i anledning af de Nygiftes Ankomst dertil. Jeg nævner følgende: Kronprindsessens Broder, Arvestorherugen af Mecklenburg-Strelitz, Hertug Gustav af Mecklenburg.Schwerin, Prins Georg af Hessen, Landgrevens Broder Gouverneur i Magdeburg, General Neumann, Regieringsraad Bernstorff fra Strelitz - og af Kronprindsens eget Følge var paa Linieskibet Greve Reventlow, Kammerherre Bardenfleth og jeg. Endel af Følget var paa Overreisen til Kiøbenhavn indlogeret paa Dampskibet Kiel.

Ombord i Linieskibet var der anrettet en Diner til en stor Mængde Couverter, idet man vidste at en stor Mængde Fremmede vilde møde ombord.

Det var smukt Veir med næsten Havblik.

Alle kunde ikke noksom udtale med hvilken Smag og Bequemmelighed de for Kronprindsen og Gemalinde indrettede Kahytter mm var arrangerede.

Om Aftenen kl,10 holdt Vinden sydlig og Eskadren gik under Seil

Noget efter blev jeg af nogle af de medfølgende tyske Passagerer spurgt, om det var et meget farligt Farvand vi skulde passere om Natten; jeg svarede dem naturligvis nei, da vi havde et reent og åbnet Farvand for os langs med Dars-Kysten, desuden var det jo ogsaa et særdeles kønt Veir - herpå svarede de, at Kronprindsen dog havde sagt dem, at han paa Grund af Farvandets Beskaffenhed ikke kunde forlade Dækket i Nat.

Jeg tænkte strax paa Tandpinen, som havde indfunden sig mens HKH skulde i Brudeseng ---- her var altsaa en anden Undskyldning for ikke at dele den kønne unge Prindsesses Selskab denne Nat - men jeg troede dog det var en Misforstaaelse. Kronprindsen havde Intet desangaaende yttret for mig, og HKH's Nærværelse paa Dækket vilde altid have været aldeles overflødig, selv om Seiladsen paa Grund af Farvandets Beskaffenhed havde fordret den allerstørste Paapassenhed; thi endskiøndt Kronprindsen havde seilet saameget, havde han aldrig viist Lyst til at gjøre sig bekendt, selv med de allerførste Begyndelsesgrunde henførende til Navigationen, og kunde derfor heller ikke engang endnu afsætte nogen Cours.

Til min store Forundring saa jeg imidlertid, da vi var kommen vel under Seil, at Kronprindsen i sin Sømandsdragt mødte paa Dækket, og da jeg spurgte HKH om han ikke vilde gaa til Køis, svarede Kronprindsen, at han vilde blive paa Dækket; hvor han da ogsaa forblev til henad Morgenstunden - en forunderlig Smag! for ikke at sige en Falliterklæring.

D. 21de Veiret vedblev at være særdeles smukt og klart og en laber Sydlig Brise førte os Nord efter paa meget behagelig Maade -.

Kl. 4 Em. ankrede vi i Randen. Hofchefen, Kammerherre Bardenfleth og jeg sendtes iland for at melde Ankomsten til Kongen og Dronningen. Om Aftenen kom Kongen, Dronningen samt flere af den kongelige Familie ombord i Linieskibet for at hilse paa de Nyformælte.

D. 22de Om formiddagen var Indtoget. Dampskibet Kiel bragte de Nyformmælede, ledsaget af Passagererne fra Tyskland og os, som havde bivånet Formælingen i Strelitz, fra Linieskibet til Slotspladsen - en smuk Landgang var nemlig bleven indrettet lige overfor Holmens Kirke. Lange Tæpper der vare fremlagte fra Landingsstedet til Christiansborgs Slots midterste Indgang passerede hele Toget til Fods. Paa Siderne af

Hovedtrappen stod Damer henhørende til Hoffets Cirkler, og de Nyformælede passerede igennem de store Sale til den for dem indrettede Lejlighed - som vendte ud til Ridebanen og Thorvaldsens Museum.

Herefter fulgte en Mængde Hoffester.

D. 5te afrejste Kronprindsen paa nogle Dage til Fyen, hvor han var Gouverneur. Slottet i Odense var indrettet til Residens for Kronprinds og Gemalinde.

Jeg kan dog ikke undlade her at anføre, det jeg saa ofte dengang hørte omtale, nemlig: at Kronprindsen ikke længe efter sin Ankomst til Kiøbenhavn med den unge uskyldige Gemalinde, havde forestillet for Kronprindsessen et Fruentimmer, Figurantinde ved kongelige Teater - det samme Fruentimmer, som Kronprindsen allerede kendte i 1832 - den samme Person der blev vist bort fra Fredericia medens Prindsen opholdt sig der, hvorhen hun var reist for at insinuere sig - nemlig Louise Rasmussen, den senere Grevinde Danner.

Længe efterat Kronprindsessen var bleven skilt fra Kronprindsen havde jeg Leilighed til at høre denne Præsentations-Maade af hendes egen Mund ved følgende Leilighed.

I November 1863 blev jeg af den nylig paa Thronen stegne Kong Christian 9, sendt til flere Hoffer med Notifikationsskrivelser i Anledning af Christian 9 Thronbestigelse, og tillige for at melde Kong Frederik 7 død. Iblandt disse Hoffer var ogsaa Mecklenburg-Strelitz. Jeg havde gentagne Gange været her med den afdøde Konge medens han var Kronprins - og da Opholdet navnlig én gang varede længe, var jeg saa at sige som hjemme her.

Jeg ankom til Strelitz i 1863 d. 26de November. D. 27de var jeg ved Galla-Taffel for Storhertugen og Storhertuginde paa Slottet. Kong Frederik 7s Død havde gjort et dybt Indtryk paa den fraskilte Gemalinde, Prindsesse Caroline, derfor kom hun ikke til Taffelet, men havde anvist mig om at komme til sig i hendes Palais efter Taffelet. Jeg fandt hende som tilforn, venlig og elskværdig. Hun bad mig sidde ned og vi var ene. Naturligviis ønskede hun at vide hvordan hendes forrige Ægtefælle havde haft det i den senere Tid - hvordan hans Endeligt havde været - jeg havde jo været paa Glücksborg da han døde - og spurgte om mange Ting. Jeg var hos hende omtrent 1½ Time og hun indbød til at tale åbent. Jeg yttrede, at det gjorde Nationen ondt, at hun havde forladt Frederik 7, og tillod mig at sige, at selv om hun ikke kunde finde Behag i at leve med Kronprindsen, saa havde hun Forpligtelser og burde ikke have fordret Skilsmisse; thi "Deres Kongelige Højhed" sagde jeg dersom De var bleven hos os havde vi dog undgået Scandalen med Grevinde Danner, og endskiøndt jeg godt kan forstaa at Deres Kongelige Højhed ikke ret vel kunde sympatisere med den afdøde Konge, kan jeg dog forsikre Deres Kongelige Højhed, at Kronprindsen tog sig det overordentlig nær, da han erholdt Vished om, at Deres Kongelige Højhed, i stedet for at gaa med Dampskibet til Assens (Kronprindsen ventede nemlig Prindsessens Ankomst til Frederiksgave) forandrede Reiserouten og tog til Strelitz - og tillad mig at yttre, at det efter min Mening havde været Deres Kongelige Højheds Pligt, da HKH engang havde givet Kronprindsen Deres Haand, at DKH ikke burde have forladt Kronprindsen og os"

Prindsessen blev meget bevæget, sagde, at hun ogsaa havde haft en svær Kamp i saa Henseende "men jeg kunde ikke andet"

Iblandt andet fortalte hun mig nu, medens hun en Dag, ikke 8 Dage efter hendes Ankomst til Kiøbenhavn, en Formiddag havde siddet og skrevet ved sit Skrivebord (i hendes Værelse paa Christiansborg Slot i Etagen ovenover Mezzanin-Etagen i den Fløi, som vender ud til Thorvaldsen's Museum) forekom det hende nok som om Døren til Værelset som var bag ved hende, blev lukket sagte op, men da hun antog det var nogen af Tienerskabet, vedblev hun at skrive, men lidt efter hørte hun Kronprindsen sige "Liebe Lili" (saaledes kaldte Kronprindsen og den øvrige kongelige Familie hende som en Forkortelse af Caroline) - Kronprindsessen vendte sig da nu, og saa til sin Forbauselse, at hendes Ægtefælle stod tæt bag ved hendes Stol med et ubehageligt, noget forlegent udseende Fruentimmer ved Haanden, og forestillede denne Person for Kronprindsessen som "sin Veninde Louise, hans Skytsengel". Prindsessen sagde, at hun ved dette Syn eller Møde, blev saa forbløffet, at Prindsessen ikke svarede andet end at hun ønskede, at hun (Veninden Louise) kun vilde give Kronprindsen gode Raad, hvorpå Kronprindsen og den saakaldte Veninde gik ud af den samme Dør igiennem hvilken de vare komne ind til Prindsessen. Siden havde Prindsessen aldrig seet hende.

Jeg mener ikke at feile, naar jeg troer, at Kronprindsens Følelse dog sagde ham, at et sådant Møde maatte saare Prindsessen. Min Hengivenhed for den afdøde Frederik 7 kan ikke bringe mig til at tro andet - men desværre beviser dette hvilken Magt dette Fruentimmer allerede dengang udøvede paa Kronprindsen, og jeg kan ikke tro andet, end at hun selv har fremkaldt denne Introduction for at ville insinuere sig for Kronprinsessen - at hun vilde spille den Kydske, den Uskyldige, og muligen som Saadan søge Leilighed til oftere at komme til Kronprindsessen, give hende Raad og benytte Hendes Kongelige Høihed til egen Fordel og Intriger.

Men den korte Affærdigelse, der blev "Veninden, Skytsenglen" til Deel, befriedes den unge Prindsesse for gentagne Besøg.

Den senere Grevinde Danner var dengang Figurantinde ved det kongelige Theater og levede med Bogtrykker Berling med hvem hun havde, som man har sagt mig, 3 Børn. Et af disse Børn har jeg selv seet, da jeg i 18 nogle og halvtreds - eller muligvis 1860 eller 61 - engang ledsagede Kong Frederik 7 til en Fugleskydning paa den kongelige Skydebane. Kongens Livlæge, Etatsraad Lund⁴⁶, der kendte godt til Louise Rasmussens Fortid (han havde nemlig været Theaterlæge i mange Aar), kom ved denne Leilighed hen til mig, pegede paa et ungt Fruentimmer, og spurgte mig "Hvem synes du hun ligner?", da jeg mindst tænkte, at det var Louise Rasmussen's og Berling's Datter, svarede jeg, jeg vidste det ikke, hvorpå Livlægen sagde "det er Grevindens (Danner) Datter"; endvidere fortalte han mig hvor hun boede og underrettede mig om Detaillerne med hensyn til Grevindens Børn etc.etc.

Grosserer Wallich, en meget troværdig og veltænkende Mand, der havde med Fru Berlings Pengesager at bestille (Fru Berling en velhavende Enke og Moder til den allerede nævnte Bogtrykker Berling) har sagt mig, at Moderen følte sig meget ulykkelig over hendes Søns Forbindelse, men Sønnen havde maattet afgive det Løfte, aldrig at ægte Louise Rasmussen.

Senere blev Louise Rasmussen beafskediget fra det kongelige Theater; thi sædelig Opførsel fulgte hende ikke altid.

Da jeg netop er ved at skrive om den Person, der desværre senere blev Kong Frederik 7 Gemalinde, og det dog muligen kan interessere, hvilket Selskab

hun søgte som yngre, anfører jeg Følgende, som er bleven mig meddelt af ovennævnte Grosserer Wallich, der selv har seet det.

For omtrent 30 Aar siden (og som jeg hører endnu. Vi skriver nu 1866) kom der ofte et meget blandet Selskab i det saakaldte Teater i Kannikestræde, man kaldte dette Lokale i Almindelighed Kalkballien, Skarnbøtten og andre lignende skønne Navne. Det afbenyttedes deels til Comedier, deels som Dandsebod, og da der var flere separate Værelser, også til andre Fornøielser. Her kom Wallich ind en Aften og saa strax at Selskabet ikke var det fineste - Dandse-Eleven eller Figurantinden Louise Rasmussen, saa han der, med et Glas Punch i Haanden, sidde paa Skiødet af en Herre, og i det samme gik en anden Herre forbi og sagde til hende "Naa Louise skal vi nu gaa ind og ----" hvorpå hun svarede " Nei jeg gider ikke, jeg er saa heed"

Andre Herrer har meddelt mig, at hun også paa dette Sted har trådt frem og dandset "Cachuca" for det udvalgte Publikum, der moredes paa forskellig Maade, idet ofte nogle af de sædvanlige Giæster foredrog Deklamationsnumre eller diverterede de Tilstedeværende med lignende Adspredelser - og dette Ikke-Kyskhedens Tempel besøgte Grevinde Danner i sin Ungdom!

Mod Slutningen af Prindsens Ophold i Fredericia - nemlig 1839 - blev det Fruentimmer som Prindsen levede med i Fredericia, Jomfru Weiner, der i den sidste Tid hun var sammen med Prindsen, havde erholdt navnet "Fru" Carlsen, gift med en tysk Herre, som eiede en Gaard imellem Fredericia og Kolding - og fik i Pension af Prindsen 6 eller 800 rdr. Efterat Prindsen var blevet Konge, fik, som bekendt, Bogtrykker Berling og Jomfru Rasmussen megen Indflydelse paa Kongen, blev hendes (Fru Carlsen's) Pension også afknappet - jeg ved ikke bestemt med hvor meget. Manden solgte sin Gaard i Jylland og hun ("Fru Carlsen") flyttede med Manden til Kiøbenhavn, hvor de kom til at leve under meget trange Kaar -

Kongens Kammertiener Lassen, en meget brav Mand, har sagt mig, at Fru Carlsen, naar hun var kommet i Nød, skrev til Kongen, og da maatte han (Lassen) oftere bringe Penge til hende i Hemmelighed. At hun hadede Louise Rasmussen er en Selvfølge.

Fra 1840, efter Kong Frederik 6. Død, var Kronprindsen oftere og i længere Tid i Kiøbenhavn og boede da paa Christiansborg Slot. - Louise Rasmussen kom da jævnlig til Kronprindsen og introducerede her sin Galan, dengang Bogtrykker Berling.

I Foraaret 1841 blev Kronprindsen betænkelig syg af en Lungebetændelse han boede i Stueetagen som vendte imod Nord, og da her ikke var Sol, flyttede Kronprindsen efterat Sygdommen var hævet, op i Mezzanin-Etagen, som vendte ind mod Ridebanen og Thorvaldsens Museum. Her pleiede Jomfru Rasmussen og Hr. Berling, saa at sige daglig at indfinde sig om Aftenen kl.8 og forbleve hos Kronprindsen i Almindelighed til kl.11 eller saa omtrent.

Ovennævnte Lassen, som dengang var Garderobebetient under den ligesaa honnette, senere afdøde, Kammertiener Løgtved, har sagt mig, at han efter Kronprindsens Befaling, ofte maatte følge Jomfru Rasmussen hjem til Vingaardsstræde, hvor hun havde en Modehandel, naar Berling var gaaet tidligere eller han ikke kom for at afhente hende igjen.

Efterat Kronprindsen havde været gift i nogen Tid, reiste Jfr. Rasmussen til

Paris, hvor hun opholdt sig i nogen Tid, og oprettede en Modehandel-Butik i Vimmelskaftet.

1841 Afreiste DKHøiheder Kronprindsen og Kronprindsessen fra Kiøbenhavn d.16de Juli til Odense. D.15de September ankom Deres Kongelige Høiheder fra Odense til Sorgenfri i Anledning af Kong Christian 8 Fødselsdag d.18de September.

D.25de September afreiste HKH Kronprindsen igien til Odense, hvorhen Deres Majestæter Kongen og Dronningen samt Hendes Kongelige Højhed Kronprindsessen afrejste d.10de October. D.26de October indtraf Kronprindsen og Kronprindsessen til Christiansborg, og forblev Vinteren over i Kiøbenhavn.

1842 I Begyndelsen af Marts afrejste Kronprindsessen over Warnemünde til Strelitz - Kronprindsen besøgte om Sommeren Pyrmont (eller Calsbad - 1842 var jeg i Middelhavet med Fregatten Thetis som Næstcommanderende, og havde altsaa ikke Leilighed til at iagttage, hvad der foregik ved Hoffet.) - for sin Helbreds Skyld.

Fra d. 13de til 21de September tilbragte Kronprindsen og Kronprinsessen i Plön - og afrejste til Odense pr. Dampskib Ægir over Svendborg. D.22de ankom DKH til Odense. I Begyndelsen af November ankom DKH til Kiøbenhavn og boede paa Christiansborg.

1843 Tilbragte Kronprindsen og Kronprindsessen paa Fredriksgave og om Vinteren i Odense.

1844 d.21de Marts ankom Kronprindsen og Kronprindsessen til Kiøbenhavn og boede som sædvanlig paa Christiansborg.

d.5te Mai ledsagede Kronprindsen sin Gemalinde paa Dampskibet Ægir til Warnemünde og derfra til Strelitz, hvorfra Kronprindsen igien returnerede til Kiøbenhavn d.12te Mai. Kronprindsessen forblev nu hele Aaret i Strelitz hos Forældrene.

Rejse til Skotland og Færøerne 1844.

Det var bleven bestemt, at Kronprinsden i denne Sommer vilde besøge Skotland og Færøerne. Fregatterne Gefion og Thetis skulde paa Beseiling og Gefion blev udseet til at føre Kronprindsen først til Leith og senere fra Skotland til Færøerne - Thetis, hvormed jeg i 1842 var Næstcommanderende dernede i Middelhavet, fulgte med Gefion,

Kong Christian 8 havde befalet, at jeg skulde ledsage Kronprindsen paa denne Reise, og at vor Gesandt i London, Greve F. Reventlow, skulde være i Edinburgh naar Kronprindsen ankom dertil. Hvorfor netop jeg skulde ledage Kronprindsen, var muligvis fordi det var paa en Søreise og vel også fordi jeg taledede Engelsk.

D.23de Mai om Middagen gik Kronprindsen ombord i Gefion paa Kiøbenhavns Rhed og gik under Seil, ledsaget af Fregatten Thetis.

D.26de passerede Skagen, d.30te om Aftenen ankrede ved Leith.

D.31te om Morgenen kom Greve F. Reventlow, som havde faaet Ordre at

begive sig fra London til Edinburgh for at modtage Kronprinsen, ombord tillige med den danske Generalkonsul, Mr. Marshall

Op ad Formiddagen ledsagede Grev Reventlow og jeg Kronprindsen iland og indlogerede os i Douglas-Hotel i Edinburgh. Ved Landgangen modtoges HKH af Edinburgh's Lord-Prevoste Mr. Black, en meget dannet Mand, der havde sørget for elegante Kæreter til at køre os op til Hotellet.

Der proponeredes nu at see sig om i Byen - men Kronprindsen kunde heller ikke her fornægte sin Natur ved at ville spise igien, endskiøndt vi havde spist Frokost for næppe 1 Time siden ombord. Kort efter havde vi da en storartet Anretning, hvor den fortræffelige engelske Beafsteak etc.etc. ikke manglede, og langt om længe toge vi til Carltonhill for at beundre den skønne Udsigt herfra, og efterat have gjort os bekendt med flere Steder i Edinburgh toges tilbage til Douglas-Hotel, hvor vi spiste til Middag.

Efter Middagstaflet kørte Kronprindsen, ledsaget af Grev Reventlow og mig til Leith for at see Dokkerne, hvor vi havde den Glæde at se en Deel danske Flag.

Vi kom hjem i Mørkningen, og jeg mindes endnu, at vi ikke gik fra hinanden førend kl.2 om Natten, da Samtalen faldt paa meget alvorlige Gienstande, navnlig paa Anvendelsen af Tiden i det hele taget.

D. 1ste Juni om Formiddagen mødte flere af Byens Honoratiores, dels for at gjøre deres Opvartning for the Danish Crown-Prince, dels for at ledsage HKH til Byens Seeværdigheder. I dag besås the general Registerhouse, Universitetet med det hermed i Forbindelse værende Bibliotek og Museum - the Court of Justice, hvor vi vare tilstede ved Plaideringen - Museet for Oldsager - derefter kørtes til det ærværdige Edinburgh Castle, hvor General Douglass med et talrigt Officerspersonale modtog Kronprindsen da han sprang ud af Vognen - Et Regiment Høiskotter stod opmarcheret og HKH modtoges med "God save the Queen", udført af et talrigt Musikpersonale - Efter her at have beseet Kronjuvelerne kørtes til Agerdyrknings- og Modehuset - endvidere til George Harriots Stiftelse - Holyroad etc.

Kl. 7 til Dinner hos Lord Provosten.

D.2den en Søndag - begyndte Dagen med en Udflugt paa Landet og med 4 Heste foran et let Kiøretøi fløi vi af sted til Lord Roseberry's Park "Dalmany" omtrent 8 Miles fra Byen og derfra til Clapetonhouse for at se dette Steds skønne Haveanlæg og Egn. Spiste derefter til Middag i Hotellet.

D.3die Ledsaget af Lord-Provosten og Flere besøgte Kronprindsen Edinburgh Prison. Derefter kørtes til den nogle Miil fra Byen liggende Valleyfield Papirmølle, hvor der spistes Frokost hos Eieren, en særdeles dannet og anseet Mand, Chales Cowan, som var Parlamentsmedlem; herfra til Roslyn Castle og flere Steder i Omegnen.

Til Middag hos Lord Justice Boyd og till Aften hos Lord Marray.

D. 4de Om Morgenen ligesom vi skulde reise og beynde Touren til Høilandene opmarcherede det skønne Kavaleri Regiment, som udmærkede sig saa meget ved Waterloo og som Napoleon kaldte "les beaux gris" da de alle ride paa Skimler og som garnisoneres ved Edinburgh udenfor Hôtel Douglass og spillede "God save the Queen" -

En smuk Opmærksomhed af Skotlands Høstkommanderende General Douglass.

Efter denne Opmærksomhed fandt Kronprindsen det passende af aflægge besøg hos Generalen - dette forsinkede Afreisen noget og først kl.12 forlod vi

Edinburgh.

Vi gjorde hele Reisen med 2 Equipager - i den ene var Kronprindsen, Grev Reventlow, jeg og Mr..Black, en Ven af Lord-Provosten - en ualmindelig dannet Mand, som havde udgivet en ypperlig "Guide of Scotland" og som var særdeles bevandret i den skotske Historie. Endskønt han ikke havde megen Lyst til at gjøre denne Reise da han var sygelig, lod han sig dog overtale - Han lagde Planen til Reisen i Høilandene og bidrog ved sin Conversation til at gjøre Reisen behagelig. Den anden Vogn var til vor Bagage og Tienerskabet. Vi toge over Queensferry, besøgte Loch Leven Castle, opholdt os noget i Perth og naaede Dunkeld om Aftenen. Ved Aftensbordet spillede Lord Glenlyons Sækkepiber i en skotsk nationaldragt skotske Melodier for os.

D.5te om Morgenen gjorde Lord Glenlyon, som boer tæt ved Dunkeld sin Opvarnting for kronprinsen, og efterat have ført os lidt om i denne skønne Egn, forlod vi Dunkeld, tog over Aberfelde og ankom kl4 Eftermiddag til Kenmore - en yndig Plet med et Værtshuus ved Loch Tay. Noget efter indfandt en ung Mand i nationaldragt, Sir Alexander Campbell, sig med Hilsen fra Marquis'en af Bradalbane, som residerer i det nærliggende, uforlignelige Taymouth Castle, for at spørge om Kronprindsen ikke vilde foretrække at bo paa Taymouth Castle.

Indbydelsen blev modtaget og vi kørte igennem Taymouth Castle's yndige Park til dette saa bekendte rige Herresæde. Det Bradabanske Banner vaiede fra Slottets Taarn og den dannede, rige Marquis modtog Kronprindsen og os paa den mest forekommende Maade.

Kl.7 spiste vi til Middag og havde rigelig Taffelmusik, idet Marquisen's "Piper" i Nationaldragt foreblæste skotske Melodier saasart Eierens Musikcorps, en Samling af omtrent 20 Personer, ophørte med Musiken. Jeg nægter ikke, at "Piperens" Musik i Længden var trættende.

D 6te gjordes Kiøretourer i den skønne Park om Formiddagen. Kl.1 spistes Lunch og kl.3 forlod vi Taymouth Castle. Margui'en viste sig i alle Henseender overordentlig forekommende mod Prindsen; forærede ham iblandt en kostbar Høilænder-Dragt etc.

Hvorned kunde nu Kronprindsen giengjælde denne Artighed? Marqui' en havde store Dyreparker som f.Ex en med den vilde hvide skotske QvægRace, en med Bison-Oxer og Køer, en med Hiorte etc. Det kom under Omtale, at man i Danmark havde hvide Hjorte, dem kendte Marqui'en ikke, og vilde være glad ved at have dem i en Park. Da Kronprindsen kom hjem yttredes det for Kongen Christian 8, at nogle hvide Hjorte vilde glæde Marqui'en af Brabalbane, det blev derfor bestemt at nogle unge Dyr skulde indfanges i Dyrehaven nogle Aar for at blive sendte til Skotland. Jeg ved ikke hvad Grunden var hvorfor der ingen sendtes - det blev opsat fra det ene Aar til det andet. I 1847 gik jeg til Guinea, Vestindien etc. og returnerede i 1849. Jeg spurgte da Kongen, Frederik 7, om de hvide Hjorte man siden 1844 havde tænkt paa at sende til Marqui'en af Brabalbane, ikke var afsende under min Fraværelse - men nei, det var gaaet aldeles i Glemmebogen, men nu, da jeg mindede derom, blev et Antal unge Dyr indfangede og jeg troer i 1851 afsendte med Livskytte Jørgensen til Marqui'en, i hvis Park de nu har formeret sig, til stor Glæde for Eierne.

Vi reiste over Killin, Pass of Lenny og naaede Callender kl9½ Em, hvor vi overnattede.

D.7de om Morgenen reiste fra Callender, passerede The Trusachs, Loch

Kutrine og til Inversneid - med Dampskib over Loch Lomond til Balloch - med en Vogn til Dumbarton, hvorfra med Dampbaad op ad Clyden til Glasgow, hvor vi tog ind i Wellington Hotel kl.9 Aften.

8de Den første Øvrighedspersom her var den bekendte Historieskriver og Lordsherif Alison, han ledsagede Kronprindsen til de fleste af Byens Seværdigheder, deriblandt også Napier's store Dampværksteder.

9de, en Søndag og da alt hvilede i Byen gjordes en Udflugt til Stirling. Besaa det for sine forhistoriske Mindesmærker saa rige Stirling Castle. Til Middag var Kronprindsen hos den kundskabsrige Alison.

D.10de Da Lordsherif Alison ønskede at gjøre Kronprindsen bekendt med den skønne Omegn, forlodes Glasgow om Morgenen kl.9, og toge til Sir William Maxwell's Landsted, Calderwood, der ligger i en høist malerisk Egn - her spiste vi Lunch, hvorved en Deel Damer også var tilstede.

Fra Calderwood toges til det rige Herresæde Hamilton - derfra til Wisham Castle, som eies af Lord Belhaven, som havde indbudet Kronprindsen til Middag. Her traf vi et Selskab af mange meget nette Damer og dannede Mænd. Selskabet var meget oprømt og efter Bordet dansedes "Scotch Reels" - Da Kronprindsen ikke kunde tale Engelsk, var dette en Afveksling for ham, og han morede sig særdeles godt ved Dandsen. Det blev seent før vi kom hjem og kom ikke til Køis førend kl.4.

D. 11te Efter omtrent 1 Times Søvn maatte vi forlade Glasgow med Dampskib kl.6 om Morgene. Kl.8½ naaede vi Grenock, hvor alle Skibene flagede og en Mængde Mennesker var kommet til Havnen for at se Kronprindsen og gav ham et rungende Hurra, da Dampskibet gik videre. Kl.12 naaede vi Crinan Canal, som passeredes i en stor Færge som blev trukken af Heste. Kl.4 Em. gik videre med Dampskib, kom forbi Oban og kl.10½, i et ubehageligt Regnveir naaede vi Fort William. Kl.11 Aften naaede vi Bonnavy, et Værtshuus, ved Foden af den høie Ben-Nevis.

D. 12te Om Morgenen kl.7 reiste videre - flere Sluser var under Reparation, hvorfor vi oftere maatte til Vogns; For resten gik Reisen rask igiennem Loch Locha - passerede Glen-Gerry - og Invergarry - igennem Loch Nefs og Canalen til Inverness, hvor vi om Em. Kl.7 tog ind i Caledonian Hôtel.

En Capt. Turner, som fulgte med paa de forskellige Dampskibe, holdt senere Foredrag for de fremmede Reisende, hvordan man skulde bære sin Plaid i Regnveir, i Solskin etc.etc. og Gud veed paa hvor mange forskellige Maader Kronprindsen paa Reisen i Scotland nu bar sin Plaid og ofte skotske Hue, og da Hr. Turner havde megen Færdighed med at lægge en Plaid sammen til hvilket som helst Brug, fik han i Kronprindsen den mest ufortrødne Elev, han vist nogensinde havde haft; thi denne Drapering og Costumeren interesserede Kronprinsens i høi Grad, og jeg maa tilstå, at Kronprindsen opnaaede en udsædvanlig Færdighed i at manøvrere med sin Plaid, såvel til godt som til ondt Veir.

D. 13de Om Morgenen kørte ud til Culloden - Kamppladsen hvor Skotlands Skiæbne blev afgjort i 1745. Byen gav derefter Kronprindsen en Lunch, hvor mange - mange Skaaler udbragtes. Kl.4 Em. forlod vi Inverness og naaede Cromarty Kl.6, hvor Fregatterne Gefion og Thetis ventede paa os. Grev Reventlow og den dannede vakkre Charles Black fulgte os ombord og efterab have spist til Middag paa Gefion, toge disse vore Reisekammerater Afskeed fra Kronprindsen og mig - og gik iland.

I det hele taget morede Kronprindsen sig godt i Skotland, men med at trænge

noget dybere ind i alt det virkelig Seeværdige, som Hovedstæder, Fabrikker, Agerdyrknings-Museer og deslige, dertil tog Kronprindsen sig ikke synderlig Tid.

D. 14de havde vi haard Kuling af N.N.N. og blev derfor til Ankers.

D. 15de om Eftermiddagen Kl.3 gik Fregatterne under Seil, d. 16de passeredes Fairhill, d. 17de krydsede med en flou Brise i Nærheden af Sumburghead, d. 18de saa Foul Island, kun 5½ grad R, og d. 19de fik Suderø i Sigte.

D. 20de tykt og taaget, stiv Kuling fra Nord. Saa intet Land

D. 21de om Middagen 61 44 N Br og 5 46 W f. Greewich.

D. 22de om Middagen ankrede ved Thorshavn.

Amtmanden paa Færøerne, Pløyen, mødte ombord i Gefion - Ved Taffelet om Middagen - Chefen fra Thetis og Flere var indbudne - en mængde Skaaler tømtes til Afskeed og under Salut fra Fregatterne gik Kronprindsen iland om Em. Kl7 og modtoges med Hurraraab af Færingerne ved Landgangsstedt.

Kronprindsen boede under Opholdet i Thorshavn hos Amtmand Pløyen, men holdt selv sit Bord.

D. 24de var Cheferne for de 2 Fregatter samt Chefen for Cadetskibet, Corvetten Flora, der nu også var kommen til Thorshavn, samt en Deel officerer fra Skibene til Taffels hos Kronprindsen.

D. 25de om Eftermiddagen ledsagede jeg HKH ombord til Fregatterne Gefion og Thetis samt til Corvetten Flora til Afskeed. De 2 Fregatter var bestemte til Gibraltar og Flora fik Ordre til at være ved Thorshavn igjen om 14 Dage for at føre Kronprindsen til Danmark.

Foruden mig var flere Herrer som var ansatte hos Kronprindsen, nemlig Kammerherre Bülow⁴⁷ og Justitsraad Lunding - og desuden Professor Steenstrup og Marinemaler Kloss, som havde faaet Tilladelse at følge med Skibene, også flyttede iland og vare indlogerede hos forskellige Honoratiores i Thorshavn.

D. 26de Kl8 om Morgenen afsejlede Eskadren og en Cavalcade bestående af Kronprindsen, hans Følge samt Amtmand Pløyen, Landfoged Lunddahl, Doctor Wilhusen, Provst Lund, Sorenskriver Tillisch, Professor Steenstrup og Maler Kloss, forlod Thorshavn kl.10 Formiddag. Vi reed ad Bispeveien og naaede Kirkebø omtrent Kl1. Vi toge ind til Gaardens Eier John, en rask, frisk Mand. Gaarden havde i den katolske Tid været afbenyttet af Bispen og der vistes endnu et Værelse, som kaldtes Munkenes Skrivestue. Besaa derefter en Ruin af en stor Kirke, som aldrig var bleven fuldført. I et i Nærheden liggende Field besøgte en Hule, hvor Sagnet siger Kong Sverre var født. Ligesom paa Island traf vi paa Fieldene en mængde Brokfulge og Regnspurve - kom tilbage til Thorshavn igjen Kl6 Em.

D. 27de Om morgenen reiste Kronprindsen til Velbestad, derfra med Baad til Øen Kolter og videre til Midvaaf paa Vaagø.

D. 28de Ridetour fra Midvaag til Sørvaag, til Tindholt og Bøe, og kom samme Aften tilbage til Midvaag igjen, hvor Kronprindsen boede hos Pastor Engelsted.

D. 29de Saa og deltog i en Grindfangst -- en Flok paa omtrent 250 Grindehvaler blev dreven ind i Midvaag og dræbt her. - Om Aftenen kl.7½ forlod Midvaag og over Velbestad naaede vi Thorshavn noget efter Midnat.

D. 30te Sejlads i Thorshavn.

1844 Juli d. 1ste ledsagede jeg Kronprindsen ombord i 2 franske Fiskerskibe, som vare løbne ind til Thorshavn.

Kronprindsen havde i sin Maade at tale paa, for den simple Mand især, noget fængslende. En vis Jovialitet og Godmodighed gjorde ham altid afholdt og den ene franske Skipper blev saa indtaget i Kronprindsen, at han, da han hændelsesvis nogle Aar senere kom ind til Helsingør med sit Skib, reiste til Fredensborg Slot for at besøge Kronprindsen, der imidlertid - jeg troer det var 1850 - var bleven Konge - Da Kronprindsen ved Thorshavn gik ombord til ham, trakterede han Kronprindsen og mig med Viin, og da han giengjældte Besøget paa Fredensborg lod Kongen skænke for ham.

Mandskabet paa dette Fiskerskib havde aldeles udslidt deres Klæder, hvorfor Kronprindsen forsynede hele Besætningen med færøske Trøier, hvilket jo naturligvis ikke kunde glemmes af Franskmændene.

D. 2den reiste fra Thorshavn til Sandø.

D. 3die til Store Dimon - hvor Kronprindsen paa Grund af sin Corpulence og i det hele taget kun liden Krafftfuldhed, ikke prøvede paa at stige op til Gaardene som var paa Øens høie Plateau - gik derefter iland paa Skuø og tilbage til Sandø.

D. 4de tilbage til Thorshavn.

D. 5te Seilads i Thorshavn. Om Aftenen gav Kronprindsen et Bal for Thorshavnerne, hvor der blev danset paa færøsk, det vil sige en idelig Runddans, hvor hele Personalet holder hinanden i Haanden, og under bestandig færøske Sange dandser rundt - og først henad Morgenstunden kom vi til Køis.

D. 6te i Thorshavn

D. 7de roede vi fra Thorshavn og naede Eide om Eftermiddagen. Det her i Nærheden beliggende højeste Field paa Færøerne - Slattaretind, noget over 3000 fod, besteg jeg med nogle Venner for at se Solen staa op. Kronprindsen ønskede at være med, men maatte opgive dette, da det vilde have været for anstrengende for ham.

D. 8de om Morgenen roede Kronprindsen ind i nogle mægtige Huler nord for Eide. Den ene Hule, saavel som Geiser paa Island og Grindfangsten paa Færøerne er maade af Kloss, og paa de to sidste

Malerier var Kronprindsen, jeg og nogle Flere blevne forevige.

Kl. 12½ forlod Eide, roede Nord om Strømmøe og tog til Vestmannhavn.

D. 9de fra Vestmannahavn over Leinum og katlefiord - hvorfra med Baad til Thorshavn, hvor vi ankom Kl.9 Em.

D.10de i Thorshavn. Hele Dagen stærk Regn. D. 11te ankom Corvetten Flora.

D. 12te gjorde Kronprindsen med flere Officerer og andre en Ridetour til Kirkebø, kom tilbage kl. 7 Em. D. 13.de i Thorshavn.

D. 14de. Efter at have bivånet Gudstjenesten i Thorshavn, ledsagede jeg Kronprindsen ombord i Corvetten Flora, som nu gik under Seil..

D. 15de Om Middagen på 60 41 Nbr og 3 55 W f. Greenwich, d.16de Fouløe i Sigte, d.17de passerede Shetland og Fairhill, d. 18de kl.10 Formiddag paa 58 42 Nbr og 3 2 Ost f.Gr., d.19de Formiddag ud for Christiandsands høie Lasnd kl. 5½ Em med en frisk Kuling fra West, passerede Skagen.

D. 20de kl.9 Formiddag passerede Anholts Fyrskib.

D. 21de kl 8 Formiddag passerede Kronborg og ankrede i Randen Kl.1, spiste

Middag ombord og gik iland Kl.5 Em.

Hjemme igen - ægteskabelige problemer.

D 25de Juli 1844 reiste HKH Kronprindsen til Strelitz, hvor Kronprindsessen opholdt sig hos Forældrene. D. 10de August returnerede Kronprindsen fra Strelitz til Fredericia.

D. 22de October reiste Kronprindsen til Strelitz og kom tilbage til Odense d. 25de November. Kronprindsessen forblev Vinteren over i Strelitz og følte ingen Lyst til at tage hjem til sin Ægtefælle.

Kronprindsen og Kronprindsessen passede aldeles ikke for hinanden.

I Strelitz troede Kronprindsen at gjøre sig aimable, ved ofte at klæde sig om i alle mulige Dragter, og fremstod saaledes i Familiekredsen, fordi han troede det klædte ham godt - jeg har saaledes engang endog set ham i Ordensdragten, som jo egentlig ikke var andet end en lang uklædelig Art af Slobrok, og flere af disse Dragter passede kun dårlig til Kronprindsens laskede Legeme, hvilket ikke var indtagende for den - muligvis endnu - uskyldige, blufærdige Prindsesse.

Allerede forinden Prindsessen forlod Kiøbenhavn klagede hun over at hun var angreben (nerveus) hun kunde ikke udholde at høre Kronprindsens idelige Fortællinger og Historier - derfor var hun ofte hos sin Familie, Landgrevinden, som boede paa Amalienborg, var omtrent jævnaldrende med hendes Døtre. Kronprindsessens Moder var en Søster af Landgreven; det er vel muligt at man i Landgrevens Familie bedømte Kronprindsen vel strengt, og dette bidrog ikke til at forøge Kronprindsessens Kiærlighed til kronprinsen. Kronprindsen soignerede ikke sit Ydre, var ofte ikke vasket som han burde, og da han jo i mange Aar havde nydt temmelig megen Viin etc. var hans Aande ikke altid den behageligste -

Kronprindsessen var derimod altid den pæne, ziirlig og net klædte Prindsesse; Med et Ord - jeg ved det, Kronprindsen var hende modbydelig - og dog, det tør jeg sige, elskede Kronprinsen - paa sin Maade - hende meget høit.

1845 Januar 2den afrejste Kronprindsen til Strelitz, hvorhed jeg ledsagede ham fra Fredericia og kom tilbage til Odense d. 16de Februar.

Kronprindsessen var bleven noget mager og var nerveus - det var Bestemmelsen at hun skulde til Pymont, for at blive fuldkommen rask igjen, og efter endt Badekuur at møde Kronprindsen paa Frederiksgave og tilbringe Sommeren i denne skønne, sunde Egn. Kronprindsessen havde tilbragt længere tid af én eller to Sommere her og yndet Frederiksgave meget.

Det var vel omtrent ved midtsommer Tid Kronprindsessen var ventet. Jeg var netop paa Frederiksgave med Kronprindsen dengang.

Dampskibet Ægir var afgået til Kiel for at tage Kronprindsessen med Følge ombord og skulde bringe hende til Assens, som kun ligger 1 lille Miil fra Frederiksgave. Kronprindsen havde anmodet mig om at lade holde udkig, naar Dampskibet kom i Sigte, for at Vognen strax kunde afgaa til Assens for at hente Prindsessen til Frederiksgave - der var kommen Efterretning, at Prindsessen efter endt Badekuur var paa Reisen, og Tiden bestemt naar hun agtede at indtræffe i Kiel, for derfra at afgaa med Dampskibet Ægir. Dagen kom, men Dampskibet udeblev. Saa snart der øjnedes Røgen af et Dampskib, bleve Hestene altid gjort klar til at blive forspændte - men det var

aldrig det rette Dampskib - Jeg tænkte at der var brækket et eller andet ved Maskinen - Kronprindsen blev utålmodig.

Telegraph kendte man ikke dengang og et par Dage foregik saaledes med Gisninger og Uro - Kronprindsen og jeg sad oftere flere Timer sammen paa en Høi, hvorfra der var en viid Udsigt, med Kikkerten for Øiet og speidede ud over Havet, men Ægir kom ikke - vi var Begge lige kloge.

Endelig kom der et Brev fra Kronprindsessens Cavaleer, Kammerherre Hedemann, med Underretning om, at Kronprindsessen, da hun var kommen til Perleberg eller Bergedorff, jeg erindrer ikke hvor, havde besluttet at ville reise til Forældrene i Strelitz i stedet for at tage til Danmark.

Om der nu er bleven intrigeret, eller om Kronprindsessen selv pludselig har forandret Reiserouten, kan jeg ikke sige med Bestemthed - men kun tilføie, at Kronprindsessen selv har sagt mig senere - at hun havde en svær indre Kamp at bestaa - men til sidst gav efter for sine Følelser og reiste til Forældrene i stedet for at reise til sin Ægtefælle; men, sagde hun "er war mir unmöglich, ich konnte nicht" Rigtignok har jeg hørt, at hun efter Badekuren endnu var lidende, men alligevel kan denne forandrede Reise, efter min Mening, ikke undskyldes - hun burde være reist til Frederiksgave.

Selvfølgelig kunde Kronprindsen slutte sig til, at dette Ægteskab nu også var tilende - han følte sig krænket - og var flere Dage aldeles nedslaaet. Ved denne Tid var HKH netop iværk med at udgrave nogle store Kæmpehøje $\frac{1}{2}$ Miils Vei fra Frederiksgave. At samle paa gamle Oldsager var Kronprindsens store Lyst, og derfor var han ikke alene nu, men også senere, hyppig i gang med at udgrave Kæmpehøie. Disse Arbejder tillagde han stor Betydenhed, og deels for at faa Tiden til at gaa, deels fordi det morede HKH, ledede han altid disse Arbejder selv. Til denne Udgravning, som vist varede 3 á 4 Uger, indfandt Kronprindsen sig altid om Morgenen tidlig og forblev ved Kæmpehøiene til seent om Aftenen. Flere Telte var opslaaede ved Høiene og alle Maaltiderne blev spiste der - Kronprindsen var der selv Kok og Boeufstege og Carbonnader lavede HKH nu, ligesom de foregående Aar; at Fingrene ved en sådan Udgravning også blev benyttede til at vende Kiødet i Panden og ingenlunde var meget rene, forhøjede ikke det appetitlige ved Maaltiderne er naturligt - men imidlertid var Boeufstegen dog velsmagende.

Nogle Dage efter gik denne Nedslagenhed over til en eksalteret Tilstand. - HKH tog sig Prindsessens Udebliven meget nær - ja en Dag græd han endog - han fortalte de utroligste Ting ved Kæmpehøiene, og ifølge min Overbevisning, var HKH naar man skulde dømme efter hans Tale, i flere Dage i en utilregnelig Tilstand.

Jeg mindes saaledes iblandt andet også en Historie som Kronprindsen fortalte om "Nisser" om dette usynlige Dværgfolks Reiser. - Jeg tillod mig at svare Kronprindsen, at jeg aldeles ikke troede paa dem og at jeg ansaa Fortællingerne om dem som Overtro - Dette vilde HKH aldeles ikke indrømme og til Beviis pa, at han havde været sammen med "Nisserne" fortalte han, at han engang var bleven sat over en Flod i en Baad, jeg erindrer nu ikke hvilken Flod det var, som han nævnte, og da der kun var faa Personer i Baaden, laa den høit paa Vandet, men pludselig, uden at nogen kunde see, at der kom flere i Baaden, blev den trykket ned, næsten lige til Rælingen, og Grunden hertil, sagde HKH, var den, at en stor Mængde "Nisser" der også vilde over Floden, havde indskibet sig i Baaden og trykkede den saa dybt i Vandet; men

da de vare usynlige, kunde man naturligvis ikke see dem. Jeg svarede, at det maatte have været et Øienbedrag, et Blændværk, og at det var en Umulighed, at en Baad kunde trykkes til vands ved usynlige Ting. - HKH vedblev imidlertid at bekræfte hvad han havde sagt, og tilføiede at han flere gange havde set det Samme - og da jeg ikke kunde indrømme Rigtigheden heraf, lod det til at HKH blev stødt, hvilket dog snart fortog sig igien. De andre Tilstedeværende, heriblandt en Præst, fandt denne Tildragelse meget mærkelig, og naar Kronprindsen fortalte den, maatte den jo være sand. - Ved saaledes at bestyrke HKH i sine Fortællinger foranledigges kun, at endnu flere ligeså urimelige Ting blev fortalte.

Fra den Tid Kronprindsen var bleven gift med Prindsesse Caroline og indtil nu, havde Herr Berling og Jomfru Louise Rasmussen kun siælden ladet sig see hos Kronprindsen, men naar HKH fra nu af aflagde Besøg i Kiøbenhavn, hvor han boede paa Christiansborg Slot, indfandt disse tvende demoraliserede Personer sig hyppigt igien og tilbragte ofte Aftenerne hos Kronprinsen i Mezzanin-Etagen, hvor der enten alene med disse tvende eller også undertiden med flere Intime, holdtes Bachanalier.

Undertiden indbødes her også Sangere og Skuespillere fra Theatret til at give Concerter og Declamations Forestillinger - jævnlig blev der ved disse Selskaber drukket tæt, hvorved af og til en eller anden blev temmelig beruset, og maatte følges hjem - skøndt jeg aldrig har været Vidne hertil, da jeg aldrig har været i disse Geheime-Selskaber, er dette dog bleven mig meddelt af en meget paalidelig Mand, der selv havde været beordret til at følge den Berusede, en af Skuespillerne, hjem. -

Jomfru Rasmussen levede med Herr Berling og var tillige "Skytsengel" for Kronprinsen !!!

1846.

I Begyndelsen af Aaret 1846 fik jeg Ordre af Kong Christian 8 at ledsage Kronprindsen paa en Søreise til Madera og Spanien - Admiral Holsten⁴⁸, den første Deputerede i Admiralitetet, sagde mig, at han havde udseet mig til at kommandere Orlogsbriggen St.Croix paa et Krydstogt til Island i Aar, såfremt jeg havde været disponibel. Gierne var jeg gaaet til Island igien - men jeg havde jo Ordre at ledsage Kronprindsen.

Fregatten Gefion commanderet af Com.Capt. Dahlerup⁴⁹, blev udrustet og med denne Fregat skulde Kronprindsen gjøre den påtænkte Reise.

D. 6te Mai om Eftermiddagen var det Bestemmelsen, med Dampskibet Ægir, at gaa ombord i Gefion, som laa i Randen - men da det blæste en Storm af N.O. forbleve vi ombord i Ægir om Natten, som laa fortøiet ved Røde-Pæl.

D.7de Kl.9 Formiddag da Veiret bedrede sig gik vi ombord i Fregatten og Kl.11 kom Kongen med en talrig Suite ombord i Fregatten for endnu engang at sige Farvel til Sønnen. -

Noget efter blev Vinden S.O., vi lettede og stod Nord efter. Kl.3½ Em. efter at Kongen havde spist Frokost ombord forlod han Fregatten Syd for Hveen og gik med Ægir til Kiøbenhavn. Kl.6½ passerede vi Kronborg. D. 9de om Morgenen passerede Skagen.

D. 11te Smukt Veir - Om Aftenen spillede Kronprindsen, Captl. W.v. Dockum, Livlæge Lund og jeg en l'hombre.

Kronprindsens Tid gik ombord aldeles som paa de foregående Reiser - og

endskiønt jeg flere gange daglig afsatte Bestikket i Kronprinsens Kort og forklarede HKH Seiladsen, vedblev Kronprindsen dog at være temmelig ukyndig i disse Sager, som dog saa at sige udgjorde noget af det første af Navigationen.

- Her følger daglige "logbogsnotater" med oplysning om vind og vejr samt positionsmålinger for de næste 13 dage -

D. 25de Om formiddagen kl. 8½ ankrede paa Funchal's Rhed.

Den hæderlige Consul Selbye mødte strax ombord i Fregatten. Han var fra Kiøbenhavn bleven underrettet om Kronprindsens Ankomst til Madera og havde stillet sit Huus til HKH Disposition.

Kl. 11 gik jeg iland med Consulen for at give Raad med Hensyn til Værelsernes Fordeling til Kronprindsen og Følget. Consulen overlod hele sit komfortable Huus til HKH og benyttede under Kronprindsens Ophold der kunet meget indskrænket Lokale i sit eget Huus, hans Søstre, Miss Eliza og Caroline var flyttede til noget af Familien.

Kl. 1 kom Kronprindsen iland og modtoges ved Strandbredden af Commandanten og flere Honoratiores. Til Middag dineredes hos Selbye's og Kronprindsen fandt det i alle Henseender meget hyggeligt i Consulens Huus med tilliggende Hauger.

D. 26de Fm. var Kronprindsen, ledsaget af Consulen, mig og nogle Flere, igennem Funchal's Gader for at bese Byen, der alt var mig bekendt fra flere tidligere Besøg paa denne skønne Øe.

Efter Lunchen mødte en den af Fregattens Officerer, for i Selskab med Kronprindsen at røre en Ridetur. Kl. 2 forlod vi Funchal og reed til Kirken Nostra Senora del Monte, og besøgte endvidere Mrs. Webster Gordon's og Mr. Stoddart's skønne Landsteder og Hauger.

Kl. 6 spistes til Middag hjemme, det vil sige hos Consul Selbye, og om Aftenen var et talrigt Selskab af Funchal's Honorationer med deres Damer indbunden hos Selby's, ved hvilken Leilighed der musiceredes og dansedes. Musikpersonalet fra Fregatten musicerede desuden i Consulens Hauge.

D. 27de En længere Rideur var bestemt til i dag, og Kl. 10 mødte en Deel Officerer fra Fregatten for at deltage heri - Touren gik først til Convalho's Hauge, dette skønne Sted med sin uforlignelige Udsigt og kiære Minder for mig fra tidligere Togter - herfra gik Touren til Camacho - 2500 Fod over Havets Overflade - her besøgte en Mr. Park, Neveu af den bekendte Mungo Park, Mr. og Mrs. Bean og flere skønne Landsteder. Kl. 6, kort efter vor Tibagekomst spistes hos Selby's, hvor der Aftenen igennem var et udvalgt Selskab med Dands og Illumination i Haugen.

D. 28de Besaas Casernen, Fortet el Pico og St. Clara Klosteret - den bekendte og for sit romantiske Liv saa omtalte Nonne "Clementine" som endnu var ret smuk, havde vi den Fornøielse at tale med. Ellers kommer ingen uden Munkene i Klosteret, men paa Grund af Danmarks Kronprindses Nærværelse var Adgangen åbnet for HKH og et begrænset Følge - naturligvis også ledsaget af Geistligheden. Det var bekendt at Nonnerne i dette Kloster forfærdigede ualmindelig skønne Blomster af Fieder, som hyppig kiøbes af rige Folk, der kommer til Madeira. Kronprindsen købte næstendeels hele Klosterets Beholdning af disse Kunstgjenstande og eftersom man senere har sagt mig, fandt disse "Fiederblomster" deres Vei til Jomfru Rasmussens Butik i Vimmelskaftet.

Som Sædvanlig var der Middagsselskab hos Consulen og om Aftenen var

Kronprindsen og Skibets Officerer indbudne til et Bal hos en riig enengelsk Købmand, Mr. Phelps. Der var en særdeles kiøn Datter i Huset, som Kronprindsen lod til at beundre meget, og nogle Dage efter, da vi seilede fra Madera og da der forinden Afseilingen var arrangeret en Dejeuner ombord i Fregatten for Madera's Honoratiores, hvor Phelp's Familie ogsaa var med, forærede Kronprindsen Frøken Phelps en meget smuk Dolk til Erindring, og anmodede den unge Dame at fæste den indenfor hendes Livbånd - Frøken Phelps stak da Dolken indenfor Livbaandet og spadserede saaledes "kvindelig forlegen" med denne mærkelige Present paa Dækket.

D. 29de var bestemt til en meget lang Ridetour, deels for at besøge en Mr. Veitch, hvis Landsted laa i det Inderste af el Jardin, omtrent 3000 Fod over Havets Overflade, og for at see "Coural das Freiras". Vi forlod Funchal Kl.7 om Morgenen paa særdeles gode Heste, naaede el Jardin - dette yndige sted - Kl.9. Imellem Kl.10 og 11 naaede vi Hr. Veitch's Landsted og besaa hans "The-Plantager". Derefter spistes Frokost og derefter reed vi til et Punkt omtrent 4000 Fod over Havet - her steg vi af, gik nu et lille Stykke og standsede ved en Precigièu omtrent 2000 Fod høi - i Dalen var den bekendte "Coural das Freiras". Derefter toge vi igjen til Hr. Veitch's yndige Landsted, hvor en splendid "Dinner" var arrangeret, og ankom til Funchal Kl.7 Aften.

Kort efter Tilbagekomsten var der Spisning igjen hos Selby's. D. 30te om Formiddagen ledsagede jeg Kronprindsen ombord, efterab have taget Afsked med Selby's venlige, hjertelige Familie.. Kl.2 ankom de omtalte Honoratiores ombord til Dejeuner, og da flere smukke unge Damer deltog i Selskabet, blev der dandset lidt under Solseilet, og efter at Selskabet var gaaet iland, lettede Gefion om Aftenen Kl.8 for at gaa til Cadiz.

D. 31te Vi var ikke komne ret langt om Natten - thi om Morgenen skelnedes endnu flere af de skønne Punkter paa den Ø som er saa riig paa Naturskiønheder, og som vi, efter at have haft det saa komfortabelt i enhver Henseende, havde forladt igjen.

Jeg troer, at Kronprindsen morede sig meget godt paa Madeira, men for dens skønne Natur, dens sydlandske Vegetation, og alt det nye Øiet mødte her, var HKH idetmindste tilsyneladende temmelig ligegyldig.

Atter her følger skibsjournal for nogle dage med angivelse Vejrforhold og skibets position.

D. 5te Juni kl.5 Em. fik Cadiz i Sigte og Kl.9 om Aftenen ankrede omtrent 1 Miil fra Byen. Lidt efter kom en Lods fra Cadiz ombord.

D. 6te Lettede om Morgenen og ankrede i Cadiz's Havn Kl.8 Formiddag. Strax efter kom den danske Consul Hr. Boom ombord, og med ham aftales det Fornødne angående Kronprindsens Ophold iland - hvilket var bestemt at være under allerstrengeste Incognito.

Kl. 10 Fm. ledsagede jeg HKH iland - Kronprindsens Livlæge, dr. Lund og nogle af Fregattens Officerer fulgte med. 2 Equipager stod færdige ved Landgangsstedet og med disse kørte vi til Byens nærmeste Omegn, til Cathedralen, til Tyrefægtningsamphitheatret etc.

Til Middag spiste vi i Hötel d'Europe. Derefter spadseredes paa Alamedaen. I Consulens Selskab gik vi derpå til det elegant indrettede Læselocale Casino, og kom ombord om aftenen Kl.11.

D. 7de Om Morgenen kl. 73/4 gik Kronprindsen, ledsaget af Dr. Lund, Captl.

G. v. Dockum, Lieutenant Smidth og mig, samt den unge Greve Moltke til Bregentved (som døde i Felittoget i 1848-50) ombord i Dampskibet Theodosius for at afgaa til Sevilla. En fordums fransk Officer, Mr. Gillet, var engageret for at være vor Vejviser i Sevilla. Dampede op ad Guadalquivir i næsten utålelig Hede, passerede St. Lucas, og alt længe førend vi naaede Sevilla øjnedes det stolte Giralda. Omtrent Kl.3 ankom vi til Sevilla og indlogerede os i Hötel d'Europe. Efter Middagsbordet besøgte vi Alcazar med dens Haver etc., hørte Musikken der - besøgte endvidere Cathedralen og var om Aftenen i Operaen, hvor vi hørte "Ernani" hvorfra vi kom hiem omtrent Kl.11.

D. 8de Om Morgenen var vores første Gang til Sevilla's skønne Cathedral igien. Paa en Marmorplade i Gulvet, hvorunder Columbus forhen har ligget (nu er Liget i Havana) læser man de bekendte Ord "A Castilla y a leon, mundo nuevo de Colon". Hvorpaa Kronprinsen og Følget besteg det ved Cathedralen skønne 364 Fod høie Tårn "Giralda" for at nyde den udstrakte Udsigt over Byen og Omegnen. Derefter besøgte Billedgalleriet og saa Murillo's Arbejder.

I 2de Equipager kørte vi derpå til Italica, det fordums store, mægtige Sevilla i Romernes Tid, Kl.4 kom vi hiem igien til Hotellet, trætte af Dagens anstrengelser og 27 gr.R Varme.

Til Middag havde Kronprindsen indbudet vores Vicekonsul, Hr. Eder, en munter og jovial Mand. Ved Middagsbordet var daglig engageret en Guitarspiller, som foredrog spanske Sange. Om Aftenen saas endel af Balletpersonalet give en Forestilling af spanske Nationaldanse i Hotellet.

D. 9de Om Morgenen Kl.6 gik Kronprindsen med Følge ud, da det nu var lidt køligt - besøgte Grønt- og Slagtertorvene og spadserede omkring i Byen. Senere besøgte den høist seværdige kongelige Tobaks-Fabrik. - Op ad Formiddagen kom vi hiem til Frokosten og Varmen var saa stærk, at vi ikke gik ud førend vi toge til Badehuset - hvor vi forfriskede os i køligt Vand i rummelige Marmorbassiner. Efter Middagsbordet vare vi i Operaen og hørte "Gemma di Vergi".

D. 10de Kl.5 om Morgenen vare vi klar til Afreisen, Kl.6 afgik vi med Dampskibet Trajan til Cadiz og ankom ombord i Gefion Kl.2.

D. 11te Ved Dagbrækning gik vi under Seil til Kiøbenhavn

Her følger atter skibsjournal for turen hjem.

Juli. D. 2den om Morgenen passerede Kronborg, ankrede i Randen Kl.11 og Kl.12 gik iland med Kronprindsen.

Tilbage i Danmark - separation - Louise Rasmussen.

Efter Kronprindsens Hiemkomst var Louise Rasmussen med sin Galan Berling igien det intime Selskab.

!846 d. 30te September blev Kronprindsen separeret fra Prindsesse Caroline Charlotte Mariane af Mecklenburg-Strelitz.

Kronprindsen opholdt sig nu den meste Tid i Odense, da han jo vr Gouverneur over Fyen. Omtrent ved denne Tid -om Efteraaret - foregav

“Skytsengelen” at være frugtsommelig - dette har jeg fra en meget paalidelig Kilde - og i Anledning heraf vilde Kronprindsen have hende i sin Nærhed - hun kom til Fyen og erholdt Bolig - nogle Værelser - i en Bondegård i Næsby - tæt ved Odense.

Modeboutikken vedblev imidlertid i Vimmelskafte og som jeg hørte, bestyredes den af en Jomfru Poulsen.

En Vognmand i Odense hentede hende nu meget hyppig til Kronprindsen paa Slottet om Aftenen, og kørte hende da senere om Aftenen - eller næste Morgen, hjem til Næsby igjen.

Senere reed Kronprindsen daglig med sin Berider og Rideknægt til Næsby og tilbragte Dagen der i Selskab med Jomfru Rasmussen - undertiden kom da ogsaa Berideren og Gårdmanden (Bonden, der eiede Gaarden) med i dette Selskab; jeg tvivler imidlertid ikke om at ogsaa en eller anden Intim vel ogsaa gav Møde der.

Længere hen paa Vinteren flyttede Dulcinaen, som nu kunde antages for afstået af Hr. Berling til Kronprindsen, og som ingen tvivlede om, efter anlagt Plan fra hende selv, til nogle Værelser i Vindegade i Odense, ganske tæt ved Indgangen til Slotshaugen, altsaa i umiddelbar Nærhed af Slottet. Kronprindsen tilbragte megen Tid hos hende, eller ogsaa kom hun paa Slottet.

Til Komediene i Odense Theater, hvor hun aldrig manglede, maatte Kammertjener Løgtveds brave Kone følge med hende; Madam Løgtved har selv sagt mig, hvor det krænkede hende at sidde ved Siden af Jomfru Rasmussen, dette berygtede Fruentimmer, og være til Skue for Publikum i Jomfru R.'s Selskab - men Kronprindsen havde anmodet Kammertieneren at formaa hans Kone at følge med, for at Jomfru R. ikke skulde gaa alene, og den anstændige Madam Løgtved kunde jo efter en sådan Anmodning ikke ret vel undslaa sig derfor.

Senere da Jomfru R. blev Grevinde Danner, forfulgte hun Kammertiener Løgtved, som var en veltænkende og brav Mand, og som var Frederik 7 oprigtig hengiven, paa alle utænkelige Maader og disse evindelige Krænkelser fremskyndte efter Yttringer jeg hørte fra Løgtved denne honnette Mands Død.

Dette Forhold imellem Kronprindsen og Jomfru R., som nu blev mere og mere bekiendt, var snart i Alles Mund og til stor Forargelse. jeg mindes saaledes engang denne Vinter i Odense, efter efter et stærkt Snefald, at jeg en Morgen, da jeg vilde spadserere i Slotshaven, blev meget forundret ved at se Brædder lagt paa Sneen igennem Gangene, der førte fra Indgangen til Haven fra Vindegaden og hen til en lille Bagdør i Slottet, og da disse Brædder indtog en Strækning af i det mindste 200 Skridt, var det saa i Øjefaldende for alle de Spadserende at Enhver strax kunde sig sig hvorfor Brædderne var lagte her. Naturligvis fordi Jomfru Rasmussen ikke skulde faa vaade Fødder, naar hun om Aftenen eller om Morgenen tidlig, spadserede denne Vei, imellem Slottet og hendes Bolig i Vindegaden. Disse Brædder vedbleve at ligge der saalænge der var Sne og Veien ikke tør - og om jeg husker ret, flere Uger, for ikke at sige Maaneder.

Jeg anfører kun dette Eksempel for at vise, hvor lidt Kronprindsen og Jomfru R. satte Priis paa, at dette Forhold blev holdt paa en decent Maade.

Jomfruens Frugtsommelighed gik i Glemmebogen - det var noget hun havde indbildt Kronprinsens - hun var hans “Skytsengel” og havde nu gjort sig

uundværlig, og fik daglig meer og meer Magt over HKH's svage Sind. Omgivelserne kunde desværre ikke forandre noget ved dette uheldige Forhold, da Kronprindsen desværre alt var for meget i hendes Garn og Faderen, Kong Christian 8, saa igennem Fingrene med Scandalen. -

Skiønt Omgivelserne ikke saa hende hos Kronprindsen, veed jeg dog, naar vi var congedierede, at Jomfru R. undertiden indfandt sig i Kronprindsens indre Gemakker, selv om Dagen.

Saaledes finder jeg endnu en lille Optegnelse fra den Tid, som noksom beviser, at Jomfru Rasmussen gjorde Alt for at behage Kronprindsen, selv naar det var mindre velgørende for hans Helbred.

Kammerherre Hedemann som var Hofchef meddelte mig følgende, endnu samme Aften. Den 29de Januar 1847 befandt Kronprindsen sig ikke vel, og havde været mindre vel i flere Dage - HKH havde derfor bestemt ikke at være ved Taffelet den Dag, men ville spise ganske ene

Imidlertid mødte dog Jomfru R i de indre Gemakker og spiste vis-à-vis med Kronprindsen, hvor der blev drukken 2 Flasker Champagne, 2 Fl. Rødviin og 1 Flaske Rhinskvind - Om hun ogsaa har drukken dygtig med, maatte hun dog vide, naar Kronprindsen befandt sig uvel, at det havde været mere tjenligt for HKH at holde noget mere Diæt med hensyn til Vinen.

Til nyttige Sysselsættelser anvendte Kronprindsen kun liden Tid. HKH opholdt sig dels i Odense eller København - om Sommeren en Del paa Frederiksgave, eller ogsaa ombord i sin Kutter. Siden HKH havde været paa Island havde han faaet en Mani for at kunne sove og boe i Telt, og jeg erindrere, at HKH boede i Telt ved Frederiksgave til seent paa Efteraaret. Rigtignok var dette Telt saa vel arrangeret og saa luunt, at det maaske var ligesaa luunt som mangan fattig Mands Huus, men ikke desto mindre var det dog en forunderlig Idee, saaledes at boe i et Telt, som var opslaaet i en Allé, ikke 30 Skridt fra den fortrinligt indrettede Hovedbygning i "Frederiksgave", hvor man dog i alle Henseender kunne have haft det ulige mere bequemt og komfortabelt.

Om Sommeren 1847 afgik jeg, som Chef for Orlogsbriggen Ørnen, til Guinea, Vestindien etc., kom først tilbage til Europa i 1849, og paa Grund af forskellige Forretninger, som f.eks. Undersøgelsen af Christian 8's og Gefion's Tab ved Eckernförde etc. kom jeg ikke til Kronprindsen, som nu var bleven Kong Frederik 7 førend 1ste Januar 1850, og da jeg i disse 2½ Aar ikke var i personlig Berørelse med Hans Majestæt og ikke kan indestaa for Sandheden af de mange Fortællinger jeg hørte om den Tid, jeg havde været fraværende, samt om det uhyggelige Forhold som Kronprindsen og senere som Konge vedligeholdt baade med Jomfru Rasmussen og Herr Berling, skal jeg Intet anføre om det der er foregået medens jeg var fraværende.

Medens jeg var i Vestindien, var den hæderlige gamle Contre-Admiral Christopher Lütken, Generaladjutant. Da Kronprindsen blev Konge, søgte han gentagne gange om sin Afsked, men Kongen ønskede ikke nu at gaa ind derpå.

I Vestindien modtog jeg et Brev fra Generaladjudanten for Land-Staten, Generalmajor v. Schøller⁵⁰, hvori denne i Kongens Navn anmodede mig om at overtage Posten som Generaladjutant for Sø-Staten, naar jeg kom tilage fra Vestindien, da Contre-Admiral Lütken gentagne gange havde anmodet om Afsked. Jeg har den Tro, at de daværende Marineminister Zahrtmann, havde foreslået mig dertil - jeg havde nemlig i 1842 været Næstcommanderende paa

Fregatten Thetis til Middelhavet, hvor Zahrtmann var Chef. Herpaa svarede jeg Kongen, at jeg kun kunde paaskiønne den Tillid han satte til mig, og at jeg var beredt til at opfylde Hans Majestæts Ønske.

Jeg kom tilbage i Mai 1849, blev strax sendt paa Blocade til Danzig, Pillau etc. og da det ved min Hiemkomst til Kiøbenhavn blev afgjort at Admiral Lütken vedblive at fungere indtil 1ste Januar 1850, blev jeg i Mellemtiden ansat i Undersøgelses-Commissionen angående Linieskibet Christian 8's og Fregatten Gefions's Tab ved Eckernförde⁵¹.

Da jeg kom til Europa og gjorde min Opvartning for Hs. majestæt - i Maj 1849 - var Kongen paa Frederiksborg Slot. Forholdet med Jomfru Louise Rasmussen var nu bleven forandret saaledes, at hun boede paa Slottet med Kongen og kaldtes nu Baronesse Danner. Jeg spiste hos Kongen, men saa ikke Baronessen

1850.

Den 1ste Januar 1850 tiltrådte jeg min Function som Generaladjutant for Sø-Etaten, og da jeg en af de påfølgende Dage mødte for Kongen med Referat paa Christiansborg, spurgte Kongen, da jeg var færdig, om jeg kendte Baronesse Danner, og da jeg svarede Nei, bad HM mig om at vente et Øieblik.

Strax efter kom Kongen med Baronessen ved Haanden ind i det Værelse, hvor jeg opholdt mig, og her blev jeg nu forestillet for hende. Efterat have vekslet nogle faa Ord forlod Kongen med Baronessen Værelset og jeg gik.

Hr. Berling var nu bleven ansat ved Civillisten, var nu fra Morgen til Aften i Kongens Selskab og den Protegerede i alle Henseender, og et Beviis paa, hvilken Magt Baronessen havde over Kongen, er, at Herr Berling havde faaet indrettet Beboelses-Leilighed paa de forskellige Slotte, hvor Kongen residerede. Hvor forargeligt og hvor demoraliserende var dog ikke dette - at Baronessen, som Kongens Maitresse, desuden havde sørget for, at hendes Galan ikke alene boede under samme Tag med Kongen, men tillige blev påbyrdet Kongen, som da, for at føie Maitressen, tilsyneladende skulde ansee ham som sin intimeste Ven.

Generaladjudanten for Land-Etaten, Cabinetssecretairen, Staldmesteren, nogle Adjudanter etc. maatte nu bestandig bo paa de Slotte hvor Kongen residerede udenfor Kiøbenhavn, saasom paa Frederiksborg og senere paa Skodsborg, Jægerspriis eller Fredensborg; thi i Kiøbenhavn opholdt Hans Majestæt sig i det hele taget kun meget lidt. Jeg blev aldrig anmodet om, skiøndt jeg havde Aftrædelsesværelse paa disse Steder, at tage Ophold der, medens Kongen opholdt sig paa disse Slotte. Naar jeg havde Referat-Sager, kørte jeg til Kongen og kom i Almindelighed samme Dag tilbage til Kiøbenhavn igien. Dersom Baronessen havde funden mit Selskab behageligt, havde hun udentviøl sørget for, at Kongen havde befalet mig ogsaa at tage Ophold ved hans Hof; men dette skete aldrig, hvormed jeg var meget tilfreds; thi man behøvede blot at sætte sin Fod indenfor det Slot, hvor Kongen residerede, for at se Tilstanden der. Paa Omgivelsernes Physiognomier saa man strax, hvilket tvungent og uhyggeligt Liv, der blev ført. Idelige

Ubehageligheder og idelige Chicanerier, som maa tilskrives Baronessens Indflydelse, og jeg tilstaar oprigtig, endskønt Kongen altid imod mig var den samme venlige Mand, åndede jeg dog friere, naar jeg først sad i Vognen igien for at køre hiem til København - Alene det, altid at see Baronessen og Herr Berling, disse to demoraliserede Personer, at være ved Siden af Kongen, og influere paa ham, var mig ufordrageligt.

Kongen tilbragte i 1850 saa godt som hele Sommeren - ja jeg kan sige det meste af Aaret - paa Frederiksborg - Kongen fiskede, gravede Oldsager etc. og den blodige Krig der førtes, tog man sig ikke videre nær. I Løbet af sommeren blev Minister for Marinen Zahrtmann meget syg og tog sin Afsked som Minister - jeg blev anmodet om at overtage Portefeullen, og saa nødvendig jeg end vilde, maatte jeg dog gaa ind derpaa - men satte den Betingelse, kun indtil de fandt nogen Bedre - jeg var Minister for Marine og tillige Generaladjutant i 3 á 4 Maaneder. Jeg kom i denne Tid kun siældnen ved Hoffet og vidste derfor ikke, hvad man allerede var vidende om i Hofkredse - Ikke lidet forundret blev jeg derfor, da jeg d. 6te August om Aftenen modtog en Skrivelse fra Overhofmarskal v. Levetzau⁵², hvori han, fra HM. Kongen, underrettede mig om, at jeg den næste Formiddag skulde møde paa Frederiksborg en Galla, for at overvære HM Kongens -----Formæling!!!!

Kongen og Baronessen - der nu blev Lehnsgravinde Danner, blev Formiddag d. 7de August 1850 viede i Frederiksborg Slotskirke af Biskop Münster - Arveprinds Frederik og Hoffet var tilstede. Tillige, imod deres Viillie, Grevinde Ahlefeldt-Laurvig, gift med Ceremonimester Ahlefeldt Laurvig og Grevinde Knuth, gift med Amtmand Knuth i Frederiksborg. Disse 2de Damer har ofte senere udtalt for mig, hvor meget de følte sig krænkede ved at erholde Anmodningen fra Kongen om at være tilstede ved Vielsen.

Efter Vielsen gik Kongen, Grevinden og alle de, som efter Befaling havde at være tilstede ved Vielsen i Kirken op i Slottet, hvor Kongen og Grevinden modtog Gratulationer og hvor der blev serveret med Kaffe, Chocolate og Viin - især underholdt Grevinden sig længe med Siællands Biskop (Münster) og takkede ham for den skønne Tale, han havde holdt i Kirken.

Jeg erindrer ikke, om vi, der ikke boede paa Slottet, toge til Kiøbenhavn igien strax efter denne Cour, eller om der ogsaa var Taffel den Dag; men jeg mindes, at der faa Dage efter var et stort Taffel paa Frederiksborg Slot, hvortil jeg ogsaa var tilsagt.

Da Grevinde Danner nu var Kongens Gemalinde, fandt flere af Herrerne i Kongens Omgivelse det passende, at deres Fruer gjorde deres Opvartning hos Grevinden. Generalinde Schøller kom til min Hustru for at spørge, om hun ikke vilde gjøre Følgeskab med hende til Frederiksborg - da det jo syntes passende at Fruerne af de Mænd, der stod Kongen nær, gjorde deres Opvartning hos Kongens Gemalinde, og det var bleven sagt underhånden, at de Fruer, der kom, ogsaa vilde blive tilsagt til Taffelet. Imidlertid var min Hustru og jeg bleven enig om, at hun ikke tog med til Frederiksborg, da Hustruen jo Intet havde at gjøre med mine Tjenesteforhold - og sandt at sige, var min Hustru for god for ædel, at jeg kunde ønske at hun skulde gjøre sin Opvartning for en Person med en sådan fortid og Nutid - thi Grevinden var sandeligen ikke bleven nogen Dydens Engel efter Vielsen. Jeg mødte da ved Taffelet, hvor jeg af Damer traf Grevinderne Ahlefeldt Laurvig og Knuth - de var tilsagte, da de havde været tilstede ved Vielsen troede de ikke at kunde

undskyldte sig denne Dag. Begge udtalte da for mig, hvor uhyggelige de vare til mode ved dette store Taffel - af frivillig ankomne Damer var der Generaladjutant for Land-Etatens General Schøllers Frue og Cabinetssecretair Trap⁵³ med sin unge Frue. - Senere i Aarenes Løb mødte der flere af Omgivelsernes Fruer. Jeg har mange Beviser paa at Grevinde Danner ikke var mig god, og en af de medvirkende Aarsager hertil antager jeg, var ogsaa den, at min Hustru aldrig kom til hende - vi var blevne enige herom, og svigtede ikke vores Bestemmelse. Imidlertid vedblev Kongen at være venlig imod mig som altid

Geheimeraad v. Scheele⁵⁴, der under Krigen opholdt sig - jeg troer paa Fredensborg, da han var fordreven fra sit Embede isom Amtmand i Hütten, var saa at sige daglig for Kongen paa Frederiksborg - og en Slags Raadgiver for Kongen og Grevinden - med hvilken han lod til at staa paa en god Fod. Man siger, at han skal have tilrådet Giftermaalet, da det uhyggelige Maitresseforhold, dog herved blev anstændigere - jeg mener det havde været heldigere, om Kongen havde skilt sig af med Grevinden, som derved var kommen til at forlade Slottet igien tilligemed sin Galan Hr. Berling

Heller ikke kan jeg troe, at Conseilpræsidenten Grev Moltke Bregentved var uvidende om hvad der foregik, og var han trådt bestemt op imod denne Forbindelse, og muligen gjort den til et Cabinetsspørgsmaal, mener jeg ogsaa, at Scandalen kunde have været undgået.

Vielsen fandt Sted kort efter Slaget ved Ildsted, og hvor harmeligt, hvor nedslaaende var det ikke for vor brave Armé, jævnlig at maatte høre fra de Slesvig-Holstenske Fortropper, som stod lige for Vores Armeé i de sydlige Slesvig, følgende Raab, som mange har fortalt mig selv at have hørt "Euer König hat eine Hure gehairatet" - Desværre, det var sandt.

Kongen tilbragte saa godt som hele Aaret paa Frederiksborg; Tiden dreves hen med at udgrave Kæmpehøie, eller med at fiske, dels i Esrom Sø eller andre Steder i Omegnen. Jeg mindes, at jeg dette Aar særdeles ofte, naar jeg havde Referat-Sager og reiste fra Kiøbenhavn til Frederiksborg for at erholde HM's Underskrift paa de mig fra Ministeriet tilsendte Sager, maatte for at udføre mit Ærinde fra Frederiksborg medtage Pen og Blæk og opsøge Kongen paa Esrom Sø, i Grib Skov etc., hvor han som oftest var fra den tidlige Morgen til Solens Nedgang.

Det er min og Manges Mening, at den eneste Bevæggrund, hvorfor Grevinde Danner beilede til Kongen for at blive hans Maitresse og senere hans Gemalinde, kun var for at tilfredsstille sin Forfængelighed, Havesyge og Higen efter Penge og Guld, og til Beviis at inderlig Kiærlighed ikke bandt hende til Kongen anfører jeg følgende:

Medens Kongen levede og Grevinden havde Magten, taltes der med en vis Hemmelighedsfuldhed om mange Ting der angik Kongen og Grevinden, og da jeg ikke, som de fleste Andre af Kongens Omgivelse, havde fast Ophold paa Frederiksborg eller der hvor Kongen opholdt sig, men maatte reise til Kongen fra Kiøbenhavn naar jeg havde Forretninger med HM, og naar jeg havde endt Forretningerne da strax tog tilbage igien, lagde jeg undertiden ikke Mærke til det, som Enhver af de Personer, der stadig var om Kongen, vidste Besked om. Saaledes hørte jeg af og til Tale om en Trappe der førte fra Kongens Sovegemak til Etagen ovenover etc.etc., men erholdt først palidelig Underretning adskillige Aar senere om denne Trappes Brug, ikke alene af

Kongens troværdige Kammertiener, men også af Andre paa hvis Ord jeg kan stole:

I Begyndelsen da Grevinde Danner flyttede op paa Frederiksborg Slot, havde Kongen og hun Sovegemak sammen i et Værelse, som med en lille Trappe stod i Forbindelse med Etagen ovenover.

Kongen holdt meget af at røge sin Pibe i Sengen, og endskønt jeg dog oftere har seet Grevinden røg Cigarer, foregav hun at Tobaksrøgen generede hende. Som Følge heraf blev det arrangeret at Kongen erholdt sit Sovegemak noget fiernt fra det Værelse, hvor den omtalte Trappe var.

Naar Kongen var gaaet til Sengs om Aftenen og havde tændt sin Pibe - Kongen plejede ofte ved sin Pibe at læse Aviser eller en Roman i Sengen - sagde "den kærlige Gemalinde" Godnat til HM, saa om han laa godt i Sengen og trak sig derpå tilbage til sit eget Sovegemak. Den omtalte Trappe gik i Etagen ovenover ind i et af de Værelser, som Hr. Berling beboede --- Kongen var jo nu til Ro og Trappen benyttedes da til Sammenkomster blandt de tvende Personer, der desværre også her boede under samme Tag, og som i mange Aar havde levet sammen. Begge havde de samme Tankegang, Begge vilde de berige sig paa Kongens Bekostning, og Begge omgaas da Kongen fra Morgen til Aften.

Endskønt der gaves Mange, der navnlig i Smug, gjorde deres Opvarthning hos Grevinden, fordi det jo mærkedes, at hun havde megen Indflydelse paa Kongen, vandt hun dog i det hele taget kun meget lidt Terrain, især blandt Damerne, i København --man troede derfor at dette bedre vilde lykkes i Provindserne, og det bestemtes da, at Kongen med Grevinden vilde besøge Bornholm. Paa denne afsides liggende Øe antog vel Grevinden, at hendes Rygte var mindst bekendt og naar hun kom med Kongen kunde der jo muligen ventes en god Modtagelse, især da Kongen ofte udtalte "Den som elsker mig maa også elske min Gemalinde"!

Jeg ledsagede Kongen paa Reisen, og d. 5te August kørte HM fra Frederiksborg til Humlebæk, hvor Kongen - fulgt af Grevinden og et talrigt Følge indskibede sig paa Dampskibet Ægir, med hvilket jeg var gaaet fra København til Humlebæk. Strax efterat Kongen var kommen til Humlebæk gik Kongen med Følge ombord i Ægir, som da dampede af sted og den næste Middag løb Ægir ind til Christiansøe, det første Sted hvor Besøg skulde aflægges. Kongen og Grevinden toge Bolig hos Commandanten, Commandeur urgiterus A. Ellbrecht, vi andre boede paa Dampskibet.

Paa dette lille militaire Etablissement kunde Grevinden jo vente en god Modtagelse, da hun kom ved Kongens Side - Alt blev også gjort for at forkorte Tiden, de fattige Lodser og Fiskere illuminerede, Kongen gav Befolkningen et Bal med tilbørlig Punch etc., der råbtes "Hurra" for Grevinden, som taledede nedladende med Befolkningen - og de 2 dage som tilbragtes gik jo fortræffelig. - Flere fra Bornholm kom over til Christiansøe for at faa Underretning om, naar Kongen kunde ventes til landet (Bornholm) tillige var man paa Bornholm spændt paa at faa at vide hvordan det gik paa Øen (Christiansøe) med Grevinden og en jævn Faren frem og tilbage fandt Sted imellem Bornholm og Christiansøe - Da Kongen forlod Øen, gjordes Commandanten til Kammerherre, der gaves Orden til en Lods, og om jeg mindes ret blev en Lieutenant benådet med Capitains Titel etcetc. Sligt gjorde Epoke paa Øen og rygtedes strax paa Bornholm - Isen var nu brudt, Titler og ordener attræedes af mange

forfængelige og svage Siæle - de findes alle vegne - en Skaaltale for Grevinden kunde jo muligen bringe et Kors paa Brystet eller en Titel, og paa Bornholm vilde man jo ikke staa tilbage for Christiansøe, thi det var jo Kongen, der kom, og Kongen glædede det naar man ret viste Grevinden Forekommenhed.

Efter 2de Dages Ophold paa Christiansøe gik Reisen til Rønne. - Dels for at see Kongen, men ikke mindre af Nysgerrighed for at see Grevinden, vare begge Sider af Havnen i Rønne tæt besatte med Tilskuere, baade fra Byen Rønne som fra Omegnen. Skibene og Byen flagede; kort sagt, alt var gjort for at give Modtagelsen et festligt Udseende. Vi dampede altsaa ind i Havnen uvidende om, om dette festlige Arrangement gjaldt Kongen alene, eller om der ogsaa kunde sees Tegn til, at Grevinden "Kongens Gemalinde" kunde gjøre sig Haab om at finde noget, der ogsaa var arrangeret for hende.

Der blev raabt Hurra og der var megen Jubel, da Ægir lagde til Bolværket. Kongen havde jo oftere som Prinds besøgt Bornholm, og kom som gammel Ven. Imidlertid saaes paa Æreporterne etc.etc. kun Kongens Navnetræk - og Jubelen hørtes kun for Kongen. Kongen og Grevinden logerede hos Amtmanden, hos hvem Damerne fra Byen - eller i det mindste endeel Damer, vel mest Embedsmændenes Fruer, vare samlede for at blive præsenterede for Kongen -og Grevinden

Amtmandens Frue præsenterede Damerne og følte sig aldeles ikke bæret ved, saaledes at skulde være ved Haanden for Grevindens Skyld. Mange syntes ikke om Grevindens Komme og ved Illuminationen om Aftenen, var der endog en af Byens mest agtede Embedsmænd (W) der ikke var til at formaa at sætte Lys i Vinduerne fordi Kongen havde medbragt Grevinden.

For resten tildrog der sig en lille Episode da vi ganske langsomt kom dampende ind i Rønne Havn, som just ikke var den smukkeste Modtagelse. Paa bagbords Side af Ægir og ikke mere end 20 á 30 Alen fra Skibet, svømmede en stor, svær Karl som var saa mørk i Huden, at jeg, dersom det havde været i Vestindien, før vilde have taget ham for en Mulat end en blank Mand. Denne Svømmer havde en ualmindelig Færdighed i flere Kolbøtter, og altid saaledes at Bagdelen figurerede mod Skibet - han gentog dette saa ofte, at Alle paa Skibet saa denne Forestilling - og om denne er bleven fremstillet af Svømmeren selv eller ifølge Anvisning af Andre, veed jeg ikke - med det veed jeg, at denne Svømmer gav Anledning til megen Omtale, og det endog mange Aar efter, naar det kom paa Tale at Grevinden havde besøgt Bornholm.

Jeg hørte endog Dagen efter Ankomsten i Rønne, at Kongen vilde have at vide hvad det havde været for en Karl, men senere sagde man mig, at man ikke havde kunnet udfinde ham.

Det er derfor vel muligt, at denne Mands Svømmetur skete i Forbindelse med Grevindens Komme -- i det mindste troede mange dette.

Her følger en afbrydelse i manuskriptet, ledsaget af et vedlagt brev.

Hertil var jeg kommen, da Aarbøgernes 1. Hæfte for 1866 kom mig i hænde. I mine ensomme Timer denne Vinter begyndte jeg at samle en Deel af mine mange Noter om Kong Frederik 7 - i den Tanke, at de skulde ligge efter min Død og ikke åbnes førend et vist Aar - 30 á 40 Aar efter min Bortgang. Grunden hvorfor jeg nedskrev disse Noter var den, at jeg tænkte det dog mueligen kunde have Interesse at høre noget, der var sandt; thi jeg har Intet

anført uden den rene Sandhed. Jeg veed ikke, om der er andre, der har samlet noget i den Retning, men det veed jeg - dersom der Ingen er, der har staaet Kongen nær og veed hvad der er foregået i den engere Kreds, og ikke har samlet noget for Historien, da vil der i Fremtiden blive skreven meget om Kong Frederik 7des Tid som er aldeles feilagtigt - og til bevis herpå skal jeg anføre følgende Correspondance med den kongelige Historiograf, Conferentsraad Wegener, der ikke alene som Historiograf, men også som en Mand der hyppig kom til Kongen, fulgte med paa mange af Kongens Reiser her i Landet og desuden besad Grevindens Fortrolighed, ja endog er Executor i hendes Bo - saa kort efter Kongens død kan meddele aldeles fejlagtigt om den afdøde Konges Reiser - medens det dog havde været ham en let Sag at spørge en eller anden Nulevende om, hvordan det egentlig forholdt sig Det er i det hele Taget høist mærkeligt, hvorledes man selv her i Kiøbenhavn, hvor Frederik 7 og Grevinden dog saa ofte opholdt sig, er uvidende om hvad der i Virkeligheden passerede. Nogen nedviser Kongen og hans Forhold paa alle optænkelige Maader - andre roser ham som den frihedselskende, djærve, danske Konge - Nogle tale om, at Grevinden opofrede sig for Kongen - Andre levner hende ikke Ære for det mindste og omtaler hende som den værste Skiøge. Grunden til al denne Uvidenhed troer jeg, for en stor Deel ligger deri, at saa godt som alt Tienerskabet hos Kong Frederik 7 bestod af ualmindelig honnette Folk, der dels nødig vilde sige noget ondt om Kongen, der, skiøndt svag og villieløs, dog havde sine gode Sider, dels også af Frygt for Grevinden, der i en utrolig Grad ved Spioneri, vidste alt hvad der taltes om, og hvad denne eller hiin havde yttret - Der blev ikke talet reent ud, og naar der fra Omgivelsernes Side, baade Høie og Lave, kunde falde en forblømmet Yttring til Udenforstaaende, da blev den udtydet og ombragt som det mest passede i Paagældendes Tankegang - derfor al den Snak og Uvidenhed om de virkelige Forhold, som man endnu daglig kan høre. Én Ting var man dog enig om, og det var, At Grevinden var forhadet af alle veltænkende Folk - fra den Høie til den Lave. Dog kunde jeg nævne Personer, og navnlig dem der var mest tilbøjelige til at nedrive hende naar de taledede med andre, dog var hendes mest underdanige Tienere og de største Spyttslikkere for hende
Kiøbenhavn d. 15de Mai 1866 C. Irminger

Her følger kopi af korrespondancen.

Hr Conferentsraad!

Efterat jeg har læst "Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie 1866, 1ste Hæfte, mindeskrift over Kong Frederik 7 af C.F. Wegener⁵⁵, finder jeg mig foranlediget til at anmode Redacturen for de nævnte Aarbøger om, at optage følgende Berigtigelser.:

Anført i Aarbøgerne:

Aar 1832. Pag.28.

I sex Uger for han om i Kattegattet, Nordsøen, besøgte Færøerne etc.

Det virkelig passerede.

Prindsen seilede ombord i Fregatten Havfruen fra Kiøbenhavns Rhed d. 1ste

Mai 1832. Den 3die passerede Skagen.

Søndagen d 20de Mai befandt Fregatten sig med smukt og klart Veir østen for Sumburgh Head (Sydpuklen af Shetland) og den lille Ø Fairhill eller Fair-Island, og fra Dækket kunde man see disse 2 Punkter.

I min Dagbog findes anført:

Efterat min Eftermiddagsvagt var endt, gik jeg tilveirs med Prindsen, og Prindsen gik da op paa Storstængssaling, for derfra at see Landet endnu tydeligere end det kunde sees fra Dækket.

Dette var det vestligste Punkt Havfruen kom til paa denne Reise, og hvilket er 50 danske Miil fra det nærmeste Punkt paa Færøerne. Vi kom ikke udenfor Nordsøen og som Følge heraf ikke til Færøerne i 1832.

Den 8de Juni Formiddag passeredes atter Skagen for Hiemgaaende, og som anført i Aarb. gik Prindsen iland ved Aarhus d. 10de Juni om Eftermiddagen. Derimod besøgte Kronprindsen som anført af Hr. Conferentsraad Wegener Pag. 49 i Aarb. Færøerne i 1844, men dette er den eneste gang, hans Kongelige Højhed har besøgt Thorshavn.

Saafermt Prindsen, som Conferentsraad Wegener har anført, også besøgte Færøerne i 1832, maatte Prindsen jo have været to gange paa Færøerne, men dette er ikke Tilfældet.

Aar 1834 pag. 31:

Prindsen tog derpå i Vognen med Oberstlieutenant Ewald, der også nu skulde ledsage ham, og naaede om Eftermiddagen Bestemmelsesstedet.

Uden for videre at ville omtale, hvad der passerede paa Amalienborg hiin Sommerdag d. 11te marts 1834, skal jeg kun anføre, at Prindsen ikke tog i Vognen med Oberstlieutenant Ewald; thi Ewald var reist til Jægerspriis forinden. - Dette vil også findes anført i afdøde Generalmajor Ewalds efterladte Papirer, naar de i sin tid bliver åbnede..

D. 11. Marts, omtrent Kl. 11 Formiddag forlod Prindsen Amalienborg i en Jagtvogn, ledsaget af mig. Paa Bukken sad Prindsens Livkudsk og Jæger, og vi Fire vare de eneste Personer med Vognen.

I Frederikssund opholdt Prindsen sig omtrent en halv Time hos sin oprigtige og hevne Ven, Byfoged og senere Statsminister Bardenfleth, hvorefter vi naaede Jægerspriis Slot henad Mørkningen, hvor Prindsen modtoges af Ewald, og først her saa Prindsen Ewald for første gang denne Dag.

Aar 1834 Pag. 35

Linieskibet som havde bragt ham, indtraf den første September igien i Reykjavik. Faa Dage efter stak han i Søen etc.

Linieskibet Dronning Marie bragte, som anført, Prindsen til Island, men Linieskibet kom ikke til Island igien og Prindsen forlod som Følge heraf ikke Island med Linieskibet, men derimod med Corvetten Najaden, ført af Capitain Cederfeld. Den 31te August 1834 om Formiddagen ankrede Najaden ved Reikiavik. Efterat have spist til Middag hos Stiftamtmand Krieger d. 1ste September, gik Prindsen ombord i Corvetten, og den 2den om Morgenen Kl 3 gik Najaden under Seil. Den 9ende passerede vi Fair-Island. Natten imellem

d. 12te og 13de passeredes Skagen og den 14de September om Morgen
som anført i Aarb., ankom Prindsen til Fredericia.

Kiøbenhavn d. 12te Mai 1866

med Høiagtelse
Herr Conferentsraadens
ærbødigst
C. Irminger

Højvelbaarne
Herr Conferentsraad , Geheimearchivar
Kongl. Historiograph, Dr.phil. Wegener
Storkors af Dbg., Dbgrmd mv

Nogle Timer eftrat ovenanførte Brev var afsendt til Conferentsraad Wegener, gik jeg til Redacturen for Aarbøgerne, Hr. Kammerherre Herbst med følgende Skrivelse:

I Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie 1866, 1ste Hæfte, Mindeskrift over Kong Frederik 7, af C.F.Wegener finder jeg anført flere Momenter angående Kong Fredrik 7., som er afvigende fra det virkelig Passerede.

Saaframt det ikke var anført i ovennævnte "Aarbøger" vilde jeg ikke have taget videre Notice af det Anførte, men da fremtidige Historieskrivere muligen vil omtale Kong Frederik 7des Tid meget omstændelig, og muligen søge Kilderne paa mange forskellige Steder, mener jeg, at navnlig "Aarbøgerne" vil søges, som kunde formenes at indeholde det mest Correcte.

Jeg har fra Februar 1832 og lige til højsalige Kong Frederik 7des Død, først som Lærer i Sømandsskab, senere som Adjudant og Generaladjutant, paa de Afbrydelser nær, i hvilke jeg var udkommanderet til Orlogs, saa at sige staaet ved Siden af denne Prinds og Konge, der altid har viist mig Venlighed og Tillid; jeg har ledsaget den afdøde paa alle hans Reiser til Nordsøen og Atlanterhavet, paa Reiser igennem Island, Skotland, Færøerne, til Madera, Spanien et. og da jeg saaledes er nøie bekendt med de foretagne Reiser, skal jeg indskrænke mig til følgende Berigtigelser, som jeg anmoder Herr Redacturen om at optage i nævnte Aarbøger. (De i brevet til Wegener anførte berigtigelser)

Kiøbenhavn d. 12 Ma 1866

Ærbødigst
C. Irminger

Til
Redacturen for Udgivelsen af
Aarbøgerne for nordisk Oldkyndighed
og Historie

Redacturen lovede at ville optage disse Berigtigelser i det først udkommende Hæfte af Aarbøgerne.

Fra Conferentsraad Wegener modtog jeg et meget artigt Brev, hvori han takkede mig for de givne Oplysninger. Jeg vedlægger hans Brev - han anfører deri sine Kilder, men jeg nægter ikke, for en Kongl. Historiograph forekommer de mig at være noget løse, især da det jo stod i hans Magt at erholde nærmere Oplysning hos de Personer, der havde ledsaget Prindsen.

Jeg kom hændelsesvis til at tale med nogle Mænd, der kendte Wegener nøiere, og da jeg sagde dem, det var min Hensigt at gjøre W. opmærksom

paa nogle Urigtigheder, svarede de mig "Dersom De gjør det, bliver Deres Bemærkninger blot henlagte". Derfor valgte jeg at sende Berigtigelsen til Redacteursen.

Jeg skrev, som anført i mit Brev til Redacteursen, at jeg vilde indskrænke mig til følgende Berigtigelser; thi jeg kunde have berigtiget meget mere, men det Hele, baade det af mig berigtigede og det ikke berigtigede, var jo ikke vigtige Gienstande, derfor vilde jeg ikke fylde Aarbøgerne med Bagateller - men siden jeg netop er ved at omtale denne Gienstand, skal jeg dog anføre mere, som Conferentsraad Wegener har anført i Aarbøgerne og som ikke er rigtigt. Blandt andet anfører Wegener 1834 Pag. 34:

"I øvrigt maatte Prindsens Forsæt, at trænge ind i Østerlandet opgives, da en epidemisk Sygdom da udbrød i Gullbringa Syssel, kaldtes hans Veileder, Stiftamtmanden tilbage til Reikjavik".

I 1826 havde jeg tilligemed 2 af mine Kammerater, Lieutenanterne Secher og Rosenvinge besøgt hele Syd- og Vestlandet af Island. Da jeg blev ansat hos Prinsen i 1832 taledes vi ofte sammen om Island, og især da jeg fortalte Prindsen, at man næsten altid maatte ride der og ligge i Telt om Natten, fik han megen Lyst til at reise paa Island, og snart efter bad Prindsen selv Kongen om han, naar engang Leilighed gaves, maatte gjøre en Reise paa Island -- Olavsen's og Povelsen's Reiser, McKengi's og især Henderson's Reiser paa Island, kunde jeg saa at sige udenad, da jeg havde studeret dem nøie igennem forinden min første Reise derhen. Den ædle Grev Rantzau-Breitenburg med hvem jeg ogsaa undertiden taledes om Island, var af den Mening at en Reise derhen, og i det hele taget en længere Reise ogsaa, hvor der findes saa megen Alvor, og hvor man uddannes til Selvstændighed, muligvis kunde virke gavnlig paa Prindsen, hvorved han dog muligens kunde faa Interesse for noget gavnligt, og da omsider dennes Forviisning til Jægerspriis kom i 1834 - benyttedes denne Leilighed til den alt længe omtalte og ønskede Reise til Island. Kong Frederik 6 befalede mig, som nogenlunde kendt med Island at give ham skriftlig hvor det da var bedst at reise hen paa Island. Jeg rådførte mig for end ydermere Sikkerhed med nuværende Amtmand, Kammerherre Th. Hoppe i Sorøe, som dengang netop var kommen tilbage fra Island, hvor han, da han var Arcultant i Rentekammeret, paa Rentekammeret Vegne havde foretaget en to-aarig Reise hele Island rundt, og Resultatet af hans værdifulde Raad var, at Prindsen, da én Sommer var for indskrænket til at beseer hele Island, burde gjøre 1. en Reise til Krisuvik, Kieblevik etc., 2. en Reise til Geiser, Skalholt, til Bredebolstad, Sellielandsfoss og over Ørebak tilbage til Reikiavik og 3. en Reise til Nordlandet. Nogen Reise til Østerlandet som Wegener omtaler, var aldrig påtænkt.

Denne Plan gav jeg Kong Frederik 6, og han bifaldt den. Forinden jeg forelade Kongen denne Plan - ja det var egentlig kun Navnene paa Reiserouten i Korthed - spurgte jeg Prindsen paa Jægerspriis, om han syntes om denne Route; og da jeg havde forklaret ham om alle de seværdige Gienstande, baade paa Nord og Synderlandet som vi herved fik Leilighed til at besøge - syntes Prindsen godt om denne Reiseplan.

Da vi kom til Bredebolstad kunde vi see Slielandfossen, men en vedholdende øsende Regn, som tillige havde givet saa meget Vand i Elven, at den ikke kunde passeres og som vi skulle over for at komme til Sellielandsfossen, besluttede vi os til at forblive i Bredebolstad om Natten, og at begive os hjemad paa Veien til Reikjavik Dagen efter - hvilket da ogsaa blev iværksat.

Da vi - altsaa paa Hiemveien til Reikiavik - kom til Odde, hørte vi her, eller i Nærheden heraf, at der var udbrudt en epidemisk Sygdom i Reikiavik - Da Prindsens Livlæge Dr. Holmer var af den mening, at det var rigtigst at Prindsen da ikke gik til Reikiavik - blev det aftalt, at Stiftamtmand Krieger og Dr. Holmer skulde reise forud fra Sandhole (Færgestedet over Thorsaa) for at undersøge Sundhedstilstanden i Reikiavik -og dersom Epidemien var farlig, skulde jeg formaa Prindsen til at forblive i Ørebæk istedetfor at gaa til Reikiavik. I Ørebæk, hvor vi skulde faa Bud fra Redikiavik såfremt Sundhedstilstanden i Reikiavik var betænkelig der, var vi d. 3die July - vi hørte Intet fra Reikiavik og reiste derfor d.4de til Reikiavik og mærkede Intet til den saa meget omtalte Sygdom. Her udhvilede vi nu Hestene til den forestaaende Nordlandsreise, som altid havde været bestemt til ikke at burde tiltrædes senere end d. 15de Juli. Dersom vi nu, som Wegener anfører, skulde "have trængt ind i Østerlandet" havde det ikke været muligt at gjøre Nordlandsreisen, som jo udtrykkelig var bestemt at skulle gøres.

Videre Aar 1834. Pag. 35.

Wegener anfører: "Saaledes blev han (Prindsen) engang paa sin røde hest anholdt og tyttet af en Bonde, der antog Hesten for sin" etc.

Jeg var dog altid med Prindsen, men har aldrig hørt noget om denne Historie

Aar 1842. Pag. 47.

"I April foer han med Fregatten Thetis til Skagerak."

I 1842 var jeg næstkommanderende med Fregatten Thetis paa et Togt til Middelhavet. D.28. April lagde Thetis ud fra Værftet ud i Randen. Den 1ste Mai seilede fra Kiøbenhavn Kong Christian 8 med Følge og Kronprindsen kom ombord, saa vidt jeg husker, strax efterat Fregatten var lettet og fulgte med den til Helsingør - Saavidt jeg erindrer gik Kongen her ombord i sit Dampskib og Kronprinds Frederik ombord i sin Kutter, som var paa Helsingørs Rhed. Vi havde god Vind, passerede Skagen den 2den og med god Vind gik det videre over Nordsøen. Vist er det, at vi Intet saa til Prindsen siden Helsingør og da Fregatten ikke forlod Kiøbenhavn førend d. 1ste Mai, indseer jeg ikke, hvordan Wegener kan anføre, at Prinsen i April foer med Thetis til Skagerak.

Her fortsætter beskrivelsen af rejsen til Bornholm.

Kongen opholdt sig 2 Dage i Rønne og besaa alt her - Grevinden ledsagede Kongen overalt.

Den første Reise fra Rønne var til Allinge. Paa Veien dertil var opreist en Deel Æreporte etc.etc., men Intetsteds saaes Grevindens Navnetræk førend ved Allinge. Man vidste Grevinden havde megen Indflydelse hos Kongen. Her, som overalt, vare personer, der stod i Forbindelse med Grevinde Danner og som derfor underhånden opfordrede til at gjøre Alt for at skaffe Grevinden en god Modtagelse - Eftersom jeg hørte, var en af de ivrigste Tilbedere for Grevinden paa Bornholm en Mand (H), der også kort efter blev ansat som Embedsmand i Slesvig - Et Embede, en Titel, en Decoration, saaledes som ofte belønning for at arrangere en god Modtagelse for Grevinden - og hermed fulgte endvidere Gunst, baade af Kongen og Grevinden.

Som sagt, ved Allinge saaes det første Navnetræk af Grevinden L.D. (Louise

Danner) med Grevekrone over, og ved Æresporten holdt en Skolelærer Talen hvori han priste Grevindens Dyd, ædle Hierte etc.etc.

Fra nu af saaes saagodtsom overalt Grevindens Navnetræk ved siden af Kongens. Inscriptioner overalt til Ære for "Kongen og høie Gemalinde" etc. I Skaaltaler etc. glemtes nu aldrig Grevinden og efterat Isen nu saaledes var brudt til Ære for hende i alt det offentlige, og man jo efter Beretningerne i Bladene maa antage, at Grevinden havde vunden alles Hierter, var dette dog ingenlunde Tilfældet med Alle, thi de som kendte hendes Rygte fra Kiøbenhavn, kunde dog ikke forsone sig med den Tanke, at hun nu var Kongens Gemalinde.

Paa denne Bornholmreise besøgte Hammershuus, Gudhiem, Helligdommen, Svanike, Almindingen etc. og den 18d August kom Kongen tilbage over Humlebæk til Frederiksborg.

Tilbage til Frederiksborg.

Herr Berling, som havde Kongens Civilliste under sig og som Følge heraf havde Kongen til Disposition var jævnlig omgivet af en Deel Personer, der beilede til ham, og som han til Giengæld kunde bruge, og Resultatet af alt dette Spil der dreves underhånden, var at man paa Bornholm enedes om at opreise en Æresstøtte paa det højeste Punkt paa Bornholm (Rytterknægten) for Kongen og hans høitelskte Gemalinde, Grevinde Danner.

Efter Hiemkomsten til Siælland opholdt Kongen sig den meste Tid paa Frederiksborg. Tiden gik hen paa en temmelig ensformig Maade - og naar jeg med Referat-Sager kom til Frederiksborg hørte man jo, hvormed Tiden i Almindelighed gik hen, som f.eks. med at udgrave Kæmpehøie med undertiden flere Dage i Træk, fra den tidlige Morgen til den sildige Aften, i de nærliggende smaa Søer at ligge i en Baad eller sidde ved Strandbredden for at fiske og om Vinteren ofte det meste af Dagen til ud paa Natten at spille Skak med Grevinden eller Berling - man spillede da hyppigt om Louisdorer, og som man sagde mig, var Kongen kun Siælden den Vindende.

Meget ofte hørte jeg omtale voldsomme Scener imellem Kongen og Grevinden og hendes Forhold til Berling. Kongen var saa at sige bestandig omgivet af disse 2 Personer, og naar nogen med Forretninger kom til Kongen, blev dette i Almindelighed expederet med Hurtighed. Især ved Minister-Criser, eller naar en eller anden Plan blev udklækket, var det påfaldende, at enten Grevinden eller Berling aldrig veg fra Kongen og at det for Andre undertiden var vanskeligt nok, kun at komme til Kongen i kort Tid for at approbere nødvendige Sager. Det er flere gange hændt mig, naar jeg var for Kongen og naar han da indlod sig i Samtale med mig om en eller anden Gienstand, som maaske optog lidt mere Tid end et almindeligt Referat, at Grevinden kom ind under Paaskud at tale med Kongen, hvorpå jeg da naturligvis, sagasnart hun kom, blev congedieret. Saaledes blev der vaaget over, at Kongen ikke maatte høre andre Meninger eller Anskuelser end dem, Grevinden, Berling og ders Venner ønskede forebragte.

Tilsyneladende viste Kongen dog i Almindelighed Grevinden megen Opmærksomhed og ved Taflerne udbragte Kongen hyppig Skaaler "for min højtelskede Gemalinde". Grevinden og Berling og Berling og Grevinden, derom

drejede det sig. At Berling ikke nød synderlig Agtelse udenfor de Intimes kreds er en Selvfølge - men alt blev gjort for at fordre, at der blev viist ham Forekommenhed, Ærbødighed eller hvad man vil kalde det - hvilket aldrig lykkedes at tilvebringe for de, desværre kun faa nogenlunde anstændige Charakterer. Som et Beviis herpå skal jeg anføre, at Kongens Adjutant, Ritmester Gyldenstjerne Sehested en Dag ved Taffelet sad ved Siden af Berling. En Flaske Viin stod imellem ham og Berling, og da Sehested skænkede i sit Glas uden at skænke for Berling, hviskede Grevinden til Kongen "troer Du, at Sehested ikke vil skænke for Berling" - Dette gav Anledning til uhyggelige Scener, og Resultatet var, at Sehested, der var Kongen meget hengiven, fik sin Afsked, endskønt Kongen holdt meget af Sehested, og havde Kongen raadet, er det min overbevisning, at han hellere havde beholdt Sehested end Berling.

At Kongen herved kun føiede sig efter Grevindens og Berlings Ønsker antog Enhver.

I det hele taget vandt Kongen ved saadanne handlinger ingenlunde i Agtelse, og den Respect, man var vant til at have for "Kongen" var storligen forandret siden Frederik 6tes Tid.

Sagen om Commandeur Paludan.

Et lille Beviis herfor:

Marineminister Steen Bille havde indstillet afskediget Commandeur Paludan⁵⁶ til Overlods i Siællands-District.

Paludan havde kommanderet Linieskibet Christian 8 og Fregatten Gefion i Eckernförde-Affairen. Begge disse skønne Skibe tabtes - det Første sprang i Luften, det Andet erobredes af Preusserne. Skibene gik ind med en paalands Vind i Eckernförde Bugt og endskjønt Mandskaberne vare uøvede vilde man dog ødelægge et par af Fiendens opkastede Landbatterier heelt inde i det inderste af Fiorden. Om disse Batterier laa der eller ei kunde være aldeles ligegyldigt. Linieskibets Mandskab var endog saa uøvet, at det aldrig havde skudt skarpt førend Kampen begyndte. For at kunne demolere et Landbatteri, maatte man fra Skibene jo have kunnet skyde saa sikkert, at Fiendens Canoner bleve rammede og dermed demolerede, men dertil var der ingen Udsigt med saa uøvede Folk, medens Preusserne eller Slesvig-Holstenerne, jo kunne være sikre paa at ramme de store Skibsskrog med ethvert Skud fra Batterierne. - Udfaldet viste, hvor ubesindigt, hvor lidet fornuftigt man handlede ved at løbe ind til Eckernförde, og hvilken Ydmygelse man herved havde tilføiet vort hæderlige gamle Flag. En af de medvirkende Aarsager hvorfor Skibene løb derind, laa udentvivl i den høist bornerte Anskuelse at, hvor et Linieskib gav det saakaldte "glatte Lag", der blev alt ødelagt - med det glatte Lag betyder kun lidet, ja det er Intet - naar Kuglerne ikke rammer. Imidlertid hyldedes denne bornerte Anskuelse af de toneangivende ældre Officerer, og nogle Vink fra disse til Paludan har efter min Mening været medvirkende Aarsager til Eckernförde Katastrofen - meer eller mindre forsvaredes Paludan af disse Herrer, skønt den sunde Fornuft var imod denne Expedition. Da jeg refererede Forstillingen for Kongen, og hans Majestæt tillige særligen interesserede sig for Commandeur S. Tuxen, som jeg meddelte ham ogsaa ønskede dette Embede, befalede Kongen mig at kræve Forestillingen tilbage

til Ministeren, og tillige at sige ham fra Kongen, at han paa ingen Maade vilde have den afskedigede Com. Paludan belønnet med et godt Embede, men at Kongen vilde tillade at Embedet blev givet til en hvilken som helst anden ældre Officer, som Marineministeren maatte finde for godt at indstille dertil.

Da jeg udtalte dette, Kongens Svar, hos Ministeren, svarede han "Ja, saa maa jeg jo komme med en Indstilling for en Anden" hvilket Svar jeg overbragte Hs. Majestæt.

Da den nye Indstilling om Embedets Besættelse gik i langdrag, spurgte Kongen mig, naar Indstillingen kom - thi HM ønskede Tuxen dertil. Jeg svarede, at den vel nok kom med det Første, og nogle Dage før eller senere var jo egentlig ganske ligegyldigt, da den gamle Commandeur Wulff, som havde bedet om sin Afsked, jo bestyrede Embedet indtil Eftermanden blev udnævnt.

Omtrent en Maaned efter at den første Indstilling var indkommen og tilbageleveret Ministeren, kom jeg en Dag til Kongen, som da sagde til mig "I dag har Marineministeren været for mig og jeg har gjort noget, som De vil blive vred over"

Jeg svarede "Hvorfor troer Deres Majestæt da, at jeg skulde blive vred?" "Jo, Irminger, jeg har givet Embedet til Paludan!"

Jeg svarede Kongen, at det jo kunde være mig personlig ligegyldigt, hvem Deres Majestæt giver Embedet, men jeg underrettede DM om, at man i Marinen jo vilde finde det urigtigt og påfaldende naar Deres Majestæt frem for andre ældre veltjente Officerer, vilde belønne Paludan med dette Embede efter den jammerlige Eckernförde-Affaire. Kongen svarede "Bille bad mig saa meget derom, og derfor gav jeg efter" Hvorpaa jeg svarede "Naar Nogen havde Grund til at blive vred, da forekommer det mig, det maatte være Deres Majestæt, da Ministeren imod DM's bestemt udtalte Villie, tillader sig at komme med samme Indstilling igjen, efterat han lovede at indstille en Anden, og Deres Majestæt burde derfor, efter min Mening, have afviist denne Indstilling igjen.

"Ja, Irminger, De har Ret, men skeet Gierning lader sig ikke ændre, thi jeg har alt underskreven paa Forestillingen.

Ifølge allerhøjeste Rescript kunde Ministeren referere Sagerne, men Resolutionen skulde skrives af Generaladjudanten, men her havde Ministeren bedet Kongen om, med det samme at give sin Paategning.

Admiral Zahrtmann gjorde meget af Paludan, Z. indvirkede paa Bille og denne gik til Kongen med Indstillingen igjen. Saaledes fik Bille Kongen til at underskrive imod det engang bestemt Udtalte, og Kongens Værdighed vandt sandeligen ikke ved saadanne Maneuvrer.

Da Kongen ikke havde nogen fast Character, og hyppig gav den Mening Medhold som sidst fremsattes for HM, er det en Selvfølge, at mange benyttede sig heraf. Grevinde Danner havde særdeles megen Magt over Kongens Sind, var der ikke Faa, der beilede til hendes Gunst.

Rejse til Jylland 1852.

I Juni 1852 afrejste Kongen, Grevinden og et stort Følge fra Siælland til Jylland. Den 12te Juni forlod vi Skodsborg og ankom til Aalborg med

Dampskibet Eideren d. 13de. Berlings Søster var gift med en Capitainlieutenant Møller⁵⁷ - Kongen begærede derfor denne Officer til Chef for det Dampskib hvormed Kongen og Grevinde Danner skulde overføres til Jylland. Møller var ingenlunde af Etatens fremragende Officerer, var den Tid, vel navnlig for Familieforholdet med Berling, ofte hos Grevinden. Senere blev Møller Adjudant hos Kongen og ved alle Leiligheder protegeret i høi Grad - med Decorationer etc.etc. hvilket flere Gange gav Splid mellem Kongen og Ministeren.

Paa denne Reise ledsagedes Kongen som sædvanlig af sin Cabinetssecretair, Generaladjutanterne for Land og Sø-Etat, Staldmester, Livlæge, nogle Adjudanter. Endvidere Hr. Berling, som havde Civillisten under sig, og som, saavidt jeg erindrer, alt dengang var Kammerherre og saakaldt Reisemarskal. Dog forekommer det mig, om jeg ikke husker fejl, at Overhofmarkalken v. Levetzau også var med. Ligeledes troer jeg, at Indenrigsministeren var med, men én Person som jeg med Bestemthed erindrer deltog i Reisen, var den kongelige Historiograph, Etatsraad Wegener, der lod til at komme i stor Yndest baade hos Kongen og Grevinden, med hvilken Sidste han hyppigen førte lange Samtaler.

Efterat vi vare komne iland bivånedes Kongen, Dronningen og Følget Gudstjenesten i Budolfi Kirke, hvor Stiftets Biskop, Herr Bindsbøll, prædikede. Biskoppen var anseet som en brav Mand, og jeg kunde derfor ikke ret forstaa hans temmelig lange Præken og hans megen Omtale af Grevinden, deels formanende, deels, efter min Opfattelse, smigrende Tale.

Men flere Aar efter, blev det mig meddelt af en vel underrettet Mand, at Bindsbøll's Præken for en Deel var paavirket af Wegener, der havde tilskrevet Biskoppen angående Grevinden, forinden Kongen tog til Jylland.

Faa Dage efter blev Biskoppen udnævnt til Commandeur af Dannebrog og dette gav jo Signalet for, hvordan man ønskede Grevinden omtalt, og skiøndt jeg baade af geistlige og verdslige Embedsmænd, af Borgerrepræsentanter og andre Leilighedstalere har hørt mange væmmelige spytslikkende Taler, troer jeg ikke at de Taler, jeg hørte i Aalborg Stift staar tilbage i denne Retning.

D. 14de Juni gik Reisen over Hjørring til Frederikshavn.

D. 15de til Skagen og tilbage til Frederikshavn igjen. Altid kørte Kongen i aaben Vogn, ja endog i den mest øsende Regn. Kongen foregav, at han fik ondt, naar han kørte i lukket Vogn, men jeg troer ikke at dette var Tilfældet; thi navnlig naar der var fremmede Heste for Vognen, var Kongen ofte ikke vel tilpas, og foretrak derfor altid den åbne Vogn

Jeg mindes, at vi, for at gjøre Touren fra Frederikshavn til Skagen og tilbage paa én Dag, forlod Frederikshavn temmelig tidlig, Kl.7 eller 8. Ved Aalbæk, omtrent midtvejs mellem Frederikshavn og Skagen, gjordes der Holdt for at skifte Heste. Ved Veien - under aaben Himmel - serveredes der med Østers, der netop var optagne af Vandet - rigtignok var det ikke den lovmæssige Aarstid for Østersfangsten, men Kongen skulde dog smage de netop fra Banke optagne friske Østers. For Kongen og Grevinden var der arrangeret ret Slags Bord, hvorved de kunde spise denne Frokost. Kongen ønskede der til en Snaps "Dansk", som da også tilvejebragtes strax, hvorpå Grevinden sagde "jeg troer jeg også tager lidt Brændeviin efter disse Østers" og hendes Haand

tømte da en almindelig Snaps.

Efter nogle Timers Ophold paa Skagen, og efterat have spiist der og faaet seet alt det Seværdige, forlod vi Skagen igien, for at besøge Ruinen af Gamle Skagen Kirke. Der hvor Veien til Ruinen gik af fra Hovedveien stod et Par Heste, hvorpå Kongen og Grevinden skulde ride igiennem det dybe Flyvesand til den fordums Kirke. Vognene hvorpaa vi skulde køre til Frederikshavn vedblev imidlertid at holde paa Veien indtil Selskabet kom tilbage igien efterab have beset Ruinen. Efterat have gaaet et Stykke gennem Flyvesandet efter Kongen og Grevinden som var til Hest, gik de Fleste, paa meget faa nær, tilbage til Vognene igien, da Veien var tung igennem Flyvesandet, og til min største Forundring saa jeg, at Etatsraad Wegener var én af de faa, der fulgte til Fods med de 2de Ridende.

Jeg troede nemlig at Etatsraaden var en meget svagelig Mand; thi Dagen iforveien da jeg var hans Sidemand ved Middagstaflet, lagde jeg Mærke til at han åndede saa besværligt. Jeg spurgte ham derfor, om han var syg? Etatsraaden svarede mig "Naar man i almindelighed ikke kommer til Sengs førend Kl.2 eller 3, og saaledes slider sig op for at gavne Fædrelandet, saa maa Helbredet lide". I den Formening, at han virkelig var lidende, tillod jeg mig at raade ham til at skaane sig.

Dagen efterat vi havde været paa Skagen, var jeg igien hans Sidemand ved Taflet, hvor han ligesom en af de foregående Dage igien begyndte at gispe efter Vejret - Jeg yttrede, at jeg, efterat have seet ham vade igennem Flyvesandet igaar ikke troede at han var syg, hvilken Yttring han ikke lod til at være tilfreds med - imidlertid troer jeg, at han var mere syg i egen Indbildning. Fra Frederikshavn gik Touren over Sæby til Aalborg igien.

D. 19de Juni forlod Kongen Aalborg ombord i et Dampskib, besøgte Nibe, Løgstør, Thisted, Øen Fuur, Nykøbing paa Mors, Agger, Lemvig og gik d. 23de iland ved Skive, og ankom samme Dags Aften til Viborg.

I Skaaltaler og Sange afmaledes bestandig Grevinde Danner baade af geistlige og verdslige Embedsmænd og andre Talere, som den dydigste, mest godgørende og fortræffeligste Quinde der var til - de trykkede Sange bleve efter at Afsyngelsen var tilende af hende overrakte til Etatsraad Wegener, som i almindelighed stod i hendes Nærhed. I Thisted blev der af Præsten i Kirken endog bedt for hende i den almindelige Bøn for de Kongelige, strax efter Kongen og førend Enkedronningen og de andre kongelige Personer. Jeg sad netop ved Siden af Adjudanten, Kammerherre Blücher, i Kirken og vi undrede os herover, endskiøndt man vel snart ikke mere kunde undre sig over nogen Ting.

Imidlertid kunde jeg ikke tilbageholde at spørge Biskop Bindesbøll, der ledsagede Kongen paa hele Reisen langs ad Limfiorden, da vi traf sammen nede i Kirken efter Gudstienesten, om den befalede Bøn for den kongelige Familie nu var bleven forandret; thi aldrig tilforn havde jeg hørt en sådan Bøn for Grevinde Danner. Biskoppen svarede, at han ikke havde hørt, at Præsten (han hed Michelsen) havde nævnet Grevinde Danner i Bønnen for den kongelige Familie. Kammerherre Blücher som stod ved Siden af os, sagde til Biskoppen, at han ogsaa havde hørt det af mig anførte - Bispnen vedblev imidlertid at sige, at han ikke havde hørt det, hvorpå jeg sagde til Biskoppen "Ja, Deres Højærværdighed, Resultatet af vores Samtale er altsaa den, at Deres Højærværdighed ikke hører saa godt som Kammerherre Blücher og

jeg”

Ved senere at tale med Andre, der havde været i Kirken, havde også de forundret sig over Grevinde Danners Indfletning i den befalede Bøn, og jeg troer nok, at Biskoppen ikke havde - eller ikke villet - hørt denne Smiger af Præsten.

D. 24.de og 25de Juni var Kongen i Viborg, hvor den værdige gamle Biskop Øllegaard prækede i Domkirken. Denne værdige Mands Bøn var correct og han nævnede aldeles ikke Grevinden fra Prækestolen. Ved at gaa ud af Kirken efter Gudstienesten, sagde Grevinde Danner til Etatsraad Wegener “Vil De give mig Deres Arm?”, og medens Wegener nu med Grevinden under Armen gik ud af Kirken, yttrede hun, at man kunde mærke “at den gamle Mand” menende Biskop Øllegaard, begynder at gaa i Barndom.. - Jeg, for min Part, og Flere, syntes tværtimod særdeles godt om Bispens fortræffelige Tale, og jeg fandt mig endog foranlediget til at takke ham for den opbyggelige Præken.

Fra Viborg tog Kongen til Silkeborg, hvor Opholdet varede flere Dage, for ret at kunne gjøre Udflugter i den nærliggende skønne Egn. Kongen, Grevinden og nogle Flere boede hos Hr. Drewsen, som eier den store Papiirfabrik paa Silkeborg.

De fleste af os andre vare indlogerede, dels paa det lille saakaldte Slot eller i Byen. Taflerne og Selskaberne gaves i den rummelige, smukt indrettede Drewsenske Bolig.

Udflugter gjordes til Himmelbierget og de smukkeste Partier af Silkeborgs udstrakte Skove - og flere af de skønneste Punkter, blev af hans Majestæt befalet, for Fremtiden at skulle kaldes f.eks. Louisenhøj - Louisen etc.etc.. Da HM's Gemalinde, Grevinde Danner skulde foreviges - også her.

Saa vel Fru som Frøken Drewsen var meget nette Damer - Frøkene musicerede af og til for os, da hun spillede ypperligt paa Fortepiano og sang ganske fortrinligt, og da en af Herrerne roste Husets Damer for Grevinden som nette og dannede Damer, svarede Grevinden “Det kan jeg dog ikke sige; thi man saa strax, at de ikke have levet i den finere Verden” Dette Svar af Grevinden! var dog virkelig noget påfaldende.

Fra Silkeborg gik Touren over Randers og Aarhus igien tilbage til Siælland, vor HM ankom i Begyndelsen af Juli. Kongen gik iland i Helsingør for derfra at begive sig til Frederiksborg.

Nr. 79. En diplomatisk episode.

En Dag i October Maaned 1852 var der hos Overhofmarskal v. Levetzau, som boede i underste Etage i det saakaldte Christian 7 Palais paa Amalienborg, en Diner for de fremmede Diplomater, hertil var også General-Adjudanten for Land-Etaten og jeg indbudne tillige med Kammerherre Berling.

Efter Bordet, som det var Skik her i Landet, trykkede man hinanden Haanden. Da Kammerherre Berling kom til mig, tog jeg min Haand paa Ryggen. Jeg indrømmer, det var noget fornærmende fra min Side - men jeg havde en sådan Modbydelighed for denne Mand, paa Grund af hans Forhold til Grevinden, hans Intriguer hos Kongen og hele hans Opførsel, at jeg endnu

aldrig havde kunnet bequemme mig til at byde ham Haanden, og i de mange Aar vi begge var hos Kong Frederik 7, tør jeg med Bestemthed påstå, at vi ikke har talt tyve Ord sammen.

Siden den Tid Berling havde faaet Civillisten under sin Bestyrelse, indtraadte der et besparelssystem som meget føltes af de Fattige. For en Mængde der havde erholdt Huusleiehjælp afknappedes der meget betydeligt - mange trængende Familiefædre beklippedes i deres Indtægter, og efter min Mening var Besparelserne i mange Retninger hensynsløse og uanstændige. Det er min overbevisning, at dette Kniberi ikke udgik fra Kongen, thi havde han Penge, var hans Lommer altid åbne for de Fattige; thi 1rd eller 100 rd var ham aldeles ligegyldige. Forliste Søfolk, fattige Fiskere og deslige Folk henvendte sig gjerne til mig for at tale deres Sag hos Kongen naar de trængte til Hjælp derfor, og hvor ofte var ikke saadanne Familiefædre ikke bleven hjulpen - ja, ikke sjælden med flere hundrede Daler fra Kongens Haand.

Paalidelige Mænd har sagt mig, naar lignende trængende henvendte sig til Berling, blev de henholdte med Snak og erholdt som oftest til sidst - Intet - En Dag bad jeg Kongen om Hjælp til en fattig Familiefader, der havde forlist sin Baad og da Kongen i Øieblikket ikke havde Penge, anmodede han mig, at tale til Berling derom. Jeg sagde reent ud " Deres Majestæt saa frygter jeg for han ikke faar synderligt og navnlig naar Sagen gaar til ham igennem mig, men naar DM selv vilde sige det og befale, da antager jeg, at det vil hjælpe" Kongen vidste meget vel, hvordan jeg stod med Berling og fritog mig derfor at tale til ham derom.

Senere blev Ansøgninger fra Trængende saa godt som altid fremviste til Berling, som en Følge heraf kunde jeg ikke mere bidrage til at hjælpe dem, der henvendte sig til mig.

Endskiøndt saa godt Alle ideligen reve ned paa ham, har jeg dog lagt Mærke til hvordan Mange, naar de taledede med ham, vare venlige og logrende, fordi han og Grevinden havde saa meget at sige hos den svage Konge - og at Herr Berling selvfølgelig ikke yndede mig, er rimeligt.

Dagen efter kom en af mine Venner (Dr.L.) til mig, og spurgte hvad jeg havde haft mod Berling igaar hos Overhofmarskalken..

Jeg havde aldeles ikke tænkt videre paa denne Sag, og vidste ikke hvad han mente, førend han fortalte mig hvad den tjensthavende Jæger i Kongens Forgemark, Olsen, en paalidelig og brav Mand, havde meddelt som følger (hvilket dog blev mig anbetroet under Hemmelighedsløfte):

Strax efter Taffelet hos Overhofmarskalken var Berling i en meget oprørt Sindsstemning, gaaet stærkt igennem Forgemarkket og, uden at lade sig melde, gaaet lige ind til Kongen. Kongen var dengang i et Værelse i Mezzanin-Etagen ud imod Ridebanen, i den Fløi nærmest Thorvaldsens Museum. I den Hast, som han havde, var Døren blevet staaende aaben, og Olsen havde nu hørt, hvordan han klagede til Kongen over mig, da alle Diplomater som han paastod havde lagt Mærke til at jeg ikke vilde give ham Haanden, endvidere havde han, efterat have sagt en heel Deel ondt om mig og udgydt sin Harme også sagt "Ja, Deres Majestæt, De skal ikke Stole paa ham (mig), jeg kiender ham". Hvorefter Kongen, der dog nok syntes at Herr Berling gik for vidt, påbød ham Taushed og sagde " Jeg kiender Irminger langt bedre end Du", hvorefter Herr Berling forlod Kongens Værelse.

Ofte har jeg lagt Mærke til, at Kongen egentlig ikke havde synderlig Agtelse for Berling, men Berling stod sig godt med Grevinden - Berling dominerede i mange Retninger Grevinden - han havde Civillisten, Pengene, under sig, derfor var Grevinden og Berling uadskillelige og ved Grevindens Hiælp var Berling den mægtige Mand.

Faa Dage efter var jeg til Referat hos Kongen, og da jeg nu vidste, at Herr Berling havde klaget over mig, var jeg belavet paa en *rencontré*.

Da jeg med mine Papirer kom ind til Kongen, sad han ved sit Skrivebord, og da jeg trådte hen til Bordet som sædvanligt, saa han paa mig, halvt leende og plirrede med Øinene - Jeg kendte Kongen saa nøie og vidste han vilde sige noget, thi naar han havde noget Særdeles at sige, plejede han altid at have en egen Plirren med Øinene. Derpaa spurgte HM. "Var De i Selskab hos Levetzau forleden Dag?" Ja, Deres Majestæt. "Hvem var der?", jeg svarede Diplomaterne. "Var der ingen Andre?" Jo, også General Schøller og Kammerherre Berling, var mit Svar. Derpaa spurgte Kongen "passerede der ikke noget?" det mindes jeg ikke, gentog jeg. "Morede De Dem godt?" Ja, Deres Majestæt, Selskabet var ret animeret som sædvanlig hos Overhofmarskalken. Herpå trak Kongen noget mere paa Smilebaandet og sagde derpå "Ja, saa lad os nu begynde paa Forretningerne"

Efterat jeg nu var færdig med mit Referat, sagde Kongen "Farvel gode Irminger" og aldrig blev der talt til mig om det hos Overhofmarskalken Passerede med Hr Berling, men at denne Herre derefter saa dobbelt suurt til mig, undgik ikke min Opmærksomhed.

Det var dog unægtelig et smukt Træk af Kongen saaledes at tage mig i Forsvar mod Hr. Berlings Bagvaskelser - men med alle Kongens Feil og Mangler, mærkede han dog meget godt, hvem som vilde ham virkelig vel; desuden vidste han meget godt, at jeg aldrig havde raadet ham noget i Egen Interesse - heller aldrig havde jeg bedt ham om en Stilling til mig selv, og det antager jeg også, at Kongen meget vel vidste, at jeg var aaben og ærlig imod ham - thi for Smiger, Spytlikkeri og Intriguer har jeg altid haft Foragt -- og derfor var jeg ligeså ilde seet af Grevinde Danner som af Herr Berling.

I Januar 1853 døde Kongens Cabinetssecretair Etatsraad Lunding. Kongen lærte Lunding at kiende i Fredericia, da han kom dertil fra Island i 1834, - Lunding var dengang Auditeur ved det fynske Infanteriregiment. Hans opvakte Aand og muntre Lune behagede Prindsen. Da Frederik 7 forlod Fredericia i 1840 fulgte Lunding ham og blev ansat hos ham som Secretair. Siden den Tid var Lunding daglig om Kongen, som jo dengang var Kronprinds. Han satte megen Priis paa Lunding og havde megen Tillid til ham, som denne også fortiente, ikke alene fordi han var en meget begavet Mand, men også fordi hans Hierte slog varmt for alt ædelt og godt. I Anledning af Grevinde Danner og Berling havde Lunding mange varme Draverter og Uoverensstemmelser med Kongen, for at modarbejde deres slette Intriger - alligevel skattede Kongen ham høit, vel vidende, at han i Lunding havde en sand Ven. Han var bleven Cabinetssecretair efter Geheimeraad Bluhme.

Denne kloge og indsigtfulde Mand vedblev imidlertid af og til at være Kongens og muligen også Grevindens Consulent. Hans Finanser var desværre i Uorden, og ved Laan fra Kongen etc.etc. blev han afhængig

At Grevinden og Berling havde saa meget at sige hos den svage Konge, gik Lunding meget nær. Han var min meget gode Ven - jeg taledede hyppig med

ham og har ofte seet ham gaa ud og ind i sit Værelse i halv Fortvivlelse over dette usalige, demoraliserende Forhold. Han vedblev imidlertid at beholde Kongens Tillid, hvorimod Grevinden og Berling hadede ham. Lunding var uden tvivl den eneste Mand, der kunde have formaaet Kongen til at fjerne Grevinden og Berling, hvilket baade Lunding og alle veltænkende Mænd ønskede. Havde Bl. haft en fastere Charakter var det ogsaa muligen lykkedes i 1852. Grevinden og Berling vogtede paa Lunding's Skridt. Naar Kongen vilde tale uforstyrret med Lunding, befalede han ham ofte paa Jagterne at være hans Sidemand for at de kunde tale sammen,

Lunding følte sig mindre vel efter et Glas Limonade, som Grevinden en Formiddag havde budt ham - efter dette sygnede han efterhånden mere og mere hen - Ildebefindendet forværredes og endelig flere Maaneder efter døde denne hjertelige, af alle veltænkende Personer afholdte Mand. Han antog, at Limonaden var Aarsag til hans Sygdom og hans Død. Derfor blev han ogsaa obduceret, hvorved Conferentsraad Bang og hans egen Læge, Professor Hansen var tilstede. Flere antog at Obduktionen ikke skete grundig nok. Om nu Limonaden var Årsag i hans Død, ved jeg ikke - men det veed jeg, at Lunding selv antog at Limonaden havde bevirket hans Død. Saavidt jeg veed blev dog intet mistænkeligt funden ved Obduktionen⁵⁸.

Som sædvanlig tilbragte Kongen den største Deel af Vinteren paa Frederiksborg med de fleste af Hoffets Ansatte - og som sædvanlig tog jeg kun ud til Kongen, hvad enten han residerede paa Frederiksborg eller i Skodsborg - senere paa Fredensborg eller Jægerspris, naar jeg havde Forretninger, og naar disse vare endte, reiste jeg tilbage til mit Hjem i Kiøbenhavn igien, og saaledes vedblev det lige til Kongens Død. Grevinde Danner blev imidlertid mere og mere anmassende, hun forlangte langt mere Opmærksomhed end nogen Dronning, og den Ærbødighed som ikke blev viist hende godvillig søgte hun at fremtvinge igennem Kongen. Saaledes fik de tjenstgiørende Adjudanter Befaling at melde sig til hende naar de løste af fra Tienesten, og ligeledes de som tiltrådte deres igien.

Garden, som altid gjorde Vagt hos Kongen, fik Befaling at træde i Gevær og give Honneur, naar hun passerede forbi - dog gjaldt denne Befaling kun naar Kongen residerede udenfor Kiøbenhavn; thi i den større By vilde dette dog have gjort for megen Opsigt.

I Løbet af Vinteren blev der for Grevinden introduceret en Maler - jeg tror fra Østerrige - hen hed Young eller Jung, som malede ret kønt - han var temmelig høi og slank af Vægt - tillige havde han andre Talenter, f.eks. at han kunde spille paa Githar og synge. Grevinde Danner fandt Behag i ham og endskønt han lignede en Jøde, hvilket han efter Udseendet at dømme vist ogsaa var.

Nu blev det arrangeret saaledes, at han skulde give Kongen Undervisning i at male, og da Kongen jo i Almindelighed boede paa Frederiksborg eller om Sommeren paa Skodsborg, var Veien jo for lang fra Byen til at give Undervisning; derfor blev Maleren indlogeret paa Frederiksborg's Slot eller paa Skodsborg - og var meget snart som hjemme, spiste ved Taflerne og blev i et og alt behandlet som en af Hoffets Kavalerer - han holdt af at ride og naturligvis fik han en Ridehest, og kunde nu ledsage Kongen og Grevinden paa deres Ridetourer. Han var saa uundværlig, at han og Grevinden saa godt som altid udgjorde Kongens Selskab. Det ærværdige gamle Frederiksborg

Slot havde kun smaa Ruder, men for at Lyset skulde falde bedre i det Værelse, hvor Maler Jung boede og vel ikke tegnede saa meget ofte, blev der efter befaling indsat en eneste Speilglasrude, hvilket var meget afstikkende mod de andre Vinduer, og Enhver, der vidste hvorfor Maleren egentlig var her, pegede spottende op paa Vinduesfaget med Speilglasset og sagde "Der boer Maleren".

Kongen havde lige fra den Tid han begyndte at give Audienser som Prinds, modtaget baade Herrrer og Quinder - men omtrent ved denne Tid, fik Adjudanterne Ordre fra Kongen ikke at lade nogt Fruentimmer komme til Audiens, og betyde dem, at der kun maatte komme Mandfolk til Audiens. Høist påfaldende er det, at denne Ordre, som ogsaa blev gennemført saa længe Kongen levede, ikke gav Anledning til mere Omtale, til flere Besværinger. Adgangen til Kongen havde indtil nu staaet aaben for hele Nationen, saavel Mandfolk som Fruentimmer - ved den nys givne Befaling udelukkedes saaledes den halve Nation fra at maatte tale med sin Konge. Naturligviis sagde Enhver "det er Grevindens Skyld" og som jeg hørte dengang, skal hun have formaaet Kongen til at give denne Ordre - og som man sagde, fordi Grevinden ikke ønskede at Kongen saa nogen Damer, der muligvis kunde behage Kongen. Imidlertid hændte det dog - jeg troer i 1860 eller 61, en Dag da Capitain Smith, som var Adjudant hos Kongen, havde da jour, at et meget smukt ungt Menneske i Matrosklæder indfandt sig i Forgemakket for at søge Audiens hos Kongen - Adjudanten meldte den unge Sømand, og det befandtes senere at være en Jomfru Thomsen (Denne Jomfru Thomsen var en Tid ansat ved Theatret, men har senere ført et meget eventyrligt Liv) der, for at opnå en Audiens, havde fattet den Ide at klæde sig som Mandfolk - dette er ogsaa, saa vidt jeg veed, det eneste Fruentimmer, der efterat den omtalte Ordre var givet, har opnaaet Audiens hos Kongen den eneste Gang, og saafremt hun ikke havde duperet Adjudanten, vilde hun være bleven afviist. De samme Dage som Kongen gav Audiens, var det ogsaa Audiensdag hos Grevinde Danner, hvis Forgemak sædvanlig var overfyldt af Fruentimmer - og Herrer, lige fra Excellenser til de laveststaaende.

Om Foraaret flyttede Kongen fra Frederiksborg til Skodsborg. - Med Dampskibet Ægir gjorde Kongen og Grevinden med Følge en Tour til Møen - flere Dage boedes hos Giæstgiver Rossing paa Liselund, hvorfra der gjordes Udflugter til alle Kanter paa Klinten.

Jeg mindes (baade Cabinetssecretair Tillisch, General Schøller og jeg var med foruden mange Andre) saaledes at vi en Dag tidlig om Morgenen gik ned til Stranden ved Liselund og langs med Stranden under alle Klinten og gik først op ved Fyrtaarnet igien. Vi Drev en heel Dag paa denne Tour, og baade Kongen og Grevinden fandt det saa interessant at samle Sten til deres Samlinger. Maleren var ogsaa med, og Ingen tvivlede om, at han gjorde samme Tieneste hos Grevinden som Herr Berling, ja maaskee for en Tid var bleven hans Afløser og Grevinden vidste saa godt at underholde sig med Maleren og tale for Kongen, at denne tilsyneladende ogsaa godt kunde lide Maleren.

Som sædvanlig var der overflødig Mad og Drikke med paa denne Vandring.

Medens der dette Aar var en meget alvorlig Cholera i Kiøbenhavn, var Kongen og Grevinden hele Tiden paa Skodsborg, og i de Maaneder dette

frygtelige Onde stod paa i Kiøbenhavn kom hverken Kongen eller Grevinden ind til Byen; hvorimod Arveprinds Ferdinand og hans Gemalinde forbleve i i Staden, skiøndt flere Dødsfald af Cholera fandt Sted i Deres Paliae (i Bredegaden) tilbragte Kongen ofte sine Dage i Haugen imellem Veien og Stranden ved Skodsborg - her var rigtignok fortræffelig, frisk Luft. Naar jeg kom ud fra Kiøbenhavn til Referat, traf jeg ham flere gange i denne Hauge, som oftest i Selskab med Grevinden og Maleren. Den brave - desværre afdøde - kammertjener Løgtved sagde mig engang, jeg i den Tid var taget Skodsborg, at Folkene fra Neptun, Kongens Lystkutter, som laa til Ankers udenfor Skodsborg, ofte i Kikkert kunde see, hvor kærligt Grevinden og Maleren kyssede hinanden, naar de spadserede sammen langs Skoven ved Stranden og troede sig ubemærkede - saaledes underrettedes jeg ogsaa om, at denne Elsker hyppig om Natten besøgte Grevinde. Oftere ytrede jeg, at der dog burde skaffes Vidner tilveie, hvilket efter min Mening ikke burde have været vanskeligt, for dem der boede paa Frederiksborg og Skodsborg med Kongen - der burde dog have været en Ende pas Scandalen; Men aldrig vilde nogen begynde derpå, endskiøndt alle taledes derom. Der var intet Sammenhold i Omgivelserne.

Med Neptun gjorde Kongen ofte Udflugter i Sundet for at fiske og seile lidt omkring, Berlings Svoger, Capt. Møller, havde Kongen begæret fra Ministeriet til at føre Kutteren.

Hvert Aar Kutteren, eller senere Damp-Lystskonnerten Falken, var ude til Kongens Disposition var altid en meget dygtig Mand, Kiøbenhavns-Lods Frederiksen med ombord. Paa saadanne Tourer var altid flere af Kongens Omgivelser med ombord - da Kongen vidste jeg ikke var Fisker, var jeg aldrig med paa disse Smaatourer, muligen havde jeg ogsaa generet, thi ofte goik det meget munteret til med Champagne og deslige - mange Vittigheder og Bemærkninger faldt der af paa disse Tourer - en staaende Vittighed erindrer jeg at have hørt ofte, og det var den, at Neptun - en lille Kutter paa 25 Lægter - havde 3 Capitainer: I Stille kommanderede Kongen, naar det var Bramseilskuling kommanderede Captlieutenant Møller, og naar det blæser hårdt er Frederiksen Capitain.

For resten tilbragte Kongen - ikke alene dette Aar, men mange af de påfølgende, ja saa at sige lige til sin Død, særdeles megen Tid med at fiske og med at granske Oldsager. Paa Frederiksborg fiskedes der ofte fra den tidlige Morgen til Solens Nedgang, dels paa Esrom Sø, dels i de mindre Søer og Damme omkring Frederiksborg - og naar Kongen var paa Skodsborg dels fra Kutteren Neptun i Sundet, dels i en langagtig Dam i Skodsborg Havn, hvor Kongen da, naar Solen brændte, gjerne sad under en stor Solskierm, som var opreist paa en Stage. Ved denne idelige Fischen, sædvanlig i Selskab med den gamle Kammerherre Berregaard og undertiden med Flere, fangedes snart alle Fisk i Dammen - naar dette var Tilfældet, skaffedes Fisk tilveie andetsteds fra og sattes da ud i Dammen og han fangede disse ny ankomne Fisk igjen.

Neptun havde i Aar ligget ude i 3 á 4 Maaneder. - Besætningen, 1 Quartermester og 8 Mand, erholdt dengang Diætpenge, noget vist daglig foruden deres Landgage.

(Nu er det forandret saaledes at de kongelige Sluproere, der kommanderes til

Sluppen paa 1 Aar, erhoder en vis stipuleret Douceur af Kongen til deres Gage fra Mariene, fordi de, medens de er udkommanderede til Kongens Slup, ikke kan blive udkommanderede paa Søtogter, hvorved de tabe i Indtægt.)

I Aar var det alle af Holmens faste Folk, Landgage og Forpleining betalt af Marineministeriet, og kun Diætpengene skulde udredes af Civillisten, af Kongen. Den 23de September kom Begjæring fra Sluproerne, indgivet af Quyartermesteren for at erholde de reglementerede tilgodehavende Diætpenge udbetalt - denne Begjæring blev afleveret til mig - saaledes havde det været de foregående Aar - thi de til Kongens Slup udsatte Folk kunde Generaladjudanten requirere, naar de skulde bruges til Tieneste hos Kongen, og jeg havde kommanderet dem ombord til Tienesten i Neptun - ligesom de samme Folk ogsaa havde været med Dampskibet Ægir paa Touren til Møen; Naar jeg saa paa Begjæringen om de tilgodehavende Diæter skrev "anbefales til Udbetaling", saa havde det altid været en Selvfølge, naar Begjæringen bragtes til det Contoir under Civillisten, hvor Udbetalingen finder Sted, at Folkene erholdt deres Tilgodehavende udbetalt strax. Da Folkene nu henvendte sig paa Genralcassererens (Kammerherre Berlings) Contoir, blev de afviste derfra. Dette gav naturligvis Anledning til en Correspondance imellem Hr. Berling og mig -; thi tale sammen, det gjorde vi ikke. Hr. Berling, der vilde indvinde Folkenes Diæter - efter min Mening for at kunne lægge desmere op om Aaret af Kongens ikke ubetydelige Civilliste, 800.000 Rdr. - for derved at berige sig selv og Grevinde Danner, erklærede at Diæterne kun var at betragte som en Naadessag.

Jeg paastod, at det var Sluproernes Ret at erholde disse Diæter - saavidt jeg mindes var den hele Sum Kongen skulde skyde til, for den lange Tid Besætningen havde været ude, omtrent 400 Rdr; thi Diæternes Størrelse var bestemte ifølge kongelig Resolution.

Det gjør mig ondt at maatte anføre, at en Sø-Officier, nemlig Capitainlieutenant Møller, som førte Neptun, Hr. Berlings Svoger, fortræffelig mødes med Hr. Berling om denne scandaleuse Sag, som gik ud paa at skiære Rem af Fattigmands Ryg. Men Captl. Møller var nu ved Svogeren, Hr. Berlings Hiælp bleven ansat som Adjutant hos Kongen og stod tillige i stor Yndest hos Grevinde Danner, med hvem han ofte var sammen.

Kongens givne skriftlige Resolution fra flere Aar tilbage, skulde nu gøres til Nul og Intet, endskønt HM dog skyldte Folkene at udbetale dem deres tilgodehavende Diæter.

Endelig, herimod Midten af November, indkom Hr. Berling med et Forslag til Kongen om, at Sluproerne maatte faa Diæter for den jkorte Tour med Dampskibet Ægir til Møen - i det hele troer jeg 5 á 6 Dage, hvorimod de Intet skulde have for de 3 á 4 Maaneder, som de havde gjort Tieneste paa Neptun. Dette var en Uretfærdighed mod Folkene og beviste en hensynsløs Adfærd og Smaalighed uden Lige. Folkene længtes efter deres Tilgodehavende - de ymtede om, at Kongen ikke betalte, hvad han skyldte dem, og Hr. Berling gjorde herved kun Kongen en dårlig Tieneste.

Her er et Beviis, hvorledes Hr. Berling behandlede trængende Folk, og havde jeg ikke modsat mig denne Uretfærdighed, vilde Folkene næppe have erholdt deres Tilfodehavende.

Hvor beklageligt, at Hr. Berling, en Mand med en sådan Tankegang, skulde bestyre Kongens Penge.

Denne Sag endte ikke førend omtrent medio December. Kongen var da

netop i Kiøbehavn og agtede at reise til Frederiksborg, for der at tilbringe Julen - Medens jeg ventede i Forgemakket, for at faa Referat forinden Kongens Afreise, kom Cabinetssecretair Tillisch⁵⁹ tilligemed Hr. Berling ud fra Kongen. Tillisch havde en PakkePapirer under Armen og kom til mig, idet han sagde "Det er godt, jeg træffer Dem" , han underrettede mig om, at Berling i hans Nærværelse havde refereret for Kongen en Sag angående Sluproernes Tilgodehavende og sagde endvidere, at han (Tillisch) fandt Sagen saa vidtløftig (thi Correspondancen mellem H. Berling og mig var omsider bleven temmelig voluminøs) havde han (Tillisch) raadet Kongen at overlade Sagen til mig og udtalte "Jeg leverer nu efter Kongens Befaling alle disse Papirer til Dem, men da Berling udbad sig skriftligt Svar paa et Indlæg, som han endnu havde formeret Correspondance med, anmodede Kongen mig om at sige Dem, at HM ventede et skriftligt Svar.

Jeg svarede Tillisch, at Sagen alt var saa udtømt, at jeg ikke kunde skrive mere herom, desuden blev Scandalen med ikke at betale Folkene snarest muligt endnu større, naar man igien skulde udhule Tiden med at skrive, men nu skal jeg jo til Kongen, saa skal jeg tale om denne uhyggelige Sag.

Efterat jeg var færdig med mit Referat sagde jeg "Deres Majestæt har befalet mig, at der skulde gives et skriftligt Svar angående disse Papirer, som Hs. Excellence Geheimeraad Tillisch har leveret mig, men den Sag er sandeligen saa udtømt, at jeg vil tillade mig i al Korthed at sige min Mening" Kongen svarede "Ja, gode Ven, lad mig høre den" hvorpå jeg sagde "Deres Majestæt alt i September indleverede Sluproernes Begjæring om at faa udbetalt deres Diætpenge for i Aar - disse er bestemte ifølge kongelig Resolution. Skal disse Folk ikke for Fremtiden have Diæter, da kan der træffes et andet Arrangement, men den kongelige Resolution består endnu, og Begjæringen om at erholde udbetalt de reglementerede Diæter, som kommer dem til gode for i Aar, det er deres Ret, I Marinen erholder Folkene deres Tilgodehavende saasnart Vimpelen er strøget paa det Skib, hvormed de have faret, og Diæterne er ogsaa altid udbetalte de kongelige Sluproere fra Civillisten Dagen efter at deres Togt var endt.

Begjæringen fra Folkene er alt indkommen d. 23de September, og nu er det næsten et Fierdingaar siden, og endnu vente Folkene paa de Penge, som de alt burde have faaet d. 24de September; Flere af Folkene har været hos mig og beklaget sig over, at de ikke fik deres Tilgodehavende - Flere har gjort Giæld paa dette Tilgodehavende og jeg veed, at man i Nyboder taler om, at Kongen ikke giver dem de Penge han skylder dem. Saafremt disse Folk ikke erholde Pengene meget snart, vil denne Sag omtales i hver en Vraa i Nyboder; thi saaledes er Marinens Folk ikke vante til at blive holdte hen med det der tilkommer dem, og hvem er saa Aarsag i, at Deres Majestæt bliver omtalt paa denne Maade? det er Kammerherre Berling. Jeg mener Folkene burde have deres Penge endnu i Dag"

Kongen saa paa mig og svarede "hænger Sagen saaledes sammen?" Jeg svarede "Ja", hvorpå Kongen sagde til mig, "naar De nu kommer ud i Forgemakket, vil De saa ikke sende efter Tillisch, jeg ønsker at tale med ham strax", hvorpå jeg forlod Kongen.

De mig af Tillisch leverede Papirer forblev hos Kongen, og jeg har ikke set dem siden.

Da jeg antog, at Hr. Berling nok skulde finde paa Udflugter med at tilbageholde Pengene til Sluproerne, gik jeg noget forstemt hjem, da jeg alt i lang Tid

havde ærgret mig over denne Sag.

Ikke et Quarteer efter at jeg var kommen hiem, modtog jeg til min Glæde en Billet fra Geheimeraad Tillisch, hvori han underrettede mig om, at Kongen havde befalet, at Pengene til Sluproerne skulde udbetales strax.

Omtrent en halv Time derefter modtog jeg en Skrivelse fra Generalkassere-rens Contoir undertegnet af Berling, hvori han skriver "Paa min (Berling's) allerunderdanigst Indstilling, har HM allernådigst bifaldet at Sluproerne skal have udbetalt Diæter for den hele Tid de har gjort Tieneste for HM i Aar, og underrettede mig endvidere om, at Pengene laa færdige til Udbetaling.

Den næste Formiddag modtog Folkene da endelig deres Tilgodehavende, hvorom der var skreven saa mange Ark Papir.

Efter min mening beviser det en mageløs Frækhed af Herr Berling at tilskrive mig, at det er efter hans Indstilling, at Folkene erholdt hvad der tilkom dem, efterat han netop var den Mand der ikke vilde udbetale deres Tilgodehavende; Nei, det var Kongen, der sagde "Folkene skal betales strax"

Jeg veed, at Folkene ombord i Neptun, der saa godt som alle de 3 á 4 Maaneder den var ude, laa til Ankers udenfor Skodsborg, ikke holdt reen Mund med Hensyn til de ømme Omfavnelser, de fra Skibet kunde se fandt Sted imellem Grevinde Danner og Maler Jung.

Grevinden og Berling vidste ved Spioner alt hvad der blev fortalt, og altsaa også hvad Matroserne fra Neptun taledede om.

Jeg har tænkt mig, at det derfor mulighed skulde være en Hævn, en Straf at berøve disse brave - men fattige Folk - men det glæder mig, at Kongen tænkte anderledes. At Herr Berling - og med ham hans intime Venner - ikke blev venligere stemt imod mig, da Kongen denne gang gav min Mening sit Bifald, er en Selvfølge.

Den største Deel af Vinteren imellem 1853 og 54 var Kongen med Grevinde Danner paa Frederiksborg.

At Grevinde Danner ikke var mig god, kunde jeg mærke, endskønt jeg dog aldrig havde haft noget Beviis derfor, naar jeg undtager, at hun aldrig taledede til mig, skjøndt hun ofte meget venlig underholdt sig med mine Sidemænd, naar vi enten skulde til Taffelet eller var kommen derfra, men omsider kunde jeg dog ikke faa Fred Længere; og hvad der passerede skal jeg vedlægge her - da de vedlagte optegnelser var skreven paa den tid i 1854, da disse Paaskud til at ærgre mig fandt Sted. Dette Ark, Nr 85 skriver jeg nu, nemlig d. 1ste December 1866. Ved at gennemlæse disse Ark fra hiin Tid, troer jeg de er tydelig nok fremsatte for at kunne forstaaes, skjøndt de kun var skrevne til min egen Hukommelse;

Grevinde Danner ene - ja muligen også Hr. Berling - havde formaaet Kongen til at skaffe mig denne ubehagelige Encontre.

Jeg nummererer disse Ark med nr. 86, 87, 88, 89 og 90, som er den Følgerække hvori de skal læses, og i Arket 88 er vedlagt et Brev fra Kongen, som ingenlunde vidner om Vrede imod mig fra Kongens Side, som endog er underskrevet Velvilligst, Deres Ven Frederik R.

Grevinden og Berling var ingenlunde tilfredse med saa agtede Ministresom dengang vare ved Roret, mænd som A.S. Ørsted, Greverne Carl Boltke, Reventlow-Criminil, Grev Sponneck etc. - de gjorde ingen Visiter hos Grevin-

den og var heller ikke modtagelige for hendes Intriguer og Planer, derfor hadede Grevinden disse Ministre og det er derfor ikke usandsynligt, at hun og hendes Clique satte ondt Blod hos Kongen for disse Mænd - det er ikke usandsynligt at man bildte Kongen ind, at disse Ministre (som anført i Nr.88) ikke kunde styre Staten, thi hvad der undrede mig, var at Kongen udnævnte Minister Hall⁶⁰ til at danne et nyt Ministerium, da man vidste at Fru Hall jævnlig havde sin Gang hos Grevinden. Angaaende Hofcabalen som Kongen omtalte, var udentvivel også bildt Kongen ind, for at vende Kongens Gunst bort fra de meget faa Mænd, der ikke vilde springe for Grevinden; thi af hvem skulde Kongen ellers høre saadanne Ting, som vist Ingen nogensinde havde hørt noget til, uden af Grevinden, Berling og deres Intime.

Thi Sagen var, man ønskede og taledede om, at fjerne baade Grevinden og Berling, for at befri Kongen for deres demoraliserende Omgang.

Hun (Grevinden) og Berling troede sig udentvivel sikrere og håbede lettere at kunne gennemføre deres Intriguer, naar der kunde komme et Ministerium, hvormed de bedre sympatiserede end med de nuværende, agtede og indsigtfulde Mænd.

Med Hensyn til Kongens Spørgsmaal til mig, om jeg ønskede at komme til Søs (nr.88), tvivler jeg heller ikke om, var indgivet Kongen af Grevinden eller Berling, for at fjerne mig fra Kongen - at Berling ønskede dette - derom er jeg bleven underrettet af en paalidelig Mand..

Nr. 86 1854.

Den 18de Februar 1854 Fm. da jeg var i Forretninger i HM Forgemak for at komme ind til Kongen, sagde General Schøller mig, at Overhofmarskalk Levetzau havde spurgt om han (Schøller) var paa en venskabelig Fod med mig, og idet han bejaede dette, anmodede L. ham om at sige mig, at HM havde befalet, at jeg ikke skulde tilsiges til noget Taffel, da jeg ikke gjorde Visit hos Grevinde Danner - Schøller sagde mig dette i min Ven, den da jourhavende Adjudant, Oberst Fensmarks⁶¹, Overværelse. Schøller tilføiede "jeg har faaet en lignende Paamindelse for 14 Dage siden, skiøndt jeg ofter gjør Visit hos hende, og da det jo ikke nytter at stange imod Branden, gjorde jeg en Visit hos hende - jeg blev derpå tilsagt og nu er dette forbi"

Da jeg kom ind til Kongen, fandt jeg HM som sædvanlig særdeles venlig og forekommende. Jeg ytrede Intet om denne Sag.

Samme Formiddag gik jeg til Overhofmarskalken og bad ham om, da han fra HM havde bragt dette Budskab, at meddele Allerhøistsamme mit Svar - Overhofmarskalken sagde mig, at Kongen kun havde omtalt Visiter paa Frederiksborg. Jeg anmodede Hs. Excellence at sige HM, at jeg følte mig dybt saaret over en sådan Paamindelse - jeg havde aldrig manqueret Grevinde Danner og med Hensyn til Taflerne, da mente jeg at jeg ikke blev tilsagt som Hr. Irminger, men som Generaladjutant for Søe-Etaten, thi som sådan repræsenterede jeg Marinen hos Kongen, og naar Gen.Adjud. for Land-Etaten ved større Leiligheder var tilsagt og ikke jeg, da tilsidesættes Marinen.

Dagen efter, Søndag d. 19de, traf jeg Hs. Excellence - jeg spurgte ham, om han havde meddelt HM mit Svar, hvorpå han sagde "jeg kan ikke bringe Kongen Deres Svar, men blot meddele HM, at jeg har underrettet Dem om hvad allerhøjstsamme har pålagt mig at sige Dem" - hvorpå jeg svarede "ja, saa maa jeg jo selv tale med Kongen derom.

D. 20de meddelte jeg Overhofmarskalken min samtale med Kongen (a) og

sagde tillige at jeg ventede denne krænkende Ordre tilbagetaget"

Jeg anser denne hele Sag for at være et Paaskud fra Vedkommende for at ydmyge mig, thi i det mindste nu var der ingen Grund til at give en sådan Ordre, da jeg, tilligemed hele Hoffet, gjorde min Opvartning hos Grevinde Danner Nytaarsdag, og jeg har slet ikke været paa Frederiksborg i Aar.

I Reglen bliver jeg kun tilsagt ved større Tafler, og aldrig ved de snævrere Daglige - maaskee i det Hele 5 á 6 gange om Aaret, og siden Nytaarsdag er jeg ikke bleven tilsagt.

Nr. 87 - Min Meddelelse til Kongen.

Den 20de Februar 1854 efter Referat Kl. 9½ Fm.

Deres M. har gennem Overhofmarskalken ladet mig sige, at jeg ikke blev tilsagt til noget Taffel fordi jeg ikke gjorde Visit hos Grevinden Danner paa Frederiksborg. Jeg tillader mig hertil allerunderdanigst at DM vil tillade, at jeg i den anledning allerunderdanigst maa udtale mig. Det har smertet mig dybt at modtage dette Budskab, thi jeg har aldrig manqueret Grevinde Danner - jeg har forholdt mig til hende som imod enhver kongelig Person, vel erindrende at hun var DM Gemalinde - jeg har gjort min Opvartning ved højtidelige Leiligheder, f.eks. Nytaar, hendes Naades Fødselsdag og DM jeg har gjort mere, netop for at ingen skulde kunne sige, at jeg paa fierneste Maade manquerede Hds. Naade. Saaledes anmodede jeg Frøken Dreyer (ansat som Selskabsdame hos Grevinden) paa DM. sidste Fødselsdag, hvor Grevinde Danner ikke tog imod, at meddele Hds. Naade, at jeg havde ønsket at gjøre min Opvartning, og Frøken Dreyer har sagt mig at have udført mit Andragende.

Med hensyn til Tilsigelsen ved Middagstafler, da tillader jeg mig allerunderdanigst at bemærke, at det ikke er Hr. Irminger som tilsiges, men det er Generaladjudanten for Søe-Etaten, thi som Saadan repræsenterer jeg Marinen hos DM, og naar Ge.Adjud. for Land-Etaten ved større lejligheder og ikke Ge-Adj. for Søe-Etaten, da tilsidesættes Marinen.

Det er derfor med megen Smerte jeg har modtaget denne Reprimande. Kongen gav mig Haanden og sagde "min gode Irminger, det er ingen Reprimande, men jeg har gjort den Bestemmelse at Enhver der kommer til Frederiksborg skal hilse paa Grevinden eller aflægge Kort hos hende forinden de kunne vente at blive tilsagt til Taffelet.

En sådan Befaling er aldrig bleven mig meddelt DM, og efter min Overbevisning har netop jeg, ved mit Forhold og min Fremgangsmaade altid sagt, at Grevinde Danner var DM Gemalinde; thi aldrig kunde det falde mig ind at aflægge et Visitkort eller aflægge besøg hos Hds. M. Enkedronningen, Arveprinsessen. Visitter foretager jeg hos mine Ligestaaende, men ikke hos min Konges Gemalinde - eller hos min Konge. DM vil erindre, at jeg kun kommer til DM i Tjenesteforretninger - Da DM var formælet med Prindsesse Vilhelmine vilde jeg have fundet det anmassende, om jeg havde vovet at gjøre Visit hos hende, som hos en mig Ligestaaende.

"Ja gode Irminger, De kan have Ret, der kan siges meget pro et contra, men jeg har ikke villet give Dem en Reprimande"

DM jeg kan ikke andet end med dyb følt Smerte modtage et sådant Budskab gennem DM.Overhofmarskalk, og dette efterat jeg i næsten 22 Aar har staaet DM saa nær - nogen troere Mand kan DM ikke have i Deres Omgivelse, DM vil erindre, jeg har delt Opholdet paa Jægerspriis, paa Island med DM.

DM vil erindre at jeg i denne lange Tid aldrig har raadet DM til noget i egen

Interesse og DM vil ved hele min Adfærd have overbevist Dem om, at jeg altid har været Dem en tro hengiven Mand, og at et sådant Budskab maa berøre en Mand i min Stilling langt smerteligere end f.Ex en Lakaj - vil Deres Maje-stæet dog indrømme mig.

Af Skaansel imod mig anmodede Overhofmarskalken General Schøller som min intime Ven at meddele mig det, og Oberst Fensmark var vidne hertil - Det er derfor ikke mere nogen Hemmelighed, og denne dybe smerte maa jeg føle, i den Overbeviisning at jeg altid har opfyldt min Pligt paa den mest samvittighedsfulde Maade, og i den urokkelige Overbeviisning, at jeg aldrig har tilsidesat den Agtelse jeg skylder min Konges Gemalinde.

“ja gode Irminger, De skal ikke tage Dem dette saa nær, og det havde maaskee været bedre om jeg selv havde talt med Dem herom” han gav mig Haanden og jeg forlod HM.

Skrevet strax efter at have foraldt HM Kongen Kl. 10 Fm.

Nr. 88 1854 Muligvis til søs.

Den 22de Febr. 1854 Kl. 9 Formiddag forinden Statsraadet var jeg til Referat hos Kongen - han spurgte mig “Har De Lyst at blive kommanderet til Søes?”

Jeg er beredt til udføre Statens Tieneste hvor det bliver pålagt, saa jeg vil tale med Marineministeren.

Kl. 2 igjen til Referat.

Kongen sagde mig “ Min gode Irminger, jeg ønskede at skaffe Dem en Adspredelse med at komme til Søes, da jeg veed De har ærgret Dem - men det gjør mig ondt, at jeg maa tage mit Ord tilbage; thi M.Ministeren fandt at Udkommando i Aar var mindre passende for Kongens General-Adjutant, da alle de udgående Orlogsmænd ikke kom til at gjøre andet end at forrette Politi-Tjeneste i Anledning af de store fremmede Flaaders Ankomst, desuden fandt Ministeren saavel som jeg, at det var ønskeligt under disse Omstændigheder at en saa dygtig og ansvarsfuld Mand som De blev ved min Side -” Jeg svarede Intet og Kongen berørte ikke Grevinde Danner eller den stedfindende Spænding med et eneste Ord og var ualmindelig forekommende D. 27de Fm. I Anledning af Kongens Brev (som er vedlagt: “Da jeg troer at Marineministeren har misforstået mig (da jeg talte Ham om Den Officer af Marinen, jeg befalede at skulde føre mit Dampskib Egir i Aar hvis jeg vilde have det ud) ønsker jeg at De vil gaa til Ham og sige Ham min Mening, nemlig at jeg vil have Capt.L Møller kommanderet ombord som Chef paa Egir og at Ministeren i den Henseende havde at varetage min Villie.

Troer De Irminger det var bedre, med en Reskribt til Marineministeren at give Ham direkte Ordre, da hav den Godhed at sætte et slikt Reskribt opå til min Underskrift” signeret velvilligst Deres Ven Frederik R) bragte jeg HM Besked og sagde min Mening - Resultatet var at Marineministeren selv skulde tale med HM angaaende denne Sag.

Med den imod mig bestandig viste Venlighed og idetmindste tilsyneladende Tillid, taledede han med mig om Stemningen i Byen - om hans Ønske at have et andet Ministerium, og om jeg ikke troede at Hall og Rosenørn kunde danne et andet Ministerium - Jeg svarede ham, at det efter min Mening var det Bedste at holde paa og at arbejde med dette Ministerium, da man ved at danne et aldeles Nyt, muligen i denne bevægede Tid og en for Døren staaende Krig i

Europa let udsatte sig for et 1848 igjen - Han spurgte mig om jeg da ikke havde hørt om en Hofcabale der vilde "jage ham bort". Jeg svarede naturligvis Nei - da jeg virkelig aldrig har hørt om sligt - ja, jeg maa oprigtig tilstaa, at selv den fjerneste Hentydning af Saadant aldrig er kommen mig for Øre, og ytrede derfor "Deres Majestæt, Saadanne Historier troer jeg oprigtig talt bliver Dem kun meddelte for at agitere Deres Sind" - Hvem der fortæller Sligt kan jeg ikke med Bestemthed sige, men kun tænke mig hvorfra det kommer.

En sådan Conversation og tilsyneladende Fortrolighed vidner vistnok ikke om Had mod mig.

Angaaende Visiter til Grevinde Danner ytredes ikke et eneste Ord.

Et spørgsmål om tilsigelse

Geheimeraad og Cabinetssecretair Tillisch meddelte jeg det Mellemværende jeg sagde ham, ligesom jeg tidligere havde sagt Overhofmarskalken, at jeg paa ingen Maade bequemmede mig til at gjøre nogen Visits hos Grevinde Danne førend denne krænkende Paamindelse var bleven tilbagekaldt og jeg var bleven tilsagt til Taffels; thi ellers indrømmede jeg jo, at jeg havde handlet urigtig og ytrede tillige, at jeg, dersom jeg ikke tilsagdes ved den første større Leilighed, var bestemt paa, officielt at indberette min Tilsidesættelse, og dermed Marinens, til Marineministeriet, hvilket altsaa maatte lede til Afgjørelsen om jeg kunde vedblive at være General-Adjutant eller ikke - Om alt dette er såvel Kongen som Grevinde Danner bleven underrettet, hvilket Geheimeraad Tillisch selv har sagt mig, at have meddelt dem og tilføiede "jeg er overbevist om, at Irminger gjør hvad han siger"

Under mine Referater hos Kongen, som nu jævnlig fandt Sted, var HM som altid imod mig venlig og forekommende, og aldrig var der ved disse Leiligheder fjerneste Hentydning paa den mellemværende Spænding.

Endelig d. 26de Marts, altsaa 5 Uger efter at Ordren angående min Ikke-Tilsigelse til Taflerne var given, mødte Lakaien hos mig her i Kiøbenhavn om Morgenen Kl.8 for at tilsige mig til Concert paa Frederiksborg samme aften Kl.8 og tillige skulde han lade mig vide, at min Plads ved Middagstaflet var aaben. Tilsigelsen var altsaa til Koncerten - til Taffelet var jeg ikke tilsagt.

Under almindelige Omstændigheder vilde jeg være taget til Middagstaflet, men efter en sådan Tilsigelse til Middag hvor det paa en Maade var overladt til mig selv, besluttede jeg, ikke at møde, da jeg ikke nu fandt en sådan Tilsigelse fyldestgørende - jeg kørte derfor først herfra Kl. 3½ Em og kom til Frederiksborg Kl.7. - Herrerne derude undrede sig over min Udeblivelse fra Taffelet - jeg svarede, at jeg under disse Omstændigheder havde ventet en mere formel Tilsigelse og en Underretning om, at den for 5 Uger siden givne Ordre, at jeg ikke maatte tilsiges til Taffels, var tilbagekaldt - nogle Herrer delte min Anskuelse, andre ikke - jeg havde handlet med Overlæg, var enig med mig selv og Andres Dom var mig i dette Tilfælde derfor ligegyldig.

Jeg gik derefter ned til Overhofmarskalken, som sagde mig, at jeg efter Kongens udtrykkelige Ordre var bleven tilsagt til Middag - min Couvert havde staaet aaben og Kongen havde spurgt hvorfor jeg ikke kom. - jeg meddelte ham Tilsigelses-Maaden og fandt den under disse Omstændigheder ikke fyldestgørende - Overhofmarskalken sagde, at det maatte være Hoffoure-

ernes Skyld.

Noget efter gik jeg ned i Koncertsalen - Overhofmarskalken kom mig i møde og sagde "Det er dog bedst at denne Sag bliver endt, og såfremt De anser, at have faaet tilstrækkelig Satisfaktion, naar jeg skriftlig meddeler Dem, at De efter Kongens udtrykkelige Befaling var tilsagt til Middagstaflet og at den ofte omtalte Ordre er tilbagetaget, da skal jeg udkaste den i morgen til Dem", hvorpå jeg svarede, at en sådan skriftlig Meddelelse fra Hs. Excellence var Alt hvad jeg kunde forlange.

Noget efter kom Kongen og Grevinde Danner i Concertsalen hvor hele Selskabet alt var samlet. Da Kongen saa mig, gik han strax tværs over Salen hen imod mig, tog mig i Haanden og sagde "Det gjør mig ondt gode Irminger, at De ikke vilde spise hos mig til Middag i dag"

Jeg meddelte HM, at jeg ikke fandt Tilsigelsesmaaden under disse Omstændigheder bestemt nok, da jeg ikke var bleven underrettet om Ikke-Tilsigelsen til Taflerne var taget tilbage - HM sagde "det undrer mig, at De har faaet Grund til ikke at være tilfreds med Tilsigelsesmaaden, da det var min udtrykkelige Ordre at De skulde tilsiges til Middagstaflet"

Hs. Ex. svarede "jeg har alt talt med Kammerherre Irminger derom - jeg har ladet Sagen undersøge, og det er Fourerernes Skyld".

Kongen sagde "vil De ryfle (dette samme Udtryk) Hoffourererne paa det alvorligste, thi naar jeg ønsker at see Nogen ved mit Taffel maa den Paagiældende kunne forstaa det. Overhofmarskalken svarede, det er allerede skeet og jeg skal endvidere foreholde ham det.

Efterat HM endnu, paa sin altid mod mig viste venlige og forekommende Maade, havde talt lidt med mig gik HM til Andre.

Overhofmarskalken spurgte mig, om jeg endnu prætenderede hans skriftlige Meddelelse, efterat have hørt HM egen Udtalelse, hvorpå jeg naturligvis svarede, at jeg nu følte mig tilfredsstillet. Grevinde Danner saa ikke til mig.

Næste Morgen tog jeg til Kiøbenhavn for at begrave min kiære, uforglemmelige Broder⁶², hvis Liig var ankommen hertil med Dampskibet fra Wismar.

Onsdag d. 29de marts tog jeg til Fredensborg - Ved denne Leilighed gjorde jeg, for Kongens Skyld, en Visits hos Grevinde Danner - hun var særdeles venlig og forekommende, vi taledes om den engelsk.fransk-russiske Krig - og forlod hende kort efter -

Om hendes Indre svarede til hendes ydre Venliighed er et stort Spørgsmaal. Om Middagen spiste jeg ved Taffelet.

Med Hensyn til Tilsigelsesmaaden, da kan jeg godt tænke mig hvorledes det er sket; thi det er almindeligt naar vi tilsiges til Concert eller desl. om Aftenen, faar Hoffourererne altid Ordre til at sige, at der ogsaa er Plads ved Middagstaflet, og da Fourererne jo ikke havde Ahnelse om, at der var noget Særdeles i denne Retning med mig, skete Tilsigelsen ikke saa formel som jeg havde ventet.

Dette var det første Mellemværende med Gr. Danner, nu er denne Byge klaret, hvor længe man nu vil lade mig beholde Fred vil Tiden vise.

Kiøbenhavn 9.de April 1854 C. Irminger

Nr. 91- Legatproblemer.

Som et Beviis for hvilken Indflydelse Grevinden udøvede paa Kongen kan følgende anføres:

Min Broder kommanderede som Oberst den Brigade som ved at storme Idsted afgjorde Dagens Udfald til Held for Danmarks Sag - Overanstrengelse i Krigen bragte ham efter at Freden var sluttet Sygdom og havde Døden til Følge - han efterlod en Enke og 5 uforsørgede Børn og var ubemidlet. Da han var Kammerherre, altsaa i 2den Rangklasse, kunde hans efterladte Hustru søge Legat af Valløe Kloster paa 500 rdr da netop en Plads var vacant. Pladserne bortgaves den ene gang af Kongen, den anden gang af Arveprindsessen. Denne gang skulde den ledige Plads bortgives af Kongen. For min Svigerinde, Oberstinde Irminger overleverede jeg Kongen en Ansøgning om dette Legat, og Kongen sagde "Deres afdøde Broder har med sin Brigade udrettet saa meget ved Idsted, at vi skylder hans Minde Erkiendtlighed, der skal natuurligviis gøres meget for hans Familie og hans Enke skal faa Legatet". Cabinetssecretairen, Geheimeraad Tillisch, kom Dagen efter til mig og gratulerede mig paa min Svigerindes Vegne, idet han sagde mig, at Kongen havde meddelt ham, at Kammerherrinde Irminger skulde have Legatet. Jeg kunde efter disse Udtalelser jo være vis paa at den indgivne Ansøgning vilde blive bevilliget. Ikkedestomindre kom en 14 Dages Tid derefter Etatsraad Trap, som under Geheimeraad Tillisch, ogsaa var ansat i Cabinetssecretariatet, til mig og underrettede mig om, at det vist vilde have Vanskelighed for Fru Irminger at erholde Legatet, naar hun ikke gjorde sin Opvartning hos Grevinde Danner, da hun havde megen Stemme i saadanne Sager - efter Statutterne var det Kongen og Arveprindsessen, der skulde bortgive Legaterne - Grevinde Danner burde ikke blande sig i saadanne Sager. Dersom Fru Irminger nu var gaaet til Grevinden, vilde Navnet Irminger have været nok til, at hun ikke fik Legatet, såfremt Grevinde Danner skulde bortgive det. Trap taledede ofte med Grevinden og det var udentvivi et Vink fra Grevinden at han skulde underrette mig om, at min Svigerinde skulde komme til hende. Resultatet havde da været, at hun havde ydmyget min Svigerinde og alligevel givet Legatet til en Anden, såfremt hun kom til at raade, derfor gik Fru Irminger ikke til Grevinden, og Følgen var, at Kongens Løvter Intet havde at betyde og Legatet blev af Grevinden - natuurligvis i Kongens navn - givet til en Anden.

Kongen havde en Deel Fripladser at besætte i en Hr. Friis's Skole, og da der nu var, saavidt jeg mindes 4 á 5 Pladser at bortgive af Kongen, indgav Fru Irminger en Ansøgning til Kongen om at maatte erholde 2de Fripladser til 2 af hendes Sønner. Kongen lovede at de 2 Pladser skulde gives til Fru Irmingeres Sønner. Desværre refereredes disse Sager af Hr. Berling, og da han og jeg ikke taledede sammen, erholdt min Svigerinde heller ingen af disse Pladser, endskiøndt Kongen havde lovet det. Man seer saaleds de onde Aander Grevinden og Berling kuldkastrer Kongens Løvter for ideligen at protegere deres egne Venner.

Ellaholm.

Den 5te August afgik Kongen og Grevinden med Dampskibet Ægir til Ellaholm, en Landejendom beliggende i en ret kørn Klippe-Egn i Nærheden af Sølviitsborg og 1 á 2 Miil fra Carlsham i Sverrig.

Jeg har netop liggende en Skrivelse for mig, som jeg har lånt fra Overhofmarskallatet angående denne Reise - den er underskrevet af Hr. Berling og stilet til "Deres Excellence Hr. Overhofmarskal Kammerherre v. Levetzau, Ridder af Dbr, Dbgm ppp"

"Under 1. d.M. har HM Kongen allernådigst rescriberet mig, at det er allerhøistsammes Agt, førstkomende Løverdags d. 5te dennes, ifølge med allerhøistsammes Gemalinde, at tiltræde en Lystreise med Dampskibet Ægir, paa en 8 Dages Tid, og paa denne Tour at ville være ledsaget af hendes Naade Frru Grevinde Danner's Selskabsdame Frøken Dreyer samt efterfølgende Følge

Hans Excellence Geheimeconferentsraad Tillisch

Generaladjutant, Kammerherre Irminger

Reisemarskal Kammerherre Berling

kammerherre Berregaard

Livlæge, Etatsraad Lund

Adjutant, Capitainl. Møller samt

Miniaturemaler Young

etc.etc."

Jeg var sandsynligen med, fordi jeg som Kongens Jagt-capitain plejede at ledsage Kongen paa de længere Reiser med Regjeringens Skibe.

Denne Eiendom var Aar tilbage bleven købt af Kammerherre Berling, som man sagde mig for 70.000 Rigsgjæld = 35.000 rd dansk Rigsmønt. Af dyrket Jord hørte der til denne Eiendom ikke synderligt, og det meste var Skov og Klippe. Af Skov var der heller ikke meget - hist og her var der dog et kønt Træ, men som sagt af Skov var der heller ikke noget synderligt. En Elv løb ganske tæt forbi Vaaningshuset, og i denne var der ikke ubetydelig Laxefangst. man har sagt mig, at Eiendommen kun forrentede sig meget maadeligt, og Berlings Svoger Captl. Møller havde derefter bestyret denne Ejendom i længere Tid, men den indbragte ikke synderlig mere, thi Eiendommen var kun lille - et stort Bindingsværks Vaaningshus, hvori der var en Deel Værelser og saa den ret kønne Klippeegn var det mest tiltende ved Ellaholm.

En 14 Dages Tid forinden Kongen afgik derhen, sagde han mig at Berling havde overladt ham Ellaholm for en ualmindelig billig Priis, nemlig for 100.000 rd dansk=200.000 svensk Rigsgjæld, og denne sin nye Eiendom, der skulde ligge i en særdeles skøn Egn, vilde han nu selv besøge. Jeg ytrede, efter hvad jeg havde hørt, havde Deres Majestæt betalt Ellaholm overmaade høit; thi vel havde jeg hørt, at den største Indtægtskilde ved Eiendommen bestod i det dertil hørende Laxefiskeri, men at Indtægten forresten af Ellaholm ikke var noget at tale om.

Kongen meddelte mig da, at Hr. Berlings Svoger, Capttl. Møller havde sagt ham, at den svenske Marine fik den største Deel af sit Skibsbygningstømmer fra ellaholm og at Laxefiskeriet årlig indbragte 2000 rd dansk eller 4000 Rigsgjæld. Efter denne Forklaring havde Kongen jo faaet Eiendommen billig. Med Ægir til Ellaholm ledsagede iblandt andre Cabinetssecretair Tillisch og jeg Kongen.

D.6te ankrede vi udenfor Ellaholm og blev indlogerede i Bygningen. Ved det første Øiekast var de Medreisende enige om, at der af Skibstømmer kun var høist ubetydeligt, hvorom vi da ogsaa overbeviste os under Opholdet der, som

varede indtil d. 13de August; ved at tale med Herredshøvdingen fra Sølvitsborg under hvem Ellaholm sorterede og som specielt havde med Laxe-fiskeriet at gjøre, sagde denne mig, at det meste Ellaholm noget Aar havde tient ved dette Fiskeri var 1400 rd Rigsgjæld eller 700 dansk. Efter alt dette, troer jeg dog nok, at Hr. Berling har faaet denne Eiendom særdeles høit betalt af Kongen - nu i 1866 eier Grevinde Danner den.

D. 14de Kl.6 om Morgen ankom Ægir til Skodsborg igjen.

Rejse til Holsten.

I længere Tid havde Ministeriet ønsket at Kongen besøgte Holsteen, hvor han ikke havde været endnu som Konge, dog ønskede man, at Grevinde Danner ikke tog med - hendes Forhold til Maler Young var i alles Munde, og ligesom hendes egentlige Elsker, Hr. Berling, der meget ofte var fraværende paa lange Reiser, boede også han under samme Tag med den ægteviede mand, Kongen -

Grevindens Anmasselser og ubegrændsede Lyst til at trænge sig frem ved alle Lejligheder var Aarsag i, at hun også vilde med, hvorover man i Holsteen forargede sig meget. Geheimeraad Scheele, hendes intime Consulent, med hvilken hun stod i meget levende brevveexling, var imidlertid bleven Landdrost i Pinneberg, og fraraadede hende vist ikke at reise med Kongen til Holsteen; thi Grevinden ønskede coûte qui coûte et andet Ministerium og derom kunde jo paa Reisen forhandles med Hr. v. Scheele, der også havde Lyst at komme til Roret.

D. 23de October reiste Kongen og Grevinden fra Frederiksborg tiil Korsøer, hvor allerhøjstsamme med sit Følge overnattede ombord i Dampskibet Slesvig, som laa i Korsøer's havn. Følget var meget talrigt - jeg nævner følgende:

Ministeren for Slesvig, Greve Carl Motke, Krigsminister General Hansen, Cabinetssecretair Geheimeconferentsraad Tillisch, Overhofmarskalk v. Levetzau, Genraladjutant for Land-Etaten General Schøller, Generaladjutant for Sø-Etaten: Jeg, Staldmester Haxthausen, Kammerherre Berling, Statsraad Trap, Adjudant Oberst Bülow, Adjudant Capt.I. Møller, Kammerherre Berregaard som Kongen havde formaaet til at gjøre Tieneste for Grevinden og endnu nogle Navne.

D. 24de October om Morgen gik vi fra Korsøer og ankom samme Aften til Flensborg.

D. 25de Om Formiddagen fra Flensborg for at indvie Flensborg-Husum-Tønninger Jernbanen. Da Pladserne i Waggonerne var bleven os anviste, fandt vi paa enhver af Pladserne fremlagt et trykt Skrift eller en lille Bog, som havde til Titel "Das Königliche Paar". Den sidste, der steg i Vognen, var Ministeren for Slesvig, Grev Carl Moltke. Toget begyndte alt at sætte sig i Bevægelse, da også han saa dette Skrift - Øjeblikkelig råbte han ud til Politimesteren, idet han i Hast gav ham den omtalte Brochure "Vil De sørge for, at dette øjeblikkelig bliver langt under Beslag og lad Vognen blive undersøgt; thi her er intet kongeligt Par.

Vi læste naturligvis Piecen; den indeholdt de væmmeligste Lovtaler over Kongens ophøjede Gemalinde, den ædle Grevinde Danner. Ved Forhørerne fremkom, at Piecen var skreven af en Kammerraad Jonas, der hyppig gik ud

og ind hos Grevinden, og da han ofte tidligere i trykkede Brochurer havde løftet Grevinden til Skyerne, som den dydigste og fortrinligste Dame der eksisterede, antog man almindelig, at han stod i hendes Sold.

At denne Beslaglæggelse fra Grev Carl Moltkes Side, især berørte Grevinde Danner ømfindtlig, da hun havde langt større Intentioner end nogen Dronning, er en Selvfølge - men han var i sin gode Ret, thi Titelen paa denne spytslikkende Brochure var vildledende, da Kongen kun var den eneste Kongelige, og det derfor ikke kunde kaldes "Das Königliche Paar".

Forhørene som i denne Anledning blev optagne i Flensborg, skal have givet flere mærkelige Oplysninger. (Da dette Ministerium gik af i December, var Sagen angående "Das Königliche Paar" saavidt fremskreden, at den skulde pådømmes, men den første Gierning det nye Ministerium foretog, var at hæve Sagen angående Hr. Jonas's skrift - i det nye Ministerium var Conseilspræsidenten Bang, endvidere Udenrigs- og Holstens Hr. v. Scheele, Cultur Hall, Finands Andræ (som dog hurtigt sadlede om og gik af), Justits Hr. Simony, Krigs Lüttichau, Marine Michelsen, Slesvig (jeg tror) Raasløf. Man til-lagde derfor dette Ministerium, da Hr. v. Scheele var den dominerende heri, Navnet "Danner-Ministeriet"

I Tønning havde Mr. Peto foranstaltet en storartet Diner ombord i den Yacht hvormed han var kommen fra England og samme Aften ankom vi til Flensborg igjen.

D. 26de gjordes en Tour til Glücksborg, hvor der under sidste Krig havde været Lazareth - Amtmand Wolfhagen gav en Dejeuner og Grevinden var ikke ligegyldig med at sige sin Mening med hensyn til Slottets Istandsættelse til Brug for Kongens og hendes fremtidige Ophold der en Deel af Sommeren.

D. 28de gjordes en Tour til Slesvig, og samme Aften tilbage til Flensborg.

D. 29de reistes fra Flensborg over Rendsborg, Neumünster og Pinneberg til Altona.

I Pinneberg dineredes hos Landdrost v. Scheele. Ved Middagsbordet udbragte Scheele først i en meget svulstig Tale en Skaal for Kongen og derefter en Lighed for Grevinde Danner. - Her begyndte Spillet for at faa de nuværende agtede Ministre styrtede. Den næste Morgen under Audienserne i Altona, var Scheele i længere Tid 3 forskellige gange inde hos Grevinden, hvorved de, der ventede i Grevindens Forgemark, bleve opholdte i lang Tid - Fra Grevinden gik Scheele til Kongen og ledsagede derefter Kongen til Grevinden - Da saa Kongen og Scheele kom ud fra Grevinden, sagde Kongen til Scheele "Ja, Scheele, saa bliver det ved det Aftalte" og kort efter denne Udtalelse til Scheele sagde Kongen til Kmhr. Berregaard, der fungerede som en Slags Opvartende i Grevindens Forgemark "Jeg vil have andre Ministre".

Grev Wulff Plessen, vores Gesandt i Stokholm var tilfældigvis i Altona, og Scheele tilbød ham nu Udenrigsportefeullen, hvorpå Plessen ikke gav noget afgørende Svar. Senere da vi kom til Pløen tilbød Scheele Krigsminister-Portefeullen til den kommanderende General v. Krogh. Nogle Ministre var Scheele ret vis paa at faa, thi Hall og Andræ havde besøgt Scheele i Pinneberg kort Tid forinden Kongens Ankomst der.

Man har sagt mig at Grevinde Danner, kort før Kongens Afreise fra Siælland modtog et Brev fra Scheele, og Staldmester Haxthausen sagde mig, at Berling havde anmodet ham om, af Reisekassen at betale en Telegraph-Depeche og endvidere en Estafette som noget efter Kongens Ankomst til Flensborg blev ekspederede herfra til Scheele i Pinneberg. Alt dette beviser

at Kongen, Grevinden og Scheele var i hyppig Berøring sammen. Fra Altona gik Reisen over Lauenborg og Mølen til Ratzeburg hvor Ankomsten var d. 4de November. Baron v. Pechlin var Gouverneur i Lauenborg og boede i Ratzenburg. Pechlin havde i mange Aar været vores Gesandt i Frankfurth og efterat Freden var sluttet vilde Kongen benaade Pechlin med Elefantordenen, hvorpå Pechlin sagde til Kongen, at han vilde ansee det for en Naade af HM, naar han vilde udsætte denne Udnævnelse til noget længere hen i Tiden. - det er gaaet mig af Glemme, hvorfor Pechlin netop den Tid ikke ønskede denne Udnævnelse - men paa Reisen til Holsten og Lauenborg var der medtaget en Elefantorden, som Kongen havde til Hensigt at give Pechlin, naar HM igien forlod Hertugdømmet Lauenborg.

Ved Dineerne paa Reisen saavel som ved alle festlige Sammenkomster blev altid Kongens Skaal udbragt først - den anden var altid for " HM høitelskede Gemalinde". Til denne Skaal maatte der paa enkelte Steder først parlamenteres med den ene eller anden, da ikke altid nogen af de Første ved Festivitetene var tilbøjelige hertil - men alligevel lykkedes det dog altid at formaa en Præst eller anden Personlighed til at strø en Masse Virak for denne dydsirede Grevinde. :Paa mange Steder behøvede man for resten ikke at anmode videre herom, da mange gjerne paatog sig dette hæderlige Hverv, der af og til belønnedes med et Kors.

Ved en stor Diner, som gaves i Ratzeburg - om jeg mindes ret - i Pechlin's Huus - udbragte Gourverneuren(Pechlin) en særdeles tiltalende Skaal for Kongen; derefter skulde jo Grevindens Skaal udbringes - og forinden dette Taffel var uldentvivil ingen Aftale sket med Hensyn til Udbringelsen af forskellige Skaaler - Jeg var ved Taffelet, og saa at Kongen hviskede med Grevinden og var tilsyneladende urolig - udentvivil fordi Grevindens Skaal lod vente længe paa sig. Omsider kaldte Kongen paa Overhofmarskal Levetzau. Jeg saa, da Levetzau mødte ved Kongens Stol og bød sig tæt hen til Kongen, at Samtalen var meget levende, men den førtes saa sagte, at , idet mindste jeg, skiøndt jeg dog ikke sag langt derfra, ikke kunde høre hvorom den var - imidlertid tænkte jeg, det angik Udeblivelsen af Skaalen for Grevinden. Levetzau sendtes derpå hen til Excellensen Pechlin, for at sige ham fra Kongen, at man ventede paa Skaalen for Grevinden. Herpaa svarede Pechlin "den udbringer jeg ikke!" med denne Besked gik Levetzau til Kongen, som imidlertid alt var bleven ildrød over den Uvished, hvad der vilde blive af Skaalen. Saasnart Levetzau havde underrettet Kongen om Pechlin's Svar, foer Kongen op fra Stolen med et Glas Champagne i Hånden - hele Selskabet reiste sig naturligvis strax da Kongen havde reist sig - og sagde i en meget hidsig Tone, henvendende sig til Gouverneur Pechlin, der sad lige over for ham: "Da Du nicht die Gesundheit meiner Gemalin ausbringen wollen, so werde ih es tun; Meine Herren, die Gesundheit meiner hochgeliebte Gemalin, die Gräfin Danner! Hoch -Hoch -Hoch". Dette Hoch for Grevinden var kun mat fra Selskabets side. Pechlin, en en mager Mand med guul Ansigtssfarve og et ualmindelig markeret, intelligent og bestemt Udtryk, fortrak ikke sit alvorlige Physiognomi ved denne uhyggelige Scene.

Fru Pechlin var den elskværdigste Dame man kunde tænke sig, og hun var tilmed åndrig og dannet - hvilken Contrast at see denne virkelige Dame ved siden af Grevinden! Stakkels Konge, at Du nogensinde gjorde hendes Bekjendtskab - nogle Aar senere naar jeg i Forretninger kom til Kongen og fandt

ham alvorlig - og forstemt - og jeg undertiden spurgte "Hvordan har DM det, er DM ikke rask?" har han ofte svaret mig" Aa Irminger, saaledes som man reder, ligger man" Disse Ord havde altid Hentydning paa Grevinden, skøndt han aldrig nævnede hendes Navn; og saaledes fortrykt fandt jeg ham ofte, naar jeg havde hørt, at der havde været huslige Dravater.

D. 5te November forlod Kongen Ratzeburg og reiste over Olderslo til Segeberg, hvor vi ankom samme Aften. Efter hvad der passerede i Ratzeburg, blev Elefantordenen ikke overleveret Pechlin, men den samme Orden blev d. 19de December givet til Hr. v. Scheele efterat han havde dannet det saakaldte Dannerske Ministerium.

D. 6te forlod Segeberg og ankom samme Dag til Pløen, hvor Kongen, Grevinden og hele Følget boede paa Slottet.

Da vi paa Reisen til Holsten var komne til Rendsborg, blev Minister Carl Moltke tilbage i Slesvig, og Ministeren for Holsten og Lauenborg, Grev Reventlow-Criminil ledsagede fra nu af Kongen i Holsten og Lauenborg.

Paa Slottet i Pløen blev Kongen til d. 10de. Deputationer og Teter var her i Mængde. Hr. v. Scheele var ankommen fra Pinneberg og boede nu ogsaa paa Slottet. Blandt alle de mange Deputationer og Corporationer der stededes til Audiens paa Slottet var ogsaa Ridderskabet - talrigt repræsenteret og mødte en Galla. Kongen og Grevinden modtog Ridderskabet i en af Slottets største Sale. Audiensen eller om man vil Couren varede ikke længe, og ved Middagstaflerne var altid en Deel af Ridderskabet indbudet.

Her kan jeg ikke undlade at anføre følgende:

Geheimeraad Dankwart, en meget fin og kundskabsrig Mand, som boede i Kiøbenhavn, besøgte jeg jævnlig. Han havde været højre Hånd i Udenrigsdepartementet såvel under Schimmelmänn som senere under Krabbe - men 1848, da jo alt skulde være nyt, gik han af, skøndt Grev Moltke til Bregentved som efter 1848 en Tid forestod Udenrigsministeriet ikke siælden søgte Raad hos den kloge gamle Dankwart. Geheimeraad Dankwart havde en meget udbredt Correspondance og deriblandt ogsaa med flere af Ridderskabets Medlemmer, navnlig saadanne som havde været ansat ved Collegierne i Kiøbenhavn eller i Diplomatisk Stilling i Udlandet. Han beboede nogle Værelser i øverste Etage i Schimmelmänn's Palads i Bredgaden, ligefor Dronningens Tværgade, og ikke faa Afteneer tilbragte jeg her i Dankwarts Selskab ved en udmærket Cigar og Caravanethe, som vores Minister i Petersborg altid forsynede ham med.

Nogen Tid efterat jeg var kommen tilbage fra Holsten, hvorhen jeg havde ledsaget Kongen, tilbragte jeg en Aften hos Dankwart - Han spurgte mig, om jeg havde været tilstede paa Pløner-Slot da Ridderskabet var til Cour hos Kongen og Grevinden - jeg svarede, at jeg tilfældigvis var tilstede."lagde De Mærke til Grevindens Physiognomi? - dette havde jeg ikke gjort. Derpaa reiste han sig og kom strax tilbage med et Brev i Haanden og sagde "Naar De vil love mig ikke at omtale det videre, skal jeg lade Dem læse et Par Linier i et Brev, som jeg for et Par Dage siden har modtaget fra en af Herrerne hørende til Ridderskabet, som var til Cour hos Kongen og Grevinde Danner paa Slottet i Pløen. Han viste mig Brevet, men holdt sin Tommelfinger over Navnet, da jeg spurgte om jeg ikke maatte se Navnet, svarede han "Nei, det bliver en Hemmelighed, men vil De læse disse Linier?", og her læste jeg følgende

“Als ich im Saale hinein trat, fixierte (saa stivt) ich sie (Grevinde Danner) mit meinen Augen, um zu folgen ob sie mich noch erinnerte; Denn während ih im Hôtel du Nord (et Hotel ved Kongens Nytorv, ligefor Comediehuset) wohnte, hatte ih sie 2 Mal holen lassen, und repartirte sie jedes mal mit 3 rb.”

Efterat have læst Ovenstaaende bad jeg, som rimeligt er, om også at see Navnet, men Tommelfingeren skiulte det, og navnet maatte jeg ikke see, og fik det heller aldrig at vide.

Naar man nu tænker sig Kongen holdende Grevinde Danner i Haanden, modtagende en en Galla Cour, hvoriblandt en Mand - og muligen - Mænd, der tidligere havde gjort hendes Bekiendtskab paa ovenanførte Maade! ----- var det saa ikke rimeligt at Ministeriet fraraadede Kongen at tage Grevinde Danner med til Holsten?

D. 10de November reiste Kongen fra Pløen. D. 11te om Formiddagen ankom Kongen med Dampskibet Slesvig til Korsør. Grev Carl Moltke var fulgt med Skibet og medens vi laa i Korsør's Havn gav Kongen en Diner ombord. Under Taffelet reiste Kongen sig og udbragte en Skaal for den udmærkede, loyale og characterfaste Minister for Slesvig, Grev Carl Moltke - Kongen yttrede blandt andet “Jeg bringer Dem min Tak for Alt hvad De har gjort for mig og for Landet, som jeg også takker Dem for Deres udmærkede Bestyrelse af hertugdømmet Slesvig, hvorom jeg nu Selv har haft Leilighed til at overbevise mig, og idet jeg endnu engang takker Dem, beder jeg Dem drikke et Glas med mig”. Denne Udtalelse til Grev Carl Moltke skete paa en saa naturlig og tilsyneladende hjertelig Maade, at den slog os Alle -- Og -- ja det er sørgeligt at yttre det -- Sagen angående Ministeriets Fiernelse var jo alt saa godt som afgjort imellem Grevinde Danner og Scheele - og Kongen var ikke uvidende herom. Grev Carl Moltke var forhadet af Grevinden, og da han, som en sand ridderlig Character, aldrig vilde have bøiet sig for Grevindens Luner og Intriguer, var han omtrent 4 Uger efter denne Udtalelse af Kongen også fjernet som Minister.

Samme Aften d. 11te November ankom Kongen til Frederiksborg, hvor han, som sædvanlig, hovedsageligen tog sit Ophold; thi Grevinde Danner var helst her, da en Deel af Omegnens Damer, hvis Mænd fornemmelig var Embedsmænd, jævnlig gjorde deres Opvartning for hende, medens det hidindtil havde været hende umuligt at opnå Dameselskab i Kiøbenhavn. Ogsaa Kongen holdt meget af at være borte fra Københav - der var dengang ingen Jærnbane endnu i det nordlige Sjælland - og derfor var Kongen fritaget for Forretninger, Audienser etc. langt mer end i Kiøbenhavn; ja endog til Statsraad maatte alle Ministre i Almindelighed køre til Frederiksborg, hvilket borttog megen Tid for Ministrene, ikke at tale om alle de Vognregninger som de forskellige Ministre for de hyppige Kiørsler til Frederiksborg, som rimeligt var, lod betale af Statens Midler.

Ikke længe efterat Kongen var kommen tilbage til Frederiksborg indfandt sig også Geheimeraad v. Scheele, som boede paa Slottet og var indbunden til at være Giæst, efterat han var kommen tilbage fra en Mission til Berlin, hvorhen han var sendt af Kongen - eller rettere - ifølge en Aftale mellem Grevinden og ham selv.

Fdet drejede sig dengang om Forfatnings-Spørgsmaal, og da Kongen nu var vel bearbejdet af Hr. v. Scheele, der tilligemed Grevinden hyppigen omgav

Kongen, kunde der jo letteligen tilvejebringes Uoverensstemmelse mellem Ministrenes Anskuelser og Kongens, og i et Statsraad, enten i Slutningen af November eller de første Dage i December - jeg mindes, at jeg netop den Dag var paa Frederiksborg, kom det til et Brud - Kongen tilbød Ministrene 8 Dages Betænkningstid, men kort efter at Statsraadet var endt, indgav alle Ministrene deres Demission, som efter Scheeles og Grevindens Tilskyndelse strax blev modtagen af Kongen. Scheele fik nu det Hverv at danne et Ministerium.

Efter idelige Correspondancer og Sammenkomster, navnlig med Grevinden, fik Hr. v. Scheele omsider sit Ministerium dannet i December - Navnene har jeg anført - jeg troer idet mindste, at de var rigtige.

Maleren Young var imidlertid af Kongen bleven benådet med Titel af "Professor", hvilket dog aldrig er bleven publiceret - dog blev han af Kongen, Grevinden og alle som boede paa Frederiksborg kaldet Hr. Professor. Han Forhold til Grevinden blev ofte i Smudsbladene omtalt paa en for ham og Grevinden meget nærgaaende Maade. Maleren Young, Elskeren hos Grevinden, der endnu var meget hos Grevinden og Kongen, blev ved Scheeles Udnævnelse noget mere fortrængt, da Scheele ofte og i lang Tid var hos Kongen og Grevinden, der ikke kunde faa sin Forfængelighed tilfredsstillet, saalænge de afgåede Ministre endnu var ved Roret, ønskede nu ved Scheeles Assistance at opnå en Høiere Rang og jeg har netop liggende for mig en Notice fra den Tid, som jeg her afskriver.

D. 28de Januar 1855 om Middagen Kl.12 ankom jeg til Frederiksborg til Referat. Man sagde mig, at jeg ikke strax kunde komme til Kongen, thi det var Kammerherre Berregaards Fødselsdag, og derfor spiste han Frokost med Kongen og Grevinden, hvortil han var indbuden. Noget førend jeg ankom til Frederiksborg var Geheimeraad Scheele kommen. Da Kammerherre Berregaard herimod Kl.2 kom fra Frokosten, kom han ind til mig (jeg havde nemlig paa Frederiksborg mit Aftrædelsesværelse ved Siden af hans Værelser - han boede altid paa det Slot, hvor Kongen boede) og sagde, medens de spiste Frokost var Grevinden bleven underrettet om, at Nogen ønskede at gjøre Opvartning hos hende - hun forlod Frokosten og kom ikke tilbage igjen. Berregaard sagde mig det var Scheele som ønskede at tale med Grevinden, og at han havde været længe hos hende.

Kl.2 begyndte Kongen med Audienserne og Scheele kom ind først. Omtrent Kl.3 kaldtes Etatsraad Trap som var ansat i Cabinetssecretariatet til Kongen. Scheele (dengang kaldtes han endnu Scheel, det vedhængte E har han først senere optaget i sit Navn) var hos Kongen og i hans Nærværelse rakte Kongen et Papir til Trap og sagde "Dette vil jeg have udfærdiget som Rescript til Justitsministeren" (Simony). - Det var, at Grevinde Danner skulde have Rang i 1ste Classe Nr.3(Storskatmester). Scheele blev hos Kongen til Kl.41/4 da kom Justitsminister Simony ind og efter ham, jeg. Trap fortalte mig, at han derefter havde henvendt sig til Scheele og gjort opmærksom paa, dersom han maatte tilråde noget, var det vist bedre det blev 1.ClasseNr2 (Generalfeldtmarskals Rang) end det for Grevinde Danner odiøse Storskatmester. Man gik ind herpå, og Trap meddelte mig, at han ikke troede at Simony havde noget imod at kontrasignere denne Udnævnelse. Scheele og Simony var den dag de eneste Ministre paa Frederiksborg. Jeg hørte de andre Ministre, i en Ministerconference d. 29de ikke vilde gaa ind paa denne

Rangforhøielse, og Simony maatte derfor d. 30te reise til Frederiksborg igien og underrette Kongen om, at han ikke kunde kontrasignere, da de andre Ministre var imod denne Rangforhøielse for Grevinde Danner - naturligvis ikke Scheele iberegnet - Grevinden havde vist ikke ventet denne Opposition af de nye og velsete Ministre, men maatte dog finde sig i at beholde den hende af Kongen tilforn givne Rang som Lehnsgravinde, hvilket er i 2den Classe Nr.2. I den kongelige Hof- og Statscalender findes der anført under Grevskaber: Frue Louise Christine Danner, blev under 7de August 1850, ved en giennem Justitsministeriet udfærdiget Expedition, allernådigst udnævnt til Lensgravinde af Danner. Patent af 1ste Januar 1855.

Fra Frederiksborg gjordes der nu af og til Udflugter til Jægerspris, hvorhed Kongen og Grevinden som oftest ledsagedes af de intime Venner, Kammerherre Berregaard, Captl. Møller og Maleren Young, der blandt omgivelserne i Almindelighed blev kaldt "Jøden". - Grevinden havde travlt med at faa Jægerspris indrettet til Ophold -; thi hun skulde jo have det, dersom Kongen døde. Hendes ny konstruerede Vaaben med Grevekrone over, anbragtes der paa mange Steder -, ja endog paa Ryggen af nye kostbare Stole - og ved flere af disse Vaaben læstes hendes Valgsprog "La fidélité est ma gloire". Har noget Valgsprog været usandt, da var det sandeligen dette.

D 4de marts var jeg taget med Referat-Sager til Frederiksborg, da jeg havde erfaret, at Kongen nu var i god Bedring. Imidlertid var han ikke bedre, end at han underskrev paa Sengen.

Kongen havde været syg og sengeliggende i de sidste 8 á 10 Dage. herrerne paa Slottet fortalte mig, at Grevinden, skiøndt Kongen ikke kunde komme til Taffelet, dog hver Dag var mødt ved Taffelet og spiste med Herrerne - disse vare enten Ceremonimester Ahlefeldt eller Generaladjutant v.Schøller, den jourhavende Adjudant, Staldmester Kammerherre Haxthausen, Kammerherre Berregaard, Kongens Livlæge Etatsraad Lund, Cabinetssecretair Liebenberg og Maleren Young, og hver Dag, endskiøndt Kongen laa syg, havde hun befalet, at Gardens Musik skulde udføre Taffelmusik saa længe Taffelet varede.- sandeligen en mærkelig Takt af Kongens Gemalinde! naar Kongen laa syg!

D.13de marts kaldte Forretninger mig igien til Frederiksborg. Kongen var i dag oppe for første Gang. Herrerne sagde mig at Kongen under Sygdommen kun havde haft Grevindens og Malerens Selskab.

Løverdagen d. 21de April var det Grevindens Fødselsdag. Generalmajor v. Schøller, der fungerede som Marskal, naar Overhofmarskal Levetzau var i Kiøbenhavn, spurgte Kongen Onsdagen forinden, om han ikke skulde tilskrive Overhofmarskalken hvilken Bestemmelse HM vilde have i Anledning af Grevindens forestående Fødselsdag. Kongen svarede, at Ingen skulde tilsiges, men hvem der kom til Gratulation, var velkommen.

Om Torsdagen noget før Middag modtog Grevinden et Brev fra Minister v. Scheele, og kort efter modtog General Schøller paa sit Værelse paa Frederiksborg, en Seddel fra Kongen, hvorpå der stod skrevet, at Schøller skulde underrette Levetzau, at Kongens hele Hof og Statsministeren skulde tilsiges til Gratulation hos Grevinden d. 21de(hendes Fødselsdag) og at der modtoges fra Kl.12 af, samt at de Tilsagte om Middagen ved Taffelet, skulde

være klædte en Galla, med Baandet over Kiolen.

Her synes det, at Kongen ikke ønskede at gjøre saa meget af Fødselsdagen, men at Brevet fra Scheele til Grevinden havde bevirket denne Tilsigelse. - Dette var i det mindste Overbeviisningen af velunderrettede paa Frederiksborg, hvilket da beviser Grevindens Forfængelighed og Hang til at agere fornem - og hvorved Scheele var en tro Hiælper.

Om Aftenen var der Concert og Declamation paa Slottet, hvortil en Mængde Damer og Herrer fra Hillerød og Omegn var tilsagte, og hvorved Grevinden gav Cour ligesom en kongelig Dame.

Endskiøndt Grevinden havde et overordentligt Herredømme over Kongen, var det dog ikke saa siældent, naar han var irriteret, at han kunde komme med Udbrud, som var nærgaaende imod hende. Saaledes mindes jeg, at jeg d. 6te Juni var ved Taffelet, ved hvilken Leilighed Talen kom paa flere Kurer, der vare gavnlige for Helbredet og deriblandt ogsaa Orange-Kuren. Grevinden deltog livlig i Conversationen - Kongen yttrede at en Orange-Kuur vilde ødelægge ham..Livlægen, Etatsraad Lund, som ogsaa var ved Taffelet, sagde efter Taffelet til Kongen at han under Taffelet ikke ønskede at modsige ham, men at det dog var hans Overbeviisning, at en Orange-Kuur vilde være gavnlig for Kongens Constitutiion. Herpaa svarede Kongen: " Ja, det veed jeg, saalænge jeg har Dem (Etatsraad Lund) er jeg rolig for at De intet vil ordinere som kan skade mig - men der er Andre, der ønsker at lægge mig i Graven, for at kunne tage Alt det jeg efterlader". - Grevinden stod ganske i Nærheden af Kongen og kunde tydelig høre hvad han sagde.

Efterat Kongen d. 7de August 1850 var bleven formælet med Grevinde Danner fik den daværende Udenrigsminister Reedtz udvirket, at Corps Diplomatique ikke skulde komme sammen med Grevinden. Dette overholdtes ogsaa af Reedtz's Eftermand Bluhme, saalænge han var Udenrigsminister, men da Grevinde Danners Intime, Hr.v. Scheele var bleven Udenrigsminister, overholdtes dette Løwte ikke mere. Da den engelske Admiral Dundas gjorde sin Opvartning paa Frederiksborg (Januar 1855) blev det arrangeret saaledes, at Admiral Dundas og den engelske Minister Buchanan kom til at spise Frokost med Kongen og Grevinden .

Noget efter bev den russiske Minister Ungern-Sternberg tilsagt til et Middagstaffel paa Frederiksborg, hvor Grevinden var tilstede - hvorover jeg selv har hørt, at han beklagede sig, fordi man havde brudt det Løwte, man i sin Tid havde givet ham, nemlig ikke at komme sammen med Grevinden. Ligesom gik det den franske Minister Dotérac noget senere paa Skodsborg, og da Prinds Henrik af Nederlandene var her i August 1855, tilsagdes hele Corps Diplomatique til Middagstaffel paa Frederiksborg d. 14de august.

Forinden Taffelet gik Generalmajor v.Schøller, der fungerede i Overhofmarskalk Levetzau's Sted, da denne var bortrejst, til de forskellige Diplomater med anmodning om, at begive sig ind i det første, forreste Værelse, for der at være tilstede, naar Kongen kom ind med Grevinden, for at blive præsenterede for hende - de gik ikke. En gentagen Anmodning af General Schøller hjalp lige saa lidt, og den preussiske Minister Criolla sagde " En Præsentation en cercle tilkommer kun Prindsesser.

Medens nu hele Selskabet stod samlet, maatte Schøller melde dette til Kongen, som jo nu stod klar til at komme med Grevinden til den bestemte præsentation. Derefter blev Minister Scheele der var Årsag i Diplomaternes Tilsigelse, udentvivel ifølge Aftale med Grevinden, kaldet til Kongen.

Resultatet var, at Kongen, for Scheeles og Grevindens Skyld, havde den Ydmygelse at maatte bide i det sure Æble. Kongen kom nu ind med Grevinden, og uden at standse gik man lige til Taffelet.

Efter Taffelet besaa hele Selskabet Slotskirken, og dels her, dels i en eller anden Sal gratulerede enkeltvis nogle af de diplomater, som Grevinden endnu ikke havde seet, hos hende.

Under de foregående nævnte Udenrigsministre kom Kongen altid til Kiøbenhavn for at modtage de fremmede Ministre, og de saa aldrig Grevinden førend Scheele blev Udenrigsminister.

Forinden Scheele blev Minister mødte derfor heller aldrig Grevinden ved de store Tafler ved solenne Leiligheder.

Om Sommeren, navnlig i Badetiden, da Grevinden gjerne badede, opholdt Kongen sig hyppig paa Skodsborg - Her laa han altid i Telt i Haven. Dette Telt var foret med mange forskellige Lag af regntætte Stoffer - der var 2 nette Værelser deri - det laa paa et nogle Fod ophøiet Terrain med Bræddegulv og Gulvtæpper og var i alle Henseender ligeså hyggeligt og lunt, som havde det været et Huus. I Forbindelse med dette Telt var et andet Telt, saa at sige alt under eet Tag, ikke saa høit og bredt som Kongens bag ved Kongens Telt nærmere Dyrehaven, men meget langt - og i dette laa Kongens troe Kammertiener Løgtved nærmest Kongens Sovekammer - og i nogle andre Lukafer i dette lange Telt laa Garderobebetjenten og endnu nogle Flere - de fornødne Comoditeter vare ogsaa anbragte heri, og Kongens Ophold her, naar man absolut vilde ligge i Telt, var i alle Henseender meget komfortabelt. Da han laa i Telt til hen paa Efteraaret blev dette hyppig opvarmet ved at afbrænde Spiritus, Eau de Cologne eller deslige, hvorved der ogsaa i Teltet var en behagelig Temperatur. I det forreste Værelse i Teltet var Skrivebord, Sopha, Lænestole etc., og dette var Kongens Arbeidsværelse, hvor Referater og Audienser afgjordes. En lang udmærket Kikkert stod paa et Stativ lige indenfor Indgangen til dette Værelse som vendte ud til Søen. Enhver der passerede den temmelig nær forbi løbende Landevei kunde observeres, og med sin Pibe i Munden sad Kongen ofte i Timeviis for at se hvad der foregik paa Havet. Kikkerten var saa udmærket, at jeg selv ofte i den har kunnet se hvilken Farve af Klæder Høstfolkene havde paa, naar de arbejdede i Marken i Nærheden af Landskrona i Sverig. Overalt i Værelserne og ved Taflerne, altsaa ogsaa her, bar Kongen altid en græsk Hue med den almindelige lange Silkequast. Udenfor Teltet var der opreist en høi Flagstang, hvorpå der om Morgenen blev heist et Orlogsflag, og strøget ved Solens Nedgang.

Den da jour havende Adjudant maatte ogsaa ligge i Telt, som var en Snes Skridt fra Kongens Telt, nærmere Vaaningshuset, det saakaldte Skodsborg Slot, hvori Grevinde Danner boede med sin Selskabsfdame, Frøken Dreyer, en ældre fransk Dame, der dog snart fik en sådan Afsky for Grevindens mindre moralske Vandel og Herskesyge, at hun forlod Grevinden, som derefter fik en Frøken Arndz og senere en Frøken Lytzen.

Kongen havde en Rideknægt, Anders Petersen - som altid gik under Navnet Anders Rideknægt - denne Mand havde alt ledsaget Kongen paa Reisen til Sveitz og Italien, da Kongen var ung Prinds. Anders var et Slags Faktotum hos Kongen og ledsagede ham overalt, hvor der var Mulighed for at Kongen kunde komme til at ride - naturligvis var Anders da ogsaa med paa Island,

Færøerne etcetc. Han var en rigtig brav og Kongen hengiven Mand - og da Anders ikke var bange for et Glas Punch, fik han foruden sin Gage et lille månedligt Tillæg til Punch om Aftenen. Han passede sin Tieneste, var altid aktiv og jeg har aldrig seet ham drikke for meget.

Grevinden kunde ikke lide hverken kammertjener Løgtved eller Anders - Begge var de åbne og ærlige mod Kongen, og navnlig blev den første ærgret i den Grad af hende, at det efterhånden gjorde ham syg - han har ofte beklaget sig til mig over Grevindens og Berlings Chikaner imod ham - han svandt saa at sige hen og døde d. 11te Marts 1861.

Om Anders Rideknægt.

Da jeg netop i dag d. 14de December 1866 paa en Spadseretour mødte Anders, som skiøndt hen ved de 70, dog endnu er rask og rørig, falder der mig en lille Encontre ind, som engang fandt Sted imellem Kongen og ham, og som Kongen selv har omtalt for mig..

Kongen passede altid nøie paa Klokken naar Flaget om Aftenen skulde stryges udenfor Teltet. Kongen vidste jo, at vi til Orlogs hale Flaget ned ved Solens Nedgang, og han ansaa det - jeg tør næsten sige for en Vigtighed, at Flaget ved Teltet ogsaa blev strøget ved Solens Nedgang. Tienesten med at heise og stryge Flaget paa Flagstangen var anbetret Anders Rideknægt. En Aften - muligvis den eneste Aften dette er hændt - glemte Anders Tiden - uidentivl er Kongen bleven paavirket imod Anders - thi han var i den Grad opbragt, at han svor paa, at Anders skulde faa sin Afskeed. Imidlertid blev omsider Flaget strøget af en Anden.

Næste Morgen til sædvanlig Tid mødte Anders for at heise Flaget - Kongen foer ud af Teltet og sagde "Du har glemt at stryge Flaget ved Solens Nedgang i Aftes, og derfor har Du nu Din Afskeed!" Anders saa noget forundret og betænkelig ud ved denne Tiltale, men fattede sig dog strax og svarede, at han syntes det var noget strengt at give en Mand sin Afskeed, fordi han en Aften var kommen for silde til at stryge Flaget.

Kongen vedblev "Du har din Afskeed, og nu ikke videre Snak". Da Anders imidlertid blev staaende ved Flaget, sagde Kongen "Hvorfor Satan kom Du ikke til rette Tid igaar?" Herpaa svarede Anders "Naar jeg skal være ærlig, saa maa jeg tilstaa, at det er gaaet mig igaar Aftes, som det saa tit er gaaet Deres Majestæt om Aftenen" hvordan det? spurgte Kongen. Anders svarede "Deres Majestæt jeg havde en Donner (havde drukken for meget) i Aftes". Istedetfor at Kongen nu virkeligen kunde have Aarsag til at være vred over et sådant Svar, som Anders gav, tog Kongen det nu fra den godmodige Side og sagde "Ja, ja Anders, naar du har faaet en Donner, saa kan det Hele være glemt" og Anders var sin Konge troe, aktive og hengivne Liv-Rideknægt lige til Kongens Død - og Kongen vidste meget godt og havde ikke glemt, at Anders, naar Kongen om Aftenen reed paa sine Islændere fra et eller andet Selskab, mangan god Gang havde været ham til Assistance og været hans bestandige og trofaste Ledsager paa saadanne Tourer.

Naar Kongen reed, røgede han som oftest den ene Pibe efter den anden. Anders havde derfor i et paa Sadlen indrettet Hylster en mængde stoppede PiPi - i Almindelighed smaa Meerskums Hoveder og elastisk Rør - i Beredskab. Naar Kongen råbte "Anders! en ny Pibe" satte Anders i et Nu i Carrière og var

strax ved Siden af Kongen, som da ombyttede den udrugede Pibe med en stoppet, og i en ubegribelig Fart havde Anders også Fyr i sin franske Fyrtønde for at Kongen kunde tænde sin Pibe - Denne Maade at tænde Piben paa i fri Luft brugte Kongen altid - Fyrtønden bestod af en lille Maskincylinder med Laag til, og var fyldt med Knuder af gamle Træer, hvilket tændtes ved Hielp af Staal og Flintsteen.

Paa Ridetourerne råbte Kongen ofte paa Anders, naar han troede han vidste Beskeed om et eller andet, og saaledes erindrer jeg endnu et godt Svar som Anders gav Kongen. Paa en Ridetur i Fyen, hvor Kongen reed med 3 à 4 Herrer, kom Talen paa, hvor langt der var imellem 2de nævnte Punkter. Kongen paastod der var $\frac{1}{2}$ Miil, Herrerne var af den Mening, at Afstanden ikke var over $\frac{1}{4}$ Miil - der blev talt længe om Denne Gienstand, og Anders, der reed bag ved Kongen hørte Konversationen - Kongen antog nu, at anders maatte vide Beskeed herom - som sædvanlig lød Råbet "Anders", og strax var han ved Siden af Kongen, som da spurgte ham hvor lang Afstanden var, hvorpå Anders, som sædvanlig med Haanden til Hatten, svarede "Der er $\frac{1}{2}$ Miil frem og tilbage" Nu fik Kongen at vide, hvor langt der var, og dermed var denne Conversation tilende.

Loger i Teatret.

I dette Aar (1855) var der bleven indrettet en Kongelig Loge ligefor Scenen i 1ste Etage. Kongen og Grevinde Danner gik i den ældre Kongelige Loge nærmest Scenen, lige overfor Hofdame-Logen. Dette Arrangement var gjort, fordi den Kongelige Familie, skøndt alle mulige Skridt var gjorte fra Grevindens og Kongens Side at de kongelige Damer skulde nærme sig til Grevinden, var glippet. Den kongelige Familie vilde Intet have at gjøre med Grevinden, hvis moralske Vandel og idelige Intriguer rigtignok heller ikke var indbydende hertil. Som Følge heraf indkaldtes alle Comediebilletter der var tilstillet Hofpersonalet imod nye Biletter til andre Pladser.

Jeg for min Part fik Communication om, for Fremtiden at skulle have Plads i det kongelige Teater i Cavalerlogen - i Hofteatret i Hofdamelogen.

I den nye kongelige Loge ligefor Scenen skulde Efterfølgende have Plads: Enkedronningen, Prindsesserne, Prindserne samt Overhofmarskal Levetzau, Overskiænk Grev Danneskiold, Ceremonimester Grev Ahlefeldt, Udenrigsminister Scheele og Kammerherre Berling.

Arveprinds Ferdinand skrev desangaaende til Kongen og bad om at forandre dette Arrangement, samt at han bad om, at samtlige Hofdamer maatte faa Adgang til denne Kongelige Loge, i stedet for de nævnte Herrer. Den egentlige Grund hvorfor Prindsen skrev til Kongen, var den, at man ikke ønskede at være i Loge med Scheele og navnlig med Berling. Indtil nu havde der i den Kongelige Loge kun været Adgang for Kongelige Personer, og ikke engang Prindsen af Bentheim kunde komme der.

Kongens Svar til Arveprindsen var, at det gjorde ham ondt, at de ikke var tilfredse med dette Arrangement, men det var dem jo selv overladt, om de vilde benytte Pladserne eller ei, dog havde de at indfinde sig der, naar de ved officieller Leiligheder, som f.eks. i Anledning af Kongens Fødselsdag, bleve til-sagte at møde.

Altsaa gamle Frederik 6 Datter fik nu Plads i samme Loge som Hr. Berling.

Stabel afløbning.

Omtrent midt i September indkom en Forestilling fra Ministeriet angående Fregatten Niels Juels Afløbning. Ministeriet ønskede at vide, om Kongen selv vilde bestemme Dagen og Klokkeslettet for Fregattens Afløbning, eller om dette skulde overlades til Ministeriet - som i saa Fald vilde være d. 20de Sept., da Alt var klar til den Dag.

Da jeg forelagde Sagen, henlede jeg Kongens Opmærksomhed paa, om han ikke selv vilde overvære Afløbningen, da det var den første Dampfregat etc.etc. Jeg troer ikke at feile, naar jeg anfører, at den Conversation som jeg desangaaende havde med Kongen, var, at Kongen nok havde Lyst til at være ved Afløbningen - men der kom flere intetsigende Indvendinger - og det stod klart for mig, at Kongen tænkte paa Grevinden - thi hun vilde da vist være med, og paa Holmen - blandt Nyboder Folk, der altid have Overflødhed af Vitzer og Bemærkninger, maa dog hendes Nærværelse - ved en højtidelig Leilighed, hvor Diplomaterne og deres Damer møde - saa at sige en Umulighed - Da jeg proponerede Kongen at være tilstede, antog jeg naturligvis, at det var en Selvfølge, at Grevinden ikke lod sig see ved saadanne Leiligheder, men hendes Navn blev ikke berørt. Det endelige Svar fra Kongens Side var "Lad Ministeriet selv bestemme Tiden, jeg vil ikke tage ud paa Holmen, jeg vil kun være tilstede, naar et Linieskib løber af Stabelen.

D. 20de om Middagen kl.12 blev Fregatten Niels Juel sat i Vandet. Omtrent kl.1 reed Kongen, kommende fra Fælled, over Lange-Linie. Adjudanten, Oberst v.Bülow, som reed med Kongen, gjorde HM opmærksom paa, at der i dag var løben en Fregat af Stabelen. Kongen svarede "Ja, den ligger der allerede" og Bülow tilføiede, at alle de Mennesker, som nu kom fra Holmen, kom uldentvivel derfra efterab have seet Afløbningen.

Ved Middagstaflet (hvor jeg ikke var tilstede) taltes der om, at Fregatten Niels Juel var løben af i dag.

Grevinden sagde "da ønskede jeg meget at have seet det" - Kongen svarede "Jeg har ikke hørt et Ord herom". herpå yttrede Bülow "Da vi reed om Lange-Linie tillod jeg mig at gjøre Deres Majestæt opmærksom herpå", hvorpå Kongen i en meget irriteret Tone svarede "Jeg skulde dog vel troe, at der ikke eksisterer nogen Lov som siger, at Kongen skal høre Alt, hvad en Adjudant siger".

Det foreligger klart at Kongen ikke har meddelt Grevinden noget om Fregattens Afløbning - og efter min Mening for at undgaa Scener med Grevinden, der da uldentvivel vilde have presset paa Kongen for - som det altid har været Tilfældet - en Galla i den store Kongeslup at trænge sig frem til denne Høitidelighed for at ledsage Kongen derhen. -

Paa Holmen kom hun imidlertid aldrig.

Andre problemer.

Landgrevinden og Prinds Christians Gemalinde var de Damer af den Kongelige Familien, som paa det bestemteste havde erklæret, at de Intet vilde have

at gjøre med Grevinde Danner, endskiøndt såvel Kongen, som Andre, havde søgt at bringe dem sammen med Grevinden - derfor hadede Grevinden dem, og da Kongen i mange Retninger var Grevindenss underdanige Tiener, ytrede han sig også undertiden meget skarpt imod disse Familier, idet mindste naar Grevinden var tilstede - thi naar Kongen en siælden Gang var i Selskab med dem eller den øvrige Kongelige Familie, var han altid venlig imod dem.

Staldmester Haxthausen fortalte mig at der nylig under Spisningen paa Skodsborg, i Lakaiernes Paahør, var bleven talt om Ridebanen ved Christiansborg. Ved denne Leilighed yttrede Grevinde Danner, at det også ofte var forstyrrende med den Støi, som Børn gjorde, naar de legede i Buegangen.

I Regnveir var nemlig Buegangen ved Christiansborg Slot et behageligt Sted for de Spadserende, der var her ikke var udsat for Regnen. Kongen sagde, det skal Haxthausen sørge for at forsvinde. Haxthausen undskyldte sig med, at han ikke var i Stand dertil. Kongen svarede "Jeg giver Dem Tilladelse til at smøre alle Børn afveje fra Buegangen, iberegnet mine Neveuer og Niecer!" Dette sigtede til Prindsen af Danmarks Børn, der om Vinteren i slet Veir kørte til Buegangen for at spadserere, ved hvilken Leilighed de som oftest var ledsaget af Landgrevinden (Bedstemoder) eller Moderen, eller i al Fald af deres Gouvernanter.

Enhver taledede om Maler Young's Forhold til Grevinden. Naar man saa bort fra denne Scandale, kan man imidlertid ikke nægte, at Hr. Young var en tilbageholden og beskeden Mand, der ved sin intime Omgang med Grevinden og Kongen, saavidt jeg veed, aldrig satte Ondt for Nogen. Tilsyneladende havde hans fortrolige Omgang med Grevinden taget paa hans Helbred - han saa jammerlig ud - han var afmagret og hans Aande lugtede høist ubehagelig -- og en Dag hørte jeg han var bortrejst, og man sagde at Scheele var bleven hans Afløser, da han tidlig og silde og ofte mange Timer i Træk, opholdt sig hos Grevinden.

D. 5te November. Staldmester Haxthausen, som selv har meddelt mig efterfølgende, sagde, han havde haft en Samtale med Scheele. Talen faldt paa Cabinetssecretair Liebenberg. Scheele havde sagt, at han i en Samtale med Grevinden, strax efter Liebenbergs Ansættelse forrige Vinter havde ytret at han ikke syntes om Liebenberg, og at det udentvivi om ikke lang Tid vilde vise sig, at Liebenberg ligesaalidt, som han nu var ønskelig for Ministerierne, også vilde blive det for Grevinden. Nu for nogle Dage siden havde Grevinden paa en Spadseretur sagt til Scheele "Jeg maa aldeles indrømme hvad De sagde mig om Liebenberg i Vinter, for han passer aldeles ikke ind i Forholdene her ". Scheele sagde til Haxthausen "Liebenberg har nu baade Grevinden og Berling imod sig, han er snart færdig. Kongen holder endnu paa ham, fordi han læser Aviserne for ham om Aftenen og altid søger at kline sig op ad ham, men det vil ikke sige meget" Altsaa Grevinden og Berling er de Mægtige - og Scheele intim med dem Begge!

I Begyndelsen af November var jeg i Forretninger paa Frederiksborg - Kongen indbød mig til Taffelet. Det var netop i Jagttiden og Jagtsselskabet bestod af følgende Herrer: Geheimeraad Scheele, Grev Christ. Danneskiold, Grev Ahlefeldt-Laurvig, Generaladjutant Schøller, Adjudanterne Fr. Blücher, Bülow, Captl. Smidth og Møller, DR. Bock⁶³, som fungerede i Livlæge Lund's

Sygdom, konst. Hofmarskal Løvenhielm, svensk Godseier Ritmester Tornerhielm fra Skaane, Obertstl. O. Oxholm, Lieutnanterne Lindholm, Kiær og Lalaing, Major Brockdorff, Toldinspeteur Lerche, Major Würtzen og Kjustitsraad Schlegel etc.etc. I forrige Tider havde også jeg deltaget i Jagterne, men de senere Aar havde Kongen indført saamange Pedanterier der skulde iagttages - saaledes f.eks. naar man ikke anbragte sin Serviette som et slags Skiødeskind, blev mulkteret etc., at jeg med Kongens Tilladelse blev fritaget for at være med paa Jagterne. I de sidste 3 à 4 Aar havde jeg ikke deltaget i Jagterne og ved nu at spise sammen med Kongen og Jagtselskabet, blev jeg høiligen frapperet over Tønen her, og man kunde næsten fristes til at tro, man var iblandt Børn. Tønen var i høi Grad støiende og en sådan Spektakel, at jeg ingenlunde kunde finde den Adfærd gentil.. Kammerherre, Toldinspecteur Lerche var Jagt-Notar, og da han skulde oplæse, hvad der var passeret paa Jagten denne Dag og sagde "Vinden var Ost, godt Veir" og flere Jægere mente at Veiret var mindre behageligt, begyndte der en næsten utålelig Støi - nogle gøede som Hunde, andre mia-vede som Katte, nogle trampede, nogle lo etc. og denne Spektakel varede flere Minutter, førend den stakkels Oplæser kunde komme til Orde igien - og dette morede Kongen - - Uvilkaarlig kom jeg til at tænke paa afdøde Esricht's Ord, at Kongens Udvikling var standset i 12 à 13de Aar; thi denne Tone ved Kongens Taffel var i høi grad barnlig.

D. 17de November var jeg i Tienesteforretninger hos Kongen paa Frederiksborg, af Omgivelserne hørte jeg, at Kongen, da han d. 13de om Middagen tog fra Kiøbenhavn til Frederiksborg, havde der om Formiddagen været Scener mellem ham og Grevinden, fordi hun ikke vilde med til Frederiksborg den Dag. Kongen kørte derfor alene. Om Aftenen kom også Grevindens Jomfrue til Frederiksborg, hvorfor mon Grevinden vilde være paa Cjristiansborg?

Næste Dag kom hun, og Kongen reed hende i møde - ved denne Forekommenhed undgik HM uldentviul videre Ubehageligheder i sin ægteskabelige Lykke. Blandt Omgivelserne er det en bekendt sag, at Kongen ved idelige Presanter søger at staa sig godt med sin Gemalinde, og navnlig, naar der havde været Scener imellem dem, udeblev en Presant saa godt som aldrig. Oftere har jeg ved Taffelet været Vidne til, naar man havde sat sig ved Taffelet, og Grevinden tog sin Serviette, at hun under den fandt et eller andet Guldsmykke eller desl. og sagde som sædvanlig "Ak, søde Fritz, hvor er du god". - - Efter Hiemkomsten fra Kiøbenhavn udeblev heller ikke Foræringen - den bestod af en skiøn Sølvpokal, bestemt for Grevinden til at sætte Blomsteri.

Da Kongen ved dette Taffel (som kun bestod af Hs Majestæt, Grevinden, Frøken Dreyer, General Schøller, Oberst Fensmark, Kmhr. Berregaard, Capt. Moltke og Etatsraad Trap) udbragte "sin høietelskede Gemalindes Skaal" beordredes Capt. Moltke ud til det altid færdige Batteri paa Øen lige under Slottet, for at lade affyre 9 Canonskud, for ret at hædre Grevinden. - - Berregaard fortale mig, at Geheimeraad Scheele, en Dag Grevinden var inde paa Christiansborg Slot paa sin egen Haand, først havde forladt hende om Morgenen kl.3, til hvilken Tid Vægterne maatte lukke ham ud - sandelig en lang politisk Discours.

Af Lund erfarede jeg: Den 19de December om Aftenen var Kongen,

Grevinden og Geheimeraad Scheele samlede paa Christiansborg Slot. Kongen begav sig til Hvile og efterat han var kommen i sit Sovekammer sendte han sin Kammertiener Løgtved i et Ærinde op til Grevinden. Døren var lukket, men efter længere Tids Banken paa Døren, blev der lukket op - og indenfor var Grevinden og Scheele - den første kendelig derangeret. Hvorfor mon Døren var lukket i Laas?

Omtrent ved denne til kom Maleren Young tilbage fra sin Reise - man sagde han havde været i sit Hiem i Østerrige - men til alles Forundring reiste han igien efter 2 Dages Forløb - og kom ikke mere tilbage til Danmark. Saalænge Kongen levede er det blevet sagt mig af Velunderrettede nød han en årlig Pension af 600 rd. Om han har beholdt denne Pension efter Kongens Død, veed jeg ikke -; thi efter Kongens Død har jeg ikke talt hverken med Grevinden eller nogen af dem, der er forbleven i hendes Tieneste.

En Dag i Jule-Ugen var der sædvanlig arrangeret et vældigt Juletræ hos Kongen og Grevinden paa Frederiksborg Slot, ja hvert Aar - lige til Slottets Brand -. Alle saakaldte Honoratiores fra Hillerød og Omegn med deres Børn var de udbudne, og blev Børnene da lykosaliggjorte af Grevinden med Jule-Foræringer - af særdeles ringe Værdie.

De Herrer, som hørte til Hoffet, og som boede paa Slotet, var i Almindelighed samlede Juleaften med Kongen og Grevinden og erholdt der ogsaa smaa Foræringer - jeg har undertiden seet dem, og ofte oversteg de næppe nogle faa Marks værdi.

Den Dag i Jule-Ugen hvor Omegnens Beboere var tilstede, var der tillige Dands til henad Kl. 2 à 3. Ved Aftenspiisningen blev da altid Kongens og Grevindens Skaal udbragt, og saaledes hørte jeg ved én af disse Aftenspiisninger engang en Skaal udbragt af den daværende Amtmand, senere Minister Rottwith, jeg erindrer ikke hvilket Aar "for den ædle Borgfrue, hendes Naade Fru Lehnsgrævinde Danner" i saa spytslikkende Ord, som de vel kunde tænkes - derfor stod han ogsaa høit anskreven - - For resten skal han have været en brav Embedsmand. Grevinden dansede fra først til sidst og de Herrer Adjunker fra Hillerød's lærde Skole følte sig meget beærede ved en Dands med Hendes Naade. Til denne Fête blev jeg i Almindelighed ogsaa tilsagt, og da jeg ikke dansede, morede jeg mig ikke synderligt herved - jeg mødte da om Aftenen fra Kiøbenhavn og kørte hiem igien næste Morgen. Grev Christian Danneskjold - Overskiænk, og alle som boede i Kiøbenhavn og som hørte til Kongens Omgangskreds var da, ligesom jeg, tilsagte til at møde paa Frederiksborg.

1856.

Den 5te Februar var i Tienesteforretninger hos Kongen paa Frederiksborg. Jeg kom der til at tale med Slotsforvalteren, Hr. Ritmester Gyllich, som meddelte mig, at Minister v. Scheele som indtil for kort Tid siden, naar han paa sine hyppige Reiser boede paa Slottet, altid havde beboet et Værelse ved Siden af Overhofmarskal v. Levetzau's Værelser, nu efter Ordre for Fremtiden skulde bebo Prinds Frederik's Værelse, hvilket er ved Siden af Hr. Berling's Locale (denne er imidlertid i den senere Tid sieldnere paa Frederiksborg). Fra Sidstnævntes Værelse fører en Trappe ned til Grevinden, som bo i Etagen

nedenunder. Frøken Dreyer boer her i Nærheden og naar v. Scheele er paa Frederiksborg, hører hun ofte at Døren i Berling's Værelse knirker om Natten!

Som et Beviis paa hvordan Grevinde Danner selv i de ubetydeligste Sager viste sin Hersker-Lune tiener følgende. Den 2den marts var kun de sædvanlige Huusgiæster til Bords med Kongen. Som et Tegn paa, at såvel Kongen som Herrerne den Dag skunde have deres Yndlingsret, Marvbeen, var at de velkendte lang tynde Sølv-Marvskeer vare henlagte ved Couverterne. Kammerherre Berregaard tog en af disse Skeer i Haanden og gjorde Tegn dermed til Adjudant, Kmhr. F. Blücher for at gjøre ham opmærksom paa den saa afholdte Ret. Da Grevinden saa dette, hviskede hun noget til Kongen, hvorpå HM befalede en Lakai strax at borttage Marvskeerne, da Marvbeenene ikke skulde serveres. Endskiøndt Kongen selv var en stor Ynder af denne Reet, gav han dog efter for Grevindens Lune. Hvilken jammerlig lille Chicane.

D. 14de Marts 1856 har jeg optegnet følgende: Grevinde Danner havde flere Dage ligget syg paa Christiansborg Slot og Bulletiner angående hendes befindende havde været udlagte i flere Dage. Kongens kammertjener Løgtved fortalte i Kongens Forgemak, hvor også Adjudanten Kammerherre Bülow var tilstede - denne meddelte mig dette - at han (Løgtved) af Kongen, som befandt sig i den underste Etage af Slottet, var bleven sendt i et Ærinde op til Grevinden Aftenen iforveien. Værelset udenfor Grevindens Soveværelse var mørkt og Ingen af Tienerpersonalet tilstede. Derfor strøg Løgtved en Svovlstik for at tænde et Lys, og da han havde gjort dette, kom Scheele ud af hendes Sovekammer. Naar et eller andet skulde sættes igjennem, eller ved Ministerkriser, var det påfaldende at kongen idelig var omgivet af Berling, Grevinden eller andre meget Intime, saa at det holdt hårdt at faa Kongen i Tale - det er flere Gange hændet mig selv, naar jeg under saadanne Momenter havde Forretninger med Kongen, og jeg tilfældigvis kunde blive noget længer ned sædvanligt hos Kongen, kom flere Gange Grevinden ind, hvorpå Kongen betydede mig, at han ikke havde videre at befale for mig. Det var åbenbart, at Vedkommende ikke ønskede at Kongen maatte faa andres Mening at vide.

D. 20de Marts begærede Baron Carl Scheel Plessen⁶⁴, som var Overpræsident i Altona, Audiens hos Kongen - der var samtidig Audiens for en heel Deel Andre paa en almindelig Audiensdag - da Plessen kom, havde Adjudanten Bülow Ordre til at sige ham, at Kongen den Dag ikke kunde tage imod ham, endskiøndt en Mængde Andre fik Adgang til Kongen. Scheele og Plessen hadede hinanden - og jeg feiler næppe naar jeg siger, at Scheele for en stor Deel - tillige med nogle Andre - gjorde deres til, at Plessen blev fjendskstillet mod Danmark - hvilket desværre ikke har gavnet os. - - Jeg mener det havde været fornuftigere ikke saa åbenlyst for Alle, at afvise en saa indflydelsesrig Mand - Bedre at tale reent ud med ham end at fornærme ham.

Blandt mine Notater fra May 1856 finder jeg ogsaa et Udsagn fra Grevinde Danners Kammertiener Mortensen, som jeg næsten undser mig for at nedskrive her, men da det angaaer en Gienstand, rigtignok af en høist

væmmelig Natur, som dengang var i alles Mund, tilbageholder jeg den ikke. Kongens Livlæge Etatsraad Lund, med hvem jeg var meget lieret, sagde mig: Forleden Dag kom Grevindens kammertjener Mortensen paa Frederiksborg Slot op til Etatsraad Lund for at søge Raad imod Smerte i Siden - han saa meget ulykkelig ud. Da. Lund spurgte ham, hvad der var paa Færde, svarede han "Ak Hr. Etatsraad, bare man kunde komme bort herfra og faa en anden Kondition - ja det var næsten det samme hvorhen; thi rigtignok er jeg kun en simpel Mand, men man kan dog næsten ikke være beredt at tiene en Luder". Etatsraad Lund svarede kan De bevise det? Ja, jeg kan, gentog Mortensen, thi engang kom jeg ind til Grevinden, og da saa jeg, at Maleren (den tyske Maler Young) laa i Sk.....t paa hende paa Gulvet, og vi maatte senere tørre Savlet op fra Tæppet..

Denne Mortensen blev omsider aldeles fortvivlet over sin Tieneste hos Grevinden - han vilde ikke tiene hende længere, og blev derefter Lakai, thi dersom man ikke havde beholdt ham i Kongens Tieneste, kunde han udentvivl have aabenbaret meget, da han ja havde seet saa meget af, hvad der foregik. Da jeg forrige Aar førte Pridsesse Dagmar til St. Petersborg, var Lakai Mortensen ogsaa med paa Reisen, han er en brav og skikkelig Mand, og han var den eneste kongelige Lakai som fulgte med til Zarsco.Selo - - Da jeg en Dag ønskede at tale med Prindsessen, var Mortensen i hendes Forgemak, og da jeg ventede en kort Tid i Forgemakket forinden Prindsessen var tilstede, spurgte jeg ham om det ikke var bedre at tiene den kongelige Familie end Grevinde Danner, svarede han, ak, Hr. Admiral ingen honet Mand kunde holde ud at tiene et sådant Skarn som Grevinden i Længden, og nu fortalte han mig fra Ord til andet det samme som han i 1856 havde sagt til Etatsraad Lund, uldentvivl mindst ahnende, at disse ord alt fandtes i mine Noticer.

Det blev mig fortalt i sin tid, at Grevinden havde yttret, at hun vilde vilde gjøre sit til, at Prinds Christian (nuværende Kong Christian 9) ikke blev Konge i Danmark. Prinds Christians Familie beilede ikke til Grevindens Gunst. Grevinden hadede nemlig Prindsesse Christian, der ikke vilde have noget med Grevinde Danner at gjøre. Kong Frederik 7 og Grevindens idelige lefleri med alt Svensk, muligvis fordi den Berlingske Clique og navnlig den Deel af Pressen hvortil man støttede sig, ogsaa værmede for Sverrig, bidrog meget til at gjøre Baandet med Monarchiets sydlige Provindser noget løsere.

Arvefølge-Loven, hvorved Prinds Christian og Familie var bestemt, at skulle succedere Frederik 7, var afgjort - og Monarchiets Integritet gennemført af Stormagterne - desværre senere brudt -

Imidlertid troer jeg dog at man i Kongens intime Clique (hvorfra dog i dette Tilfælde Scheele maa undtages, da han ikke hyldede de skandinaviske Følelser) interesserede sig mere for de svenske Leflerier end for Rigets sydlige provindseer, og at Kongen udentvivl hørte Yttringer af den Art, bestyrker efterfølgende Udtalelse, som findes i mine dengang nedskrevne Noticer, daterede 27de Juni 1856.

Ved et Referat paa Christiansborg Slot for en 8 Dage siden taledes Kongen til mig om de skandinaviske Studentertog. Jeg tillod mig at ytre, at jeg ansaa dem for en statsopløsende Demonstration, der gik ud paa - med Tiden - at bringe Danmark under den svenske Krone og at bortkaste Hertugdømmerne, og saa vilde det muligen ende med, at hele Nørre-Jylland gik samme Vei som hertugdømmerne Kongen svarede, at man ikke kunde sige at bringe

Danmark under den svenske Krone, det kunde jo ligesaagodt tænkes, at Sverrig og Norge blev forenet med Danmark under det danske Kongehuus, og Delingen af det danske Monarchi vilde ikke gaa nordligere end Kongeaaen og en sådan Deling var maaskee ønskelig. Jeg svarede: Men Deres Majestæt, saa ophører jo det danske Monarchi at eksistere hvorpaa HM svarede, det opleve vi ikke, og saa kommer den Tid, den Sorg. Dette vilde altsaa være en Kuldkastelse af den nye Arvefølge.

Desværre har jeg, som nu skriver disse Linier i 1867 i Januar, oplevet at Hertugdømmerne ere bleven skilte fra Danmarks krone.

Hvor meget man dengang protegerede de omtalte Studentermøder, behøver jeg kun at anføre, at Orlogsdampskibet Hekla efter Ordre dette Aar bragte disse unge Herrer Studenter med deres Ordførere til Stokholm og tilbage.

I Almindelighed var Kongen høflig og forekommende imod de Fleste, og plejede som oftest at sige "Ja" til det man anmodede ham om, derfor er det min Overbeviisning, at efterfølgende lille Chicane udgaven fra Kongens intime Kreds, som ønskede at skade Prinds Christian.

D. 26de Juni var jeg til Referat hos Kongen paa Jægerspriis. Den almindelige Vei derhen og tilbage var pr. Jernbane til Roeskilde og imellem Roeskilde og Jægerspriis pr. Extrapost over Frederikssund. Prinds Christian til Danmark var denne Dag ligeledes hos Kongen og jeg spiste ved Taffelet med ham. Strax efter Taffelet tog jeg til Kiøbenhavn og fra Roeskilde sad jeg i samme Coupé med Prindsen, der ogsaa tog til Kiøbenhavn.

Prinds Christian fortalte mig, at han alt for længe siden havde henvendt sig til Kongen, for at opnå Tilladelse til at reise i Udlandet, og navnlig ogsaa til Paris, hvor Keiserens Søn skulde døbes d. 14de Juni, for at overvære denne Høitidelighed. 8 à 10 Dage efterat Daaben var fuldbyrdet fik nu først Prindsen Svar fra Kongen, hvorved det tillodes ham at reise. Prindsen var nu taget til Jægerspriis for at melde sig til Afreise. Under Audiensen sagde Prindsen til Kongen, at det var hans hensigt at reise til de Hoffer, der havde undertegnet Londoner-Protokollen - hans Arvefølge til det danske Monarchies Throne. Kongen svarede, at han kun maatte reise til Paris. Prindsen svarede, at han derved vilde støde Kabinetterne i London, Wien, Berlin og St. Petersborg, og dersom HM vilde nægte ham at reise til de omtalte Hoffer, vilde han helst opgive hele Reisen. Prindsen og alle uhildede ansaa det for en simpel Høflighed - en Slags Pligt - at besøge disse Hoffer, efterab Londoner-Protocollen var undertegnet.

Kort før Taffelet kaldtes Prindsen til Kongen igjen, som sagde "jeg har overtænkt den Sag nøie, og tillader Dig derfor, ogsaa at reise til London". Prindsen gientog, at han derved vilde støde de andre Cabinetter, og særlig Rusland, som altid havde taget sig af hans Sag med saa megen Varme; hvorpaa Kongen svarede: Du maa reise til Paris og London - desuden er jeg brouilleret med Østerrige og Preussen, og vil Du ikke reise til Paris og London, saa kan Du lade det være ----

Denne Sommer reiste ogsaa Enkedronningen, Kongens Stedmoder, til Tyskland. Hun havde anmodet Kongen om et Regieringsdampskib til at overføre hende - Jeg gjorde Kongen opmærksom paa, at det vilde være upassende, om hun afgik herfra med et almindeligt Passagerdampskib - men Kongen var af anden Mening, og Enkedronningen var derfor nødt til at benytte

Passagerdampskib og afgik herfra til Wismar med det meklenborgske Dampskib "Obotrit". At onde Aander stod bagved og vilde lade Enkedronningen føle, at hun ikke erholdt et Regjeringsdampskib til sin Disposition, mener jeg, kan antages som en Selvfølge.

Saa vel dette Sidste som det anførte om Prinds Christians Reise, beviser noksom hvordan den Kongelige Familie stod sig med Kongen, naar den intime Kreds blev taget med paa Raad; thi til en eller anden Fête i den kongelige Familie, følte han sig vel der, og forblev der i Almindelighed længe, hvorover Grevinden, naar han kom tilbage, var fortrydelig - i det mindste er dette bleven mig fortalt af Velunderrettede.

Kongen tilbragte Sommeren dels paa Jægerspris, Frederiksborg eller Skodsborg - fordrev Tiden med at fiske, grave Oldsager eller deslige. I September gjorde Kongen med Grevinden og Følge en Tour til Bornholm - her ledsagede jeg ikke Kongen, da jeg dette Aar var udkommanderet som Chef for Dampfregatten "Niels Juel" paa en Tour i Nordsøen og Atlanterhavet.

I Kongens Character var den meget forunderlige Sammenblanding af Fornuft og Urimelighed eller Utilforladelighed. Jeg har hørt Ministre sige, at det var en sand Fornøielse at høre Kongen fremsætte sine Tanker og Meninger i Statsraadet - til andre Tider igjen opholdt Kongen Tiden med den mest urimelige Passiar.

Endskiøndt Kongen meget vel vidste, at han var født i Kiøbenhavn, paastod han dog bestandig, at han var født paa Havet, paa en Reise imellem Kiel og Kiøbenhavn, og naar man gjorde ham opmærksom paa Feiltagelsen, blev han som oftest stødt, og Dagen efter kunde den samme Fortælling fremkomme igjen.

Om hvide heste.

Kongen holdt særdeles af den hvidfødte Hesterace paa Frederiksborg Stutteri og 8 af disse hvidfødte stod altid opstaldede i Christuiiansborgs Staldbygninger, for at bruges ved højtidelige Optog for Kongens Vogn. Da Kongen jo mest boede paa Frederiksborg, gik han af og til til det nærliggende Stutteri, og da det holdt vanskeligt at vedligeholde et hvidfødte Stod, hørte Kongen undertiden dette omtale.

Som sagt, Kongen yndede meget disse sjældne og kønne hvidfødte Heste og satte megen Priis paa, nar han Kiørte til Stads, at have dem for sin Karet. Hans Staldmester, Kammerherre v. Roepstorff yndede mere den augustenborgske Race og ønskede de hvidfødte ødelagte. I Hannover havde man ogsaa en hvidfødte Hesterace, dog langt mindre ædel end den Danske og der ønskede man meget at erholde en af de danske hvidfødte Hingster, og omsider lykkedes det ogsaa Kammerherre Roepstorff at overtale Kongen til at forære Kongen af Hannover den bedste hvidfødte Hingst som de eiede og netop den Hingst hvormed Stutmesteren, Professor With, håbede at bringe Racen paa Fode igjen. Imidlertid befalede Kongen den skulde sendes som Presant til Hannover.

Da Bedækningstiden igjen begyndte, requirerede Stutmesteren den Hingst fra det kongelige Spand, som stod opstaldet i Kiøbenhavn og som dog var no-

genlunde brugelig, til at gjøre Tjeneste i Bedækningstiden paa Frederiksborg istedet for den bedste Hingst, som nu var i Hannover. Men i stedet for at erholde denne Hingst fra det kongelige Spand, fik han det Svar fra Staldmester Roepstorff, at Hingsten var bleven kastreret.

Resultatet var, at Stutmesteren nu med kongelig Tilladelse maatte sende nogle af vore hvidfødte Hopper til Hannover for at faa dem bedækkede af den bortskænkede Hingst. Dette vil også findes anført i With's årlige Beretninger om Stutteriets Tilstand. Desværre afgiver dette et Beviis for, hvor liden Selvstændighed Kongen besad, og hvor let han blev en Boldt for andres Meninger og Ønsker.

Hr. Roepstorff reiste nu til Hannover og erholdt naturligvis en Orden i Hannover - En hannoveransk Afsending kom derefter hertil for at overbringe sin Konges Tak for Hingsten. Da han havde Audiens hos Kongen, bar Kongen den Arm i Bind, hvoraf han som Barn havde mistet det ene Led af Tommelfingeren. Da denne Afsending kom ud fra Kongen, kunde han ikke noksom udtale sin Beundring over Kongens Forekommenhed og Venlighed og sagde: "Ich wusste niche dass Sr Majestät mit in der Schlacht bei Idsted gewesen wäre, und er trägt den Arm in einer Binde". Kongen havde nemlig fortalt ham, at han maatte bære Armen i Bind efter det Saar han havde faaet ved Idsted!!!. Her er igjen et Beviis for den Lyst Kongen havde til at fortælle om sig Selv. Kongen var, medens Idsted Slaget stod paa, til Fiskeri paa Esrom Sø, og har heller aldrig deltaget i noget Slag. Jeg erindrer ikke ret om denne Hestehistorie fandt Sted just i 1856 - muligvis noget før eller senere.

Lidt om en medalje.

Da St. Helena Medaillen blev udleveret fra Napoleon 3 til Minde om den store Keiser til de danske Tropper, der i 1813 deltog i Kampene i Forening med den franske Armee i Holsteen, erholdt også Kongens Adjutant, Oberst Bülow, en sådan Medalje - han gjorde som ung Lieutenant dengang Tieneste ved Dragonerne i Leiren ved Ratzeburg; da han bad Kongen om Tilladelse til at maatte anlægge og bære den, sagde Hs. Majestæt "denne Medalje kunde jeg også forlange". Da Bülow imidlertid gjorde Kongen opmærksom paa, at kunde, der havde tient i Armeen dengang under Prindsen af Eckmühl, eller sammen med andre franske Tropeafdelinger i Krigen, maatte bære den, og at Kongen jo var for ung til at kunne have færet med i 1813, svarede Hs. Majestæt "Sagen er kun lidet bekendt, men til Dem kan jeg sige det, at jeg som Barn var med i denne Krig". I 1813 var Kongen 5 à 6 Aar gammel og Enhver veed, at dette kun igjen er et Beviis for, at Kongen idelig taledede om sine egne Bedrifter, naar Leilighed gaves dertil.

Naar der var Minister-Criser, hvilket jo desværre hyppigt var Tilfældet i Frederik7 Tid, var der sædvanlig et mærkeligt Røre med Grevinden, Berling og disses Intime, hvoraf dada sædvanlig Kongen var omgivet af en eller anden af dem, saaledes at det ofte holdt meget hårdt for anderledes tænkende at kunne faa Adgang til Kongen - Enten Hr. Berling eller Grevinden havde da travlt med Kiøbenhavns Reiser naar Kongen var paa Frederiksborg,

for at konferere med Bondevenner, Eiderdanske eller Folk som Grevinden eller Berling troede at være paa deres Side. Hr. Berling havde en fortrolig Tjener, Bertel Iversen, som da hyppig, baade Nat og Dag, havde Tilladelse at requirere en Stafethest i Stalden, og han var da det ridende Bud som meget ofte sendtes til Grevinden, naar hun var i Frederiksborg og Berling i Kiøbenhavn - hvorfra da Alt hvad der passerede af Nyt, Intriguer, eller om Sagernes Stilling paa det hurtigste blev meddelt og Svar givet

1857.

Vinteren gik hen som sædvanlig - og da Foraaret kom fik Kongen sit Lystfartøj i Søen, som nu altid kommanderedes af Berlings Svoger, Captl. Møller. En længere Reise til Jylland etc. var længe omtalt og d. 19de September var det Bestemmelsen at indskibe fra Skodsborg, hvor jeg havde Ordre om at møde med Dampskibet Slesvig. Da det imidlertid denne Dag blæste en stiv Kuling af N.Ostlig Vind, erholdt jeg om Morgenen pr. Stafette Ordre fra Kongen at afgaa til Helsingørs Havn for der at tage Kongen ombord, da Søen var paa Land ved Skodsborg, og man kun med Vanskelighed kunde komme ombord derfra. K.4 Em. løb jeg ind i Helsingørs Havn - overhofmarskal v. Levetzau, der også skulde ledsage Kongen paa Reisen i Jylland fulgte med mig pr. Dampskib til Helsingør..

Kl. 9 Em. indtraf Hs. Majestæt, ledsaget af Grevinde Danner, Frøken Dreyer, Reisemarskal Hr. Kammerherre Berling, Generalmajor v. Bülow, der fungerede som Generaladjutant for Land-Etaten, Adjudanterne Oberst Fensmark og Capt. Moltke, Staldmester v. Haxthausen, Cabinetssecretair Etatsraad Trap, Livlæge Etatsraad Lund, samt Lieutenant de la Laing etc. Denne Sidste var Skotte af Fødsel, men under Krigen 1848-50 kommen til Danmark og havde som Frivillig ved Husarerne deltaget i krigen, forblev her i Landet og udnævntes til Lieutenant i Husarregimentet. Han var ivrig Frimurer, og da det samme var Tilfældet med Kongen var de la Laing bleven ansat hos Kongen som Ordonnans-Officer - han blev meget fortrolig med Kongen og var i lang Tid næsten uadskillelig fra Kongen. de la Laing var meget forgjældet og erholdt betydelig pekuniær Understøttelse af Kongen - For resten var han en ret kundskabsrig Mand, havde endog skreven en Bog om Laxe- og Forelle-Fangsten, og da han selv i flere Aar havde moret sig med Fiskeri i Norge og var en god Fisker, ledsagede han altid Kongen naar han fiskede, hvilket meget hyppigt var Tilfældet fra om Morgenen til Solens Nedgang. Saaledes var han hos Kongen vistnok i 5 à 6 Aar og Kongen holdt meget af ham, indtil han en Nytaarsdag, jeg tror i 1861 eller 62, blev anmodet om at gjøre Tjeneste i Grevinde Danners Forgemak for de kommende Gratulanter - dette nægtede han at udføre, hvorfor han erholdt sin Afsked. Da han var i Pengeforlegenhed, lovede Kongen ham Ansættelse i Civil-Etaten - han var gift og havde flere Børn, men indtil Kongens Død erholdt han ingen Ansættelse, men også Afsked fra Husarerne. Senere har jeg tabt ham af Sigte og veed ikke hvordan det er gaaet ham siden⁶⁵.

Alle logerede ombord i Slesvig om Nattten og ved Dagbrækning d. 20de September løb vi ud af Havnen og havde denne Dag smukt og roligt Veir.

Naar Grevinden var ombord, havde hun som sædvanlig store prætentioner - ulige større end vor nuværende Dronning (i 1867). Saaledes kunde hun ikke

taale, at nogen gik paa Dækket over hendes Sovekammer - Kongen befalede derfor, at der skulde trækkes Liner tværes over Dækket paa den Side agter, hvor hun opholdt sig under Dækket, for ikke at forstyrre hende og en Skildvagt blev sat der i Nærheden for at avertere de paa Dækket værende om ikke at komme der i Nærheden. Med mig taledes hun meget siælden og hændte det eengang, da var det i Almindelighed for at give sig Luft med lidt Malice. Snart var Lukaferne lidt for varme, snart var dette, snart et andet ikke efter Behag, endskiøndt Alt hvad der kunde tænkes af Comfort var anbragt i Slesvig - Kongen var altid tilfreds. Saaledes spurgte hun mig paa denne Tour, hvilket også var de eneste Ord, hvormed hun beærede mig, om jeg ikke troede at Dronningen af England eller andre Kongelige Herskaber havde mere Plads, naar de reiste til Søes? Her maa jeg nu anføre, at fra Maskinen og agter efter, hvilket omtrent var det halve af Skibet, logerede ingen andre end Kongen, Grevinden, Frøken Dreyer, et Par Jomfruer og Hr. Berling; medens den anden halve Deel, foran for Maskinen, gav Plads for alle Kongens Herrer, undertiden flere Ministre med deres Adjudanter eller Secretairer; omtrent 20 personer, herunder Hoffets Underpersonale med Herrernes Tienere, i alt undertiden tilsammen 50 personer og desforuden Besætningen hørende til Skibet, omtrent 40 Mand. Agter, hvor Kongen og Grevinden var, havde Enhver sit Sovekammer, foruden 3 à 4 Kamre, der sædvanligen ikke udnyttedes, derunder 2de Saloner til at spadsere og spise i.

Dette Spørgsmaal blev udentvivil fremsat til mig fordi Slesvig ikke kunde tage al den Masse Bagage, samt al den Mængde svære jernbeslåede Kister med Viin, Kiøkkentøi, Dækketøi, Provitioner etcetc. til de Tafler der af Kongen agtedes givet paa Reisen rundt om i Jylland, og hvoraf noget maatte sendes med et andet Dampskib, men hvoraf maatte der selvfølgelig betales Fragt, og denne ønskede Grevinden udentvivil sparet, for at kunne lægge desmere tilbage af den saakaldte Reisekonto.

Jeg nægter ikke, jeg blev meget ærgerlig over et saa anmassende Spørgsmaal og svarede "Skibet kan ikke gøres større - det kommer an paa hvilke Fordringer man stiller, men jeg er overbevist om, havde Kongen af Danmark et Skib saa stort som Christiansborg Slot, vilde der muligen dog klages over Mangel paa Plads" hvorpå hun vendte mig Ryggen og gik.

Om Eftermiddagen Kl. 5½ ankom vi til Fredericia. En stor Masse Mennesker havde forsamlet sig ved Skibsbroen - Equipager holdt færdige her, og igennem en betydelig Trængsel banede Vognene sig Veien til det saakaldte Palads - her havde Kongen tilbragt sin Tid fra den Tid da han kom fra Island d. 14de September 1834 indtil 1840. I dette mellemrum havde Figurantinden Louise Rasmussen besøgt Kongen her, medens han var Prinds, og var bleven udvist fra Byen, efter den gamle kommanderende General Castonier's Befaling, fordi han ikke vilde have "tvende Duller" som han kaldte Jomfru Weiner og denne tilrejsende Jomfru Louise Rasmussen i Fredericia, idet han syntes Prindsen kunde lade sig nøie med den første - og nu holdt hun et højtideligt Indtog her som Lehnsgravinde Danner - som Kongens Gemalinde..

Paa Palaiet modtoges Kongen og Grevinden af næsten alle Byens Damer og alle Herrer. Blandt de Damer, der ikke mødte erindrer jeg Kammerherreinde Lorentz og enkelte andre, hvilket ikke optages godt, men jeg fortænker dog ikke disse Damer heri. Udentvivil blev Fredericia valgt som det første

Anløbssted, fordi Kongen her var vel seet og som hjemme for Fortidens lange Ophold - her ventedes en Modtagelse for Grevinden og saa var jo Signalet givet for de andre Byer - thi i de forskellige Taler af gejstlige og hæderlige Embedsmænd samt Andre var det oftere bleven sagt "Den som elsker Kongen, maa ogsaa elske hans Gemalinde" dette var et Slags Tvang der udøvedes, og forfejledes heller ikke ganske, naar der efter Skaaltalerne for Grevinden skulde råbes Hurra, endskiøndt dette dog ikke var de mere dannede og selvstændige Tænkendes Følelse for hende; thi at hendes bekendte Galan, Hr. Berling altid fulgte med, vakte Anstød - lige til hans Fald. Om Aftenen var der The og Souper for Honorationer paa Palaiet - Havde hun Følelse og Skam, maa hun dog have været underligt til mode, men der var intet at mærke paa hende; Fortiden lod til at være aldeles glemt.

D. 21de gav Byen en Diner for Kongen og Grevinden, ved hvilken Leilighed Byfogeden Hr. Mourier ikke undlod at udbringe en sådan Skaal for Grevinden, der kun kunde være behagelig for hendes Naade - den duftede af Beundring for hendes Dyder.

D. 22de September om Morgenen kl.8 under idelige Hurraraab gik Reisen fra Fredericia til Veile, hvor vi ankom kl.11. Kongen og Grevinden logerede her hos Amtmanden, den noksom bekendte Hr. Orla Lehmann. Efter en kort Cour og efterat have indtaget en lille Forfriskning, kørte vi kl.12 til Jellinge.

Ved Ankomsten til Jellinge fandtes vist ikke færre end 5 à 6000 Mennesker forsamlede, baade Kong Gorm's og Dronning Thyra's Høi var tæt bedækkede med Tilskuere fra øverst til nederst og den samlede Folkemængde, mest Landfolk, strakte sig endda et Stykke over Sletten. Kongen, Grevinden og Følget tog strax efter ankomsten Plads paa Toppen af Kong Gorm's Høi - her blev der afsungen en Sang til Kongen. Seminariets Forstander, Pastor Svendsen, en meget begavet Taler, holdt derpå en meget smuk Tale til Kongen, som fulgtes af tordnende Hurraraab fra den forsamlede Mængde, og efterat dette var tilende, henvendte Præsten sig til Grevinden med en Tale, som indleddedes med følgende Ord "Hvad Kongen elsker, elsker ogsaa vi, og derfor elsker vi ogsaa Grevinde Danner". I denne Tale afmaledes Grevindens Dyder, hendes følelse for de Fattige, hvorlunde hun trøstede Kongen i de svære Modgangens Timer etc.etc. etc. Jeg og Flere, der hørte denne lange spytslikkeragtige Tale for Grevinden, fandt det væmmeligt at høre saadanne Ord lyde fra Toppen af Kong Gorm's ærværdige gamle Kæmpehøj - naturligvis råbte den samlede Befolkning, i den Tro at Præstens Ord var sande, kraftige Hurraraab for Kongens Gemalinde.

Derpaa gik vi ind i Seminariebygningen, hvor Taleren fra Kong Gorm's Høi, Pastor Svendsen var Forstander og her hædredes Præsten med Ridderkorset, som han modtog af Kongens Haand. En sådan Paaskønnelse ved en Reises Begyndelse virker godt, og mangen Præst og verdslig Embedsmand eller eligeret Borger har derefter ogsaa holdt lignende Taler for Grevinden og erholdt lignende Paaskønnelse.

Nede i Seminarie-Bygningen holdt en Pastor Wulff en smuk og passende Tale til Kongen, hvorefter vi over Greis og Store Grundet kørte tilbage til Veile, hvor Amtmanden i sin Bolig havde anrettet en splendid Diner paa omtrent 50 Couverter. Ved Dineren udbragte Amtmanden en Skaal for Kongen, og endskiønt denne Hr. Amtmand Orla Lehmann ikke var af de Folk hvormed jeg sympatiserede, kan jeg dog ikke nægte, at jeg meget siælden har hørt nogen

udbringe en Skaal for Grevinden med mere Takt end han - ellers er Manden snakkesalig, holder lange Taler; Men Talen hvormed han indledede Skallen for Grevinden var meget kort, og kun i faa Ord udviklede han, at han "håbede Grevinden vilde gjøre Kongen lykkelig i sit Hiem". Efter Dineren samledes en del Damer i Amtmandens Bolig til Theen, og omtrent kl.11 gik enhver til Sit.

D.23de Kl 8 Formiddag toges fra Veile til Horsens⁶⁶. I Constancia, midt imellem Veile og Horsens standsedes for at indtage en Frokost, som Bønderne gav. Intet manglede og omtrent Kl.12 naaedes Horsens. Kongen, Grevinden og Følget kørte strax efter Ankomsten til Raadstuen, hvor en Tale blev holdt af Borgmester Ræder baade til Kongen og Grevinden - hun fremhævedes for hendes ualmindelige Åndsevner - stormende Hurraraab af den forsamlede Mængde. Byen gav en Diner og derefter Bal paa Raadstuen. Balsalen var dekoreret med et Transparent, hvori FR.VII var anbragt og et D ved siden heraf - en Herredsfoged Jespersen udbragte en meget servil Tale og Skaal for Grevinde Danner, som fulgtes af mange Hurraraab.

Paa disse Reiser medfulgte altid Hr. Berling, som var udset til Reisemarskalk - Alle Pengesager gik igennem hans Hænder paa Reiserne. - Da han havde Kassen under sin Varetægt, henvendte Alle der søgte Pengehiælp sig til ham - Enhver mærkede snart, at han var den Intime og formaaende Mand - idelig løb han uanmeldt ind til Kongen og Grevinden, og til Beviis paa, hvor liden Dannelse han havde, og hvor lidt han bidrog til det Decorum, der dog burde vises landets Konge, vil jeg kun anføre, at han, naar hans Værelser paa Reisen var i samme Huus og i Nærheden af Kongens, gik han om Morgenen undertiden ind til Kongen i Nattrøie, uden at have Frakke eller Kiøle over den; dette har jeg selv seet i Horsens, endskønt den Gang, han gik igennem for at komme til Kongen, var opfyldt af en Mængde Personer, som ønskede Audiensen hos Kongen forinden Afreisen. En Mand af Dannelse vilde aldrig have budt sin Konge Sligt, og hvad maatte Folk troe om en sådan Familiaritet? men naar Kongen tillod - eller paa Grund af Intimiteten mellem Kongens Gemalinde og Berling ikke vilde forbyde Berling at møde i en sådan Negligée - saa var der jo Intet, der forhindrede ham fra at lade sig see i en saa lidet passende Paaklædning. Den Nimbus man var vant til at finde omkring Regenten, tabte ikke lidet ved en sådan Adfærd fra den Undergivendes Side.

Den 24de September om Morgenen Kl.8 forlod vi Horsens og ankom til Matstrup, hos Etatsraad Westenholz om Formiddagen Kl.11. her var en meget splendid Frokost. Hr. Westenholz havde været Købmand i London og var nogle Aar iforveien bleven introduceret hos Kongen og Grevinde Danner af Hr. Berling. Han lod til at være meget afholdt af Grevinden og man sagde at han havde meget at gjøre med Grevindens Pengeforretninger. Kl.1 fortsatte Reisen til Silkeborg. Paa Reisen fra Fredericia havde jeg paa de mangfoldige Æreporte paa Veien etc. kun seet Kongens Navnechiffer, men da vi kom til Silkeborg's Skove, læstes paa en Æresport "Hilsen fra Silkeborgs Jagtbeiente til vor Konge og høie Gemalinde". Paa flere Æresporte i Byen Silkeborg havde man heller ikke glemt Grevindens Navn, og Kl.5 steg Kongen og Grevinden af hos Papiirfabrikant Drewsen - i hvis Huus de boede under Opholdet her., Hos Drewsen var der Diner og The.

D. 25de gjorde Kongen og Grevinden Tourer i Skovene med enkelte Udvalgte. Communen gav i dag en Diner og Bal om Aftenen.

D. 26de tilbragte Kongen med at fiske lige til der skulde spises til Middag. Grevinden gjorde Tourer i skoven med nogle Udvalgte. Silkeborg havde bygget et nyt Raadhuus - Kongen ønskede man skulde bese det, derfor var Byens Delegerede samlede paa Raadstuen begge Dagene for at vente paa Kongens ankomst, men paa grund af de Adspredelser der interesserede Kongen mere, ventede man forgjæves paa Raadstuen, hvor Kongen ikke kom. I Drewsens Huus gav Kongen Diner og Souper.

Søndag d.27de om Morgenen kl8 reistes fra Silkeborg. I Herninge var der Dejeuner à la fourchette. Intet besås her, skiøndt der var opført et stort nyt Thinghuus mm. og kl. 7½ Eftermiddag ankom vi til Ringkiøbing. Paa Veien hertil var enkelte Steder paa Æreportene også anbragt Grevindens Navnefræk ved Siden af Kongens og der råbtes også Hurra for "den høie Gemalinde"!! I Ringkiøbing fandtes derimod kun Kongens Navnechiffer paa æreportene. Kongne og Grevinden toge Logis i Amtmandens Embedsbolig Rindumgaard, henad ¼ Miil fra Byen. Da Kongen ankom paa Rindumgaard fandtes alle Byens og Omegnens Embedsmænd forsamlet her, for at stedes til Audiens. -- Det forekommer mig det havde været rimeligt at give de Tilstedeværende en, om kun kort, Cour -, da dog flere af Embedsmændene havde en længere Vei til deres Hiem; men HM lod dem sige, at Ingen modtages før end næste Formiddag, hvilket gjorde et mindre godt indtryk, da saa alle maatte møde igien den næste Dag.

D. 28de Op ad Formiddagen foretoges en Tour til Vogns over Holmsland og til Havet - omtrent 1¼ Miil fra Ringkiøbing. Ved Strandkanten, tæt udenfor Klitterne var arrangeret en Frokost under dertil opriste Telte. Den der stationerede Redningsbaad blev forevist og gik til Søs igennem en ubetydelig brænding. Redningsraketter opskødes etcetc. og paa Rindumgaard gav Kongen en Diner for Embedsmænd -Damer etc. Grev Schulin var Amtmand.

Tirsdag d. 29de September kl.8 om Formiddagen reiste vi fra Ringkiøbing til Varde. Paa Veien var en Mængde Æreporte med Kongens Navnechiffer og Inscriptioner, dog var der ikke en eneste Æreport med Grevindens Navnetræk. Omtrent midtvejs, i Skiær-Aa Kro, indtoges en særdeles indvalgt og splendid Frokost, arrangeret af Herredsfoged Lund, og imellem Kl3 og u Eftermiddag ankom vi til Varde. Kongen gav her en Diner i Skolebygningens Locale kl.5 Efterat kongens Skaal var udbragt, reiste Formanden for Borgerrepræsentanterne Hr. Clausen sig for at udbringe Skaalen for Grevinden - hans lange Tale var høist væmmelig at høre paa, han fremhævede "den Lykke at Danmark eiede en sådan Perle som hendes naade Frue Lehngrevinde Danner, som den kostbareste Perle i Danmarks krone". Om Aftenen var Byen illumineret.

D. 30te Kl.10 Formiddag forlod vi Varde og ankom til Ribe kl.3½ Eftermiddag. Paa Veien var Æreportene unde Grevindens Navnechiffer. Om Middagen var der Taffel hos Stiftamtmand Nielsen. Han udbragte Skaalen såvel for Kongen som for Grevinden, med en Takt og Værdighed uden noget Spytlikkeri, som man kunde vente af denne agtede og dygtige Mand.

D. 1ste October besås det nye Havneanlæg og roedes ud i Canalen, som dog endnu langt fra var Færdigt. Om Middagen gav Byen en Diner. Byfoged Pontoppidan holdt en meget passende Tale til Kongen, da Skaalen udbragtes og da Skaalen skulde udbringes holdt Borgerrepræsentant Møller Talen, hvori han kun med faa Ord udtalte det Haab, at Grevinde Danner vilde gjøre Alt hvad der stod i hendes Magt, for at skaffe Kongen et lykkeligt Hiem. Derefter

udbragte Amtsforvalter Laurids Skov en Skaal for Danmark, hvori han flere gange ytrede, at Kongen kunde stole paa sit Folk, naar Anmasselser kom "derausen fra ". Efter min Mening i det mindste ved saadanne Leiligheder, mindre passende Udtryk.

Om Aftenen bivånedes en Koncert i den illuminerede skønne Domkirke, hvor Kongen og Grevinden modtoges med hjertelige, ingenlunde spytslikkende Ord af Biskop Daugaard.

D. 2den forblev i Ribe, besaa Skoler mv.

Her saa man tydelig hvilken Indflydelse dygtige overordnede Embedsmænd havde over Touren paa de Underordnede; thi der hvor Amtmand Nielsen var den Styrende, saaes Intet til det demoraliserende Afgudereri for Grevinden, som jeg desværre har været Vidne til paa saa mange andre Steder rundt i Landet.

Lørdagen d. 3die October om Formiddagen forlod vi Ribe. I Lygumkloster opholdt HM sig en Times tid for at spise Frokost. Her mærkedes desværre allerede den uhyggelige Rivning imellem Dansk og Tydsk, idet en Præst, Hr. Iishøi og 2 andre Præster henvendte sig til mig, fordi, som de sagde, de vidste jeg var en brav Mand og havde Indflydelse paa Kongen. De anmodede mig derfor om at bede Kongen at befale, at der i morgen maatte blive afholdt dansk Gudstjeneste i Tønder i stedet for Tydsk, som efter Bestemmelsesn skulde finde sted i morgen "vi veed at Kongen vil i Kirke i Tønder i morgen, og det vilde dog være tungt for os danske, om Kongen vilde høre tydsk Præken."

Jeg svarede dem "Da De, mine Herrer saa åbent udtale Dem for mig, mener jeg ogsaa det er min Pligt at give Dem et ærligt Svar og tillader mig derfor uforbeholdent at sige Dem, at min Indflydelse paa HM kun er meget ringe, og at jeg aldrig blander mig i Ting der ikke vedkommer mig. De siger mig, at der hver anden Søndag skal hildes dansk og hver anden Søndag tydsk Gudstjeneste i Tønder; om Kongen gaar i Kirke i morgen, veed jeg ikke, men da disse bestemmelser med Hensyn til Kirkesproget var tagne ifølge Kongelig Sanction, mener jeg, at det vilde urigtigt af mig at tilråde Kongen at gjøre brud paa sine egne Lovbestemmelser. Kongen bør være hævet over al politisk Agitation, og en Mand fra Elben bør for Kongen være lig med Én fra Skagen"

De svarede mig, at Kongen burde vise han var Dansk og befale dansk Gudstjeneste i morgen i stedet for den Tydske. Jeg spurgte dem, dersom Kongen nu var kommen til Hertugdømmet Slesvig Syd fra og 3 tyske Præster mente, at den danske Gudstjeneste burde vige Pladsen for den tydske, skjøndt der den Dag var befalet dansk Gudstjeneste, vilde De, mine Herrer, da ikke finde at disse præster kom med et ubilligt, lovstridigt Forebringnede, da de vel maatte vide, at Nationaliteterne var ligeberettigede, og Forandring befalet af Kongen vilde vække Misfornøielse hos den anden Nationalitet? Disse Herrer Gudsmænd vilde ikke indrømme Rigtigheden af min Upartiskhed og det forekom mig, at de forlod mig noget utilfredse. Her er desværre et Beviis paa disse Præsters Anskuelse og Tankegang. Det vilde være en stor Lykke, om Præster vilde give sig mere af med deres embedsvirksomhed og mindre med Agitation og Politik. Fra Lygumkloster gik Reisen til Tønder, hvor der hos Amtmand Arthur Reventlow blev indtaget en Diner, og hvor der ligeledes var Souper..

Søndag d. 4de October. Forinden Afreisen fra Tønder bivånedes Kongen Gudstjenesten. En meget begavet Præst, Hr. Tidemann modtog Kongen ved Indgangen til Kirken med en dansk Bøn og holdt derpå den lovbestemte

tydske Præken. Kl.11½ reistes fra Tønder og Kl.5 Eftermiddag naaedes Flensborg, hvor en Mængde Æreporte var oprejste og hvor en betydelig Menneskemasse havde samlet sig for at modtage Kongen. Laugene stod opmarcherede med deres Faner og Alt var arrangeret paa det mest højtidelige. For ret at røre Indtoget festligt havde Slagterlauget engageret et omrejsende Musikcorps fra Bøhmen - Slagterne i Flensborg var mest virkelig dansksindede Folk. Ikkedestomindre kom en sig vigtiggjørende Person en Times Tid førend Kongens Ankomst til Flensborg løbende til Overpræsident Rosen for at formaa ham til at forbyde de bøhmiske Musikanter at spille naar Kongen kom; thi ytrede Vigtigmageren "saadanne Cocarder som Bøhmerne havde, maatte dog i Høi Grad saare Kongen". Denne vigtige Sag lod Overpræsidenten derfor undersøge, fordi han efter den modtagne Underretning maatte antage, at Cocarderne var stødende for de Danske. Men Undersøgeren oplyste, at disse Cocarder vare ligesom disse fattige Bjergboere altid plejer at bære dem, nemlig 2de korslagte Bierghamre fæstede foran paa Huen. Heri fandt Overpræsidenten naturligvis intet fornærmende, og de erholdt derfor Tilladelse at spille, og maaskee har aldrig nogen Trup Musikanter spillet mere ufortrøden end disse; thi ligesom den Tid Kongens Vogn kom til de herrer Slagtere og indtil den sidste Vogn af Følget var passeret, blæste disse stakkels Bøhmere "Kong Christian stod ved høien Mast" med en sådan Iver, at jeg undrede mig over, at deres Lunger kunde udholde en sådan Anstrengelse. Anmelderen var en saakaldt "Harlequin-Patriot" og paa Steder hvor der herske Rivninger blandt Nationaliteterne, gjøre saadanne Vigtigmagere Skade med deres Ilterhed.

Kl.7 Eftermiddag ankom vi til Glücksborg, og medens vi var ved Taflet ankom Conseilspræsident Hall fra Kiøbenhavn.

Mandag d.5te ankom Geheimeraad v.Scheele, der nu igien, saavidt jeg erindrer, var Landdrost i Pinneberg. Et Beviis for, at han vedblivende var meget intim hos Kongen, kan sees deraf, at da Selskabet om Aftenen var samlet, hvoriblandt ogsaa Conseilspræsident Hall og Slesvisk Minister Wolfhagen, og efterat vi alle havde ventet en god Tid, ankom endelig Kongen fra sine "indre Gemakker" ledsaget af Hr v.Scheele.

D. 6te oktober I Anledning af Kongens Fødselsdag var der stor Modtagelse og Lykønskning af en Masse Embedsmænd, Deputationer m.m.. Saa godt som Alle gik ogsaa til Grevinden for at lykønske i Anledning af Dagen. Exemplet hertil gaves af Ministrene Hall og Wolfhagen. Om Middagen Galla-Taffel for 150 Personer.

D. 7de var omtrent 50 Præster til Taffels om Middagen, da der ikke igaar kunde skaffes Plads til dem.

D. 8de om Formiddagen afrejste Geheimeraad Scheele og om Aftenen Conseilspræsident Hall. Om Middagen var der igien et større Taffel - den eneste Skaal der ved denne Leilighed udbragtes var, at Kongen anmodede sine Giæster om at tømme et Glas "for min høielskede Gemalinde".

D. 9de og 10de tilbragtes Tiden rolig paa Glücksborg. Damerne fra Flensborg og Flækken Lyksborg gjorde Visiter hos Grevinden og Kongen plejede sin Passion med at ligge paa den lille Søe, der omgav Slottet, for at fiske. De Fisk der fangedes paa disse Fisketourer serveredes altid om Middagen. Kongen vidste jeg holdt meget af kogt Giedde, og hvor ofte har Kongen ikke sagt til mig, naar vi gik til Taffels "Jeg har fanget en god Giedde til Dem i dag". Det vilde jeg ønske at Kongen under sit Ophold paa Glücksborg, ikke

saaledes hele Dage havde ligget paa Fiskeri; thi Veiene og Promenaderne vare allevegne omkring Søen, og ikke alene Indvaanerne af Lyksborg, men alle Fremmede, der kom tilrejsende, saa at Kongens Hovedsysselsættelse var den hele Dag igennem, med nogle faa Udvalgte, at sidde i en Baad paa Søen for at fiske, hvilket ogsaa af og til gav Anledning til bemærkninger.

D. 11te October tog Kongen med Suite - Grevinden var altid med - fra Glücksborg til Flensborg, hvor der bivånedes en Forestilling i Theatret. Skuespilhuset i Flensborg er meget lille og da det ved saadanne Lejligheder altid var propfuldt, var Heden næsten utålelig. Naar Kongen og Grevinden var i Flensborg om Natten, logerede de altid hos Præsidenten for Overretten, Kammerherre v. Steemann. Følget blev i saa Tilfælde anvist Quarteer rundt om i Byen.

D. 12te om Formiddagen besås flere af Byens Mærkværdigheder, navnlig opholdt Kongen sig hver gang han kom til Flensborg længe i det der nyindrettede Museum for Oldsager, der i de senere Aar i stor Mængde er fundne i Moserne etc. i Hertugdømmet Slesvig. Til Frokost var Kongen i dag i et Skyttegilde. Byen gav en Diner om Aftenen var der et Bal som Kommunen gav. Denne Dag var altsaa anstrengende nok - en mængde Skaaler havde man drukket alle vegne. Endskiøndt Ballet var ret animeret, syntes Kongen dog ikke, at der var den Orden i Dandsene som HM havde ønsket. Grevindendandsede fra først til sidst og Kongen blandede sig personlig ved meget ind i Dandsen - han kommanderede, at der skulde gøres mere Plads, at der skulde dandse saa eller saa mange Par ad gangen etcetc. En Lieutenant v. Pio, en beskeden ung Mand og ypperlig Bal-Cavaleer, var netop danset ud med sin Dame, da Kongen pludselig standsede ham og ikke i den mest humane Tone foreholdt ham, at det ikke var hans Tour til at danse. Lieutenanten undskyldte sig - Kongen var heftig og dikterede ham Stue-Arrest. Denne Scene vakte nogen Sensation, da den blev givet i en meget højroestet Tone, og jeg vilde ønske, at Kongen havde været mere tilbageholdende. Lieutenants Chef, Oberst v. Scarffenberg, en meget anset og ærekær Officer begav sig derfor næste Morgen til Kongen, og besværede sig derover, at HM havde tildelt en af hans Undergivne Stue-Arrest. Han forklarede at Lieutenanten ikke havde forseet sig, og enten ønskede Scharffenberg sin Afsked eller ogsaa maatte han bede om, at Stue-Arrest Straffen blev eftergivet Lieutenanten.

Da man nu havde udsovet de forrige Dages anstrengelser blev Arrest-Ordren taget tilbage, og dermed var Alt glemt igjen, men den kongelige Værdighed vinder ikke ved saadanne Sammenstød.

D. 13de om Formiddagen Kl.10 afrejste HM med Suite pr. Jernbane til Tønning. Der standsedes imidlertid ved Husum, hvor en Frokost var arrangeret paa Banegaarden og hvor jeg mindes, at en stor Overflødighed af de delikate engelske Østers "Natives" var tilstede. Disse Natives bringes fra England, opbevaredes i Bassiner ved Husum og forsendes da til Hamborg etc. Senere er dog denne Trafic gaaet overstyr igjen, da den ikke svarede Regning. Kl.2 ankom til Tønning, hvor der hos Politimesteren var arrangeret en dejeuner dinatoire hvorpå der kørtes til Garding, hvor vi ankom Kl.6 Eftermiddag.

D. 14de om Formiddagen foretoges en Kjøretour til Digerne ved Vollervyk og herfra til Wilhelmine Koeg, hvor Kongen med Følget spiste Frokost hos

Koegens Eier Hr.Oling. Derefter besås den rige Bonde Richelsens store Gaard Nordhof og toge over Tating tilbage til Garding. I det hele taget forekom det mig, at Stemningen for Kongen ikke var synderlig stærk i Marsken, og jeg troer ikke at feile, at en af de væsentlige Aarsager hertil var den, at Grevinden var med paa Reisen - thi her syntes man ikke om hende. D. 15de Kl.9 om Morgenen afrejste vi fra Garding til Tønning, herfra pr. Jernbane til Flensborg og ankom til Glücksborg igien om Eftermiddagen Kl.2. Grevinde Danner holdt meget af Opholdet paa Glücksborg, thi her var hun som en Slags Dronning og her modtog hun udelingen Damer fra Flensborg og Omegnen, og at hun derfor gjerne forlængede Opholdet her er rimeligt; et Beviis herfor er Følgende: Om Aftenen taledes Kongen med mig om Tilbagereisen til Siælland og befalede mig at underrette Marineministeriet om, at Dampskibet Slesvig skulde beordres at møde ved Holdnæs d. 22de for at føre Kongen med suite tilbage til Siælland.

Næste Morgen, d. 16de, Kl 9 1/4 var Livlægen, Etatsraad Lund hos Kongen; denne dage til Lund "Nu har jeg aftalt med Irminger, at vi reise d. 22de" Kongen gik derpå til Grevinde Danner. Da Kongen kom ud fra Grevinden, var Lund og flere af Kongens Følge i den lange hvælvede Sal paa hvis ene Side Kongen har sine Værelser og paa den anden Side Grevinden har sine - da Kongen kom ud i Salen for at gaa til sine Værelser igien, spurgte hans trax "Er Irminger ikke her? jeg ønsker strax at tale med ham". Nu var Klokken 9 1/2 og Kongen havde, siden han taledes med Etatsraad Lund, ikke talt med andre end Grevinden, og da jeg kom op i Salen, sagde Lund til mig "De skal ind til Kongen og eftersom jeg kunde Mærke af Conversationen med HM skal De vist skrive efter Dampskibet endnu tidligere end d. 22de" Tout au contraire.

I det øjeblik Kongen havde været hos Grevinden var Alt forandret. Dampskibet 'slesvig skulde nu ikke beordres til Holdnæs førend d.25de. Imidlertid gik Dagene. Kongen foretog sig næsten Intet uden at fiske - i Almindelighed fra den tidlige Morgen indtil henad Kl. 4 eller 5, for at møde ved Taflet, og undertiden efter Taflet igien indtil det var mørkt. Frokost, Portviin og desl. blev nydt i Baaden hvorfra Kongen fiskede. Forbindelsen med Land blev vedligeholdt med en lille Pram, naar noget Bud eller deslige skulde til Kongen. - - Naar Embedsmænd, ja selv Deputationer ankom til Glücksborg for at tale med Kongen, blev de som oftest ifølge ordre fra Kongen til den de jour havende Adjudant, underrettede om, at HM ikke gav Audiens - og alle disse Reisende kunde see Kongen fiske fra Morgen til langt hen paa dagen, næppe 100 Alen fra Land uden at opnå Leilighed til at forebringe deres Ærinde. I Bladet Dannevirke for 14de October persifleredes også denne Fiskemani og kaldtes deri "Kongens Yndlingspassion". Hyppig deltog Grevinden en Times Tid også i Fiskeriet - undertiden sad Kongen ene i Baaden med sin Jæger og Livrideknægten, den før omtalte Anders Petersen, dog var næsten altid også den gamle kammerherre Berregaard med. Denne sidste har ellers sagt mig, at Kongen paa disse Fisketourer sædvanlig var modfalden, taus og indesluttet og kunde der i Conversationen undertiden komme Ytringer, hvoraf man kunde slutte at Kongen ingenlunde følte sig lykkelig, såsom "Som man reder, saa ligger man" disse samme Ord har Kongen også flere gange sagt til mig, og jeg antager, at de stod i Forbindelse med hans giftermål med Grevinden.

D. 21de Om Middagen tog Kongen med Suite til Flensborg, hvor Kongen gav en Diner for Medlemmerne af St. Knuds Skyttegilde, hvor det som sædvanlig

gik meget gemytligt til. Om Natten forblev HM med Følge i Flensborg, og d. 22de om Formiddagen toges til Glücksborg igien.

D. 27de om Formiddagen kl.10 forlod Kongen Glücksborg for paa Veien til Korsøer at anløbe Sønderborg. Ved Holdnæs var der opført en stor Æreport for Hans Majestæt og "høie Gemalinde" og omtrent kl. 10½ forlod Kongen med Suite Holdnæs ombord i Dampskibet Slesvig. Ved Sønderborg lagde Dampskibet til Bolværket, tæt Sønden for Ponton-Broen. Ved Landstigningen i Sønderborg modtoges Kongen med en værdig Tale af Amtmand Heltzen. Til Fods tog Kongen og Grevinden og Følget til Ponton-Broen, som forbinder Als med Hovedlandet, hvor Borgmester Finsen holdt en Tale, hvorefter der paa Raadstuen i Sønderborg indtoges en Déjeuner à la fourchette. Derefter gjordes en Kiøretour til Augustenborg, og kl. 7Em var der Diner for 61 Personer ombord i Slesvig.

D 28de i Dagbrækning forlod vi Sønderborg - gik igennem Svendborg-Sund og ankom til Korsøer kl. 2½ Eftermiddag. Kongen tog med Extra-Tog til Roeskilde og herfra pr. Vogn til Frederiksborg.

Et diplomatisk problem.

Endskiøndt jeg i mine Bemærkninger holder mig udenfor Politiken, da dette jo vil see Sandhedens Lys, naar denne Exitationstid - denne politiske Febersygdom engang faar raset ud, vil jeg dog ikke undlade at anføre et lille Beviis for hvordan Grevinde Danner, Hr. Berling og Flere, underhånden manøvrerede med Skandinavierne eller de saakaldte Eiderdanske.

Her var i 1857 en fransk Minister, som hed Virgin - han var Admiral og var meget lieret med Grevinde Danner - dog navnlig søgte han ofte hos Hr. Berling - vel sagtens efter Ordre, for ret at være au fait med, hvad der tænktes og gjordes for Kongen i skandinavisk Retning.

Tidlig paa Foraaret 1857 modtog han (Virgin) et konfidentielt Brev fra sin Konge, hvori der omtaltes Ønskeligheden af Sverriges og Danmarks Sammenknytning med en offensiv og defensiv Alliance - det var pålagt Virgin at hemmeligholde Indholdet, da kun Kongen, Grevinden og de der interesserede sig for denne Sag, og i øvrigt arbejdede i denne Retning, maatte indvies i denne Hemmelighed. - Han overleverede derfor brevet til Berling i dennes Bolig og Berling fik nu det Hverv at overrække Kongen Brevet, hvis Indhold Grevinden også maatte sættes i Kundskab om. For Udenrigsminister Scheele, som ikke var Skandinavier, skulde Brevet indtil videre holdes hemmeligt og Kongen af Sverrig ventede Svar herpå fra vores Konge. Men man tog sig ikke i Agt for, at Scheele var den meget Intime, baade hos Kongen og Grevinden og Resultatet var, at Kongen viste dette Brev til Scheele. Denne raadete til, ikke ubetinget at afvise Brevets Indhold, og Svaret paa Brevet affattedes med Scheele's Assistance. I Brevet ønskede derfor vores Konge nærmere Forklaring om hvor mange Tropper Kongen af Sverrig vilde stille i Tilfælde af en Invasion fra Tydskland; paa hvilken Maade Sverrig havde tænkt sig at sende Tropperne hertil - om vores Konge da maatte faae Tilladelse til at beordre dem derhen hvor han fandt det mest påtrængende etc.etc.

Da Sundtoldsagen netop var afgjort fik vores Minister i Stokholm, Grev Scheel-Plessen, ifølge Telegram Ordre i den Anledning at begive sig til

Kongen af Sverrig for at bringe ham Underretning herom. Samtidigt hermed modtog Plessen med Posten et Brev, som indeholdt det omtalte Svar fra vores Konge, for at overlevere det til Kongen af Sverrig. Plessen ahnedede ikke hvad der stod i dette Brev og tog det med til Kongen.

Plessen som meget lieret med Kongen af Sverrig blev strax budt en Cigar og Kongen bad ham sidde ned i Sophaen og Plessen underrettede Kongen af Sverrig om, at han ogsaa havde et Brev fra sin Konge. Kongen af Sverrig greb Brevet med begærlighed; da han læste det, bemærkede Plessen at han blev meget alvorlig, og efter Læsningen kastede Kongen sig mismodig paa sin Sopha, og uden at indlade sig i videre Conversation med Plessen blev denne congedieret fra Besøget. Plessen havde ikke vidst, hvad der stod i Brevet, og først efterat have skrevet til Scheele angående dette Besøg hos Kongen, opklaredes Gaaden, hvorfor Kongen af Sverrig var bleven saa alvorlig efter brevets Læsning; thi Brevet var saa langt anderledes end han havde ventet. Vores Konges Svar blev ikke længe nogen Hemmelighed - de skandinaviske eller ejderdanske Blade, navnlig Hr. Plough's Blad "Fædrelandet" udgydede Gift og Galde over Scheele, der havde afvist en skandinavisk Alliance -

Scheele's Stilling blev uholdbar - Partiet fik ham fjernet og han gik af - Noget efter blev Admiral Virgin ogsaa remplaceret af en Anden. Kongen af Sverrig havde naturligvis ondt ved at besvare Spørgsmålene i det omtalte Brev, thi for hans egne Ministre var Brevet udentvivil ogsaa en Hemmelighed - og det hele Tilbud om en offensiv og defensiv Alliance var næppe andet end en skandinavisk Agitation - hvortil der her jo var et betydeligt Hof, blandt Professorer, Studenter og ikke faa Embedsmænd - med Hr. Plough og Hr. Orla Lehmann havde Kongen af Sverrig sluttet et nøie Venskab, og endskiøndt begge disse Herrer baade har holdt Taler og skreven om, at Titler og Ordener burde afskaffes, er det dog ganske betegnende, at disse 2de Herrer, da de gæstede Stokholm i fjer(1866 - jeg skriver disse Linier i Marts 1867) begge bleve dekorerede med svenske Ordener.

1858.

Den 14de September tiltrådte Kongen - med Grevinden og Følge en Reise, som sædvanligt i de senere Aar - til Glücksborg igien.

Med Middagstoget var jeg taget fra Kiøbenhavn for at arrangere det Fornødne til Kongens Modtagelse ombord i Dampskibet Slesvig, som var bleven beordret til Korsøer. Med Aftentoget ankom Kongen etc. som strax tog ombord i Dampskibet efter Ankomsten til Korsøer. Den næste Morgen ved Dagbrækning forlod vi Korsøer og ankom til Holdnæs om Eftermiddagen, hvorfra der strax toges til Glücksborg, hvor Alt var arrangeret som de foregående Aar.

D. 19de September ønskede Kongen at have foretaget en Toru til Rendsborg for at overvære en Revue oveer en Deel derværende Tropper - Alt forinden Kongen havde forladt Kiøbenhavn havde han udtalt dette for Ministeriet, hvorpå Ministeriet havde yttret for Kongen, at det var ønskeligt at han i saa Fald tog derhen alene - ikke tilligemed Grevinden. Ministeren for Slesvig, Wolfhagen, som var paa Glücksborg, gentog nu for Kongen, at Ministeriet ønskede at Grevinden ikke tog med til Rendsburg - men hun, der altid søgte

at trænge sig frem, vilde dog med, og underhånden var det alt 2 Dage forinden i Sømmelighed arrangeret i Stalden, hvilke Vogne der skulde medtages til denne Tour. Kongen ønskede hende ikke med, men hun søgte at faa sin Villie frem, og først efterat den slesvigske Minister havde gjort opmærksom paa, at Ministeriet, ifald Grevinden tog med, udentvivl vilde indgive sin Demission, maatte hun finde sig i ikke at tage til Rendsborg, men Resultatet blev, at Kongen, der havde havt saa megen Lyst til a tage til Rendsborg, nu ogsaa maatte - ja, jeg siger desværre "maatte" blive hjemme og kom ikke til Rendsborg hvor han var blevet ventet.

D. 26de September var Kongen med Følge i Flensborg; som sædvanlig boede Kongen og Grevinden hos Præsidenten for Overapellationsretten, Herr Kammerherre Steemann. Om Aftenen bragtes der Kongen en Serenade og efter Sangen råbtes der Hurra for hans Majestæt - og Grevinden lod ved denne Leilighed nogle ikke venlige Ord falde til Kongen, fordi denne ikke havde taget hende med til Vinduet, hvorved hun jo undgik den Tilfredsstillelse ogsaa at faa nogle Hurraer..

Paa en kort Tour fra Glücksborg til det nordlige Slesvig var Kongen m.fl. i Haderslev.

D. 28de September - Kongen boede hos Amtmand Stockfleth med Grevinden. Om Aftenen bragtes Kongen et meget talrigt Fakkeltog - Sange blev afsungen etc.etc. Da Kongen derefter for den forsamlede Mængde vist sig i Vinduet, modtoges han af rungende Hurraer - Grevinden gik derpå hen til Kongen og stillede sig i en kærlig Stilling op ad Kongen, men modtog intet Hurra, hvilket udentvivl var hende ikke lidet ubehageligt - thi al denne Trængen frem, var kun beregnet for at faa Applaus - Omgivelser som nøie kendte alle saadanne Maneuvrer, vidste meget vel at Alt Sligt var Comediespil.

For resten opholdt Kongen sig i Aar som sædvanlig megen Tid Paa Glücksborg - og Tiden gik hen her paa samme Maade som tilforn; hvorpå der senere igien returneredes til Siælland.

1859.

D. 31te August om Aftenen forlod Kongen, Grevinden og Følge Kiøbenhavn for over Korsøer at begive dem til Glücksborg.

Vinterne imellem 1858 og 59 tilbragte Kongen for det meste paa Frederiksborg. Tiden gik paa forskellig Maade, og da Kongen endnu bestandig holdt meget af at klæde sig i aparte Dragter, morede det baade ham og Grevinden undertiden at klæde sig ud og give Scener. Saaledes erindre jeg, det engang i April blev mig fortalt, at Kongen en Aften havde udklædt sig som "den pantsatte Bondedreng", Grevinden som "Blomsterpigen i Genzano" og at Generaladjutant for Land-Etaten, General Hegermann-Lindencrone⁶⁷ og kabinetssecretair Etatsraad Trap ogsaa vare bleven indbudne til at iføre sig Dragter, hvorpå disse 2de Herrer havde udklædt sig som "Lazeroner". Det undrede mig at General Hegermann deltog i saadanne Løier, men dengang var han meget yndet, såvel af Kongen som af Grevinden, men senere da han havde troet at kunne faa Hr. Berling afveien, trak han selv det korteste Straa og kom til at gaa af. Hegermann var en nobel, elskværdig Charachteer, men det var ikke, med hans flotte Sind, gaaet op for ham, at Kongen ved de ansvarlige Ministre siden 1848 havde tabt

meget af den Magt, som de eneherkende Konger tilforn var i Besiddelse af. Et lille Beviis herpå kan jeg anføre. Adjudanten hos Kongen, Capitainlieutenant Møller, Hr. Berlings Svoger, var ikke af Marinens dygtigere Officerer - Han kunde efter alle dengang bestående Bestemmelser ikke avancere til Orlogscapitain paa Grund af mindre gode Recommendationer af forhen havde Chefer. Kongen havde flere Gange talt med mig herom, og jeg havde sagt Kongen min Mening, nemlig at han ikke kunde avancere til Orlogscapitain, men maate finde sig i at blive forbigået eller tage sin Afsked, naar hans Tour til Avancement kom.

Kongen, Grevinden og Berling var jo naturligvis af modsat Mening - men i Hegermann fandt Kongen ogsaa en Støtte for sin Mening. Etatsraad Lund meddelte mig mig, at Hegermann havde yttret "Naar Kongen siger, jeg erklærer Møller for qualificeret til at blive Orlogscapitain og har seet ham paa mit Fartøi (Møller førte nemlig altid Kongens private Lystfartøi, nu en lille Dampskonnert, som hed Falken) saa maa det være nok for Ministeren" og, sagde Hegermann, var den politiske Stilling ikke som den er, saa skulde jeg (Hegermann) påtage mig at faa Ministeren til at springe!?. Naar Kongen hørte Sligt, maatte jeg selvfølgelig udtale min Mening desto bestemtere, hvorfor det gav Udseendet af, som om jeg personlig havde noget imod Møller, og dette troer jeg, bidrog ikke lidet til at baade Grevinden og Hr. Berling hadede mig. Af Hegermann var det imidlertid uoverlagt og for flot at henkaste saadanne Yttringer. Da Møller's Tour kom til at avancere, indstillede Ministeren, støttet paa Avancements Commissionens Kiendelse ham til at blive forbigået - imidlertid er holdt han efter mange Palavre Titel af Orlogscapitain, men blev staaende som ældste Capitainlieutenant, indtil han nogle Aar senere søgte sin Afsked.

Kongens Civilliste var 800.000 rd. aarlig. Jægerspriis som han havde købt og tilskødet Grevinden blev indrettet med megen Luksus, og da Grevinden og Berling passede paa Kongen, at han ikke gav for meget borg, og der saa at sige ikke blev ført synderligt Hof, kunde der lægges en smuk Skilling tilbage til den "høielskede Gemalinde" og saaledes sagde Etatsraad Lund mig en Dag i dette Foraar, at Kongen den Dag havde oplæst et Papiir for ham, hvorpaa der stod, at han samme Dag havde foræret Grevinden 40.000 rd, som oplagte Penge i den senere Tid.

Kongen havde i mange Aar samlet paa antique og historiske Sølv- og om jeg mindes ret, ogsaa Guld-Kruse til at drikke af. I det mindste vare der Flere som var indlagde med Guldskuemønter eller deslige. I en af Salene paa Jægerspriis var en heel Væg, hvorpaa Krusene vare anbragte paa store Hylde, opfyldt af dem - mange af dem vare særdeles kønne og kostbare - I alt troer jeg der var over 60 af dem - Grevinden fik dem, og Gud veed, om de er der endnu. - Det var en overordentlig skøn Samling.

Det laa i Kongens Charakteer at være rundhåndet og hielpsom mod Fattige og Andre der vidste at logre for ham, og disse Sidste vidste meget godt, at de bedst fik deres Ønsker opfyldte, naar de henvendte sig til Kongen i Begyndelsen af Maaneden; thi under det Danner-Berlingske Pengeregimente var det bleven indført, at Kongen erholdt det, som han kaldte sine månedlige Lompepenge, udbetalt af Generalintendanten for Civillisten Hr. Berling ved hver Maanedes Begyndelse - hvor meget Kongen saaledes disponerede over pr. Maaned erindrer jeg ikke nu bestemt, endskiøndt jeg dog har hørt

Summen nævne - men noget hen paa Maaneden var HM sædvanlig blank, da disse Lommepege i Almindelighed bleve udgivne i den første Deel af Maaneden. En betydelig Deel af disse Penge, erholdt HM i Almindelighed af Berling i Guld - som oftest Frederiksd'orer (det samme som Louisd'orer i Værdi) hvoraf de Fleste snart efter gik i Hr. Berlings Lomme og det ved Hiælp af Schack-Spil. Kongen holdt nemlig meget af at spille Schack, men var dog ikke vidre dreven heri.. Partierne spilledes ofte om 1 Louisd'or - undertiden spilledes der mange Partier i Rad og ofte quilte a deux hvorved Berling da i Almindelighed var den Vindende - - Paa denne Maaade gik de meste af Guldet til Hr. berling, og Kongens Tab kunde saaledes være en ret anselig Mængde Louid'orer paa én Dag. Kongen Selv var det egentlig ligegyldigt om der spilledes høit eller lavt, thi det kunde, f.eks. i l'hombre, mere ham ligesaameget enten han vandt én Mark eller hundrede Daler, thi om Penge eller Penges Værdi havde Kongen egentlig ikke nogen gennetiænkt Mening. Jeg mindes saaledes en Samtale med Kongen under den russisk-fransk-engliske Krig i 1854 eller 55 - da den engelske Flaade under Admiral Napier var her i Østersøen, og vi taledes om de uhyre Omkostninger der forårsagedes ved at holde en sådan Flaade i Søen, paastod Kongen at "hver Matros paa den engelske Flaade kostede England enten daglig eller månedlig 50 Pund Sterling" hvilket dog aabenbart viser, at Kongen ikke havde rigtigt Begreb om Penges Værd.

Kongen gjorde meget af den uforfærdede gamle Oberst Helgesen, der under Krigen 1848-50, saa ofte havde haft lejlighed til at udmærke sig. Da han døde, skænkede Kongen Oberst Helgesen's gamle Søster i Norge, årlig 200 rd, og som Beviis for hvor gjerne Hr. Berling ønskede at stille sig frem, naar Kongen gjorde noget godt, kan jeg anføre følgende Uddrag af Berlingske Tidende af 31te Mai 1859: "HM. Kongen har havt den Naade efter Indstilling af Generalintendanten for Civillisten (dette var Berling) at tilstå afd. Oberst Helgesen's trængende Søster i Christiania 200rd årlig indtil videre af sin Privatkasse" Denne Indstilling behøvedes sandelig ikke af Hr. Berling, og upassende var det at lade Berlings Person skinne frem ved denne Leilighed.

D. 20de Juli havde jeg Referat hos Kongen paa Skodsborg i hans Telt i Haven. Iblandt andet forelagde jeg ham et nyt Søkort over den nordlige Deel af Atlanterhavet, som var bleven udgivet fra Søkort-Archivet. De Mauryske Dampskibslinier vare aflagte herpå, og Kongen taledes med mig herom i længere Tid - da jeg blev meget længe inde hos Kongen den Dag, trådte Grevinden ind til Kongen - og jeg congédieredes selvfølgelig strax.

En rejse til Sverrig.

D. 24de Juli afrejste Kongen i al Hemmelighed med sit lille private Skruedampskib, ført af Capitl. Møller, og ledsaget af Generaladjutant, General Hegermann-Lindenchrone, Bammerherre Berling, Cabinetssecretair Trap og Livlæge Lund. Ingen, uden den allerintimeste Kreds havde Ahnelse om denne Reise. Lund fik Ordre at gaa ombord og medtage Gallaklæderne. Kongen havde sagt til ham "Jeg vil seile lidt, muligen gaar jeg lidt iland i Kiel" og førstved Dragøe-Fyrskib sagde Kongen, at han vilde seile til Kongen af

Sverrig - til Stockholm. Kong Oscar var nemlig død faa Dage iforveien og skulde ligge Liig og ikke bisættes førend om nogen Tid. Enhver kunde jo under disse Omstændigheder have fraraadet Kongen at foretage sådan mal à propos Reise netop nu, til Stockholm - hvor alt var i Sorg over den nylig afdøde Konge. Men de Intime tænkte anderledes.

En 8 Dages Tid efter læstes en Artikel i Dagbladet, hvor der doleredes over "at Ministeriet havde tilladt Kongen at reise uden at lade ham eskortere af et af Marinens Dampskibe, og endnu uforsigtigere var det, at Kongens Generaladjutant for Sø-Etaten ikke var med paa Touren, da Capt. Møller, Kammerherre Berlings Svoger, ikke var af vore dygtigste Sømaænd".

Ministeriet var undskyldt, thi endskiøndt der d. 23de Juli, altsaa Dagen forinden Afreisen, var Statsraad, erfarede Ministeriet dog Intet, og først efterat alle Ministre vare tagne bort, underrettede Cabinetssecretair Trap ifølge Kongens Befaljing Conseilspræsidenten Hr. Hall om den påtænkte Tour - eller en lignende Reise.

D. 27de Juli var der paa den Kongelige Skydebane en stor Fest i Anledning af Arveprindsens og Arveprindsessens 50aarige Jubilæum som Medlemmer af Skydeselskabet. Enkedronningen og alle kongelige Prindsesser vare indbudne til Festen og mødte ogsaa. Kongen var ogsaa indbuden - Grevinden ønskede han ogsaa med til Festen - men Stemningen var imod hende i dette Selskab, og Kongen kunde ikke sætte igennem at ogsaa hun blev buden. Selskabet havde trods flere Anmodninger underhånden, aldrig villet optage Grevinden -. Her laa nu Grunden til Kongens hemmelighedsfulde Bortrejse - tillige skulde det hedde sig, at Kongen havde følt en indre Trang til at reise til Stockholm for at besøge og trøste den nye Konge Carl XV, den kiære Ven i Broderlandet.-- Grevinden Danner var fornærmet, at hun ikke kunde være med paa Skydebanen og hun vilde ikke have, at Kongen skulde tage derhen alene uden sin Gemalinde, medens Enkedronningen og de andre Kongelige Prindsesser var med til Festgildet, derfor lagdes den hemmelige Plan til Kongens Reise; thi han maatte jo være bortrejst paa denne Høitidsdag; derfor kom uldentvivl ogsaa Grevinden ind i Teltet medens jeg var noget længe inde hos Kongen, af Frygt for at Kongen vilde tale til mig om den forestående Reise, hvorved jeg, som Kongens Jagtcaptain jo egentlig burde være med - men Grevinden ønskede mig saa lidt som mulig i Kongens Nærhed, da det jo var noksom bekendt, at jeg hverken var Grevinden eller Hr. Berling hjertelig hengiven, og Grevinden vidste uldentvivl for godt, at jeg vilde have fraraadet Kongen denne Bortreise, dersom han havde omtalt den for mig; thi efter min Mening var det ikke engang passende, at Kongen, medens Kong Oscar, saa at sige næppe var bleven kold, saaledes gæstede Hoffet i Stockholm, medens den derværende kongelige Familie, efter det saa nylig lidte Tab, endnu var dybt nedbøjede af Sorg og Bedrøvelse.

D. 31. Juli ankom hertil Storfyrst Constantin, Keiserens Broder, fra Rusland. Han var kommen hertil med flere russiske orlogsmænd, og var paa Veien til England; men da han agtede at opholde sig nogle Dage her i Byen, flyttede han iland - og om jeg ikke feiler indlogerede han sig i Hôtel Phønix. han besøgte strax alle de kongelige Herskaber, Enkedronningen paa Sorgenfri, Prindsen og Prindsessen af Danmark paa Bernstorff og Landgrevinden paa Charlottenlund. Om Middagen var han hos Arveprinds Ferdinand og Arveprindsessen, hvor jeg spiste sammen med ham, og da jeg kendte ham fra forrige Tider, taledede han i længere Tid med mig om Marinens Tilstand etc.

D. 1ste August var Storfyrsten til Middag hos Enkedronningen paa Sorgenfri. Man vidste at Grevinde Danner dagen iforveien havde telegrapheret til Calmar, vor Kongen var paa Giennemreise fra Stockholm, og anmodet Kongen om at fremskynde Hiemreisen. Noget forinden vi gik til Taffels paa Sorgenfri, underrettedes vi om, at Kongen var ankommen til Skodsborg igien.

Efter Taffelet, omkring Kl.7½, netop som Storfyrsten var kørt til København (han vilde nemlig besøge Alhambra og Tivoli) ankom Overhofmarskalk v. Levetzau med Ærinde fra Kongen for at indbyde til Frokost paa Skodsborg. Den russiske Minister Ungern Sternberg, der endnu ikke var kørt, og endnu samme Aften skulde tale med Storfyrsten, blev derfor af Overhofmarkalken anmodet om at overbringe Kongens Indbydelse til Storfyrsten, hvilket han også lovede og udførte.

Ungern Sternberg afskyede Grevinden og da Levetzau var Aarsag til, at Sternberg nogle Aar tidligere var kommen sammen med Grevinden ved Kongens Taffel paa Frederiksborg, var han siden den Tid altid mindre stemt mod Levetzau.

D. 2den August om Formiddagen blev nu Alt arrangeret paa Skodsborg til at modtage Storfyrsten paa en højtidelig Maade, som Storfyrstens Rang burde gjøre Fordring paa. Grevinden, sagde man mig senere, alt var iført en nylig fra Paris forskreven, kostbar hviid Moirèe Silkekiole for at tage imod den høie Giæst. - Men Storfyrsten havde aldrig seet Grevinden og vilde aldrig komme sammen med hende. Han foregav derfor at han ikke befandt sig vel. Denne Underretning blev modtaget paa Skodsborg Kl.12, hvor nu Alt var færdigt til hans Modtagelse. Kl.1 gik Storfyrsten ombord fra Toldboden og strax derefter afgik han med sine Orlogsmænd til England. Grevindens Ærgrelse var meget stor og Kongen var saa opbragt, at han ved Middagstaflet yttrede " at ville lukke sine Havne for alle russiske Skibe"

Fordi Storfyrsten ikke vilde komme sammen med Grevinden blev Kongen tilsidesat ved en Fornærmelse. Hvem er da Aarsag i, at Kongen saa ofte maa finde sig i Ydmygelse? Ingen uden det Berling-Dannerske Familievæsen.

Glücksborg igen.

Som sædvanlig tog Kongen senere paa aaret igien til Grevindens Yndlingsopholdssted Glücksborg - thi her havde hun en talrig Kreds af Damer, deels fra Flensborg, deels fra Omegnene jævnlig omkring sig - i Kiøbenhavn vilde dette ikke rigtig lykkes for hende.

Fra Begyndelsen af September var Kongen paa Glücksborg. Indtil jeg troer d. 20de var en Deel Militair forsamlet i Flensborg og dets Omegn, hvor HM daglig tog hen for at overvære de militaire Øvelser. Grevinden var flere gange med til Hest ved de militaire Øvelser, hvor saa en eller anden Officer blev kommanderet eller anmodet om at ledsage hende - og hvorover jeg oftere hørte, at de anmodede Officerer havde ærgret sig; skiøndt der også her undertiden mødte frivillige Spyttslikkere.

8 à 9 svenske og norske Officerer af Landetaten vare også mødte og indlogerede paa Glücksborg for at overvære Troppesamlingen - iblandt disse Officerer vare den norske General Wergeland og den svenske General

Leuhusen.

D. 22de Septemebr agtede Kongen med Damskibet Slesvig at afgaa fra Holdnæs til Korsøer og derfra pr. Jernbane til Kiøbenhavn. Da jeg som kongelig Jagtcapitain skulde sørge for Pladsernes Fordeling ombord, erholdt jeg som sædvanlig et par Dage iforveien Søreisen en Liste over de medfølgende Personer tilsendt fra Marskallatet. Overhofmarskal Levetzau's Navn fandt jeg ikke herpå, og han meddelte mig at endskiøndt han meget ønskede det, skulde han dog ike med til Kiøbenhavn.

Kongen vilde nemlig kun 2 à 3 Dage til Residensen for at holde Statsraad og vilde derpå indtil videre returnere til Glücksborg igien. Den gamle Overhofmarskal yttrede for mig, at det være ham kiært, om jeg kunde bidrage til, at han kom med til Kiøbenhavn. Kongen havde nemlig sagt til ham, at der ikke var Plads ombord i Dampskibet, da han havde tilbuden de fremmede Officerere at gaa med Dampskibet. Dagen derpå taledede jeg med Kongen og sagde, at jeg ikke fandt Overhofmarskallens Navn paa Listen over de medfølgende Herrer. Kongen svarede "Vi har ingen Plads ombord". Jeg gensvarede "Deres Majestæt, angående Pladsen er der Intet iveien om der er en Snees flere eller færre; thi det er jo kun en Formiddagsreise, der er jo ikke Tale om Køiepladser paa denne Tour, og med Extratoget paa Jernbanen fra Korsøer til Kiøbenhavn er det jo også ligegyldigt om der er en Snes Personer meer eller mindre, altsaa for Pladsens skyld er der aldeles Intet iveien for at Overhofmarskallen tager med" hvorpå Kongen svarede "Nei, jeg har bestemt at han skal blive tilbage paa Glücksborg".

Grevinden ledsagede Kongen til Kiøbenhavn og Hemmeligheden var udentvivel den, at Grevindens Yndling, Hr. Berling, som Reisemarskal skulde spille en Rolle ved at ledsage HM paa Reisen, for at de fremmede Officerer kunde fortælle til Sverrigs Konge, hvor uundværlig denne kejtede person var og hvilken vigtig Plads han indtog her.

At Overhofmarskallen maatte blive tilbage ærgrede ham overordentlig, og dette bidrog meget til, at han de sidste Dage forinden Kongens Afreise, befandt sig mindre vel.

D 22de September om Morgene Kl 7½ lettede vi fra Holdnæs, ankom til Korsøer kl.31/4 Em, og noget efter, Kl.6 vare vi i Kiøbenhavn, hvor den paa Banegaarden forsamlede Mængde, til Ærgrelse for Mange, saa Hr. Berling tage Sæde i Vognen ved siden af Kongen, for at køre til Christiansborg.

D. 25de ankom vi til Glücksborg igien og fandt Overhofmarskal Levetzau syg. Indtil medio October forbleve vi paa Glücksborg, og endskiøndt Overhofmarskallen, tilsyneladende meget lidende, endnu af og til indtog sin Plads ved Taflerne ligeoverfor Kongen, nød han dog saa godt som Intet og blev kiendeligen mere og mere afkræftet - undertiden var han endog sengeliggende..

Da Kongen medio October tog tilbage til Korsøer med Dampskibet Slesvig, var den gamle overhofmarskal fængslet til Køien i sit Lukaf. Efter ankomsten til Kiøbenhavn blev han svagere og svagere og hensov rolig til det bedre Liv om Morgenen d. 7de November, noget over 77 Aar gammel.

Paa Glücksborg besøgte jeg ham saa godt som daglig og efter Hiemkomsten til Kiøbenhavn taledede jeg også endnu flere gange med ham, og det er min bestemte Mening, at den krænkelser der vistest ham, at deet nægtedes ham - som overhofmarskal - at ledsage Kongen til Kiøbenhavn fra Glücksborg i September Maaned, har fremskyndet hans Død. Ved hans Bortgang mistede

Hoffet den sidste Rest af Fortidens Nimbus - han var en Typus paa en gammel Hofmand. - et ualmindeligt elegant Ydre, fin Takt, og en Mand med Kundskaber og megen alsidig Dannelse - hans elegante fine Væsen var fremtrædende hvor han kom hen - hans forekommende Høflighed var i Øie faldende overalt - med sine taktfulde Svar var han hurtig - undertiden endog vittig og noget skarp. I Hiertet ringeagtede og hadede han Grevinden, som han, medens han var Theaterdirecteur, havde seet sig nødsaget til at give Af-skeed medens hun var Figurantinde paa Grund af usædelig Opførsel. Desværre var han meget derangeret med sine Finantser, og som Følge heraf meget afhængig, såvel af Grevinden som af Hr. Berling, der jo bestyrede Civillistens Penge.

Frederiksborg Slot brændte.

Efter Tilbagekomsten til Siælland fordrev Kongen Tiden som sædvanlig - I Jagttiden havde han det sædvanlige Selskab en 8 Dages Tid for sig paa Frederiksborg, hvorhen han snart efter at være kommen til Kiøbenhavn havde forlagt sin Residens.

D 17de December hørtes her i Kiøbenhavn, at der var Ild i Frederiksborg Slot og op ad Formiddagen bleve Efterretningerne derfra alvorligere og alvorligere og henad Middag indløb der Efterretning at hele Slottet var saa godt som afbrændt, og at Kongen i Løbet af Eftermiddagen vilde komme ind til Christiansborg. Det var min Agt, netop da denne sidste sørgelige Efterretning kom, at tage ud til Frederiksborg til Kongen (dengang var der endnu ingen Jernbane) - men nu vilde jeg jo kun have mødt ham paa Veien - derfor forblev jeg i Byen.

Jeg gik over til Christiansborg for at modtage Kongen, og i Mørkningen ankom Kongen, Grevinden og det Personale som plejede at boe paa Frederiksborg. Kongen var meget nedbøjet, Grevinden hulkede og græd og saa ækel ud - Jeg hørte nu, at Slottet var udbrændt - den deilige Riddersal, den skønne Kirke uforlignelige Boeskab med sine historiske Minder - Alt var gaaet tabt i Luerne. Mangfoldige Portraiter og historiske Malerier var brændte og det vakte Foragelse, at man havde gjort sig saa megen Umage for at redde Grevindens store Fortepiano (dette Fortepiano forårsagede at Passagen i længere Tid var saa godt som standset paa Trappen) og Hr. Berlings Buste, hvorimod saa mange skønne historiske Minder ødelagdes eller gik tabt.

Stemningen i Kiøbenhavn blev meget bitter mod Grevinden og Berling - man mumlede om at de vare Aarsag til Ulykken. Directe, troer jeg i dag, at hverken den ene eller den anden havde Skyld i Slottets Brand; thi Grevinden havde jo åbenbar Interesse i, at Slottet ikke var brændt, da hun derude spillede en Slags Dronning og havde Overflødighed af Dame- eller Fruentimmer-Selskab, hvilket hun jo ikke kunde tilvejebringe i Kiøbenhavn. Indirecte derimod, er det min Mening, at baade Grevinden og Berling muligen kunde have nogen Andeel i denne Ulykke, og det paa Grund af disse Personers Gierrighed og Havesyge, for ret at lægge Penge tilbage.

Kongen, som sværmede for Oldsager, fik sig indrettet et stort Rum til at opbevare sine Oldsager. I dette Rum eller Sal, i en af de øvre Etager, var en Kamin, men for at faa mere Symmetri i Værelset og for tillige lettere at kunne opvarme dette, anbragtes der endnu en Kamin, som - jeg hørte for at spare -

erholdt et tyndere Underlag af Steen end de gamle Kaminer, og da det de Dage var meget koldt, fyredes der stærkt med store Stykker Brænde i Kaminen - det var manges Mening at det tyndere Underlag i Kaminen var bleven giennemglødet og havde anstukken de underliggende Biælker; thi efter Alt hvad jeg har hørt af de Personer, som dengang befandt sig i Slottet, er Branden begyndt fra dette indrettede Oldsags-Værelse.

Førend Grevinden og Berling kom til Roret, var der hele Natten igennem paa Gangene paa Frederiksborg tændt enkelte Lamper, og hele Natten igennem gik der Brandvagt i Slottet. For at spare blev der givet Ordre, at alle Lamper skulde slukkes Kl.12 og derefter ingen Brandvagt mere gaa rundt om Natten - herved sparedes Brandvægterens Løn.

Da Branden blev bemærket var alle Gangene i den øverste Etage allerede opfyldte af en stærk Røg og Brandlugt og dette mærkedes om Natten omtrent Kl.3 af nogle af Herrerne, som derved vågnede, da de i deres Soveværelser næppe kunde trække Veiret for Røgen, og omtrent samtidig dermed slog Lugen ud af Taget. Nu var al Slukning i den meget stærke Frost umulig - Havde man af Gierrighed eller Smaaligheds Hensyn ikke inddraget Brandvagten, havde denne uden tvivl bemærket Brandlugten eller Røgen langt tidligere og Ilden kunde da maaske være bleven slukket i Fødselen.

Der optoges en Mængde Forhører i Frederiksborg for at udfinde hvorfra Ulykken var kommen, men saa vidt jeg veed, endte Forhørerne uden Resultat - ja man har endog sagt mig, at der efter allerhøjeste Befaling var standset med Undersøgelsen.

Nogle Dage efter begyndte Gadeoptøjer i Kiøbenhavn om Aftenen - Vagten paa Christiansborg forstærkedes såvel med Garden som med Politie, undertiden maatte endog Husarerne anvendes mod Rolighedsforstyrrelserne. Hr. Berling insulteredes paa Gaden; saaledes mødte en Person ham engang ved Høi lys Dag paa Gaden, spurgte ham "maa jeg spørge, hedder De Berling?" og da Berling bejaede dette, spyttede manden ham midt i Ansigtet.

Hr. Berling indsat at hans Tid var omme, hans Venner raadede ham at forlade Byen og d. 30te December gik Hr. Berling af som Generalintendant for Civillisten, og aldrig har jeg senere seet ham ved Hoffet, og d. 31te December forlod han Kiøbenhavn for at gjøre en Reise, - jeg troer til Frankrig og Italien. Skrækken havde i den Grad betaget ham, at han forlod Byen fra sin Tieners Bolig, som var paa Nørrebro - og for at undgå Kiøbenhavns Banegaard, lod han en Droschekusk komme til Tienersens Bolig og herfra kørte han saa til Jernbanestationen ved Valdby, for derfra at reise med Jernbanetoget til Udlandet.

Det var i disse Dage, at Grosserer P.C.Knudzson i en Audiens bad Kongen om ogsaa at bortsende Grevinde Danner, hvilket jeg alt har omtalt i det Foregående (Kongens Ophold i Reikiavik 1834, hvor han havde gjort Knudtzons Bekiendtskab).

Forinden jeg forlader Aaret 1859 kan jeg ikke undlade endnu at anføre et Smaalighedstræk af Hr. Berling, hvor ogsaa Lysten til at lægge Penge tilbage er fremtrædende.

I 1859 kommanderede en Capitainlieutenant Købke det Kongelige Dampskib Slesvig, naar ikke Kongen var ombord; thi naar HM var ombord kommanderede jeg det ifølge min Stilling hos Kongen som Kongl. Jagtcapitain. Købke løb flere gange med Slesvig frem og tilbage imellem Kiøbenhavn, Glücksborg,

Korsøer etc. men var aldrig mere end nogle faa Dage ude ad gangen, da Slesvig altid imellem disse korte Tourer, for Oeconomie's Skyld oplagtes i Kiøbenhavn. (Paa Ministeriets Budget var der opført 5000rd til Udgift årlig for det til Kongens Brug stillede Dampskib - Slesvig - til Kongens Reiser - Alt hvad Dampskibet Slesvig kostede mere end de 5000 rd maatte Civillisten refundere Marine-Ministeriet, og for ikke at overskride de 5000rd, oplagdes Skibet altid saasnt det var muligt, naar en Reise var endt.) Han havde altsaa foruden Uleiligheden ogsaa flere Udgifter end de faa Dages Diætpenge indbragte ham - dette var ikke rigtigt, og da Købke havde en stor Familie og tillige var trængende, gjorde jeg Kongen opmærksom herpå og yttrede, at det altid havde været Kutyme, at Kongen havde givet den Officer, der kommanderede det Kgl. Dampskib, en Cadeau, hvilket under Berling's Regimente dog ofte undlodes, naar Officererne ikke faldt i Vedkommendes Smag. Kongen svarede mig at ville erindre, at Købke erholdt en Presant. Da Købke imidlertid efter omtrent en Maaned's Forløb endnu ikke havde modtaget Noget, tillod jeg mig paany atter at henlede Kongens Opmærksomhed herpå. HM sagde da til mig: "Vil De ikke lade Trap (Cabinetssecretairen) sige, at han strax kommer til mig, jeg vil faa et Rescript opsat desangaaende". Trap mødte da, og sagde mig, at der var udfærdiget et Rescript til Civillistens Contoirchef med Befaling at indkomme med Forslag om en Presant. Contoirchefen (Etatsraad Klemp) indkom derefter med Forslag om at give Captl. Købke en Cadeau til 2 à 300 rd. Værdi - dette meddelte Etatsraad Trap mig, og jeg mente da, at Sagen var afgjort, men Tiden gik hen og der kom ingen Presant. Hvor ubehageligt det end var mig, meddelte jeg Kongen, at Købke endnu Intet havde erholdt - Kongen svarede "Jeg skal tale med Trap derom". Senere spurgte jeg Trap, hvor den Presant, som Købke skulde have, blev af? hvorpå Trap svarede mig, at Købke ingen Presant skulde have og at dette var Berling's Skyld. Sagen var nemlig gaaet til paa følgende Maade. Berling refererede Civillistens Sager og Trap var tilstede herved. Da nu Contoirchefens Forslag om oftnævnte Cadeau kom for, yttrede Berling, at HM jo kunde spare denne Udgift naar Købke engang ved Leilighed maatte blive Ridder af Dannebrog - og skiøndt Trap selv havde opsat Rescriptet, som Kongen havde sendt til Contoirchefen, yttrede han Intet, og Kongen resolverede efter Berling's Forslag, at den freslaaede Cadeau ikke skulde gives. Jeg mener rigtignok, at Trap burde have gjort Kongen opmærksom paa, at han burde give Cadeau'en, da han jo selv havde rescriberet desangaaened, thi derved at Trap taug stille til Berling's smålige Forslag, kom Kongen saa at sige til at tage sit Rescript tilbage; hvilket ingenlunde burde være skeet, og sandeligen ikke var passende for den kongelige Værdighed. Her er desværre et Beviis for, hvor let Kongen lod sig lede af Berling, skiøndt Kongen selv var for at give Købke en passende Cadeau.

1860.

Efter Overhofmarskal v. Levetzau's Død, fungerede Ceremonimester Grev Ahlefeldt-Laurvigen i længere Tid som Overhofmarskal, og som et Beviis for hvordan Grevinde Danner blandede sig i Alt, skal jeg anføre Følgende, som Grev Ahlefeldt fortalte mig d. 26de Februar 1860: Kongen kunde ikke lide Kiødsuppe med Nudler, og hver gang denne Suppe blev serveret, sagde

Kongen "Gaa med den Suppe, den holder jeg ikke af". Da Grev Ahlefeldt flere gange havde lagt Mærke hertil, befalede han Kokken, da denne Suppe igien kom paa Spisesedlen - som Kokken altid om Morgenen foreviste Marskallen til Godkendelse - desuden at lave noget Matrossuppe til Kongen. Denne Suppe havde Kongen ofte spist ombord i Kutteren Neptun, da jeg i 1840 og 41 førte den - vi havde en almindelig Skibskok ombord, og i hans Suppe var altid Overflødighed af Grønt, Gulerod etc.etc. Kongen holdt saa meget af denne simple Suppe, at den under Navn af "Matrossuppe" efter Kongens Befaling blev indført ved hans Hof, og serveredes hyppig forinden Grevinden kom til at faa Indflydelse. Da nu Suppen med Nudler blev serveret sagde Kongen som sædvanlig "Gaa med den Suppe!", hvorpå Grev Ahlefeldt sagde "Behager Deres Majestæt ikke noget Matrossuppe? jeg har befalet at den skulde laves til Deres Majestæt", men i det samme tog Grevinden ordet og sagde "Ja, min kære Fritz (Kongen) det er rigtignok min Skyld, at Matrossuppen ikke kommer; thi jeg lod Kokken underrette om, at den var overflødig" - og da Grevinden havde sagt dette, lod Kongen sig give en Tallerken af den ellers ikke yndede Nudelsuppe og - spiste den. Honni soit qui mal y pense!

D 7de Juni. Igaar fortalte Frøken Dreyer mig Efterstaaende, som jeg finder blandt mine Papirer (Dette Efterstaaende findes anført tidligere på ark 126 da jeg kom til at skrive noget omstændeligt om Frøken Dreyer og en saakaldt Selskabsdame i 1848 - forinden).

Frøken Dreyer var en Datter af vores Minister Dreyer, der var ansat i Frankrig som dansk Minister i Napoleon 1stes Tid. Frøkenen var en dannet Dame og boede i Paris, og da Grevinden blev gift med Kongen gjorde man sig megen Umage for at faa en Dame til Grevinden som Selskabsdame. Endelig blev denne Tieneste ogsaa tilbudt Frøken Dreyer - man sagde hende, at Kongens Gemalinde var en dannet, elskværdig Dame, og at Frøkenen, naar hun modtog Ansættelsen, vilde blive anseet som Hofdame og faa en meget behagelig og ærefuld Stilling - dette blev hende meddelt af den danske Generalkonsul DeLong i Paris, og da Frøken Dreyer var Fremmed for de virkelige Forhold med hensyn til Grevindens Dannelse Fortid mm. troede hun Generalconsulens tillokkende Tale og modtog Tienesten hos Grevinden. Efterat være kommen i denne Tieneste fortrød hun ofte det gjorte Skridt, og efter flere Aars Forløb, kunde hun dog til sidst ikke udholde det længere hos Grevinden, optog sin Afskeed..

Som Beviis for hvilken Omgivelse Grevinden havde i Førstningen efter at Kongen havde bestegen Thronen, kan jeg anføre: En af mine Bekendte (nu 1867 Oberst v.H) har meddelt mig, at han i Aarene 1800nogle og fyrrer offere besøgte det Etablissement i Viingaardsstræde, vor Grevinde Danner som Jomfru Rasmussen havde sit Udsalg af Modepynt - her vare flere unge Syjomfruer med hvilke v.H kom til at staa paa en meget fortrolig Fod, medens Jomfru Rasmussen i længere Tid var fraværende for at uddanne sig i Faget (Modepynt) i Paris. v.H. var dengang Lieutenant i Garden til Fods, og det er jo ikke ualmindeligt, at en Lieutenant i Garden og saadanne Jomfruer gensidigen vare tilfredse med de hyppige Besøg, hvorved da deres Ønsker blev tilfredsstillede.

i 1848 var imidlertid Jomfru Rasmussen, som nu var bleven Baronesse, flyttet

ind til Kongen paa Slottet Frederiksborg, hvor hun nu boede og deltog i Kongens Tafler, Kiøretoure etc.. v.H. var om Sommeren kommanderet ud til Frederiksborg for at gjøre Tieneste med Garden paa Slottet. En Dag da Kongen kom hjem og saa v.H. i Slotsgaarden, sagde HM til ham "kom op og spiis Frokost med mig". H. gik derpå til HM og fandt ham alene. Kongen spurgte, om han var præsenteret for Baronessen (først senere blev Fru Danner Lehnsgravinde), og da H. Svarede, at dette ikke var skeet, sagde Kongen "Ja, saa skal Jeg gjøre det, jeg venter Baronessen med sin Selskabsdame". snart efter kom Baronessen. Kongen præsenterede nu v.H for baronessen og for den med hende følgende Selskabsdame. Men hvor stor var ikke v. H.s Forundring ved i Selskabsdamen at genfinde en af Syjomfruene fra Modebutikken i Viingaardsstrædet, men, sagde v.H. til mig "Vi holdt Begge god Contenance". Derpaa gik man til Frokosten, hvor Kongen, Baronessen, v.H...n, og den nette lille Syjomfru, som paa Slottet gik under Baronessens "Hofdame" var de Eneste.

Baade i 1848 og 49 var baade denne Jomfru og endnu en Lignende altid tilstede med Baronessen ved de daglige Tafler og deltoge i alt det selskabelige Liv ved Hoffet. Jeg selv har ikke seet dem ved Hoffet, da jeg blev commanderet til Guinea og Vestindien i 1847 og først tiltrådte min Tieneste hos Frederik7 igjen d. 12te Januar 1850.

Den Jomfru - eller Selskabsdame - som v.H. traf ved Frokosten blev senere gift med Kong Frederik 7des sidste Garderobebetient som er en brav Mand - og hun en stræbsom Moder for sine Børn; narturligviis kiender Grevinden i mange Aar ikke mere hendes forrige Selskabsdame.

7de Juni Frøken Dreyer meddelte mig, at der paa en Audiensdag hos Grevinden paa Christiansborg (Grevinden havde regelmæssige Audiensdage ligesom Kongen) havde indfundet sig en fra sidste Krig dekoreret Mand, som nu var ansat ved Jernbanen. Det var en ældre, net Mand, som med Taarer i Øinene fortalte, at han ifior havde mistet sin Hustru, han sad med 6 uforsørgede Børn, og vilde blive arresteret for Giæld, dersom han ikke kunde faa 70rd. Grevinden fik Papirerne (Ansøgningen), ledsaget af en Mængde gode Anbefalinger. Næste Søndag vilde Kongen af Sverrig og Norge komme fra Sverrig og besøge Frederik 7 paa Kronborg, hvorhen Grevinden også vilde ledsage HM. Til denne Sammenkomst blandt Kongerne, skulde der være Diner etcetc. paa Kronborg, i hvilken Anledning Grevinden havde bestilt kostbare Kioler mm. fra Paris. Da hun kiørte fra Christiansborg efter audiensen til Skodsborg, sagde hun, idet hun lænede sig ud af Karetvinduet, til sin Secretair, Hr. Glasing, som var nært beslægtet med Hr. Berling "sagasnart Sagerne kommer fra Paris, da lad mig det vide strax", gav den ulykkelige Familiefaders Papirer til Secretairen, sigende "her har du nogle Papirer, jeg kan ikke gjøre noget for den Mand".

Frøken Dreyer underrettede derfor Kongens Adjudant, Capitain Moltke, om den ulykkelige Mands Stilling. Moltke forebragte Kongen den sørgelige Forfatning, hvori den stakkels Familiefader befandt sig. Manden kom ind til Kongen og modtog af HM's Haand 100rd. Kongens Hierte viste sig rigtignok mere tilgængeligt for den ulykkelige end hans Gemalindes, der tænkte paa sine Pariserkioler, medens en ulykkelig Mands eller Families Fremtid var hende ligegyldig.

Søndag d. 10de Juni skulde en stor Fête finde Sted paa Kronborg i Anledning

af Kong Carl Af Sverrigs Ankomst der. Kong Frederik 7 og Grevinde Danner vilde køre derhen fra Skodsborg. Ministrene og en Mængde af Landets Embedsmænd vare tilsagte til Dinéren paa Kronborg. Af Herrer var der altsaa en Mængde, men det skortede paa Damer - thi ved alle saadanne Leiligheder var der ikke andre Damer end Grevinden og hendes Selskabsdame. For dog at opnå ogsaa at see Damer til denne Fête, troede man at kunne udøve en Art Tvang paa nogle af de Personer, der stode i Hoffets Tieneste, eller stode HM nær. Jeg mindes saaledes, at jeg om Løverdagen d. 9de om Formiddagen med flere andre Herrer netop befandt mig hos den gamle Kammerherre Bjerregaard - han beboede 2de Værelser paa Christiansborg Slot i Stueetagen, tæt ved Kirkeporten - da Kongens Løber kom ind for at opsøge mig. Han bragte mig der en Tilsigelse til min Hustru og mig, at spise ved Taffelet paa Kronborg Slot i morgen (Søndag) Middag Klokken 4 eller 5, tillige skulde han underrette mig om, at Kongens private Dampskib Falken vilde i morgen Kl. 12 ligge klar ved Toldboden for at bringe de Herrer og Damer, der vare tilsagte, til Kronborg - og derfor var der ogsaa arrangeret Plads ombord for min Hustru og mig. Jeg svarede Løberen, at jeg skulde have den Ære at møde ved Taffelet paa Kronborg, men min Hustru bad sig undskyldt. Løberen spurgte mig derpå "hvilken Undskyldning han skulde overbringe for min Hustru" hvorpå jeg svarede "Du har at sige min Hustru undskylder sig". Endskiøndt dette Spørgsmaal fra Løberens Side, hvormed han skulde undskylde min Hustru, jo tydeligere beviste, at han fra høiere Steder skulde spørge af hvilken Grund en tilsagt Dame undskyldte sig - mener jeg dog, at jeg ikke var forpligtet til, herfor at aflægge Regnskab for Løberen. - Min elskelige Hustru havde aldrig seet Grevinden og var af samme anskuelse som jeg, at hun aldrig vilde gaa til Grevinden.

Kort efter forlod jeg Slottet og paa Høibropalds mødte jeg Overmundskænk Grev Christian Danneskiold - han standsede mig og sagde "Deres Frue skal jo til Diner paa Kronborg i morgen" Danneskiold sagde mig, at han havde læst den Liste, som Løberen havde med, og derpå stod:

Grev Danneskiold med Frue

Hofmarskal Løvenskiold med Frue

Generaladjutant Irminger med Frue

Generaladjutant Fensmark med Frue.

Jeg svarede "Nei - hun har undskyldt sig" "Hvilken Grund angav De" spurgte han, hvorpå jeg svarede "Ingen, det vedkommer ikke Løberen. Vil HM senere tale med mig desangaaende skal jeg sige ham Grunden til min Hustrus Udeblivelse" Grev Danneskiold meddelte mig, at han Frue var tilsagt tilligemed ham, men han havde undskyldt sin Frue paa Grund af Sygdom. Jeg tillod mig at sige Greven, at jeg ikke syntes om en sådan Undskyldning, thi naar Deres Frue undskylder sig paa Grund af Sygdom (hun var nemlig ikke syg) vil hun jo muligen blive tilsagt ved en anden lignende Leilighed, naar hun ikke er syg - men han forsvarede sin Undskyldning, da Løberen havde Befaling at spørge om Grunden, naar man undskyldte sig.

Desuden var indbunden den nye Hofmarskals Frue, Fru Løvenskiold og Generaladjutant for Landetaten, Generalmajor Fensmark og Frue.

Efterat Budskabet om Tilsigelsen var bragt til Skodsborg, skrev Kongen endnu samme Aften et Brev til Grev Danneskiold, hvori han meddelte Greven, at da han havde bragt i Erfaring, at Grevinde Danneskiold paa Grund af Sygdom var hindret fra at komme ditl Dinéren paa Kronborg, kunde han tænke sig, at

Hs. Excellence nødig vilde forlade sin Frue, og fritog ham derfor at komme til Kronborg til Taffelet i Morgen. Grev Danneskiold maatte som Følge heraf udeblive fra Kronborg, hvorhen han muligen ellers gjerne var taget for at spise sammen med de 2de Konger.

Jeg vil gjerne troe, at man især gjerne havde seet at Grevinde Danneskiold, som den fornemste Dame, var mødt, men udentvivel havde Kongen og Grevinde Danner erholdt Underretning om, at Grevinde Danneskiold ikke var syg - men kun foregivet sygdom som Undskyldning - og derfor sendtes det omtalte Brev til Greven.

Istedetfor at gaa til Helsingøer med Falken benyttede jeg et af de sædvanlige Dampskibe, som gaar mellem Kiøbenhavn og Helsingøer og ankom paa Kronborg et Par Timer forinden Passagererne med Falken. De eneste Damer der mødte, var Hofmarskallens Frue og Generalinde Fensmark - ligeledes troer jeg Commandanten paa Kronborgs Frue.

Kongen og Grevinden, kommende fra Skodsborg, indfandt sig noget førend Kongen af Sverrig og Norge, der først ankom fra Helsingborg noget før Middag - under Taffelet affyredes flere Saluter i Anledning af de udbragte Skaaler - Fêten var glimrende, og om Aftenen tog Kongen Af Sverrig tilbage til Helsingborg igjen.

Nogle Dage efter havde jeg Referat hos Kongen. jeg tænkte mig at Kongen muligvis vilde spørge mig, hvorfor min Hustru ikke var mødt til Fêten paa Kronborg og jeg var derfor belavet paa Svaret; men Kongen yttrede Intet desangaaende, ligesaa lidt som han nogensinde er kommen med Yttringer til mig i denne Retning - han var venlig imod mig som sædvanlig.

Igen til Glücksborg.

Temmelig tidlig paa Sommeren tog Kongen i Aar til Glücksborg - ellers foretrak Grevinden at bruge Badene i den varme Sommertid ved Skodsborg; men tæt ved Glücksborg havde hun nu faaet bygget et rummeligt og smukt Badehus i Flensborg-Fiord, og da hun paa Glücksborg modtog Opvarning fra mange Damer, var Glücksborg, hvor Omegnene tillige var meget køn, jo at foretrække for Skodsborg.

D. 17de August ankom den hollandske Minister Dubois, som en Deel Aar havde været ansat i Kiøbenhavn, til Glücksborg for at tage Afsked med Kongen, da han var bleven udnævnt til Minister i Constantinopel. Jeg kendte ham godt og kom under hans Ophold i Kiøbenhavn jævnlig i hans Huus. Han sagde mig, og senere også til Minister Wolfhagen, at han tog den kiære Erindring med fra Danmark, at Kongen havde udnævnt ham til Storkors af Dannebrog. Udenrigsminister Hall havde igaar i Kiøbenhavn meddelt ham dette og sagt det var udgået fra Kongen selv. Da han imidlertid ikke endnu havde modtaget Decorationen, spurgte Hall, om han da, naar han saa Kongen i Glücksborg, maatte aflæge sin Tak for den beviste Naade, hvorpå Hall svarede "ja, naturligvis". Cabinetssecretair Trap sagde mig, at Storkorset til Dubois var bleven sendt fra Kiøbenhavn og at det laa paa Kongens Bord.

Ved Audiensen førend Taffelet takkede Dubois Kongen for udnævnelserne, hvorpå HM svarede, at han Intet Storkors havde her, men at det skulde blive ham tilstillet.

Ellers plejede Kongen ved saadanne Leiligheder at overlevere de Paagiældende Decorationen, hvormed de mødte ved Taffelet, og da jeg vidste, at Decorationen havde ligget paa Kongens Bord, da Dubois var til Audiens, var det mig paafaldendemat han ikke havde modtaget Ordenen

Efter Taffelet afrejste Dubois uden at have modtaget Decorationen.

Geheimeraad Scheele var dengang i Besøg paa Glücksborg, og intim baade med Kongen og Grevinde Danner. Jeg kom samme aften til at yttre for Scheele, at jeg fandt denne Decorationshistorie høist påfaldende, og ssgodt som alle havde gratuleret Dubois forinden hans Afreise. Herpaa begyndte Scheele at omtale Dubois paa en mindre smuk Maade - han ytrede iblandt andet, at da han havde været Udenrigsminister, var han og Dubois kommet til at tale om Landsteder for at tilbringe Sommeren - Scheele havde yttret, at der var kønne Landsteder at erholde til Leie paa Strandvejen - med da Dubois, saavel som de andre Diplomater der laa paa Landet om Sommeren, altid skyede at leie paa Strandveien for at undgå at komme i Berøring med Grevinden, der jævnlig med Kongen passerede Strandveien imellem Skodsborg og København - havde Dubois svaret "Les Diplomats haïssent de demeurer au bord de la mer"

Scheele, der saa godt som daglig saa Grevinden, fandt dette Svar ufor-skammet (muligen følte han sig truffen) og havde i det hele taget saa meget at indvende imod denne Udnævnelse, at han endog sagde, at den maatte være en Misforstaaelse. jeg antager at Scheele og muligen ogsaa Grevinden gjerne havde ønsket at Udnævnelserne ikke var skeet, og påfaldende er det, at Dubois først under 30te November samme Aar - efter flere Debatter frem og tilbage, erholdt sin endelige Udnævnelse til Storkorset - endskiøndt Kongen personlig altid forinden havde syntes godt om Dubois.

Dersom ikke personlig Indblanding fra Uvedkommendes Side havde gjort sig gjældende her, vilde jo Dubois have erholdt Storkorset af Kongens Haand forinden Taffelet, hvilket ogsaa havde været det Rigtigste.

I disse Dage meldte der sig paa Glücksborg 2 stakkels Invalider fra Krigen og en brav Matros, der før havde faret med Kongen paa Neptum til Audiens paa Glücksborg. Capitain Malling, en meget ædelttænkende Mand, havde du jour, og anmeldte disse 3 Personer for Kongen. HM havde sædvanlig et åbent Hierte for den Ulykkelige og naar han havde Penge, hialp han - De Audienssøgende ønskede lidt Understøttelse, og da Malling havde forebragt Sagen for Kongen, gav han strax Malling 50 rd til Deling blandt de Søgende. Da Malling alt lukkede Døren og for at gaa ud fra Kongen, kaldte HM ham tilbage og sagde "lad mig faa Pengene igjen, det er bedre de kommer med en Ansøgning" Hvorpaa Malling tilbageleverede Pengene i Kongens Haand.

Denne Fremgangsmaade lignede ikke Kongen og såvel Malling som jeg var af den Mening, at Kongen var under de Intimes (de der vilde lægge Penge op) Tryk og derfor ikke saa ret turde udgive Pengene.

Resultatet var, at de 3 Trængende hverken erholdt Audiens eller Understøttelse - her kom jeg igjen til at tænke paa Kongens uselvstændige Character og Eschrichts Udtalelse til mig: "Det staar for mig (Eschricht) som om Kongens Udvikling er standset tidlig, omtrent ved 12-Aars Alderen, derfor var han saa ofte som et Barn, i flygtige Momenter har han Hiertelighed og Følelse men den forvirres strax naar Noget interesserer mere, som f.eks. et Hovedtøi, en Uniform, en Fisk eller deslige"

Fra Glucksborg foretog Kongen med Grevinden denne Sommer en Udflugt til Vesterhavsøerne - Føhr, Alrum, Nordstrand og Sylt - paa Føhr brugtes Badene en 8 Dages Tid. Ved et Selskab som Landskabet paa Føhr gav Kongen mindes jeg endnu en Skaal, som blev stærkt kritiseret. Minister Wolfhagen ytrede nemlig Skaal, at Tallet 5 snart maatte blive Eet, nemlig "Gamle Danmark" - han alluderede her til de 5 Forfatninger i de forskellige Provindser af det danske Monarchie - denne Skaal blev udbragt til Ære for Kongen. Da HM takkede for Skaalen sagde han "Jeg gaaer endnu videre og minder om, naar et 0 bliver lagt til 5 (menende 1850) da gav det mig en Gemalinde til Danmarks Glæde og som Danmark føler sig lykkelig ved" naturligvis modtog Kongen herfor et ømt Smil af den høitelskede Gemalinde! Men saadanne Udtalelser til Roes for Grevinden, behagede for resten ikke de Tilstedeværende.

D. 8de September kom en ung Lieutenant af Garden, Lt. Schaffelitzsky, til Glücksborg med et Detachement af Garden fra Kiøbenhavn, og tilsagdes om Middagen til Kongens Taffel. Staldmester Scheele, der kendte Lieutenanten, drak et Glas med ham ved Bordet. Dette var en Skik ved Kongens Taffel, som ikke var ualmindelig og som i fuldeste Maal blev brugt af Hs. Majestæt Selv, ja endog Grevinden drak ikke sjældnet et Glas med dem, der beilede til hendes Gunst.

Efter Taffelet gjorde Hofmarskal Løvenskiold, ifølge Kongens Befaling, Staldmesteren opmærksom paa, at drikke et Glas med en anden ved Bordet, var "Krostue Maneer" og maatte ikke mere finde Sted.

Følgende Herrer af Følget vare dengang paa Glücksborg foruden mig: Geheime Etatsraad Trap, Livlæge Etatsraad Lund, Major v. Holten, Capitainerne V. Moltke og Malling - de 3 Sidstnævnte vare Adjudanter. Da jeg blev underrettet om den givne Reprimande til Hr. Scheele, blev det sagt mig, at det var myntet paa hele Omgivelsen, og vi vare af den Mening, at Grevinden, for at faa et eller andet at udsætte, havde faaet Kongen til at give en sådan Paamindelse. Vi bleve derpå enige om, at jeg som den Ældste påtalte denne Sag. D. 9de om Morgenen gik jeg til Hofmarskallen og sagde, at jeg kom i de nævnte 5 Herrer og mit Navn for at udtale, at det smertede os, at se Hofmarskallen havde påtaget sig at bringe en saa alvorlig Reprimande over en sådan Ubetydelighed til hr. Scheele, og da vi antog, at denne Bemærkning om "Krostue-Maneer" også var sigtet til os, kunde jeg ikke undlade at gjøre opmærksom paa, at vi, som ældre og dannede Mænd, vel vidste hvad der egnede sig i dannet Selskab, og vi ønskede at denne vor Udtale blev meddelt HM. Kongen, da denne Reprimande angående "Krostue-Maneer" havde krænket os.

Jeg for min Deel havde den Dag ikke drukken noget Glas med Nogen ved Taffelet - og saavidt de andre Herrer sagde, havde det heller ikke været Tilfældet med nogen af dem.

Maskallen overbragte min Udtalelse til Kongen, som havde svaret, at det ikke var ment, og til Beviis herpå, undlader jeg ikke at anføre, at Kongen, da han havde spist Suppen og fyldte sit Glas, sagde "Skal vi drikke et Glas med hinanden Irminger?" At drikke et Glas med mig brugte Kongen i Almindelighed, naar Grevinden ikke var tilstede; men eller saa godt som aldrig naar hun var nærværende, og derfor overraskede det mig at han netop i dag, efter

denne lille Encontre, i Grevindens Nærværelse, drak det første Glas med mig; Et Beviis for, at han i sit Indre var venlig stemt imod mig, endskiøndt jeg vidste, at nogle Kongen nær staaende personer ofte satte ondt for mig hos HMajestæt.

Det var en forunderlig Mani af Kongen, naar der taltes om religieuse Materier - om Præster eller lignende, ofte at søge Anledning til at ytre, at han egentlig var Katolik - han udviklede da meget omstændelig, at han under sit Ophold i Rom var gaaet over til den katolske Religion - nemlig i den Tid hans Moder opholdt sig i Italien, i i Vizenza, og kort efter hendes Død i Italien har Kongen, dengang endnu Prinds, som oftest katolske Emblemer paa sit Legeme, under Skiorten, og udtalte ikke siælden, at han var Katolsk - jeg mindes, at jeg oftere gjorde ham opmærksom paa, at han i saa Fald aldrig kunde bestige den danske Throne, da Kongen af Danmark skulde bekende sig til den lutherske Kirke - hvorpå han da plejede at svare: I det ydre er jeg Lutheraner, men i det Indre Katholik. Naturligviis var denne hele Fortælling ikke andet end Lysten til at tale om noget dunkelt - mystisk - ligesom også om Frimureriet, hvormed han også sysselsatte sig meget, og ansaa dette som noget af det Vigtigste, at anvende Tiden paa; navnlig interesserede Frimureriets Klædedragter HM, og jeg erindrer at jeg engang i Forretninger kom til Kongen, og endskiøndt jeg ikke var Frimurer, dog blev modtaget af HM, som da var iført en sådan påfaldende Frimurerdragt eller Uniform, som han syntes at være meget tilfreds med - Han var nemlig iført denne Dragt for at tage til en Frimurerhøitidelighed fra Christiansborg til Frederiksberg Slot, hvor de saakaldte "Brødre" havde deres Sammenkomster. Efter disse Sammenkomster indbød HM som oftest en Deel intime "Brødre" hiem med sig, hvorved der da til langt ud paa Natten tømtes en stor Deel Champagne og deslige.

Om Efteraaret forlodes igien Glücksborg og Vinteren tilbragtes da enten paa Fredensborg eller i Kiøbenhavn, hvor Kongen, som sædvanlig boede paa Christiansborg Slot; dog tilbragte HM også megen Tid paa Skodsborg og navnlig alt fra den sidste Deel af Vinteren og Foraaret - herfra kom Kongen engang imellem ind til Byen til Audienser eller Statsraad. Kongen var paa Skodsborg med Grevinden - hendes Damer, Frøken Dreyer og Arntz og en Adjudant - og det i længere Tid - enten var dette indskrænkede, ikke kongelige Opholdssted i Frost og Sneeveir valgt - enten fordi Kongen da var befriet for at se Nogen, eller også kunde dette jo stemme med Grevindens Tankegang for at oeconomisere; thi Livet hos en herremand paa sin Eiendom, kostede uldentvivil mere end Kongens Hof paa Skodsborg - Ikke siælden kørte Grevinden fra Skodsborg til Komodie i Kiøbenhavn og enten kørte hun samme Aften til Skodsborg igien, eller forblev Natten over paa Christiansborg. Udentvivil eksisterede der ingen anden regerende Fyrste, der levede paa en sådan Maade, endskiøndt dog Kongens Civilliste, foruden en heel Deel Agréments, beløb sig til ikke mindre end 800.000rd Rigsmynt.

Kongens og Grevindens Lyst til hvert Aar at reise, bragte dem i dette Aar temmelig tidlig paa Farten. Jeg fik derfor Befaling at sørge for at det kongelige Dampskib Slesvig var klar til de første Dage af Juni, og da jeg havde at fordele Pladserne og Lukaferne til Følget, erholdt jeg en Liste herover tilsendt

fra Kongen - og da Reisen i Aar skulde være temmelig lang, blev Personalet saa indskrænket som muligt - her meddeler jeg Copien:

Foruden Kongen og Grevinden bestod Følget af:

Frøken Dreyer (saavidt jeg erindrer forlod Frøken Dreyer Grevinden efter denne Reise - Frøkenen sagde mig, det var umuligt for en Dame at finde sig i Grevindens Capricer etc.etc. og en Frøken Lützen blev hendes Efterfølger.

Frøken Arntz

Hofmarskal, Kammerherre Løvenskiold

Generaladjutant for Sø-Etaten Irminger

Generaladjutant for Land-Etaten Fensmark

1ste Staldmester Kammerherre Haxthausen

Cabinetssecretair, Geheime Etatsraad Trap

Tienstgjørende Kammerherre Berregaard

Livlæge Etatsraad Lund

Adjutant, Capitain Moltke

Adjutant, Capitain Malling

Kammerjunker Krag.

Den gamle Berregaard havde i flere Aar paa saadanne Reiser altid fungeret som en Slags Kammerjunker hos Grevinden, men hun ønskede at faa en fast Kammerjunker, og man havde tilbuden Flere denne Tieneste, men Ingen vilde tage imod denne - hvorimod enkelte ikke videre ansete Herrer selv søgte denne Funktion, men da disse Personer ikke nød synderlig Agtelse, kom de ikke i Betragtning.

Kammerjunker Krag, en agtet ung Mand var Secretair i Generaladjutant Fensmark's Bureau - dels ønskede Fensmark at have ham med paa Reisen for at være behjælpelig ved Land-Etatens Expeditioner paa Reisen, og dels - saavidt jeg hørte - havde Fensmark talt med Grevinden om, at han jo tillige kunde forrette Kammerjunkertieneste for hende, hvilket dog var meget imod Hr. Krag's Ønsker, der helst ønskede sig fritaget for denne ham tiltænkte Tieneste, men da han var i Generaladjutant-Expeditionens Bureau, hvorfra han var udsat for at erholde Afsked - maatte han bide i det sure Æble og ofte beklagede han sig over denne Tieneste til mig; imidlertid besørgede han denne Kammerjunkertieneste hos Grevinden med en saa tilsyneladende Ulyst, at det heller ikke lykkedes at erhverve ham til denne Tieneste for længere Tid end Reisen varede.

Reiserouten var følgende:

Fredag d. 7de Juni Em. Kl.7½ med Jernbanetog fra Kiøbenhavn til Korsøer.

d. 8de fra Korsøer med Dampskibet Slesvig til Aarhus og Kl. 12 Mkd derfra til Moesgaard.

D.9de paa Moesgaard

d. 10de fra Moesgaard over Kaløe til Ebeltoft, Formiddag kl.8

d. 11te i Ebeltoft med Tour til Hielm og Helgenæs

d. 12te fra Ebeltoft over Rygaard til Grenaa

d. 13de fra Grenaa til Meilgaard

d. 14de og 15de paa Meilgaard

d. 16de Fra Meilgaard til Rosenholm

d. 17de fra Rosenholm til Moesgaard

d. 18de paa Moesgaard

d. 19de fra Moesgaard til Skanderborg

- d. 20de fra Skanderborg til Silkeborg
 d. 5te Juli fra Silkeborg til Nørre Vosborg
 Fra 6te til 9de Juli paa Nørre Vosborg, hvorfra gjøres Udflugter til forskellige Punkter paa Vestkysten.
 d. 10de fra Nørre Vosborg til Holstebro
 fra 12te til 15de i Viborg og agter Hans Majestæt d. 13de at tage fra Viborg til Løgstør for at åbne den nye Canal sammesteds, men samme Dag atter tilbage til Viborg.
 d. 16de fra Viborg over Palsgaard's Plantage til Jellinge.
 d. 17de og 18de i Jellinge.
 d. 19de fra Jellinge over Haraldskiær Bakke og Jordrup til Fredericia.
 Fra 20de til 22de i Fredericia.
 d. 23de fra Fredericia over Striib til Odense.
 Fra d. 24de til d. 27de i Odense.
 Søndag d. 28de fra Odense til Faaborg
 d. 29de fra Faaborg til Sønderborg, hvor Kongen, Grevinden og Følget forblev, der gjordes hyppig Udflugter i Omegnen og noget efter Midten af August returnerede Kongen til Siælland med Dampskibet Slesvig.

For at tage imod Kongen paa Dampskibet Slesvig, som var bleven beordret at ligge klar i Korsøer, forlod jeg Kiøbenhavn med Middagstoget for at begive mig ombord. Kl. 9 $\frac{1}{4}$ Em. ankom Kongen og Følget til Korsøer og indlogerede sig i Slesvig.

D. 8de kl.6 Formiddag afgik vi fra Korsøer og ankom til Aarhus Kl.12 Middag. Stiftamtmand Dahl havde stillet sin Ejendom "Moesgaard", en Miils Vei fra Aarhus, til Hans Majestæts Disposition, og her indlogerede da Kongen, Gemalinden og Følget sig - de kørte derhen strax efter ankomsten til Aarhus. Imidlertid havde Stiftamtmanden og Familie forbeholdt sig nogle Værelser paa Moesgaard, hvor de da også vare tilstede under Kongens Ophold der. Da dog Pladsen paa Moesgaard var noget indskrænket, var der i Hôtel-Royal bestilt Logis for Generalmajor Fensmark, Kammerherre Berregaard, Capitain Moltke og mig, ved hvilken Foranstaltning vi ikke vare saa bunden, som vi havde været, dersom vi havde logeret paa Moesgaard.

Her modtoges nu Deputationer, gaves Audienser Dineer og Soireer, og d. 10de reiste Kongen med det Følge, der var med paa Moesgaard over Kaløe til Ebeltoft. Samme Dag erholdt jeg Ordre til at gaa med Slesvig til Ebeltoft for at føre Kongen til Hielm den næste Dag. D.11te Kl.10 Formiddag kom Kongen, Grevinden og Følget ombord. I en øsende Regn ankrede vi ved Hielm Kl.11 $\frac{1}{2}$, hvilket ikke forhindrede Kongen med Grevinden fra at beseer Fyret og spadsere omkring paa de af Regnen opblødte slibrige Bakker. Amtmand Rosenørn fra Randers, Grev Scheel til Gammel-Estrup, som er Eier af Øen, samt Flere, vare fulgte med Slesvig fra Ebeltoft. Under Opholdet paa Øen vedblev det at regne stærkt, og sagodtsom giennemvaade kom Alle ombord igien Kl.2 - herpå dampede vi videre til Dagsmuren, det smalleste af Helnæsland, og efter at dette var beseet, gik vi til Ebeltoft igien, hvor vi ankrede omtrent Kl.6 Em og var til Taffels der, som nu var ansat til Kl.8.

D. 12te om Morgenen Kl.10 forlod Kongen Ebeltoft for at reise til Grenaae, hvorpå jeg med Slesvig gik tilbage til Aarhus, hvor Fensmark, Berregaard, Moltke og jeg forblev, medens Kongen gjorde denne Udflugt fra Moesgaard.

D. 13de kørte jeg fra Aarhus til Rosenholm for at besøge Baron Rosenkrantz.

Paa dette Herresæde var Alt i Aktivitet for at modtage Kongen, som havde meldt sig til at komme der med Grevinden og Følget d. 16de. Baronessen var i høi Grad agiteret over Grevinde Danners Besøg paa Rosenholm; Kongen uden Grevinde vilde have været dem en Glæde en Ære at modtage, men Grevinden ønskede man ikke at gjøre Bekiendtskab med. Paa Rosenholm mente man, at Cabinetssecretair Trap var Aarsag i, at Kongen havde anmeldt sig paa Rosenholm fra d. 16de til d. 17de, da Trap havde en Søster der i Nærheden. Der indrettedes Værelser for Kongen, Grevinden etc.. Tapetserere og andre Haandværkere havde travlt, og dette besøg havde i den Grad afficeret Baronessen, at hun faa Timer inden min ankomst var bleven åreladt. Imidlertid var hun noget bedre da jeg kom, og hvor ubehageligt Grevindens Besøg end var hende, søgte hun dog at berolige sig med, at hun ikke selv havde indbudet hende, og at man jo maatte modtage Enhver som Kongen bragte med. Om Aftenen tog jeg tilbage til Aarhus igien, og hørte senere at Baron Rosenkrantz og Frue havde viist sig paa det gamle Herresæde, som man kunde vente af saa dannede Folk, og at Modtagelsen, der i alle Henseender var Rosenkrantz værdig.

Paa Meilgaard blev Kongen i 2 Dage for at foretage nogle Udgravninger af nærliggende saakladede Køkkenmøddinger, hvilket i høi Grad interesserede HM. At tjenstvillige Aander paa denne Reise interesserede sig for Grevinden kan udledes deraf, at fra et Herred mellem Grenaae og Aarhus overraktes Kongen en Adresse, hvori Grevinde Danner omtales som "Landets Moder" og "Landets Støtte". Adressen var i Herredets Navn underskrevet af en Hr. Møller; og i en Sang til Kongen og en anden til Grevinden udtaler den Glæde at see "Kongeparret".

I 1854 lod den djærve Carl Moltke, som dengang var Minister for Slesvig, et Skrift lægge under beslag, hvori der stod "das königliche Paar".

D. 17de kørte jeg fra Aarhus til Moesgaard for at tage imod HM, som denne Dag Kl. 7½ Em. kom til Moesgaard igien.

Ved en Illumination i en af de jyske Byer, hvor Hm opholdt sig om Aftenen, læstes paa en af de handlendes Huse følgende i Transparent:

"Her beværtet med Mad og Drik
Samt Øl og Sobrianer,
Velkommen her Kong Frederik
Og Grevinde Daner"

D. 19de Juni forlod Kongen Aarhus og ankom samme Dag til Skanderborg, for der at forblive til næste Dag. Om Aftenen skulde Kongen, Grevinden, Følget og Byens Honoratiores høre en Koncert i det Frie paa en Bakke tæt ved Byen, saa vidt jeg erindrer kaldtes den Slotsbakken. Byfogeden, en meget brav Mand, som jeg kendte, bad mig at følge sig til Slotsbakken og tage det gjorte Arrangement i Øiesyn. Da vi kom derop - dette var tidlig paa Eftermiddagen - saa jeg der et stort dansk Orlogsflag vaie ved Siden af et ligeså stort svensk Orlogsflag. Da Kongens og Grevindens svenske Sympatier, uldentvivl dengang var bekendte, havde vi paa hele Resen altid seet danske, svenske og norske Flag vaie sammen, hvilket dog egentlig var stødende imod andre Nationer hvormed vi levede i Fred og Enighed. Jeg gjorde derfor den bemærkning til Byfogeden, at den svenske Konge vel ventedes til Byen i Aften da det svenske Flag her vaiede sammen med det danske - han spurgte mig da, om det ikke var Tilfældet allevegne paa Reisen -

hvorpå jeg svarede, jeg nok kunde have seet det, men naar man heisede det svenske Flag, burde man jo ogsaa heise andre Nationers Flag, hvormed vi vare paa en god Fod. Jeg ansaa ikke dette som en Art Demonstration, som de saakaldt "Skandinaviens-Sindede" brugte for at indbilde Folket at Danmark snart skulde gaa op i Sverrig, og efter min Mening var det rigtigt, naar man modtog Kongen af Danmark her paa Slotsbakken, kun at heise det danske Flag, og vilde man endelig gjøre Stads med andre Flag, maatte man ogsaa heise de andre Nationers Flage, som ogsaa gierne saaes her i landet. Byfogeden fandt jeg havde ret, og strax befalede han at nedtage det svenske Flag, saa at Kongen modtoges om Aftenen kun under vort eget kiære gamle Dannebrogflag - uden tvivl til stor Forargelse for de Personer - eller det Parti - der har saa travlt med at ville gjøre os til et Appendix under Sverrigs Krone.

D. 20de ankom Kongen til Silkeborg, hvor Kongen, Grevinden og enkelte Udvalgte indlogeredes hos Byens rigeste Mand, Herr Papiirfabrikant M. Drewsen, som altid, naar han kom til Kiøbenhavn, havde fri Adgang baade til Kongen og Grevinden. Vi andre indlogeredes omkring i Byen, men mødte altid til Maaltiderne hos Kongen i Drewsen's Huus.

Her gjordes nu bestandig Udflugter i Silkeborg's skønne Omegn; d. 22de gjordes salledes en Tour med det lille Dampskib "Heilen" fra Silkeborg og op til Indsøerne i Nærheden af Himmelbierget.

D. 24de var der paa "Himmelbierget" arrangeret en stor Fest og Folkeforsamling for Kongen - der spistes i et meget stort Telt, og holdtes mange Taler. Da Kongen og Grevinden spadserede op paa det højeste af Bierget, holdt en gammel Degn en lang Tale - der var stor Trængsel, Landboerne langvejs fra havde indfunden sig til denne Fest. I den lange Tale, som Degnen holdt her for den forsamlede Mængde, sammenlignede han Grevinde Danner med "Thyra Danebod" og strax efter erholdt Degnen Dannebrogordenens Sølvkors - "Avis aux autres"

Dagen efter skulde jeg have Forretninger med Kongen, men HM - der nu var en svær Mand, var træt, og det var Kongens Vane, naar han var træt, da at ligge, et par Dage undertiden, for at udhvile sig - endskiøndt han ikke var Syg. Forretninger var der da som oftest ikke tale om.

D. 27de sendtes jeg til Kiøbenhavn for i Kongens navn at lykønske Enkedronningen, hans Stedmoder, til hendes Fødselsdag d. 28de.

D. 9de Juli kom hjem tilbage til Silkeborg igjen.

D. 5te Juli reiste Kongen med Følge til Nørre Vosborg etc.etc. og vilde indtræffe i Viborg d. 11te og da han ønskede kun at medtage et mindre Følge, reiste Capt. Malling og jeg, og saavidt jeg erindrer, ogsaa General Fensmark og Kammerherre Berregaard fra Silkeborg direkte til Viborg for der at oppebie Kongens Ankomst, der ifølge Reiserouten skulde finde Sted d. 11te, paa hvilken Dag han ogsaa ankom til Viborg og indlogeredes tillige med Grevinden hos Stiftamtmand, Baron Bretton.

D. 13de om Morgenen kørtes til Hiarbæk, her indskibede Kongen sig paa et Dampskib og afgik dermed gennem den nyanlagde Canal ved Løgstør. I Byen Løgstør var der arrangeret et Gilde, som jeg troer Indenrigsministeriet gav i anledning af Canalens Aabning, og om Aftenen tog HM og Grevinden med Følge tilbage til Viborg igjen ad samme Vei, som man om Formiddagen havde taget for at komme til Canalen. Ved alle Leiligheder holdtes der mange Taler, hvoraf det heller ikke skortede ved de forskellige Dinéer, Baller etc. i

Viborg; jeg mindes saaledes endnu Formanden for Communalbestyrelsen i Viborg - en lille bitte Mand, Herr Overretsassessor Lund, som holdt meget lange Taler - Paa saadanne Reiser hørte man saa mange Taler, at man kunde fristes til at antage, at Nationen havde faaet ind at snakke paa. Kongen selv var ofte kied deraf, og naturligen naar Præster og Degne exquiterede sig ved de mange Æreporte der saa hyppig fandtes paa Veien for Kongen ----- og ----- Grevinden. Jeg mindes saaledes, da Kongen paa Veien fra Fredericia /Strib) til Odensen passerede Vesenberg sagde den praktiske Provst Struer, da Kongen ankom der, følgende "Deres Majestæt, kan jeg tænke mig, maa være kied af at høre de umindelige Taler, derfor skal jeg heller ikke trætte Kongen med nogen Tale, men kun sige: Vær hjertelig velkommen" og dermed var Præstens tiltale forbi. Dagen efter taledede jeg med Kongen og han ytrede for mig, at "Provst Struers Tale var saa Gud den bedste jeg hørte igaar"

D. 16de Juli forlod Kongen Viborg - der indtoges Dejeuner i Palsgaard's Plantage - her mødte Etatsraad Westenholtz til Maltrup - han havde før været Købmand i London, ogsaa var han en kort Tid Finantsminister her, og havde en meget lang Samtale med Grevinden. Man sagde, at han var en af Grevindens hommes d'affaires i Pengesager - i det mindste veed jeg, at han introduceredes for Kongen og Grevinden af Hr. Berling for flere Aar tilbage paa Frederiksborg.

Fra Palsgaards Plantage fortsattes Reisen til Jellinge, hvor Kongen ankom om Aftenen Kl. 11½. her vilde Kongen opholde sig nogle Dage for at grave i de gamle ærværdige Kæmpehøie, og da der i Jellinge kun var indskrænket Plads, kørte jeg samme Nat videre igennem Veile til Fredericia, hvor jeg oppebiede Kongens Ankomst.

D. 20de Juli om Aftenen Kl. 7 ankom HM til Fredericia - her blev Kongen i 3 Dage - Her Kongens forrige Opholdssted som Prinds fra 1834 til 1840 Her, hvor hans nuværende Gemalinde, Grevinde Danner, havde besøgt ham under det delstedfindende Ophold, og var bleven bortvist fra Byen, ifølge General v. Castonier's Befaling (som omtalt i det foregående) - Her gik Tiden i en bestandig Suus og Duus med Dinéer, Baller, Fugleskydninger etc.etc.

D. 22de høitidligholdtes saaledes Underofficerernes Skydeselskabs 25 aarige Stiftelsesdag. Kongen var tilstede ved dette Selskab i Fuglesangs-Skov hele Formiddagen og da HM omsider tog til byen til en Dinér, indbød Under-Officererne Kongen til at komme igjen om Aftenen; thi naturligvis skulde denne Fête være til ud paa Natten. Omtrent Kl. 10 om Aftenen tog derfor HM ud til Skydeselskabet i Fuglesangs-Skov igjen, ledsaget af Krigsminister Thestrup samt Adjudanterne Malling og Moltke. Ved HM's ankomst forærede Kongen Selskabet en Sølvpokal fra Grevinden. Ved denne lejlighed ytrede den ældste Bataillons-Commandeur, Oberst v. L...ch: "Mit Hierte er ved denne Naade fra Grevinden saa opsvulmet, at jeg næsten ikke formaaer at fremsige nogle Ord" etc.etc.etc. Den anden Bataillonscommandeur, oberst L...le, en lille Mand taledede omtrent saaledes "Mit lille bitte Hierte er saa gennemtrængt af Grevindens Naade og jeg føler saa varmt for hende, at jeg med Glæde trådte tilbage (med at holde Tale) dersom nogen kunde vise mere Hengivenhed for hende - men dette er umuligt og derfor vil jeg vedblive at tale" etc.etc.etc. Disse 2de ældre Officerer vedbleve nu at overtrumfe hinanden gentagne gange med saadanne Udtalelser over Grevinden - hvilket

da endte med en uhyre Jubel for hendes Naade. Man maa jo nu rigtignok ikke glemme, at der saa at sige lige fra Morgenstunden af, var pokuleret adskilligt - baade ved Frokosten og Dinéren, sa at Ordet var bleven temmelig poetisk, men her følte Kongen sig rigtig lykkelig og forblev ogsaa ved dette Selskab til seent paa Natten.

Medens nu Kongen, Krigsministeren og de 2de Bataillonscommandeurer i al Fortrolighed sade i Kongens Telt, stode flere Officerer og Capt. Malling udenfor Teltet; en af Officererne gjorde Capt. Malling opmærksom paa, at en Deputation af Underofficerer meget ønskede at tale med Oberst L. som sad i Teltet hos Kongen. Ved passende Leilighed gik nu Malling ind i Kongens Telt og gjorde Oberst v.L. opmærksom paa at en Deputatoion af Underofficerer ønskede at tale med ham, hvorpå L. gik ud til Deputationen. Strax efter gik L. i Spidsen for Deputationen ind i Teltet og fremførte for Kongen: "Vi vil bede Deres Majestæt, at denne gamle Commandersergeant (den paagældende var fulgt med ind i Teltet) maa blive Dannebrogsmænd, da vi i alle Henseender ansee ham ligeså værdig hertil som den yngre X, der nylig er bleven det." Kongen svarede "Ikke andet end det", aftog derpå sit eget Dannebrogskors og fæstede det paa Commandersergeantens Bryst. Medens dette gik for sig, sagde L. til Commandersergeanten "Ja, du (han nævnede Navnet) du har en honet Character, men dit Hoved er kun svagt"

Krigsminister Thestrup som sad i Teltet, sagde Intet uden "hvor længe har han tient?"

Ovenstaaende blev mig meddelt af Capt. Malling, og viser saa tydelig den hele Aand og Tone som herskede i saadanne Lag, hvor Kongen følte sig lykkelig med sin Punch og sin Pibe, og hvortil jeg saa ofte har været vidne.

D- 23de Juli gik Reisen fra Fredericia over Strib til Odense - her forblev Kongen flere Dage og Tiden gik hen med idelige Adspredelser, Dinéer, baller etc.

Kongen og Følget indlogeredes i Byens største Hôtel, hvor jeg blandt de mange Audienssøgende ogsaa traf Biskop Engelstoft, med en smuk Bouquet i Haanden, som jeg senere erfarede, af Hs. Højærværdighed blev foræret Grevinde Danner.

D. 25de ankom Conseilspræsident Hall til Odense, for at anmode Kongen om at afsende en af Generaladjutanterne og en Adjudant til Kiøbenhavn, for i Kongens Navn at komplimentere Marquisen af Torrearsa, der med et større Følge var kommet til Kiøbenhavn, for i Kongen af Italiens Navn at underrette vores Konge om, at de italienske Riger - paa Pavestaten nær - vare komne under én Krone. Samme Eftermiddag d. 25dee vilde HM være tilstede ved et Skyttegilde, hvortil jeg var beordret at ledsage Kongen. Ifølge Programmet skulde Grevinden foretage en Kiøretour og først senere indfinde sig ved den Fête, som Skyttegildet gav.

Conseilspræsidenten og Hs Excellensce Stiftamtmand Unsgaard ledsagede Grevinden og kørte i en Equipage foran hendes Vogn. Paa Veien var flere Æreporte oprejste for hende og ved de Taler der holdtes til Grevinden, steg Unsgaard altid ud af sin Vogn og mødte ved Grevindens Equipage. Saadanne Æresbeviisninger modtog hun her; er det saa at undres over at Grevinden hellere vilde være i Provindserne end i Kiøbenhavn, hvor ingen Dame og ikke alle Herrer vilde komme til hende, fordi hendes Fortid her var alt for bekendt.

D. 28de reiste Kongen og Følget til Faaborg og d. 29de til Sønderborg.

D. 31te forlod jeg Sønderborg, fordi Kongen gav mig det Hverv at reise til Kongen af Preussen i Baden-Baden, for i min Konges Navn at komplimentere Kongen af Preussen i Anledning af et paa ham begaaet Attentat, og jeg stødte nu ikke til Kongen førend hans Tilbagekomst til Siælland Medio August. Den italienske Deputation havde Kongen med sit eget Dampskib ladet hente til Sønderborg, hvorfra Deputationen igien gik til Kiøbenhavn og videre.

D. 3die October var der paa Christiansborg et stort Taffel i Anledning af den Tunesiske Gesandt, General Kheredins Nærværelse; Kongen hostede en Deel, og d.4de blev det derfor bestemt, at Kongen vilde holde sig rolig inde for at være rask til den store Cour, som skulde finde Sted d.6te paa HM Fødselsdag paa Christiansborg Slot. Endskiøndt Kongen var nogenlunde rask, blev Couren dog afsagt indtil d. 8de og HM holdt paa sin Fødselsdag Kammerspiisning selvtredie, med Grevinde Danner og hendes Ven, Klokker ved Garnisonskirken, Kammermusikus Hansen.

D.7de om Aftenen læstes i Berlingske Tidende, at Couren i Anledning af Fødselsdagen var udsat indtil videre.

D. 8de var Grevinden paa Comedie. D. 9de kørte Grevinden til Skodsborg og om Aftenen igien i Teatret - heraf maatte jo Enhver antage at Kongens Ildebefindende var overstaaet. Det forekommer mig dog, naar Couren paa Grund af mindre Velbefindende bliver afsagt, byder Takten Grevinden ikke saaledes at deltage i alle Fornøielser.

Imidlertid var Kongen snart rask igien, og da hans gamle Livlæge, Etatsraad Lund var syg, behandlede Kongen af Grevindens og Hr. Berlings Læge, Herr Bock

Etatsraad Lund laa syg i længere Tid og maatte, for at genvinde sin Helbred igien gjøre en Reise til Italien. I Lund's Fraværelse vidste Hr. Bock saa godt at insinuere sig for Kongen, at han ved Hiælp af Grevindens Bistand, vedblev at være Læge hos Kongen, selv efterab Etatsraad Lund som restitueret var returneret fra Italien. Grevinden holdt aldrig af Lund, muligen fordi Lund Kiendte hende fra den Tid hun som Figurantinde ved Theatret, hvor Lund i den Tid havde været ansat som Theaterlæge; hvorimod hun lod til at være temmelig intim med Hr. Bock, der blandt Lægerne ikke havde Ord for at være synderlig udmærket.

Endskiøndt Lund havde staaet Kongen bi under mange betænkelige Sygdomme, såsom Lungebetændelse, flere meget alvorlige Tilfælde af Bronchitis etc.etc. og altid havde hjulpen Kongen paa Fode igien, og desuden ofte foreholdt Kongen hans Levemaade og Nydelsen med Hensyn til Spirituosa og megen Viindrikken, glemte Kongen dog snart sin gamle Læge - thi ud af Øie, ud af Sind - Dr. Bock havde i mange Aar været en fortrolig Ven såvel af Grevinden som af Hr. Berling, derfor roste Grevinden ideligen Dr. Bock paa Etatsraad Lunds Bekostning, og dette virkede da også saaledes paa Kongen, at hans Yttringer om Lund, senere vare alt andet end venlige. - Alligevel, skiøndt dette gjorde mig ondt, dr. Lund var en ærlig Mand og som Kongen burde have erindret for al den Omhu Lund havde viist Kongen naar syg, undrede det mig ikke, da jeg kendte Kongens svage Charakter. I dag kunde Kongen være den elskværdigste, hjerteligste Mand paa Jorden - i morgen kendte man ham næppe igien paa Grund af Bersærkerang og Luner - Ja, selv fra Time til anden, kunde han være heel forskellig, og hans Luner gik da ud over dem, han ingen Respect havde for..

1862.

D. 23de Januar 1862 var der Statsraad paa Fredensborg, hvor Kongen havde taget Ophold, og hvorhed han havde beordret Ministrene. Da jeg erfarede, at Ministrene, navnlig Conseilspræsident Hall, vilde gjøre Alt hvad der stod i deres Magt, at bevæge Kongen til Selv at komme til Kiøbenhavn for personlig at åbne Rigsrådet (for Danmark og Slesvig) Løverdage d. 25de, oppebiede jeg flere Dage for at undgå at tage til Fredensborg for at erholde nogle Underskrifter, som Marineministeriet ønskede at faa paa nogle indsendte Forestillinger.

Jeg skrev derfor til Adjudant du jour, Capt. Moltke, og bad ham underrette mig, om Kongen kom til Rigsraadets Aabning eller ikke. D. 23de Em. Kl.5 modtog jeg Telegram fra Capt. Moltke, hvorved han underrettede mig om, at Kongen ikke kom til Byen. Dette Telegram var afsendt efter Statsraadet. - Ministrene havde altsaa ikke faaet deres Ønske opfyldt med at formaa Kongen til Selv at åbne dette Rigsråd - som jo for Enhver Uheldet betydede "Danmark til Eideren". Efter Taffelet tog Ministrene til Københav - og Ingen ventede nu Kongen til Hovedstaden for det første.

Torsdag d. 24de kørte jeg derfor til Fredensborg for at faa Referat. Medens jeg var paa Fredensborg hørte jeg at Kongen samme Dag havde besluttet at tage til Kiøbenhavn Søndag, Dagen efter at Rigsraadet var bleven åbnet, for at give Rigsraadsmedlemmerne en Diner.

Søndag d. 26de Kl.1 kom Kongen til Christiansborg Slot; hvor han om Middagen beværtede Rigsraadsmedlemmerne.

Da Ministrene forlod Fredensborg ahnedede de ikke at Kongen vilde tage til Kiøbenhavn Dagen efter at de havde ønsket ham at åbne Rigsraadet, og senere hørte jeg ogsaa at Ministrene følte sig fornærmede over denne hemmeligholden for dem, og tilige over at komme til Byen en Dag senere end de ønskede det. Saadanne Luner havde Kongen ofte - muligen havde han ogsaa en Følelse af at denne stat "til Eideren" vilde ende med Ulykke for vort Land - Kraft til at modsætte sig denne Politik havde han ikke - men selv åbne Rigsraadet for denne Politik - det vilde han dog ikke.

Disse Kapricer - eller Luner - bidroge til, at Ministrene aldrig ret kunde stole paa ham, og hvorved han ligesom satte sig i Respect for dem, da han ikke altid gav efter for deres Ønsker. Kongen delte nu sin Tid med, deels at opholde sig paa Fredensborg, Jægerspriis, Skodsborg og Kiøbenhavn indtil han

d. 2den September med saa omtrent det sædvanlige Følge forlod Skodsborg for over Korsøer at afgaa med Dampskibet Slesvig til Aarhus

D. 3die om Formiddagen forlod Kongen Aarhus og tog med Jernbanen til Randers - ved Langaa var der arrangeret en splendid Dejeuner af Sir Morten Peto.

D. 4de forblev Kongen i Randers. Medens vi var i Randers udbragte en Skolebestyrer Jacobsen en Skaal for Grevinden, hvori han skildrede hende som en af Danmarks ædleste og meget velgørende Quinder. Herfor erholdt Skaaludbringeren til Belønning en smuk Daase med Kongens Portrait.

D. 5te om Morgenen pr. Jernbane tilbage til Aarhus, strax videre med Dampskibet Slesvig til Nyborg, hvorfra Kongen med Følge kørte til Odense.

Grevinden havde Aaret iforveien moret sig saa godt i Odense, at Kongen nu vilde forblive her til d. 11te. Kongen og Grevinden toge Ophold paa Slottet - det samme Slot, hvor Kongen boede med sin Hustru, Prindsesse Caroline af Mecklenborg-Strelitz for en Deel Aar tilbage i Tiden. Nu boede Grevinde Danner her, og gav mangfoldige Audienser i Slottets Sale. Hvilken Forandring! -- Medens Kongen som Prinds beboede Slottet i Odense, vakte det en Vinter megen Forargelse, at see Brædder lagt i Slotshaven, hen forbi Gartnerboligen til en lille Bag-Indgang til Slotet - denne Bræddegang kaldte man dengang Jomfrugangen etc.etc. den var bestemt for Jomfru Louise Rasmussen, der dengang holdtes af Prindsen. Brædderne vare lagte for at hun paa sine natlige Vandringer fra hendes Bolig til Slottet ikke skulde faa vaade Fødder ved at vade igennem Sneen. Nu feteredes hun som Dronning paa Slottet! - og lod som al Fortid var glemt.-

Jeg hørte ogsaa Folk i Odense undre sig over, naar Grevinden kørte ud i sin Kareth, at da hendes Dame, Frøken Lützen, maatte tage Plads paa Forsædet, medens Grevinden selv sad ene paa Bagsædet i den meget rummelige Hofequipage.

D. 11te September forlod Kongen Odense - fra Svendborg indskibede HM sig til Flensborg og herfra Kiørtes til Falkenberg ved Slesvig, hvor HM og Følge ankom endnu samme Aften.

I og ved Slesvig var der befalet en Troppesamling, som HM vilde bivåne. Ved Falkenberg var der indrettet en ikke ubetydelig Teltleir, deriblandt flere Telte, hvori der var flere Værelser - et Saadant beboedes af Kongen - her havde han sit Kongegemak meget hyggeligt og lunt indrettet - de andre Værelser i hans Telt vare smagfuldt meublerede og vidste man ikke, at man var i et Telt, kunde man gjerne have troet at være i et velindrettet Huus. Et meget stort Telt var indrettet til Spisesal, og da der foruden en Mængde af vore egne Officerer, ogsaa var en Deel fransk, engelske og svensk-norske Officerer tilstede, som ogsaa daglig indbødes til Kongens Bord, var der hver Dag et Taffel paa imellem 50 à 100 Couverter.

Kongens Omgivelser, som hørte til Land-Etaten, Lakaier, Kiøkkenpersonale og mange Flere beboede denne kongelige Teltbye. Kongen kunde ligesaa godt have boet under Falkenberg's Tag, men deels han Lyst til altid at ligge i Telt, og deels fordi han udentvivil troede at der laa noget soldaterartigt deri, foretrak han at opholde sig til Teltet baade Nat og Dag. Kongen opholdt sig ved Falkenberg fra d. 12te til d 22de September og i denne Tid udførtes der Maneuvrer baade ved Dag og ved Nat, men især var Befæstningen ved Dannevirke og det dertil grænsende nærmeste Terrain Yndlingsstedet for Maneuvreringen. Eidergrændsen blev jo nu saa at sige anseet som Landets Grændse og vilde Fienden angribe os, skulde han jo slaves tilbage ved Dannevirke.

Til min store Forundring hørte jeg dette udtale af en af de mange Officerer og Kongen var jo af samme Mening. Jeg for min Part syntes, at den hele Dannevirke-Stilling var yderst svag - der i Virkeligheden ikke kunde yde synderligt Forsvar naar en stærkere Fiende, som man jo kunde vente, vilde angribe den. Men den saa smukt ud paa Papiret og i Kiøbenhavn troede man ubetinget, at Ingen kunde tage Dannevirkestillingen fra os. Ved Illusioner, Forblændethed og Pralerier var nu altsaa denne Stilling anseet for saa godt som uindtagelig, og mange, endog høierestaaende Officerer og yngre

Fusentaster delte denne Mening. Hvori man, efter min Mening, burde søge Styrken og hvorfra Modstanden burde udgaa, det var Flankestillingen, nemlig Dybbøl og Als, men disse langt bedre Stillinger forsømte man aldeles.

D. 22de September besøgte Kongen befæstningen ved Mysunde - I en af Skandserne var der arrangeret en Dèjeuner under åbne Himmel. Solen skin-nede og det var et smukt, varmt Veir. Ved at see hen til Grevinden, som naturligvis var med overalt, kunde man næsten komme til a tænke paa ostindiske Fyrsters Maade at lade sig beskygge paa; thi i al den lange Tid vi sad ved Frokostbordet, maatte Grevindens Tiener staa bag hendes Stol med en udslaaet Paraplui, for at beskytte Hendes Naade fra at blive beskinnet af Solen.

D. 22de September om Morgenen forlod Kongen Falkenberg og tog til Glücksborg, hvor vi ankom op ad Formiddagen og indlogeredes alle i de saa velbekendte Værelser, hvor saa mange Sommermaaneder var bleven tilbragt i de senere Aar.

Istedetfor Etatsraad Lund var paa denne Reise Dr. Bock med Kongen som hans Livlæge.

Ved Falkenberg, hvor Kongen laa i Telt, var Veiret enkelte Dage koldt og blæsende, og jeg mener at Kongen her havde forkølet sig, da jeg lige siden Afreisen fra Falkenberg, jævnlig har hørt Kongen hoste temmelig meget, og ofte var denne Hoste Forløber for de Anfald af Bronchitis, som Kongen ofte leed af, og hvoraf flere Anfald endog havde været betænkelige.

D. 8de October var der et stort Bal paa Glücksborg Slot.- Lige siden Afrejsen fra Falkenberg havde Kongen haft Hoste, og paa Ballet forekom det mig at han saa angreben ud og hostede undertiden særdeles meget. I Balsalen var der en forfærdelig Hede. Grevinden dansede fra først til sidst. Efter Soupéren sad Kongen i Nærheden af Udgangsdøren, hvor der var megen Træk. Kongen anmodede mig at sidde hos sig, og da han netop hostede meget, gjorde jeg ham opmærksom paa, at dette Sted vist ikke var godt for ham, men han svarede "det gjør ikke noget" og blev siddende. Efter Ballet forværredes Hosten saa at Kongen d. 10de paa Grund af Forkølelse maatte holde Sengen. D. 11te ligeledes. Ikke desto mindre havde jeg et Referat hos Kongen - han var sengeliggende og hostede meget stærkt. Jeg meddelte dette til hans læge, DR. Bock, men han svarede mig at Kongen havde det meget bedre.

D. 12te skulde Kongen have været paa et for HM arrangeret Bal i Flensborg - Grevinden holdt meget af saadanne Festiviteter, da hun ved saadanne Leiligheder var meget feteret. Ved Soupeerne udbragtes hendes Skaal og trykkede Viser bleve afsungen til hendes Forherligelse. Det var derfor ikke urimeligt, at Grevinden ønskede at Kongens Forkølelse ikke kom til at foranledige Ballets Opsættelse og da Dr. Bock efter min Mening gjerne vilde imødekomme Grevindens Ønsker eller befalinger, var det jo ikke saa urimeligt, at han var af den Mening at Kongen befandt sig bedre. Naar Kongen havde saadanne Attaquer af Forkølelse-Hoste, plejede Etatsraad Lund at være meget forsigtig for at undgå, at det blev Bronchitis, og holdt derfor Kongen til Sengs, indtil han var nogenlunde rask igien. Imidlertid var Kongens Befindende d. 12te saaledes, at Ballet blev opsagt til d. 15de. Kongen var Søndag d. 12te sengeliggende hele Formiddagen og stod først op til Taffelet, hvor jeg hørte ham hoste meget. DA Ballet jo næste Onsdag d.

16de ikke maatte afsiges igien, skulde det jo hedde sig at Kongen var saa godt som rask. Mandag d. 13de var det en halv Storm af Syd-Vest, og det undrede mig, at see Kongen nogle Timer paa Glücksborg Sø for at fiske, hvortil Dr. Bock havde givet ham Tilladelse. D. 14de fiskede Kongen igien paa Søen. Onsdag d. 15de om Formiddagen havde jeg Referat hos Kongen, og da han hostede stærkt og vedholdende, raadede jeg Kongen at blive hjemme fra Ballet i Flensborg den Aften - men han svarede undvigende. Jeg underrettede Dr. Borck om, at Kongen havde hostet stærkt medens jeg var hos ham, men Dr. Bock svarede mig at Kongen var rask, han havde sovet hele Nattten og at han ikke havde Feber.

Ved Taffelet hostede Kongen meget, jeg tillod mig at yttre "at ligesom jeg havde raadet DM i Formiddag, forekommer det mig, at det var rådeligst for DM ikke at tage til Ballet i Flensborg i Aften", hvilken Udtalelse fra min Side jeg tydelig mærkede var imod Grevindens Anskuelse.

Kongen kørte aldrig i lukket Vogn, og det var en Storm af Syd-Ost. Efter Taffelet kørte Kongen og den du jour havende Adjudant i aaben Vogn til Flensborg, hvilket er en stiv Miil fra Glücksborg. Jeg erindrer det blæste saa stærkt, at Faklerne ikke kunde benyttes. Rigtignok var Vinden paa Ryggen, og dette hialp jo meget. Grevinden og det øvrige Følge kørte i lukkede Vogne, hvilket da ogsaa var rimeligst i dette Veir.

D. 16de om Formiddagen kom Kongen til Glücksborg igien, efterab have logeret hos Kammerherre Steemann i Flensborg om Natten. Ved Taffelet hostede Kongen igien en Deel og gik til Sengs strax efter Taffelet. Etatsraad Schlegel, en Ungdomsven af Kongen, var kommen til Glücksborg for at lykønske Kongen til sin Fødselsdag d. 6te Oktober - Schlegel var en honet og veltænkende Mand, havde Kongen anmodet om naar han var kommen til Sengs, at læse for sig. Etatsraad Schlegel læste for Kongen til Kl.12½ om Natten, og sagde mig næste Morgen, at Kongen havde hostet meget i den Tid han havde læst for ham.

D. 17de Kongen noget bedre, men blev dog liggende den Dag.. D. 18de Kongen som igaar, og blev liggende til Sengs.

Søndag d. 19de ved Middagstid, omtrent Kl.1 stod Kongen op for at give en Audiens til General Oxholm. Kongen spiste alene med Grevinden, og gik strax efter Spisingen igien til Sengs. Etatsraad Schlegel blev anmodet om at læse for Kongen om Aftenen, og blev hos Kongen indtil han faldt i Søvn, hvilket var omtrent ved Midnat. Han sagde mig, at Kongen af og til havde havt en Deel Hoste.

Dr. Bock sagde derimod, at Kongen ikke har Hoste, men nogen Feber og derfor faar han Chinin.

D. 21de var Kongen igien saa godt som rask, men spiste dog endnu ikke ved Taflet.

Næppe troer jeg dog, at Etatsraad Lund vilde have tilladt Kongen at køre til Ballet i Flensborg. Etatsraad Trap meddelte mig, at Dr. Bock havde fortalt ham, at han en af de Aftener Kongen var syg, havde givet HM sådan Medicin, der vist vilde virke meget gavnlig; jeg fandt den saa rigelig paa én Aften, at jeg noterede Lægemidlet eller Lægemidlerne, det var Følgende: først almindelig Salmiakmixtur, derefter et Sliim opløsende Pulver, derpå Piller med Lakrids og Opium, saa 3 Æggeblommer og endelig 1 Glas Punch.

Folket i Slesvig vilde gierne see Kongen - I Almindelighed var der ogsaa en Mængde samlet, naar man et eller andet Sted ventede Kongen, men jeg troer

ikke at feile, naar jeg siger, at Nysgerrigheden efter at se Grevinden, bragte ligeså Mange paa Banen. Saaledes mindes jeg at Kongen med Grevinden, i en udslaaet Equipage, en Dag kørte fra Dannevirke til Falkenberg. Da de passerede Kroen i Nærheden af Falkenberg, var en Mængde Mennesker forsamlede, og iblandt dem også en Hestehandler, der i stedet for at hilse paa en sømmelig Maade, vendte Bagdelen til og klappede paa den.

Kongen saa dette - Manden blev arresteret og Amtmand Holstein i Slesvig sagde mig, at Kongen havde befalet ham, at denne Mand skulde idømmes den strengeste Straf - det forekommer mig, at jeg senere hørte, at Manden var dømt til at sidde en Tid i Tugthuset.

D. 1ste November afrejste Kongen om Morgenen fra Holdnæs for at gaa til Kiøbenhavn med Dampskibet Slesvig.

Den kongelige Spisesalon var agter i Skibet, men da Grevindens Sovegemak var der i Nærheden, og hun ikke ønskede at have Madlugten saa nær ved hendes Logis - blev det bestemt, at Kongen og Grevinden vilde have Taffelet i den saakaldte Cavaleer-Kahyt forude i Skibet, hvor Følgets Herrer plejede at opholde sig. Ofte har jeg lagt Mærke til, at Grevinden i sine Manerer og Optræden, dog ikke altid havde glemt sin Fortid, og derfor undrede det mig heller ikke, at hun, medens vi alle var samlede ved Frokostbordet, lod sig give en Snaps Genever. Om Middagen spistes der igien i den forreste kahyt, og da Caffen kom efter Taffelet, tændte samme høie Dame sin Cigar. - Imidlertid maa det dog siges til Grevindens Roos, at hun i Almindelighed afholdt Kongen fra at nyde Spirituosa, og hun havde en sådan Magt over ham at det ikke faldt Kongen ind at drikke Brændeviin naar hun var tilstede; derimod er det min, og de fleste af Kongens Omgivlesers Mening, at Grevinden ikke senere saa saa nøie paa, at Kongen nød en Deel mere end sædvanlig som f.eks. en Snaps, Punch, Champagne eller deslige, naar hun med Kongens Assitance kunde sætte et eller andet - en Intrigue eller deslige, igennem; Thi han følte sig da saa tilfreds og føielig - han følte sig lettet, saa venlig, at han gav efter for hendes Forlangender.

Om Eftermiddagen d. 1ste November naaede vi Korsøer og med Extratog naaede HM Kiøbenhavn. Vinteren tilbragtes som sædvanlig, snart i Kiøbenhavn, Fredensborg etc.

1863.

Efterat Kongen det foregående Efteraar havde tilbragt en Tid paa Jægerspriis, tog han til Fredensborg - her holdtes Jagter som sædvanlig - Af og til havde HM i dette Efteraar og i Løbet af Vinteren været upasselig af Hoste.

D 1ste Januar, Nytaarsdag, blev HM paa Fredensborg Slot og modtog Lykønskninger der - de der indfandt sig til Gratulationen, tilsagdes til Middagstaflet, hvilket desårsag var talrigt besøgt - man sagde 120 Couverter. De første Maaneder af Aaret forblev Kongen paa Fredensborg med sin Omgivelse. Ministrene maatte køre derhen til Statsraad og jeg maatte jævnlig derud til Referat.

I Marts forlagde Kongen sin Residens til Christiansborg Slot, og deltog oftere i Frimurer-Forsamlinger, som der også jævnlig saaes Frimurere hos ham. Efter et kort Ophold i Kiøbenhavn, opslog Kongen sin Bolig paa Skodsborg, var der med Grevinden og hendes Damer, Frøknerne Arntz og Lützen og i Al-

mindelighed ikke andre Herrer end den du jour havende Adjudant - HM flyttede tidlig ud paa dette lille, ingenlunde kongelige Opholdssted, at han endnu en lang Tid var omgivet af Lis og Sne. Grevinden kørte imidlertid ofte til Byen, navnlig i Theatret.

Dette Liv lod til at konvenere HM; paa Skodsborg var han i Ro og fritaget for at give Audienser og deslige - muligen ønskede ogsaa Grevinden dette Opholdssted, da der med dette stille Liv jo kunde lægges ikke ubetydelige Summer tilbage. Paa Grevindens Fødselsdag (21de April) var Gardens Musik beordret til Skodsborg, men for resten blev denne dag fejret i Stilhed; thi det var bleven meddelt, at Ingen blev modtaget - og der var heller ikke andre end nogle Intime, deriblandt Rector Flemmer's Kone fra Hillerød. Af Omgivelsen hos Kongen var kun tilsagte den gamle Kammerherre Berregaard, Staldmester Haxthausen og Cabinetssecretair Geheime-Etatsraad Trap. Da Temperaturen blev noget mildere, flyttede Kongen hen i sit Telt i Skodsborg havn - og fandt han det køligt eller fugtigt, blev der afbrændt en Deel Sprit, Eau de Cologne eller desligt, hvilket da strax lunede i Teltet.

D. 22de Juli ankom Kongen af Sverrig, Prinds Oscar og Prinds August, til Besøg paa Skodsborg med deres Suite. Ministrene og Hoffet var i den Anledning tilsagte at være tilstede. De svensk-kongelige ankom til Frokosten og tilbragte Tiden næsten lige til Taffelet i vores Konges og Grevindens Selska.

Et græsk Gesandtskab havde kort forinden været her, for at tilbyde Prinds Christian til Danmarks Søn, Prinds Wilhelm Georg den græske Krone - han havde modtaget den, og var altsaa nu Konge af Grækenland. Prinds Christian til Danmark var bestemt til den danske Krone, han opholdt sig paa sit Sommerslot Bernstorff, omtrent kun 1 Miil fra Skodsborg; for ham var hans ældste Søn, senere fra Kong Frederik 7's Død, Danmarks Kronprinds, og den yngre Broder Kongen af Grækenland. Det var derfor påfaldende at den kongelige Families Herrer fra Bernstorff ikke vare bleven indbudne til Skodsborg i Anledning af Kong Carl's Besøg. Op ad Formiddagen ankom fra Bernstorff en Estafette fra Prinds Christian, for at lade forespørge fra ham selv og fra Kongen af Grækenland, naar det var Kongen af Sverrig belejligt at modtage dem, de ønskede at aflæge deres besøg.

Angaaende Svaret blev der debatteret en Deel og Resultatet var, at der blev svaret Prinds Christian og Kongen af Grækenland, at HM Kong Carl i Aften Kl. 9 agtede at indskibe sig fra Helsingør for at gaa over til Helsingborg, såfremt Prinds Christian og hans Sønner vilde hilse paa ham, vilde det være HM kiært at see dem i Helsingør i Aften Kl. 9. Fra Bernstorff til Helsingør var der omtrent 5 Miil at køre, og tillige til en ubelejlig Tid var mere end stødende imod Prinds Christian og hans Familie. Selvfølgelig tog Prinds Christian ikke til Helsingør, og kom saaledes ikke til at hilse paa Kongen af Sverrig og hans Brødre. Som der meddeltes mig, var Grevinde Danner Aarsag til dette fornærmende Svar; men hendes Had til Prinds Christians Familie var jo noksom bekiendt; thi Prinds Christians's Gemalinde havde paa det Bestemteste udtalt, at hun ikke vilde komme sammen med Grevinden.

Ved Taffelet med de kongelige svenske Giæster var Ministrene, Hoffet, Stiftamtmanden og Flere; Efter Taffelet blev kaffen serveret ved et Lysthus i den øverste Deel af Skodsborg havn, hvorfra man havde en viid udsigt og tydelig kunde see det gamle Kronborg Slot - her røgedes i al Gemytlighed en Cigar, og derefter kørte de svenske Giæster langs Strandveien til Helsingør,

for at indskibe sig paa et Dampskib til Helsingborg.

Besøg i Sverrig.

Efter dette Besøg fra Kongen af Sverrigs Side besluttede Kong Frederik 7 at aflægge et Contra-Besøg, hvortil han desuden var indbunden, hos Kongen af Sverrig, som da opholdt sig paa Bækkaskog i Skaane.

D. 26de Juli om Formiddagen førte jeg Kongen over til Malmøe i Dampskibet Slesvig fra Skodsborg. Nogle Faa af Kongens Omgivelse beordredes at ledsage HM til Bækkaskog (Blandt de Herrer der skulde ledsage Kongen var ogsaa min egen Ringhed). Med Dampvognen forlod vi Malmøe. Om Middagen spiste vi hos Grev Hamilton paa Aagesholm - derefter passerede vi Christianstad og indtraf paa Bækkaskog om Aftenen.

D. 27de forblev vi paa Bækkaskog - Livet her var lystigt og i det Hele taget nød man her mere Viin og Spirituosa end det i Almindelighed var Skik og Brug i Danmark. Især ved Taffelet om Middagen blev der ifølge svensk Skik ideligen drukken Skaal med hverandre. Saavel Kongen af Sverrig som min Konge bleve desårsag temmelig oprømte.

Strax efter Taffelet gik man ned til Keglebanen, hvorhen der bragtes en mægtig Bolle, fyldt med rygende, meget stærk Punch, og havde man alt nydt tilstrækkeligt af Viin ved Middagstaflet, maatte man sandeligen vogte sig for, ikke at faa for meget her; thi alt imellem fremstod en eller anden Taler og gav en begejstret Speech, hvorefter Glassene altid bleve tømte. Imidlertid var det behageligt, at Selskabet var saa talrigt, at man med sin Cigar kunde spadsere om i Haven uden at deltage i Punchelaget, thi der var nok, dr flokkedes omkring Bollen, sa at ens Udeblivelse derfor ikke blev bemærket.

Ved Soupéen - sildig om Aftenen - skortede det igien ikke paa Drikkevarer, og det blev langt over Midnat inden vi kom til Ro.

D. 28de Juli var Kongerne med Følget indbudne tilen Hr Stiernsværd paa det stolte gamle Herresæde "Hvidtskøfla", hvor Kong Christian 4 i sin Tid jævnlig havde opholdt sig - jeg troer det laa 4 à 5 Miil fra Bækkaskog, men Veien tilbagelagdes meget hurtig ved særdeles hurtig Kiørsel og hyppige Elais. Paa Hvidtskøfta gik det ogsaa meget flot til. Da vi skulde køre tilbage om Aftenen, blev der anvist mig Plads i en Equipage med Prinds August af Sverrige. Strax efter at vi begyndte at køre faldt Prinds August i Søvn, hvortil han ogsaa høiligen trængte efter Middagens Dravater. Ved hver Elais mødte Kong Frederik 7, Kongen af Sverrig og Prinds Oscar ved den store Vogn, hvori jeg sad med Prinds August, og spurgte mig "er August fuld endnu?" hvorpå jeg ikke kunde svare andet end "han sover". Noget før vi naaede Bækkaskog, vågnede imidlertid Prindsen og sagde med sin sædvanlige Godmodighed "Hør Du Irminger, jeg var tag mig Fanden søvnig, hvor er vi nu?" og da jeg svarede "tæt ved Bækkaskog" sagde han "Det var bra". Strax efter Ankomsten paa Bækkaskog gik vi til Soupéen, og til min største forundring saa jeg, at Prinds August, der for faa Timer siden laa som død, nu var aldeles rask igien, og drak Champagne, som om han ikke havde nydt nogen Viin endnu den Dag.

D. 29de Juli om formiddagen forlod Kong Frederik 7 Bækkaskog, ledsaget af Kongen af Sverrig, der samtidig reiste til Stokholm og slog en anden Vei ind

nogle Miil fra Bækkaskog, hvorimod Prinds Oscar fulgte med vores Konge. til Middag spistes hos Landshøvding Troil i Malmø. Om Aftenen forlod vi Malmø med Slesvig; Prinds Oscar der skulde til Tydskland, fulgte med Slesvig; vi landsatte ham i Kiøbenhavn, hvorfra vi strax efter afgik med Slesvig til Skodsborg; her gik Kongen et Øieblik iland - det var bleven Midnat - og vi fortsatte Reisen til Aarhus, hvor vi ankom d. 30te Juli om Formiddagen - herfra gik Touren ad Jernbanen til Viborg, hvor Kongen vilde bese Domkirken, som agtedes ombygget eller repareret - og ankom igien til Aarhus samme Aften; Kongen tog strax ombord i Slesvig, og d. 31te ved Dagbrækning afgik vi til Skodsborg, hvor Kongen sattes iland om Eftermiddagen.

Sidste rejse til Glücksborg.

D. 11te September afrejste Kongen fra Skodsborg til Holdenæs og derfra til Glücksborg. Grevinden fulgte med. For at faa Dampskibet klar og for at fordele Pladserne ombord modtog jeg d. 6te følgende Skrivelse fra Cabinetssecretariatet. Kongen havde alt personlig beordret mig at drage Omsorg for at Dampskibet Slesvig skulde være til Ankers ved Skodsborg d. 10de om Eftermiddagen for at tage ombord den Bagage, som Hoffet ved saadanne Reiser i store Mængder medtager.

"Ifølge allerhøjeste Befaling har jeg den Ære at meddele Deres Høivelbaarenhed at Hans Majestæt Kongen ved allerhøjeste Rscript af Dags Dato til Hofmarskallen allernådigst har beordret efternævnte Damer og Herrer:

Frøken Arntz

Frøken Lützen

Hofmarskal Løvenskiold

Generaladjutant Kammerherre Irminger

Generaladjutant Generalmajor Fensmark

Adjutant kammerherre Blücher

Første Staldmester Kammerherre Haxthausen

Cabinetsecretair Geheime Etatsraad Trap

Opvartende Kammerherre Berregaard

Anden Staldmester Scheele

Etatsraad Lector Schlegel

Etatsraad Reise-Livlæge Bock

Adjutant Ritmester v. Cetti

Adjutant Capitain v. Moltke

Adjutant Major v. Holten

Reisekasserer Justitsraad Block

tilsagte til at møde paa Skodsborg førstkomende Fredag Morgen d. 11 denne Maaned Kl.7, for at ledsage Hans Majestæt med Gemalinde paa den forestaaende Reise til Glücksborg med Dampskibet Slesvig, hvorfor det lige Allernaadigst er bestemt, at Adjudanterne Oxholm og Bardenfleth ville have at møde senere paa Glücksborg

Christiansborg d. 6te September 1863 , sign. Trap.

Paa Kongens sædvanlige Reiser medfulgte i Almindelighed kun 2 af Adjudanterne, men da HM agtede at bivåne Troppesamlingen ved Dannevirke, havde

alle Adjudanterne faaet Ordre at møde paa Glücksborg.

Om Formiddagen Kl.9 d. 11te September lettede vi fra Skodsborg. Veiret var næsten Stille med Solskin - Barometret var imidlertid faldet meget de sidste Dage, og truende Skyer i Syd Vest tydede paa, at vi vilde faa et slemt Veir. Strax efter at vi havde passeret Drogden's Fyrskib sprang Vinden til V.N.V med en 3rebet Mærseils Kuling, hyppig ledsaget af øsende Regn, og Kl.6 om Eftermiddagen i stormende Veir og Regn, ankrede vi ved Masnedøen - d.12te om Morgene Kl.5 - Vinden V.N.V., haard Kuling, gik jeg ned til Kongen for at anmode om at maatte fortsætte Reisen, men Kongen som i sin Kahyt kunde mærke, at det blæste hårdt, foretrak at blive liggende til Ankers hvor vi havde smult Vande, og ønskede derfor at se Veiret an. Da vi ved at vente flere Timer muligen udsatte os for at beholde det talrige Selskab ombord endnu en Nat, gik jeg ned til Kongen igjen Kl.5½, da Solen stod op. Jeg forestillede HM at det var rigtigst at benytte Tiden - nu var det lyst, og naar vi gik an nu, kunde vi efter al Rimelighed, selv med denne stive Kuling imod, naa Holdnæs inden Solens Nedgang. Mit Ønske blev opfyldt, og Kl.6 var vi let og i Gang. Det blæste og regnede det meste af Dagen, og Kl.5 Eftermiddag ankrede vi ved Holdnes - her holdt de kongelige Equipager og med dem naaede vi Glücksborg Kl.6½. En stor Deel af Passagererne var søsyge, og Enkelte beskrv denne Reise som overordentlig stormende, hvilket den dog ingenlunde var. Som sædvanlig var Kongen ikke søsyg.

Fra Glücksborg gjorde Kongen nu næsten daglig Exkursioner til Troppesamlingen ved Dannevirke. Han kørte til Flensborg og herfra med Jernbanetog til Stationen ved Klosterkro ved Slesvig. Stationen ved Klosterkro var indrettet til Aftrædelseslocale for Allerhøistsamme.

D. 20de September var der en stor Revue ved Slesvig - det var en øsende Regn saa godt som hele Dagen. Saavel officerer som Folk var giennemvaade. Efter Revuen gav Kongen en Afskedsfrokost i Klosterkro paa omtrent 150 Couverts. Naturligviis var ogsaa Grevinden med sine Damer her tilstede. Efter Frokosten ønskede saagodt som Alle i den gennemblødende Regn og alt det gennemblødte at komme af sted til deres Quarterer - Frokosten var tilende og Jernbanetoget afgik til Flensborg Kl.3 Eftermiddag. Enhver antog at Kongen vilde benytte dette Tog og officererne glædede sig til at komme i Quarteer med deres Mandskab, men Kongen morede sig ved en Passiar og sin Pibe og besluttede derfor ikke at afgaa med dette Tog, men først med Toget kl.5. Som en Følge heraf kunde den største Deel af Officererne heller ikke tage bort førend Kongen var kørt og en Mængde Militaire maatte derfor staa endnu længere i deres vaade Klæder - Endelig - Kl.5 forlod vi Klosterkro med Banetoget til Flensborg og naaede Glücksborg Kl.7, hvorefter der holdtes Taffel -

Efterat Kongen nu var kommen til Ro i Glücksborg igjen, dreves Tiden saa godt som udelukkende hen med at fiske i Glücksborg Sø fra om Morgenen til Taffeltiden.

D. 2den October gjorde Kongen en udflugt fra Glücksborg over Aabenraa til Haderslev. Paa denne Tour ledsagedes Kongen foruden af Grevinden og hendes Damer af Hofmarskal Løvenskiold, Adjudant v. Holten, Etatsraad Block som stod for Pengevæsenet paa Reisen, og som gik aldeles i Berling's Aand, Etatsraad Reiselæge Bock, Adjudant Cetti⁶⁸, Cavalleri-Officeer og en Søn af en Skuespiller Cetti, som fra forrige Tider stod i stor Yndest hos Kongen, Etatsraad Schegel Lector hos HM og Staldmester Scheele,

muligvis også Cabinbetssecretair Trap. Fra Haderslev besluttede Kongen at ville gaa tilbage til Glücksborg med et lille Dampskib som hørte hjemme i Haderslev eller med Falken og taledes herom med Grevinden, og Kongen var nu i den Tro, at hele Selskabet tog hjem igjen til Søes.

Imidlertid befalede dog Grevinde Danner under Opholdet i Haderslev Staldmester Scheele at telegraphere til amtmand Heltzen i Aabenraa næste Morgen d. 4de at faa heste i beredskab i Aabenraa til Skifte, da hun foretrak at reise til Lands. Dette Telegram havde Grevinden ladet besørge uden at tale med Kongen derom, der endnu bestandig var i den Tro, at Tilbagereisen skulde gøres til Søes. Amtmand Heltzen's Svar paa det ham tilsendte Telegram faldt af en Hændelse i Kongens Hænder og åbnedes af HM. til stor Forundring saa Kongen, at der var bestilt Heste i Aabenraa næste Formiddag, endskiændt Reisen ikke skulde foretages til lands. Kongen blev yderst opbragt over Telegrammet og sendte Bud efter Staldmester Scheele til hvem Telegrammet var adresseret, men af en Feiltagelse åbnet af Kongen. Kongen foreholdt Scheele hvordan det kunde falde ham ind at requirere heste i Aabenraa? hvorpå Scheele svarede, at det var skeet ifølge Grevindens anmodning. Kongen henvendte sig da til Grevinden, som netop var tilstede, og sagde "det er jo bestemt, at vi reise tilbage til Søes, hvorfor er der da telegrapheret om Heste i Aabenraa?" og Staldmester Scheele har selv sagt mig, at Grevinden her fragik at have anmodet Scheele om at telegraphere om Hestene!!!!

Imidlertid skete dog Tilbagereisen til Lands over Aabenraa d4de og samme Aften ankom Kongen med Følget paa Glücksborg igjen.

Det var Kongens Fødselsdag d. 6te October og d. 5te begyndte allerede Enkelte at indfinde sig paa Glücksborg for at lykønske HM den næste Dag. Iblandt disse ankomne erindrer jeg Prinds Oscar af Sverrige, der kom tilbage fra en Reise i Tydskland og lagde Veien over Glücksborg og landdrosten i Pinneberg, Geheimeconferentsraad v. Scheele. Ved Taffelet udbragte Prinds Oscar Kongens Skaal, efterat vores Konge havde udbragt en Skaal for Kongen af Sverrig. Den 3die Skaal blev udbragt af vores Konge for Prinds Oscar og dermed var Skaalerne tilende.

Efter Taffelet yttrede Grevinden for sine Fortrolige med Bitterhed, at Prinds Oscar ikke havde udbragt en Skaal for hende. -

D. 6te October højtideligholdtes Kongens Fødselsdag paa Glücksborg - Deputationer, Gratulanter i hundredvis - Taffel etc.etc. Alt som sædvanligt i største Galla

D. 12te foretog Kongen en Tour med sin lille Damper Falken til Ekensund - her ankredes og spistes til Middag ombord - herfra tog Kongen til Store Oxø i Flensborg Fiord for at samle Mineralier og om Aftenen hjem til Glücksborg igjen.

D. 14de om Aftenen Kl.11 ¼ kaldtes jeg til Kongen, som beordrede mig at foranstalte at Dampskibet Slesvig, som laa ved Flensborg, at møde ved Holdnæs næste Morgen Kl.8, da Kongen paa Grund af vigtige Regieringsforretninger skulde holde Statsraad i Kiøbenhavn. Man sagde mig at Kongen egentlig havde ønsket at forlade Glücksborg med det samme for dette Aar og at forblive paa Sjælland - men at Grevinden ønskede at Kongen kun tog nogle faa Dage til Kiøbenhavn og kom tilbage til Glücksborg igjen, da han havde

modtaget Invitation til et Bal etc. i Flensborg. Grevinden forblev paa Glücksborg.

Formedelst Taage afgik vi først d. 15de om Formiddagen Kl. 10½ fra Holdnæs, med et meget lille Følge, ankom til Korsøer Kl 6½ Em og naaede med Extra-Tog Kiøbenhavn Kl.9 om Aftenen.

D. 19de om Aftenen forlod Kongen igien Kiøbenhavn, laa ombord i Slesvig i Korsøer's Havn om Natten og d. 2ode om Morgenens Kl. 5½ gik Reisen videre med slesvig og ankom til Holdnæs Kl. 1½ Em og Kl. 2 1/4 til Glücksborg.

D. 23de kørte Kongen, Grevinden og Følge til et Bal i Flensborg, som Byen gav til Ære for HM. Ved Soupéen holdtes de sædvanlige Skaaltaler for Kongen for Grevinden og de dertil hørende Sange blev afsungne - de sædvanlige ni gang Hurra etc.etc. og Alt som sædvanligt. Ballet varede til efter Kl.3, hvorefter Kongen og Grevinden samt en Deel af Følget forblev i Flensborg til op ad Formiddagen. Kongen og Grevinden logerede som sædvanlig hos Kammerherre Steemann, som var Præsident for Overappellretten.

At der i de indre Gemakker hos Kongen debatteredes meget om Hiemreisen til Siælland havde jeg hørt sige. Ja, man sagde endog, at det skulde være Kongens og Grevindens Hensigt, i stedet for at tage til Siælland, at tage Ophold paa Slottet i Odense Vinteren over, men saavidt Alt dette forholder sig rigtig, veed jeg ikke. Imidlertid bestyrkedes jeg dog i min Formodning, at Kongen og Grevinden havde i Sinde at lægge Veien for Hiemreisen over Fyen, da Kongen d. 3die November efter Taffelet lod mig kalde for at beordre Dampskibet Slesvig som laa til HM's Disposition ved Flensborg, hiem til Kiøbenhavn for at oplægges, idet Kongen sagde mig, at Reisen hiem, skulde foretages til lands over Snoghøi, Middelfart etc. Da Kongen altid foretrak Søreisen med Slesvig og jeg tillod mig at ytre, at Reisen med Slesvig jo var langt nemmere og mindre bekostelig end Reisen over Land - thi fra Flensborg til Snoghøi og igennem Fyen eksisterede der dengang ingen Jernbaner - svarede Kongen -"Nei, nu er det engang bestemt at jeg reiser tilbage over Land; jeg anmoder Dem derfor strax at at give Slesvig ordre til at gaa til Kiøbenhavn for at lægge op - i Aar har jeg ikke mere Brug for Skibet" Derefter gav jeg Skibet ordre til at gaa til Kiøbenhavn.

D.4de November om Morgenens blev jeg atter kaldet til Kongen, som spurgte mig om Slesvig alt var afgået til Kiøbenhavn da jeg svarede, at Skibet først kunde afgaa i Løbet af Dagen, da der paa Grund af Skibets lange Ophold først var en Regninger at betale i Flensborg, sagde Kongen " Vil De saa stoppe Skibet indtil videre; thi det er muligt, at jeg dog vil benytte det til Hiemreisen" Hvorfor Ordren fra igaar Aftes atter blev tilbagekaldt og Skibet beordret at forblive liggende ved Flensborg.

Medens jeg var hos Kongen, sagde han "Jeg synes det er meget koldt i disse Dage, har De faaet Deres Vintertøi fra Kiøbenhavn?" - med Vintertøi mente Kongen Klæderne med Pelsværk, som jeg altid om Sommeren havde hos en Buntmager i Kiøbenhavn for at konservere dem mod Møl, og med saadanne Klæder var jeg vel forsynet; thi ofte havde jeg ledsaget Kongen paa Vinterreiser, hvortil det jo var nødvendigt at have saadanne Klædningsstykker Jeg svarede Kongen, at mine Pelsværksklæder vare i Kiøbenhavn, men jeg var vel forsynet med andre Klæder, og "Deres Majestæt" ytrede jeg "det jo

først i Begyndelsen af November; det forekommer mig ikke koldt endnu” herpå gentog Kongen “Jeg finder det meget koldt”

Derefter forlod jeg Kongen for at beordre Slesvig at blive liggende ved Flensborg.

Op ad dagen, medens jeg sad paa mit Værelse og skrev - jeg havde 2de Værelser i Sidebygningen eller den saakaldte Cavaleerbygning, som laa i Nærheden af Slottet - kom Kongens Kammertiener Lassen til mig - han medbragte en fortræffelig “Vildskuur” eller Reispelts, foret med hvidgraat Børneskind som han skulde bringe mig i Foræring fra Kongen. Kammertieren sagde mig at Kongen havde pålagt ham at bringe den til mig “thi havde Kongen ytret, jeg vil ikke have at Irminger forkøler sig, naar han reiser med mig”. jeg var ikke vant til at erholde saadanne Foræringer, og da jeg idde vidste at der forestod nogen Reise hvor man kunde vente farlig Kulde paa denne Aarstid, gik jeg til Kongen for at aflægge min Tak for hans Omhyggelighed for min Person.

Da jeg takkede Kongen, underrettede han mig om, at han d. 6te November vilde reise til Kappel, hvorfra han vilde inspicere de forskellige militaire Stillinger langs med Slien, fra Louisenlund og til Slimende - og ønskede, at jeg ledsagede HM paa denne Reise og “derfor har jeg” sagde Kongen “sendt Dem denne Reispelts; thi jeg vil ikke, at De, min gamle Ven, skal fryse paa denne Reise”

Fredagen d. 6te November om Formiddagen Kl.11 forlod Kongen Glücksborg Slot for at køre til Kappel. Kongen ledsagedes af mig, samt af Generaladjudanten for Land-Etaten, Generalmajor Fensmark, Livlægen Etatsraad Bock og Adjudant Rimester v. Cetti kassereren Etatsraad Block. Kl. 3½ Eftermiddag ankom vi til Kappel. Kongen, Livlæge Bock, Adjudant Cetti og Hr. Block boede i Herredsfoged v. Buchwald’s smukke Landsted tæt uden for Kappel. Disse Herrer som boede hos Buchwald med Kongen, udgjorde saa at sige, en intimere Kreds hos Grevinden - og da selvfølgeligen ligeså hos Kongen, de vare altsaa, da de boede i Huus med Kongen altid med ham, og af mine Noticer fra denne Reise anfører jeg “jeg troer ikke at feile, naar jeg antager at Kongen her muligvis ikke var saa ganske maadeholden med Nydelsen af Viin, Punch etc.”

Generalmajor Fensmark og jeg indlogeredes i et Værtshus i selve Byen.

Kongen holdt sine Tafler og Aftenselskaber i Buchwald’s Huus og heri deltog vi, som hørte til Følget, samt den kommanderende General, forhenværende Krigsminister Thestrup, hans Stabschef Captain Schousen (som senere faldt ved Dybbøl), Ingeniør Major Schrøder og Artillericapitain Thestrup hver Dag - Disse militaire Herrer var mødte fra Byen Slesvig for at modtage Kongen ved Kappel. Desuden tilsagdes daglig nogle af Omegnens Embedsmænd og Honoratorer.

Denne Aften vare allerede alle Tegninger over Dannevirke-Stillingen fremlagte i Buchwald’s Huus og Kongen, General Thestrup og Major Schrøder, hvilken Sidste en detail-forklarede Tegningerne, discuterede denne “formtræffelige Stilling”, som, jeg nægter ikke, det forundrede mig; thi jeg ansaa en saa vidt udstrakt Linie fra Slimünde til Frederikstad, for en saa lang Forsvarslinie imod saa langt stærkere Fiender, som skulde drives tilbage - især da der langs med Slien, naar Mysunde undtages, aldeles Inttet var foretaget til at forsvare overgangene, som jo kunde finde Sted paa saa mangfoldige Steder paa Slien. Denne lange Forsvarslinie var i høi Grad svag, og der, hvorfra Forsvaret mod

en fra Syd indtrængende Fiende burde finde Sted, nemlig fra Düppel og Als - her var Alt forsømt!!!

Imellem Kl.11 og 12 om Aftenen gik Selskabet fra hinanden og Kongen, Dr. Bock, Hr. Block og Adjudant Cetti forblev hos Kongen i Buchwald's Huus, hvorimod vi Andre toge til vore Quarterer i Byen.

D. 7de Om Morgenen Kl. 8 forlod Kongen, Fensmark, Dr. Bock, Cetti, Hr. Block, General Thestrup, Capt. Schouw Major Schrøder, Capt. Thestrup og jeg Kappel med det lille leiede Dampskib "Princess Louise" som altid farede paa Slien. Vi gik til Paløre, Mysunde etc.etc., som alt inspiceredes. Det blæste meget hårdt af Nordvest og var bitterlig koldt, saa jeg var meget vel tilfreds med at være iført den varme Reisepelts, som jeg havde faaet af Kongen

I Dampskibets hyggelige kahyt var en fortræffelig Frokost anrettet, og Kongen, skiøndt meget stille, var dog tilsyneladende rask. Da jeg i den kolde Blæst paa Dikket undertiden havde min Reisepelts aaben, kom Kongen hen til mig og sagde "De maa tage Peltsen bedre sammen, nu skal jeg vise Dem hvordan den varmer bedst" Kongen manøvrerede nu med Peltsen og badt selv de Baand som hørte til pelsen fast omkring mig, og jeg nægter ikke, at hans praktiske Blik for at beskytte mod det kolde Veir, var rigtigt.

Henad Kl.4 kom vi tilbage til Kappel. Kongen kørte strax til Buchwald's Huus med de Herrer, som boede sammen med ham, og Kl.5 mødte vi ogsaa der til Taffelet, og Kl.11 om Aftenen gik igjen hver til sit Quarteer. Som jeg oftere i det foregående har anført, holdt Kongen meget af Punch om Aftene, og alle disse Aftener, ved Discussionerne over den "fortræffelige Stilling" serveredes der med Punch, og blev der skænket for rundelig, da burde Livlægen, Dr. Bock, have gjort opmærksom derpå - han var i høi Gunst hos Grevinden, og anset som den alvidende Doctor, endskiøndt Kongen, saavidt jeg skiønner, dog i sit Indre muligen satte den forstødte Læge, Dr. Lund, nok saa høit. Lund gjorde dog ofte Kongen opmærksom paa sin Tykkelse, og kongen fulgte som oftest hans Raad.

Søndag d. 8de Kl.12 Middag mødte Kongen med de Herrer, der boede sammen med ham hos Buchwald ved Indskibningsstedet ved Kappel og hvorfra ledsaget af de samme Herrer som igaar, forlod vi Kappel med det samme Dampskib, for at gaa til Slimünde. Det var smukt, stille Solskinsveir. I Kahytten var der igjen en Anretning for Frokosten. Kongen, der sædvanlig ellers meget snart opmuntrede Alle til at møde ved Spiisningen, tænkte slet ikke paa Frokosten, og var i det hele taget meget stille og, imod sædvane, taus. Jeg spurgte Kongen, om han ikke vilde have Frokost, da der var Beafsteaks, hvilket han ellers altid spiste, men han svarede mig, at han ikke havde Lyst til at spise. Han gik ikke engang ned i Kahytten, taledede meget lidt og forblev paa Dækket. Ved Slimünde gik Kongen og vi Alle iland. Ved Stranden ud imod Havet Syd for Slien, spadserede vi en halv Times Tid og hvor Kongen, som sædvanlig, samlede nogle smaa Steen, hvorved han altid troede at finde Nogle af Interesse, som.Ex. Forsteninger, Smaasteen af ualmindelige Former eller desl. og Kl.3 om Eftermiddagen naaede vi Kappel igen.

Kongen kiørte derpå strax til Buchwald's Sted med de herrer, der boede sammen med HM, og alle vi andre, som havde været med Dampskibet, mødte til Taffelet Kl.5.

Ved Taffelet sad jeg i Nærheden af Kongen; han sagde mig, at han havde faaet en Phillippens i Næsen, og da han ideligen pillede sig i Næsen, raadede jeg ham ikke at gjøre dette, da den idelige Berøring med Fingrene vilde irritere

Phillippensen end mere. Denne Dag var ikke saa faa Herrer tilsagte til Taffelet, hvoraf Flere ogsaa forbleve i Selskabet om Aftenen, og omtrent Kl.11 tog enhver til sit - og Fensmark og jeg kørte da ogsaa til vort Quarteer i Byen. Inspiceringen i dag havde egentlig kun bestået i en lille Lysttour i smukt Veir fra Kappel til Slimünde.

Mandag d. 9de skulde vi igien forlade Kappel for at tage til Glücksborg - jeg troede vi skulde have tiltrådt Tilbagereisen tidlig om Formiddagen Kl.8 eller 9, men da jeg indfandt mig i Buchwald's Huus omtrent Kl.9, hørte jeg der, at man ventede Grevinde Danner op ad formiddagen og at der efter hendes Ankomst først skulde være en Collation hvori flere Damer og Herrer skulde deltage, forinden Afreisen gik for sig. Da jeg taledede med Kongen, klagede han over Smerte i Næsen, da Phillippensen var bleven større, og jeg saa tydelig, at Næsen var meget rød, og navnlig paa den Side hvor Philippensen sad indvendig, endeel ophævet. Kongen pillede jævnligen ved Næsen, og jeg tillod mig igien at gjøre Kongen opmærksom paa, at det ikke kunde være rigtigt at irritere den ved den idelige berøvelse med Fingrene, hvilket han ogsaa selv indrømmede.

Omtrent Kl.12 indfandt Grevinden sig med sine Damer. Der serveredes Chocolate, viin, smørrebrød, Kage etc.etc. og Kl.2 forlod Kongen, Grevinden og Følget det Buchwaldske Huus, for at køre til Glücksborg, hvor vi ankom noget førend Kl.6 Eftermiddag. Strax efter var der Middagstaffel, hvorved Kongen var noget stille, og jeg kunde tydeligen mærke, at Næsen, som var meget rød og noget ophævet, smertede HM.

Det blev nu bestemt at Kongen d.12te eller 13de November, altsaa om nogle faa Dage, vilde afgaa med Dampskibet Slesvig til Korsør og derfra til Kiøbenhavn med Jernbanetog.

D. 10de sagde man, at Kongen vilde udhvile sig efter Reisen og blev liggende til Sengs - dette plejede HM saa ofte at gjøre, naar han følte sig noget træt eller ikke ret tilpas, dog antog jeg at HM vilde staa op til Taffelet; thi det Ingen - i det mindste ikke mig, ind, at Phillippensen i Næsen skulde faa videre Følger. Da vi som sædvanlig Kl.5 mødte til Taffelet paa Slottet, blev det sagt mig, at Kongen ikke mødte til Taffelet, da han var upasselig.

D.11te November.. Endskiøndt Kongens nuværende Læge, Dr. Bock, ellers aldrig satte sin Fod indenfor min Dør, blev jeg forundret over at see ham komme ind til mig i mit Sovekammer i dag Morges, førend Kl.7, og jeg endnu laa i min Seng. han sagde mig, at Kongen havde faaet Rosen i Næsen, og at han vilde telegraphere efter Etatsraad Lund (Kongens mangeaarige Livlæge, som nu var i Kiøbenhavn) jeg spurgte Doctor Bock, om dette Tilfælde da var bleven betænkeligt eller farligt? han svarde "nei, men det vil tilbageholde Kongen for endnu en 8 à 14 Dage" - Ved Taffelet mødte vi som sædvanlig, og det hed sig at Kongen endnu var upasselig, derfor kom han ikke ned til Taffels. Hist og her hørte man Tale om, at Kongen havde Rosen i Ansigtet. naar Kongen ellers havde været syg, blev der fortalt saa meget, den Ene gjorde Sygdommen farlig, den Anden sagde at Ildbefindendet var en Bagatel, og da Lægen nu yttrede, at der intet videre var iveien, faldt det ikke nogen ind at tænke paa at der var noget betænkeligt ved Sygdommen eller Upasseligheden, som man dengang endnu kaldte det, og hvor lidt det faldt mig ind, at Sygdommen kunde være farlig, anører jeg Copien af et Brev, som jeg d.11te

afsendte til min gamle Cadet-kamerat, Marineministeren:

“Kiære Ven! Forgaarsaftes kom Kongen tilbage fra Kappel, hvor han havde tilbragt et par dage, og hvorfra der med det lille Dampskib “Princess Louise” blev gjort Udflugter til Mysunde og Slimünde, navnlig havde vi paa Toruren til Mysünde i Løverdags koldt Veir og stiv Kuling af N.V. med Byger. Ved Hiemkomsten fra Kappel yttrede Kongen, at han var bleven forkølet. Igaar var han ikke ved Taffelet. Dr. Bock sagde, at HM vilde holde Sengen, fordi han havde faaet en Byld i Næsen.

Jeg veed, at der begyndes med Indpakningen, og eftersom jeg troer var det hensigten at gaa hiem i morgen eller i overmorgen; men i dag bringer Dr. Bock den Efterretning at Kongen har faaet Rosen i Næsen - han har desaaarsag teelegrapheret efter Etatsraad Lund. Paa min Forespørgsel til Dr. Bock, hvor længe Reisen da vil maatte udsættes, svarede han: “Rosen er meget mild, men i de første 8 Dage kan der sikkerligen ikke tænkes paa Hiemreisen.”

Da der jo muligen vil komme endeel overdrevne Rygter i Omløb i Kiøbenhavn, naar man erfarer at der er telegrapheret efter Lund, undlader jeg ikke at sende Dig disse Linier

Glücksborg d. 11te November 1863 Din hengivne C. Irminger
til
Hr. Marineminister Steen Bille.”

D. 12te November sagdes der, at Kongens Befindende var tilfredsstillende. Bulleting var der ikke fremlagt. Grevinden og dr. Bock var de Eneste der kom til HM, og saavidt jeg hørte ogsaa Ritmester Cetti. Kongens Læge ytrede ogsaa at Kongens Tilstand var tilfredsstillende, og da jeg hørte, at Ritmester Cetti ogsaa kom til Kongen, antog jeg, at HM ønskede at see Hr.Cetti for at have lidt Selskab foruden Grevinden og Lægen.

Om Middagen mødte vi ved Taffelet paa Slotet kl.5 Em., og man hørte ikke andet end at det var ret godt med Kongens Befindende.

Om Aftenen Kl.11 kom Etatsraad Lund; Dampskibet fra Korsøer til Kiel var gaaet, men bleven opholdt formedelst Taage; ellers vilde Etatsraad Lund allerede have været paa Glücksborg imellem Kl.2 og 3 om Eftermiddagen.

Jeg var oppe endnu, og da jeg hørte en Vogn komme paa Slotsgaarden gik jeg ned og det var Lund. Han spurgte mig hvordan det var med Kongen, hvorpå jeg svarede, at Dr. Bock havde sagt at Kongens Befindende var tilfredsstillende - hvorpå Lund svarede “Ja nu vil jeg gaa op til Kongen”.

Endskiøndt jeg - og vel ingen af Omgivelserne (thi som anført kom jo kun Grevinden, Dr. Bock og saa vidt jeg ved Hr. Cetti til Kongen) ahnede, at der kunde være noget betænkeligt ved Kongens sygdom, var det mig dog kiært, at min gamle Ven Dr. Lund var ankommen. Han var en honet, brav Mand, som kendte Kongen og hans Constitution i mange Aar.

Jeg blev siddende noget oppe endnu i den Tanke at Lund skulde komme ind til mig, naar han havde besøgt Kongen, men da jeg omsider erfarede, at han var hos Dr. Bock, gik jeg til Køis.

D. 13de November om Morgenen taleder jeg med Etatsraad Lund. han sagde mig, at han igaar Aftes ikke vilde forstyrre Kongen, da han sov rolig; at Rosen havde udbredt sig nogt over Kinderne, men han haabede med den Medicin,

der nu var forskreven, at standse Rosenns videre Udbredelse.

I Løbet af Dagen sagde Lund mig, at Kongen havde Feber, men ingen ahnede noget foruroligende.

D. 14de om formiddagen sagdes mig, at Tilstanden var ligesom igaar. - Som sædvanlig gik vi til Taffelet kl.5 om Eftermiddagen. Det var mig anfaldende, at hverken Dr. Lund eller Dr. Bock mødte ved Taffelet. Man sagde, at de vare hos Kongen, og jeg antog at Kongens Befindende var bedre, og at han muligen passierede lidt med Lægerne, hvorved de blev opholdte, og jeg ahnede ikke, at der var noget farligt paa Færde.

Strax efter Taffelet gik jeg til Etatsraad Lund, for at spørge til Kongens Befindende. Lund sagde mig, at Kongen var bleven meget syg. Kl.4 om Eftermiddagen vare Lægerne mødte hos ham - Rosen havde meget hurtigt udbredt sig over panden og videre; ved det ene Øie havde der dannet sig en haard Svulst af et Ægs Størrelse, som de havde været nødte til at åbne og at Pulsen slog 134 Slag i Minuttet, samt at Kongen phantaserede stærkt.

Først nu, Klokken var omtrent 6½ Eftermiddag, erfarede jeg, at Kongens Sygdom var farlig.

D. 15de November om Morgenen sagde Dr. Lund mig, at Rosen havde udbredt sig i en foruroligende Grad. Om Nattten havde Kongen phantaseret stærkt, været meget urolig - med stærk Feber.- Medicinalraad Schleisner fra Flensborg blev tilkaldt om Morgenen, og der telegrapheredes efter Etatsraad Dr. Trier i Kiøbenhavn. Om Formiddagen, da Schliser var ankommen, var der kun ringe Haab om Helbredelse.

Omtrent Kl.2 kom Dr. Lund ind til mig paa mit Værelse og spurgte om jeg vilde see Kongen engang endnu - jeg gik da til Slottet og ind i sygeværelset. Kongen laa paa Ryggen i Sengen, og kendte vistnok Ingen - han trak Veiret meget hurtigt og svagt. ansigtet var forfærdelig opsvulmet og rødt. I dette Øjeblik vare kun Dr. Lund og Etatsraad Trap i Værelset. Synet af den døende Konge, ved hvis Side i baade gode og onde Dage, jeg havde staaet i saa mange Aar, gjorde et dybt Indtryk paa mig, og jeg forlod Værelset strax igien.

Da jeg kunde vide, at Kongen uden tvivl vilde gaa bort i Løbet af Dagen, gik jeg til den nærliggende Telegraphstation, for at beordre Dampskibet Slesvig fra Flensborg til Holdnæs, for at det kunde være paa rede Haand. - Da jeg kom fra Telegraphstationen for at gaa ind paa Slottet - næppe havde jeg været 10 à 15 Minutter borte - erfarede jeg, at Kongen alt var død. - Omtrent Kl.2½ Eftermiddag.

Cabinetssecretair Trap og jeg skulde overbringe Efterretningen til Kiøbenhavn.

Forinden jeg reiste gik jeg med Trap til Grevinden, for at spørge, om hun ønskede noget med til Kiøbenhavn. jeg fandt hende grædende, hulkende og i næsten krampagtig Tilstand. Hun rakte mig Haanden til Afskeed; hvilket var for første Gang - til Dem, som hun kunde lide, havde hun dog ikke saa siælden rakt sin Haand. Jeg skriver disse Linier d. 21de Januar 1868, og jeg har, siden hun d. 15de November 1863 rakte mig sin Haand til Afskeed, ikke talt med hende eller mødt hende (med mindre det kaldes at møde hende, at jeg engang paa en Spadseretur i Philosophgangen saa hende køre i sin Kareth), og kommer vel sagtens heller ikke til at tale med hende for Fremtiden.

Lidt efter Kl.3 kørte Trap og jeg fra Glücksborg - i det samme Øieblik jeg steg til Vogns, kom grevindens Tiener med et Brev fra hende til Kong Christian 9, som hun bad mig tage med og hvilket jeg ved min Ankomst til København leverede Kongen. - Det var mig påfaldende at Grevinden, vist ikke et Quarteer efterab jeg havde seet hende i en saa sønderknust Tilstand, var i Stand til at afsende et Brev med egen Haandskrift. -

Hvad jeg har nedskreven her, lige fra den Dag, vi reiste til Kappel og til Kongens Sødstime, er meget nær en ordret Copie af mine Noticer, jeg daglig nedskrev paa Glücksborg, som jeg i det hele taget, i alt det jeg i det foregaaende har nedskreven er mig bevidst ikke at have skreven noget som helst, som ikke er stemmende med den rene Sandhed.

Omtrent Kl.4 Em, netop i Mørkningen, ankom Trap og jeg til Holdnæs og paa samme Tid indtraf Slesvig fra Flensborg - Vi gik strax ombord. Formedelst Taage bleve vi nødte til at blive liggende ved Holdnæs indtil

d. 16de November ved Dagbrækning. Vi gik med Dampskibet til Korsøer og et Extra-Tog befordrede os til Kiøbenhavn, hvor vi ankom Kl.5½ om Eftermiddagen.

Kiøbenhavn 21de januar 1868

C. Irminger

BILAG - WEGENERS SVAR TIL IRMINGER

D. 12 Mai 1866

Høivelbaarne Hr. Kammerherre.

Deres Bemærkninger ved mit lille Mindeskrift havde jeg den Fornøielse at modtage i Middags i Geheimearchivet, og efter at jeg i denne Aften atter har gjenemgaaet dem her i i mit Hjem, kan jeg ikke afholde mig fra at takke Dem for en Meddelelse, der vistnok også af Aarbøgernes Læsere vil blive modtaget med Interesse.

At Hr. kammerherrens Beretning om Forhold, hvori De selv har havt saa megen Deel, maa være fuldkommen nøjagtig, vil Enhver forud være overbevist om. Men Uddraget af Deres - Øienvidnets, Deltagerens - samtidige Optegnelser, der forsaavidt var overflødige, har end mere tiltalt min historiske Sands.

En Bogmand har intet sådant at opvise; han maa holde sig til hvad han har læst. Tillad mig altsaa af denne Kilde at anføre, hvad der maaskee dog vil kunne tjene til Undskyldning for mig.

1. Prindsen, siger De, besøgte ikke Færøerne i 1832. Det er vistnok rigtigt. Men i mine Samlinger, der også nu ligge for mig, fandt jeg ordret følgende Optegnelse: "1832, Mai 1. Ved Prindsens Ankomst paa Fregatten Havfruen (Capt. C. Lütken) gav denne og Cadetfregatten Nymphen (Capt. M. Lütken) Salut af 27 Skud. Han gik, ledsaget af sin Fader og Admiralen paa Dampskibet Kiel ud til Havfruen, der laa i Randen; - begge Fregatter lettede om Aftenen Kl. 7 til et Krydstog op under Færøerne paa 6 Uger". Denne Beretning er taget af samtidige Dagblade, den eneste Kilde for en Huus- og Bogmand, der logerer i Sorøe. Jeg ser nu, at jeg urigtigt har opfattet min Optegnelse, da jeg senere vilde bruge den, som om Prindsen havde været i Land Paa Færøerne.

2. Prinsen - siger De - blev ikke ledsaget af Ewald til Jægerspriis. Jeg tvivler ikke om, at De har Ret. Men i mine Samlinger, der også nu ligger for mig, læste jeg dengang og af dem afskriver jeg nu følgende Optegnelse, der i min Kilde gaar lige umiddelbart foran Beretningen om Begivenhederne af 10' og 11' Februar 1834 "Talt med Kongen, som indvilligede i Opholdet paa Jægerspriis, men ikke vil frafalde Reisen til Island med Orlogsskibet: Ewald skulde følge ham til Jægerspriis; siden maatte findes paalidelige Folk til at følge ham" Jeg behøver næppe at sige Dem, hvem det er, der her taler, og De vilde vist finde det rimeligt, at jeg har anseet Beretningen for paalidelig - indtil De nu viser mig, at den første bestemmelse strax efter maa være bleven forandret..

3. Linieskibet - siger De - afhentede ikke Prindsen fra Reykjavik, men Korvetten Najaden. Ingen kan vide det bedre end De. Men sal. Conf.r. Rafn besvarede mig i Begyndelsen af 1864 netop til Brug for Mindeskriftet, som dengang blev skrevet (Det har ligget længe hen - paa Grund af Omstændigheder, som jeg aldeles ikke har raadet over) en Beretning om Prindsens Ophold paa Island, forfattet af en for sin Lærdom og Nøiagtighed bekendt Islænder Archivarius Sigurdsson, og i denne Beretning, der nu ligger for mig

in Originali, fandt jeg ordret følgende "Den 1 September kom Dronning Marie igjen til Reykjavik og førte Prindsen til Frederits. Stiftamtmand Krieger reiste med ham til Danmark". Jeg troede at have et godt Vidnesbyrd for mig, derfor yngre end L isten hos Klee. som Forfatteren vistnok kendte; først nu seer jeg, at jeg burde have fulgt det ældre Vidnesbyrd.

Men det er en fattig Gjengæld, at gjøre Uddrag af Studerekammerets Samlinger - for Øienvidnets samtidige Optegnelser. Det føler jeg godt og skal derfor slutte, idet jeg tegner mig

med Højagtelse
Hr. Kammerherrens
ærbødigste
C.F.Wegener

Høivelbaarne
Hr. Kammerherre Irminger
Hs. Maj. Kongens Generaladjutant i Søetaten
Kommandør af Dbg, Dmd. pp.

1 v
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59

60
61
62
63
64
65
66
67
68

Dette hæfte indeholder forskellige supplerende oplysninger til C.L.C. Irmingers "Noticer". Jeg skal gerne indrømme, at der er tale om amatørarbejde fra min side og at andre kunne have lavet noget meget mere professionelt, men det er forhåbentligvis - i første omgang - tilstrækkeligt, men det står jo enhver frit for at gå videre selv ud fra "Noticerne".

Oplysningerne om de forskellige personer stammer fra

1. Dansk biografisk leksikon
2. Vilhelm Richter: Den danske Landmilitæretat 1801-1894
3. T.A. Topsøe Jensen & E. Marquard: Officerer i den danske Søetat 1660-1932

Desværre opdagede jeg for sent, at der var navne i "Noticerne" som burde have været nummereret, og skulde jeg have gjort dette vilde det medføre en masse ændringer i den allerede foretagne nummerering, så jeg har valgt at bringe disse unummererede for sig selv sidst i listen.

Der er i de enkelte beskrivelser på listen anført forskellige henvisninger til artikler, bøger mv..

Maj 2007 Hans J. Møller

CARL LUDVIG CHRISTIAN IRMINGER

(1802-1888)

Han blev født i Holsten i 1802, hans far var oberstløjtnant og toldforvalter *Otto Friederich Irminger* (1749-1829), moderen *Marie Amalie von Mecklenburg* (1763-1847). Irmingerslægten kan følges tilbage til 1400-tallet i Schweitz og man kan herfra følge, hvordan den har arbejdet sig langsomt længere og længere nordpå. *Otto Friederich* var født i Tyskland, men blev naturaliseret dansk i 1776. Der var 12 børn i ægteskabet, heraf døde 4 som små, en søn døde 25 år gammel ved skibsforlis. Det skulde vise sig, at børnene med årene deltes i to grupper, den ene forblev holstensk - den ældste søn *Hans Wagner* (1787-1878) var officer på holstensk side i treårskrigen, og hans efterkommere hørte til dernede - en af dem var som ingeniør med til at bygge Kielerkanalen. En anden søn, *Johan Heinrich Georg*, var officer i den danske hær (note 62). Medens hans Wagners familie forblev i det tyske, fortsatte en af Johan Georgs efterkommere Irminger-slægtens "fremstød" mod nord, idet han endte som gasværksdirektør i Bergen.

Carl Irminger kom til Søcadetakademiet i 1814 og blev i 1822 sekondløjtnant. Papirerne fra hans kadettid er pæne, men på ingen måde overvældende. I 1823 var han for første gang på togt til Vestindien, og i 1824-25 var han med korvetten "Najaden" atter derovre. Under opholdet der førte han en mindre skonnert "Vigilant, og med det skib lykkedes det for ham at opbringe et sørøverskib, "Adolpho" (note 2). Igen i 1826 en tur til Vestindien, hvor han i en periode var konstitueret havnekaptajn på St. Thomas. Der havde også været tid til en rejse til Island med to officerskammerater (omtalt i noticerne). Så fik han i 1828 permission for at gå i fransk tjeneste, men efter at have op-

holdt sig i Paris i 5 måneder uden at få nogen udkommando, rejste han til Sydfrankrig og Italien, hvorfra han fik skibslejlighed hjem i 1830, og efter opmålingsarbejder i Aarhus Bugt endnu en gang til Vestindien, denne gang med Briggen "St.Thomas". I Efteråret 1831 lå han som chef for en kanonchalup på karantænevagt ud for Glückstadt, og under en stærk storm reddede han her en evert fra forlis, hvilket medførte at han fik tildelt ridderkorset. (Om denne karantænevagt har *Dahlerup* (note 49) bemærket, at han mener, at *Irminger* på et tidspunkt ikke har adlydt givne ordrer, men han omtaler ikke noget om redningsaktionen).

Og så - i 1832 - blev han af kong Frederik 6. udset til at være lærer i sømandskundskab for prins Frederik, og det er fra det tidspunkt, at "noticerne" begynder - og de slutter med kong Frederik d. 7des død. De sejladsere, som *Irminger* foretog sammen med Frederik er omtalt i papirerne, ligesom prinsens forvisning til Jægerspris og senere Fredericia. Derimod er der i papirerne ikke noget om de sejladsere, som *Irminger* foretog i marinens tjeneste, de er lige akkurat nævnt, men det har ikke været uden dramatik, f.eks. med Briggen "St.Jan", der fik lækage i Nordsøen og ikke mindst turen med briggen "Ørnen" 1847-49 (note 30), hvor han blev involveret i opstande både i Guinea og Vestindien.

Irminger var i 1832 udnævnt til adjudant hos prins Frederik, og han fortsatte som adjudant da Frederik blev kronprins.. Han blev tidligt kammerjunker og i 49 kammerherre. Efter at være kommet tilbage fra Vestindien var han i en kort tid på blokadevagt i Østersøen, hvorefter han blev medlem i den krigsret, der undersøgte Eckernförde-affæren. Fra 1850 genraladjudant for Sø-etaten, en stilling som han beholdt indtil stillingen blev afskaffet i 68 - samtidig var han blevet udnævnt til jagtkaptajn, og denne position opretholdt han indtil hans afsked i 1872. Han var blevet udnævnt til kontreadmiral i 65, og i 80 fik han viceadmirals rang. Han har således - ligesom *Trap* - gjort tjeneste under 4 konger, Frederik 6., Christian 8., Frederik 7. og Christian 9. I *Trap's* erindringer fortælles om en episode under krigen i 64 "Træfningen ved Mysunde var den 2den Februar, og d. 3die tog Kongen til Kamppladsen, og efter at Kongen var kommet hjem tog han til Gottorp, hvor der kæmpedes. *Irminger* radede Kongen til at rejse bort om Natten, da det næste Dag ville komme til Kamp, og det gik da ikke an, at Kongen rejste bort under denne, hvoraf Følgen ville blive, at HM vilde blive indviklet i Derouten, hvilket ikke efter hans Mening var stemmende med Kongens Værdighed".

Der findes i flere erindringsværker udtalelser om *Irminger*. I *Trap's* erindringer er han omtalt flere gange - bl.a. som "den bevidst hæderlige *Irminger*. *A.G. Drachmann* (Min Rejse gennem Livet - udgivet 1943) skriver "I var ikke nogen særlig begavet Natur, hans åndelige Synskreds ikke meget udstrakt, men han var en Gentleman fra Issen til Fodsålerne, det var hans Kendemærke. Med en sjælden smuk Personlighed forenede han en Sømands Ligefremhed med en Hofmands Anstand og Bøjelighed". Søofficeren *Alex Wilde* (Livserindringer 1856-1863 -udgivet 1895) omtaler et møde med *Irminger* "Den gamle Søofficers Ros glædede mig. *Irmingers* ærlige Ligefremhed var jo, trods det, at han fra sine yngste Dage havde levet ved Hoffet, slået fast. Paa *Irmingers* Ord kunde man stole". Lignende udtalelser kan findes i generalmajor *C.F.*

Holten's erindringer (1899). I nekrologen i "Illustreret Tidende" står bl.a. "det følger af sig selv, at *Irminger* paa sin udsatte Post, som ikke altid var rosenbestrøet, ikke undgik Konflikter og Miskjendelse, men enhver, som kom i Berøring med ham, var ikke længe om at se til Bunds i hans hæderlige og varmtfølede Sjæl."

Men der var også andre opfattelser som omtalt i note 49.

Udover sit egentlige arbejde beskæftigede *Irminger* sig også med hydrografiske undersøgelser, han havde selv udført en del, og da hnas virksomhed på havet var noget begrænset, sørgede han for, at der af andre blev foretaget målinger og undersøgelser. Dette har medført, at større havbassin udfor Østgrønlands kyst benævnes "irmingerhavet" og den vestlige udløber af den nordatlantiske strøm (golfstrømmens forlængelse) betegnes som "Irmingerstrømmen", der syd for Island deles i to arme, den ene mod NØ langs islands kyst, den anden mod vest, ned langs Østgrønland, rundt Kap Farvel og op mod Davisstrædet. Han var medstifter af det danske geografiske selskab og korresponderende medlem af The Royal Geographic Society

De erindringer, der er betegnet som "noticer", handler udelukkende om den tid, hvor *Irminger* har været tilknyttet Frederik 7., som prins, kronprins og konge, der er ikke noget om tiden før - blot enkelte henvisninger, og heller ikke noget om familien, bortset fra enkelte bemærkninger om hustruen, lidt om faderens død og lidt mere om broderen, *Johan Georg Irminger*.

Det fremgår af "noticerne" at han har brugt sine dagbøger som grundmateriale for dem, men man må nok erkende, at der er oplysninger i materialet, der næppe kan anses som havende sikker kildeværdi. Og der er nogle gentagelser samt en del, der givetvis vil kunne anses som "fyld". Dagbøgerne findes ikke mere.

Irminger var blevet gift i 1833 med *Henriette Georgine Viborg* (1814-65). Der var 7 børn i ægteskabet, den første søn døde knap 2 år gammel. Otto Frederik (1836-1923), til hvem prins Frederik var fadder, og Frederik (1838-1914) blev begge søofficerer, Amalie (1843-1904) blev gift med juristen August Goos (hun fik 9 døtre og en enkelt søn), Carl (1845-1872 var assistent ved Grønlandske Handel, Johan (1848-1929) stationsforstander og Christian (1863-1929) skovrider

1. *Steen Bille* (1751-1833) lang karriere i Marinen, blev bl.a. chef for Københavns Søforsvar i 1807. Udnævnt til kontreadmiral 1809, viceadmiral 1825, admiral 1829. I 1797 blev han kammerherre og i 1831 gehejmestatsminister.
2. Affæren med sørøverskibet ved de vestindiske øer er omtalt i vol. 2 af "Den danske Marine" (J.H.Schultz & K.E.Ackermann) udgivet 1950. Her finder man fra Irmingers dagbog gengivet en nøgtern beskrivelse af forløbet. En mere farverig beskrivelse findes Victor Hansens bog "Vore Søhelte" fra 1898. Af den beskrivelse fremgår det, at Irminger havde fået ordre om at lokalisere sørøverskibet "Adolfo", men han skulde ikke forsøge at tage sørøveren, det skulde gøres, naar Irminger fra skonnerten "Vigilant" havde fastslået Adolfos position, og så skulle angrebet ske med korvetten "Najaden". Læser man denne beskrivelse er der ikke nogen tvivl om, at Irminger nok er gået noget videre end han havde fået ordre til, men han må vel have vurderet situationen således, at et overraskelsesangreb måtte være at foretrække
3. *Jacob Scavenius Fibiger* (1793-1861) artilleriofficer, blev senere generalmajor, og han var medlem af den grundlovgivende rigsforsamling og i en periode krigsminister.
4. *Ernst Frederik Holstein* (1806-66) Officer, kammerjunker 1828, adjutant hos prins Frederik, kammerherre 1839, afgået fra hæren som Ritmester, blev senere "overpostlandsdirektør..
5. *Frederik Caspar Conrad Friboe* (1774-1846) Ritmester, 1809 oberstløjtnant, 1810 kammerherre, 1817 Oberst, 1836 generalmajor og 1836 generalløjtnant. Ifølge DBL skal han have været med til at etablere Frederiks 7des forbindelse med Louise Rasmussen. Der står også "hverken militært eller personlig var F. betydelig"
6. *Hans Henrik Rømeling* (1770-1840). Kaptajn 1804, fra 1808 adjutant i generaladjutantskabet. Oberst 1816, kammerherre 1817, i 1838 generalmajor a la suite. I general C.F. v. Holtens erindringer (udg. 1899) finder man følgende
Den nævnte general Rømeling var en personlighed, som den gang hele København kendte. Han var den sidste af dem, jeg mindes, der endnu bar den trekantede hat på tværs. Han boede paa Giæthuset, der hvor nu det kgl. Teater står, og om aftenen efter forestillingen, samledes ofte hos ham en mængde af Balletpersonalets damer, og imellem dem savnedes sjældent Louise Rasmussen - Han lod hende male "Skøn er Naturens nøgne Værk".
Rømeling gav tonen an i Rosen, hvor han til os yngre havde en mængde historier, der i reglen var af et så slibrigt indhold, at de ikke kan nedskrives.
7. *Johan Henrik Fensmark* (1797-1871) officer - 1842 adjutant hos Christian 8.. 1859 generalmajor og generaladjutant for landetaten, denne stilling havde han indtil 64. Han er omtalt som en original personlighed med stor ironisk begavelse.
8. *Christopher Lütken* (1782-1857) Sekondløjtnant 1799, kaptajnløjtnant 1812, kommandørkaptajn 1834. Generaladjutant for Søetaten, jagtkaptajn og kar. kontreadmiral 1842. Kammerherre 18455. Afsked 1849 med viceadmirals karakter.
9. *Jens Peter Findt* (1788-1842) 1834 kaptajn . Har haft diverse kommandoer.
10. *Steen Bille* (1797-1883) søn af nr.1 Steen Bille. Lang karriere i marinen, kontreadmiral i 1852, viceadmiral 1864. Medlem af Folketinget 52-52. Marineminister 52-53, 53-54 og 60-63. Bille var chef paa korvetten Galathea under jordomsejlingen 1845-47
11. *Magnus Lütken* (1782-1847) - han var ikke bror til nr. 8. Sekondløjtnant 1799, kommandør 1834, afsked 1847 med kontreadmirals karakter.
12. *Prins Christian* Der henvises til slægtsskema for kongefamilien.

13. *Ludvig Moltke* (1790-1864) cand.jur - først i udenrigstjeneste, fra 1819 stiftamtmand på Island og fra 1824 i Aalborg. Af Frederik VI kaldet som hofchef for prins Frederik og prinsesse Vilhelmine - men han forlod denne stilling i 1832, da han ikke kunne ændre på de ulykkelige forhold ved hoffet. Herefter blev han gesandt i Stockholm og i 1846 i Paris. Blev i 1856 afskediget - han mente selv, at det skyldtes, at han ikke med tilstrækkelig kraft havde støttet planer om Frederik VI og grevinde Danners besøg ved det franske hof. Det skal dog bemærkes, at *Trap* har en anden vurdering.

15. *Grev Conrad Peter Rantzau Breitenburg* (1773-1845) - såkaldt rigsgreve. Overtog Breitenburg i 1806, blev kaldet af Frederik VI til forskellig offentlig virksomhed.. Blev bedt om at ledsage prins Frederik (senere Frederik VII) på dennes slange udenlandsrejse, og blev ved hjemkomsten udnævnt til "overskænk" og indtrådte senere i geheimestatsministeriet som minister uden portefølje. Da Frederik VI døde anmodede han om afsked, men det ønskede Christian VIII ikke at give ham, så han var fortsat minister, men deltog herefter ikke i nogen forhandlinger.

16. Generaladjutantstillingen. Denne stilling blev afskaffet 1870. Der var en generaladjutant for land-etaten og en for sø-etaten. Det var således, at alle marinens sager refereredes til Kongen af generaladjutanten for sø-etaten, og selv om det i langt de fleste tilfælde har drejet sig om ekspeditionssager, så skinner det igennem "noticerne", at generaladjutanten må have haft en vis indflydelse på de beslutninger, som Kongen traf.

17. *Etatsraad Johan Frederik Vilhelm Schlegel* (1765-1836) - begyndte på universitetet i 1782, startede med filosofiks eksamen, så filologisk og endelig juridisk. Blev ekstraordinær juridisk professor 1789, ordinær i 1800. Havde en omfattende produktion, bl.a. "Danmarks og Hertugdømmernes Statsret" - 1.del udkom i 1827, men 2.del kom aldrig. I DBL står der om ham, at han i de seneste år var blevet noget "professortræt", og man kan vel godt forestille sig, at de undervisningstimer, som omtales i "novicerne" ikke har været særlig spændende.

18. *Christopher Lauritz Prøsilius* (1803-92) kadet 1814, sek.løjtnant 1821, var i 1822-23 med briggen St.Croix i Vestindien. Han havde to gange ved dristige handlinger reddet andre fra druknedød. Udnævnt til kaptajnløjtnant 1840, og fra 1852 kommandørkaptajn. Afsked 1853 med kommandørs karakter - herefter Lodsinspektør i Helsingør indtil 1886 - fik i denne stilling flere betroede udvalgsposter.

19.. *Johan Frederik Bardenfleth* (1772-1833) søofficer. Blev i 1806 kammerjunker og "gouverneur" for prins Frederik Ferdinand, i 1813 fik han ledelsen af prins Frederik (senere kong Frederik 7) opdragelse. 1822-27 var han guvernør på de vestindiske øer og blev på den tid kontreadmiral, senere blev han ordensceremonimester og ordensskatmester.

20. *Geolog dr. Beck* Det har desværre ikke været mig muligt at finde yderligere oplysninger om ham.

21. *Biskop Friederich Christian Carl Hinrich Münter* (1761-1830) teologisk professor, og fra 1808 Sjællands biskop. Kirkehistoriker og arkæolog. Meget produktiv.

22. *Oberst Frederik Christian Hagen*. Premierløjtnant 1801, oberst 1833. Afsked 1838, død 1843.

23. *General Frederik Caspar Conrad Friboe* (1774-1846). oberstløjtnant 1809, kammerherre 1810, oberst 1817, generalmajor 1836, generalløjtnant "a la suite" 1842. I DBL findes "Hverken militært eller personlig var F. betydelig"

24. *Frantz Christopher. Bülow* (1769-1844) 1788 sekondløjtnant, i 1791 adjutant hos kronprinsen og udnævnt til premierløjtnant . i 1801 kaptajn og generaladjutant. 1828 generalløtnant. Han var nært knyttet til Frederik VI, og han blev ordensskatmester, ceremonimester og ordensmarskal. Hans virke var med "uheldige råd, svigtende militær og politisk indsigt" - han have en elendig økonomi, og havde også i en vis grad dyrket lidt

nepotisme.

25. *Georg Rahlff* (1762-1833) Først studeret i Berlin, med. ex. 1789. Militærlæge, læge ved tugthus. Teaterlæge fra 1809, titulær professor 1833.

26. *Carl Frederik Holmer* (1795-1874) Kir. ex. 1818, herefter skibskirurg. Kammertjener hos prins Frederik 1824, herefter med på prinsens udlandsrejse. Udnævnt til Hofkirurg med Livkirurgs rang 1829 - Livkirurg 1833-40.

27. *Carl Ewald* (1789-1866) Løjtnant 1805, Oberst 1839. 1840 generaladjutant (Chr.8), 1842 generalmajor. Kammerherre. Var med på Prinsens udlandsrejse.

28. *Carl Emil Bardenfleth* (1807-57) søn af prins Frederiks "guvernør". Som dreng undervist sammen med prinsen. Student 23, juridisk eksamen 27. Efter kong Frederik 6's ønske ansat som "kavaler" hos prins Frederik og prinsesse Vilhelmine - og han forsøgte her om det var muligt at få lidt skik på prinsens forhold, men det lykkedes ikke, hvorfor han 32 søgte væk og blev byfoged i Frederikssund. Fra 37 til 40 var han konstitueret stiftamtmand på Island, men efter opfordring fra Chr.8 blev han i 41 hofchef hos kronprins Frederik her forsøgte han dels at opmuntre kronprinsessen, dels at få brudt Frederiks forbindelse med Louise Rasxmussen, men forgæves, og i 43 blev han stiftamtmand på Fyn. I 48 blev han geheimestatsminister uden portefølje og senere præsident for danske kancelli, blev justitsminister i martsministeriet og senere minister for Slesvig. I 56 blev han anmodet om at rekonstruere ministeriet, men forsøget strandede, da B. krævede Scheele fjernet, hvilket kongen ikke vilde gå med til.

Han betegnes som korrekt embedsmand, gik ind for helstaten, og han var i en periode folketingsmand, valgt i Odensekredsen.

Hans erindringer er udgivet i 1890 af I Bardenfleth "Livserindringer efterladt af Geheimekonferentsraad C.E. Bardenfleth".

29. *Hans Vilhelm Rosenvinge* (1803-1834, søløjtnant - døde på St.Croix. *Mathias Poulsen Secher* (1799-1864) søløjtnant, endt som kommandør. Disse to var som anført i teksten med paa Irmingers første større besøg på Island.

30. Om turen med briggen Ørnen til guldkysten og derpå til de vestindiske øer foreligger der temmelig meget på tryk. I "noticerne" er kun omtalt, at turen har fundet sted, men nærmere er der ikke, da denne tur ikke havde noget direkte med forholdet til Frederik 7. at gøre. Det må også anføres, at vurderingen af de ting, der blev foretaget de to steder, er stærkt varierende. *Irmingers* egen beskrivelse findes i tidsskriftet "Fra alle Lande" 1868 pp.353-370 under titlen "Erindringer fra Kysten Guinea fra togtet 1847" og en del af hans indberetning til marineministeriet om handlingerne i Vestindien findes i "En historisk Beretning om de dansk-vestindiske Øer St. Croix, St. Thomas og St. Jan" 1853 af premierløjtnant *Bernhard v. Petersen*. Disse må sammenholdes med *Thorkild Hansen's* bogserie fra vor tid, "Slavernes Kyst", "Slavernes skibe" og "Slavernes øer" med hovedvægt på den sidstnævnte. En mere nøgtern fremstilling kan læses i "Vore gamle Tropekolonier"

Man kan også finde en længere artikel, skrevet af Ørnens overskibskirurg *Ferdinand Victor Alfons Prosch* (1820-85, med. ex. 43, herefter ansat på zoologisk museum, sølvmedalje i 45, skibslæge fra 47, senere praksis i København. Fra 53 lektor ved veterinærskolen, titulær professor 59 - hans arbejde der var mest med heste) Hans artikel "Om Slaveemancipationen paa de dansk-vestindiske Øer" findes i Dansk Tidsskrift 1848 vol. 2 pp. 385-431) Det er tung læsning - der kan være en hel side mellem to punktummer, indskudte sætninger med ekstra indskudte. Selv om han var med i Guinea er der ikke noget derfra, og det skal da også anføres, at han blev hjemsendt fra de vestindiske øer før tiden.

Det er svært at vurdere, om de handlinger, som *Irminger* foretog de to steder, kunne eller burde have været anderledes, men der var jo efter de foreliggende beskrivelser tale om situationer, hvor et meget stort antal lokale truede en stærkt underlegen garnison og øvrighed, og på de vestindiske øer desuden plantageejerne. Der blev efter urolighederne afsagt dødsdomme ved standretter Det vil være forkert at anlægge et nutidigt syn til grund for en vurdering, men man må i stedet forsøge at sætte sig ind i den almindelige opfattelse af negerbefolkningen på den tid og desuden se på de ordrer, som de fra Danmark udsendte

skibe - og officerer - havde. Man må også tage i betragtning, at man på den tid ikke havde nogen som helst muligheder for at indhente retningslinjer eller ordrer fra de centrale myndigheder, og at man derfor måtte handle efter konduite

Briggen Ørnen - modet fra Orlogsmusset

Thorkild Hansen er ikke i sine tekster særlig venlig overfor Irminger - ganske vist er der ikke overensstemmelse mellem hans beskrivelse af begivenhederne i Guinea og andre foreliggende beskrivelser. Han omtaler også rejsen til Island sammen med prins Frederik og skriver, at denne rejse foregik med lineskibet *Skjold* - et skibsnavn, der ikke findes i fortegnelsen over den danske flaadens skibe.. Efter at have omtalt de retssager, der ventede Peter v. Scholten, skriver han om Irminger:

“Ham ventede der ingen retssager i København. Irminger skulde hjem og være chef for Danmarks første skruefregat *Niels Juel*. Irminger skulde med dampskibet *Slesvig* sejle prinsesse *Dagmar* til St. Petersborg til hendes kongelige højheds formæling med storfyrstronfølger *Alexander*. Irminger skulde udnævnes til kammerherre, til kgl. generaladjutant, til kgl. jagtkaptajn, til viceadmiral, til marineminister. Over ham vajede det uplettede danske splitflag fra mesanen”

Videre er der hos *Hansen* et kapitel om “general” *Buddo* og hans skæbne. *Buddo* havde været en af negrenes ledere, muligvis havde han en vis forbindelse med Scholten. Efter opstanden blev han landsforvist og deporteret til en fjernere ø. Denne transport skete med *Ørnen*, der jo var under Irmingers kommando, men det fremgår ikke af teksten, at Irminger udførte denne deportering efter derom given ordre.

31. *Frederik Theodor Kloss* (1802-74) f. i Braunschweig, dansk gift. Afbrød en uddannelse til arkitekt for i stedet at male, blev privatelev hos *Eckersberg*. Fra rejserne til Island og Færøerne har han bl.a. malet med motiv fra *Geiser*, fra fregatten *Havfruens* ankomst til Aarhus og et billede fra grindedrab på Færøerne - og noget senere den danske flådeeskadre på Københavns Red. Billeder findes på Statens Museum

32. *Ulrich Anton Schönheyder* (1775-1858). Søløjtnant .1893. Chef for Lineskibet *Dronning Marie*, der sejlede prinsen og følget til Island. Kommandør 1834, kontreadmiral

1836, afsked med viceadmirals karakter 1851.

33. Ritmester *Ernst David Recke* (1785-1836) afsked som major 1828.

34. *Johan Carl Emil Berling* (1812-71) tilhørte slægten Berling, der drev trykkeri og udgav Berlingske Tidende. Han var typografisk uddannet og en dygtig trykkeri- og forretningsmand. Det var gennem ham, at Frederik mødte Louise Rasmussen -som han i en del år levede sammen med. De havde i hvert tilfælde en søn (denne søn er nærmere omtalt i Robert Neiiendams bog om grevinde Danner - men i den bog er der ikke noget, der giver dækning for de udtalelser af etatsraad, livlæge Lund, der antyder, at der også var døtre.

Berling blev privatsekretær hos Frederik 7. i 48, saakaldt rejsemarskal og kammerherre i 49, og i 57 generalintendant for civillisten.

Der synes ikke at herske nogen tvivl om, at han har haft en betydelig indflydelse på kong Frederik, men det var også klart, at der hurtigt opstod misforhold mellem ham og de forskellige miministerier. Flere ministre ønskede *Berling* fjernet, men kongen holdt på ham, og til sidst satte ministrene deres stilling ind på det, men da kongen afslog at fjerne B. demissionerede ministeriet Hall.

Berling var blevet gift i 54, men indtil han måtte gå opretholdt han forbindelsen med Louise. Efter kong Frederiks død fortsatte forbindelsen mellem de to, og han døde på en rejse, som han foretog sammen med hende.

35. Obsidian - glaslignende vulkansk stentype, der bl.a. anvendes til smykker.

36. *John Barrow jun.* "A visit to Iceland in 1834". Han og hans venner var taget på rejse til Island fordi de gerne ville se Geiser!. I bogen omtales Obsidianen, samt en større samling sten, som de fik via Mr. Knudtzon. Der er en beskrivelse af Prinsen og hans to adjudanter, Pencilius (!) og Irminger, og det fortælles, at Irminger talte perfekt engelsk - og de tror at malareren Kloss er tysker.

"It is to be hoped, that the visit of the Prince will have the good effect of being attended with benefit to those who, in all probability, will become his future subjekts - indled I am confident he will never forget or neglect them" Det forblev ved håbet.

Herefter mener englænderen i øvrigt, at der bør tilføres flere penge fra Danmark til Island.

"It would not appeal that he is much out of favour at home, for I perceive, by the papers, that he has returned, and is appointed to the command of the fortress and town of Fredericia, on the eastern coast of Jutland"

"He never once complained of his banishment, nor, of course did any one presume to hint at a wish to know the cause of it; but he once observed to his countrymen, that he supposed he owed his visit to Iceland to having spoken his mind too freely at Court.

Endelig omtaler de ballet i Reikjavik, hvor prinsen dansede flittigt, mest med byens "Belle", en meget smuk skomagerdatter "to whom he was very attentive"

37. Generalløjtnant *Castonier* (1761-1818) Major 1801, generalmajor 1817, chef for fynske infanteriregiment og kommandant Fredericia 1819. Generalløjtnant 1834. skal have været en bramfri og barsk person.

38. Løjtnant *Carl Leopold v. Bibow* (1798-1845) premierløjtnant 1834. - kammerjunker, adjudant hos prinsen. Kammerherre 1848. Afsked som oberstløjtnant 1855

39. *Christian Christopher Zahrtmann* (1793-1853). 1812 sek.løjtnant. 1842 chef for fre-gatten Thetis. 1849 kommandør, 1851 kontreadmiral, 1852 viceadmiral. I en periode leder af søkortvæsenet. Marineminister 1850

40. Etatsraad *Daniel Frederik Eschricht* (1798-1863). læge, fysiolog. Kir.ex og med.ex.i 1822. En kort periode landlæge på Bornholm, men i længere tid studier i udlandet. Lektor i fysiologi og underaccoucheur 1829, ekstraordinær professor 1830, ordinær prof. 36. Rektor for universitetet 44-45. Etatsraad 53.

41. *Andreas Schiffer (1779-1852)* Løjtnant 1798 - blev "sat i lære" ved værfter i udlandet (Holland, England, Italien) og blev i 1808 inspektionsofficer ved skibsbygning. Har stået for konstruktion og bygning af en stor del af flådens skibe i den tid, han var tilknyttet Holmen. Han blev udnævnt til kontreadmiral 1843 og i 51 til viceadmiral.
42. *Grev Frederik Reventlow (1791-1851)* cand.jur 1814 - ansat i udenrigstjenesten. Blev i 1839 af Chr.VIII udsendt for at finde en brud til prins Frederik. Fra 1841 gesandt i London.
43. Kammerherre *Hans Christopher Georg Frederik Hedemann (1792-1859)*, Officer, oberst 1848. Blev senere generalmajor og havde et godt ry, men var på en eller anden måde kommet på kant med krigsministeren, som ønskede ham fjernet, og han blev så sendt tilbage til sin tidligere post som chef på Citadellet - og blev udnævnt til kammerherre.
44. *Hans Mathias Vilhelm Lunding (1807-53)*. 1829 juridisk eksamen, herefter udenlands. 1832 auditør ved Fynske infanteriregiment i Fredericia, overauditør 1839 - samme år kabinetssekretær for kronprins Frederik. 1848 statssekretær og fra 52 chef for kongens kabinetssekretariat. Justitsråd 1840, etatsråd 1847, kammerherre 1849. Omstændighederne omkring hans død er også omtalt hos *Trap*, hvor det oplyses, at en af de obducerende læger havde erklæret, at dødsårsagen var en nyrelidelse.
45. Adjudant *F. v. Blücher*.(1806-71) Kammrerjunker 29, kammerherre 41.. Adjudant hos kongen 48. Oberstløjtnant 60, afsked som generalmajor 63.
46. *Etatsraad Johan Jacob Georg Lund (1801-1887)* Læge, eksamen 1827, teaterlæge 33-49, livlæge hos kronprins Frederik 1841, senere rejselæge og fung. livlæge for kong Christian 8. Etatsraad 41, konferensraad 63, Geheimekonferensraad 83. Titulær professor 48
- 47.. Kammerherre *Bülów* se under nr.24
48. *Hans Holsten (1758-1849)* søofficer og godsejer. Kontreadmiral 1829, viceadmiral 1834 og admiral 1835.
49. *Hans Birch Dahlerup (1790-1872)* oplevede meget i sit liv - som ung søofficer var han 3 gange i engelsk fangenskab, i 1919 måtte han i hovedvagsarrest efter et slagsmål, og i 1825 var der en sag om øget underholdsbidrag til ugift Ane Sophie Hendriksen med hvem han havde 2 sønner og en datter. Som kommandørkaptajn var han med fregatten *Gefion* på rejsen til Madeira og Cadiz. Han blev kommandør i 1847 og fik afsked i 49 med kontreadmirals karakter. Derefter var han i østrigsk tjeneste som admiral for at opbygge den kejserlige flåde - kom tilbage til Danmark i 51, men i årene fra 61 til 65 var han maritim rådgiver for ærkehertug Maximilian (højstkommanderende i den østrigske marine). I årene 1908-12 udgav en sønnesøn hans erindringer, i 4 bind "Mit Livs Begivenheder". Man må lade *Dahlerup* at han ikke lægger bånd på beskrivelserne af de personer, han ikke bryder sig om, og han lægger heller ikke skjul på forhold, hvor han mener at være blevet dårligt behandlet. Det fremgår blandt andet, at han havde forventet at blive generaladjutant da Frederik d. 7. blev konge, og det var ham en skuffelse, at han, da han skulde rejse til Wien ikke fik et kommandørkors, men i stedet fik et med på rejsen, som skulde overrækkes til den danske konsul dernede. Efter hjemkomsten fra Wien følte han sig - vel ikke helt uberettiget - dårlig behandlet af den danske marine. Han var, da han blev sendt til Wien kommandør, men kongeligt reskript blev det ham tilladt i udlandet at antage karakter og bære uniform som kontreadmiral, og samtidig var det lovet ham, at han hidtidige nummer i søetaten skulde forblive ham reserveret indtil videre. Han ansøgte derfor om at blive placeret i kontreadmiralsklassen, men det lykkedes ikke. Han kom herved på kant med *Zahrtmann*, da det for ham var klart, at denne stod bag van *Dockum (Dahlerups svoger)* og *Irminger*, "der fra Capitainlieutenant var bleven udnævnt til Generaladjutant, en i den danske Marine uhørt Forfremmelse, der alene maatte betragtes som en Revolution i marinen eller

idetmindste maatte føre til en Kuldkastelse af alle forhen bestående Subordinationsforhold og Begreber”.

Flere steder har *Dahlerup* udtalt sig om *Irminger*. Nu er det uklart, hvornår erindringerne er skrevet - for det kan tænkes, at hvis de er skrevet efter 1852, at de er farvet stærkt af, at han har følt sig dårlig behandlet..

Det første notat om *Irminger* forekommer i en omtale af begivenheder i 1831 “jeg omtaler dette her, fordi saa tidlig allerede gav denne Mand mig Grund til at troe om ham, hvad jeg senere fandt bekræftet, at han var en hovmodig og insubordineret Charakter, som i Virkeligheden jeg har fundet alle de unge Holstenere, vi fik ind i Marinen”

Dahlerup var chef for fregatten *Gefion*, som bragte kronprins Frederik til Madeira og Cadiz - her var *Irminger* også med “Irminger havde, om påtaget eller naturlig, en Ligefremhed, der vel af mange blev antagen for Oprigtighed og Ærlighed, skiøndt mig forekom den at grænse til bondeagtig Plumshed; men ved nøiere Bekiendtskab opdagede man saa mange egoistiske Elementer i hans Charakter: Herskesyge, Nid, Hædfuldhed, Skadefrohed og Forfølgelsesyge, at man vel kunde være berettiget til at antage hint ligefremme ærlige Væsen for en blot Maske”. “Insubordineret i Tienesten var han altid, knurrende og dadlende sine Foresattes ordre” “da han i Aaret 1843 var ude med Briggen *St.Jan* og fik en Læk, som han gjorde uhyre Ophævelser over og skriftlig såvel som mundtlig ytrede sig mod Admiralitetet og Holmens Overequiperingsmester i saa insubordinerende Udtryk, at kun han Stilling hos Kronprindsen kunde forklare, at han undgik de fortiente Følger” (det må vel hertil føjes, at det omtalte skib kort tid efter blev ophugget)

50. *Thomas Georg Schøller* (1793-1863) Generalmajor 50. Genraladjutant fra 48-57, generaløjtnant 62.

52. *Eckernförde-affæren 1849*. Vel et af de tristeste kapitler i marinens historie. Flådens største lineskib, det forholdsvis nye “Christian den Ottende”, blev ødelagt ved en voldsom eksplosion, og fregatten “*Gefion*” blev i stærkt medtaget tilstand erobret af fjenden. Denne sag blev genstand for undersøgelse og påfølgende Generalkrigsretssag mod tre af de ledende officerer - og dertil kom videre, at mange har haft mere eller mindre velbegrundede meninger om, hvorfor det gik så galt. Der foregår for tiden nye undersøgelser af de mange gamle papirer - samt en del nyfundne, som er kommet til veje ,da forfatteren Carsten Jensen arbejdede med sin sidste bog om de druknede, hvori der findes et større afsnit om Eckernfördeaffæren. Hvad der her anføres er baseret på, hvad jeg har kunnet få fat på, og så må man også tage i betragtning, at eventuelle vurderinger -som er subjektive- er sket uden at jeg har nogen som helst hverken land- eller sømilitær fortid.

Lineskibet “Christian den Ottende” løb af stabelen i 1840, det var lidt over 181 fod langt, 46 bredt med en dybgang på 21, forsynet med 30 stk 30pds kanoner og 58 18pds. Den krigsmærssige besætning var over 600 mand. Skibet var første gang på sejlads i 1841, et kortere togt ud i Nordsøen og derefter anvendtes det som beskrevet i novicerne til transport af kronprins Frederik og hjemtransport af ham og den nye kronprinsesse. Herefter lå skibet stille indtil 1849. Dette fænomen, at mange af flådens skibe kun fik stærkt begrænset sejltid, var ganske almindeligt, og var forårsaget ikke mindst af økonomiske hensyn, midlerne var begrænsede, det var dyrt at sejle og man foretrak at bruge midlerne til skibsbygning. Chefen ombord, Commandeurcapitain *F.A.Paludan* havde som næstkommanderende været med på skibets første sejlads i 1841. fra 12/3 var man begyndt at udruste skibet, en proces der varede næsten 3 uger, og d. 31/3 sejlede man fra København til farvandet ud for Mommark, en stormfuld overfart. Mandskabet var for en stor dels vedkommende uøvet, og der var kun få af den såkaldte “faste stok”. Mange kendte ikke til brug af kanoner og havde i hvert tilfælde ikke været med til skarpskydning, og det eneste man kunne nå på den korte tid, skibet lå ud for Mommark, var at affyre nogle løse salver.

Fregatten “*Gefion*” var et af flådens nyeste skibe, løbet af stabelen i 1843, 145 fod langt, 41 bredt og med en dybgående på knap 19. Armeret med 48 24 pds. kanoner, og med et mandskab på omkring 400. Chef var Capitain *J.A.Meyer*.

Udover disse to skibe knyttedes de to dampskibe “*Hekla*” og “*Geiser*” til ekspeditionen. Der var tale om hjuldampskibe med kun beskeden armering og disse skibe skulde holdes tilbage og ikke deltage i nogen skydning, men dels trække nogle jagter med 250 infanterisoldater og dels være klar til at bugser de to store sejlskibe.

Chefen for flådestyrkerne i området var Commandeur *H.G.Garde*, som var underlagt den

kommanderende general..

I den lokale øverste ledelse bestemmer man sig for en ekspedition mod Eckernförde. Man vidste, at der lå et kanonbatteri både på nord- og sydsiden af fjorden, men disse batterier var vel nok i realiteten uden større betydning for krigen. Det, man ønskede var en såkaldt "Alarmering", en afledningsmanøvre eller et skinangreb som skulde tjene til at forvirre fjenden i forbindelse med nogle større påtænkte danske troppeforskydninger. Der var foretaget undersøgelser i forvejen angående batteriernes beliggenhed, men noget nøjagtigt billede af udrustningen havde man ikke. Man vidste også, at der i Eckernförde var en betydelig garnison.

Og så var der en masse, der gik galt. Det blev klart, at den antagelse, som havde været fremherskende, at en bredside fra en fregat uden større problemer kunne udslutte et landbaseret batteri, ikke holdt stik. Men der var mange punkter i aktionen, som man kunne sætte spørgsmålstegn ved. Det skulle vise sig at være en bekræftelse af Murphy's lov "alt hvad der kan gå galt, vil gå galt", selv om denne lov først er formuleret meget senere.

Det var i den oprindelige ordre skrevet, at "det bedste tidspunkt vilde være ved midnat mellem den 4. og 5. april". Men en stærk østlig kuling førte til, at *Paludan* fandt det nødvendigt at an- an op op Udover de 4 skibe, der var udset til at deltage i aktionen, var der fra blokadeskibene en korvet og en brig, og denne samling skibe har givetvis alarmeret fjenden, som herved vik god tid til at forberede sig

Den 5. om morgenen mødtes skibscheferne, og de var enige i, at" Ordren, uagtet Vinden var meget ugunstig for et Angreb paa Batterierne, krævede Udførelse af Expeditionen"

Man sejlede ind mod Eckernförde og placerede linjeskib og fregat, men placeringen var ikke heldig, og yderligere viste det sig, at der var problemer med at holde placeringen - og at få drejet en fregat var ikke nogen nem opgave. Som skibene lå var de fine mål for de to batterier, og dret viste sig hurtigt, at medens batteriernes træfsikkerhed var meget stor, så var skydningen fra skibene håbløst upræcis. Der kom hurtigt store skader på de to skibe - man forsøgte fra et af dampskibene at forhale fregatten og fik en trosse over, men denne sprang (eller var skudt over) og dampskibet havde fået skade, så det måtte opgives.

På et tidspunkt sendte *Paludan* en parlamentær i land for at opnå tidsfrist til eventuelt at "varpe" linjeskibet ud, men i stedet resulterede opholdet i skydningen i, at fjenden kunde supplere batterierne med landartillerikanoner, og svaret fra fjenden (der bl.a. var undertegnet af *H. Irmingier*) var afvisende. Linjeskibet fik flere skader, der opstod brand, og en kraftig eksplosion gjorde ende på skibet..

Efterfølgende har der været "generalkrigsretssag", hvor *Meyer* blev frifundet, medens såvel *Garde* som *Paludan* blev idømt fæstningsarrest i henholdsvis 2 og 4 måneder, straffene blev dog formildet af Kongen.

Der kan henvises til Nyt Archiv for Søværnet 1850, pp. 134-176, hvor dom og præmisser er offentliggjort. Videre N.P. Jensen "Den første slesvigske Krig 1848-50" og O. Lytken "Fra Krigsaaret 1849. Eckernförde Affæren" i Tidsskrift for Søværnet år 1900.

I "Min rejse gennem Livet" af A.G. Drachmann skriver forfatteren, at der skulde været blevet givet kontraordre mht aktionens udførelse, men at *Garde* "ikke ville lade denne lejlighed til bravur for marienen gå ubenyttet hen og undlod at meddele de rsp. chefer kontraordren". *Garde* har nægtet at have fået noget kendskab til en kontraordre, og ifølge de ovenfor anførte kilder ser det heller ikke ud til, at der har været givet en sådan.

I 2006 udkom bogen "Vi, de druknede" af *Carsten Jensen*, en roman, hvor handlingen er centreret omkring Marstal. Som grundlag for bogen har forfatteren anvendt gamle optegnelser og breve, som er fundet i Marstal. Bogens første kapitel handler om Eckernfördeaffæren, set fra mandskabets side, og det bekræftes, at mandskabet har været aldeles utrænnet til opgaven. Desuden levnes der ikke *Paludan* nogen ære - tværtimod. Denne bog har givet anledning til, at man på marinens bibliotek er gået i gnav med en revurdering af affæren.

53. Overhofmarskal *Joachim Godsche Levetzau* (1782-1859) I 1798 karakt. sek.løjtnant, fulgte samtidig med militærtjeneste forelæsninger ved universitetet i Kiel. I 1803 legationssekretær i Berlin, 1810i Wien. Fra 1818 amtmand i Flensborg, herefter fra 1834-36 guvernør i Hertugdømmet Lauenborg. 1839 ceremonimester hos Christian VIII og samtidig chef for det kongelige teater. 1842 hofmarskal og samtidig med i overbestyrelsen af diverse museer mv.. 1845 overhofmarskal. I 1850 sluttede han som teaterchef. Han må have gjort et vist indtryk på sine omgivelser, f.eks. har en fremmed monark (iflg. DBL) omtalt ham som "un des derniers grands seigneurs de l'Europe"

54. *Ludvig Nicolaus Scheele* (1796-1874), holstener, studeret i Tyskland, huris 1821, ansat i rentekammeret. 1827 amtmand i Hütten, 1831 i Gottorp. Var en kongetro embedsmand, hørte til helstatsfolkene. - var modstander af skandinavismen. Han hørte til kredsen omkring kong Frederik VII, grevinden og Berling, blev udenrigsminister i 54 - trådte tilbage i 57 og gik til sit tidligere embede som landdrost. I 1863 blev han overpræsident i Altona, men i 63 afskediget herfra af preusserne.

55. *Caspar Grederik Wegener* (1802-93). Han var i en årrække lærer ved Sorø Akademi, og han beskæftigede sig med historisk forskning. Blev i 1847 udnævnt til kongelig historiograf

og i 1848 til Geheimearchivar. I 1851 blev han desuden ordenshistoriograf..

Hans mindeskrift over kong Frederik 7. er omtalt i teksten og hans svar på Irmingers kritik ligeledes. Når man læser mindeskriftet er det et lidt andet billede, der tegnes, end det der ses i "noticerne". Der redegøres meget for prinsens uddannelse, hvilke lærere han har haft og i hvilke fag, men der gives ikke udtryk for effekten af undervisningen. Dog ses der i omtalen af prinsens store udenlandsrejse "han havde i Udlandet vistnok hverken erhvervet sig grundige Indsigter eller kunnet erhverve sig de for en Fyrste endnu vigtigere Kundskaber". Ganske vist er der i noticerne indgående omtale af de forskellige større togter og af de mange mindre sejlads, men det kan nok undre, at *Wegener* ligefrem betegner Kong Frederik som "Sømand i høj Grad". Et mere modereret billede af kong Frederik 7 ses i "En Kongeskæbne" af *Jan Møller* (1998), og meget kan man finde hos *Trap*.

56. *Frederik August Paludan* (1792-1872). Løjtnant 1809, var i nogle år i koffardifart, bl.a. på Vestindien, blev i 1827 kaptajnløjtnant. I 1841 var han næstkommanderende på linieskibet Christian 8, og i 1846 blev han kommandørkaptajn. I 1849 var han chef for linieskibet og var med dette impliceret i episoden ved Eckernförde, hvilket medførte retssag, hvor han blev idømt 4 måneders fæstningsarrest, senere nedsat til 3 måneder. Han fik sin afsked i 1851, men i 1852 fik han kommandørs karakter og samme år blev han udnævnt til overlods i det østlige distrikt, en stilling han beholdt indtil 1867. Det var på den tid almindeligt, at officerer overtog et embede i den civile forvaltning, og det kan af den aktuelle navneliste ses, at flere af de omtalte officerer er endt som civile embedsmænd.

57. *Christen Hee Møller* (1812-78) var svoger til Berling og som omtalt i "noticerne" var han den, som kong Frederik ønskede som fører af sit skib, men han havde - som også omtalt i teksten - ikke nogen længere karriere. Han var adjutant hos Frederik 7 fra 1854-63, men herefter søgte han på grund af svagelighed sin afsked, fik dog i 1869 kommandørs karakter.

58. Om obduktionen af *Lunding* oplyses det hos *Trap*, at professor *Hansen*, som var til stede ved obduktionen, havde udtalt, at der forelå en nyresygdom.

59. Kabinetssekretær *Frederik Tillisch* (1801-89), jurist, auditør. 1830-37 amtmand på Færøerne, 37-42 i Ringkøbing og i 43 stiftamtmand i Aalborg. Kabinetssekretær fra 1844-54. Har beklædt forskellige ministerposter, været folketingsmand - og i perioden 1860-64 var han chef for det kongelige teater..

Hans ældre broder *Christian Ludvig* (1797-1844) var også jurist, var amtmand på Færøerne før broderen, og fra 31 i Aabenraa. I 1841 blev han kabinetssekretær

60. *Carl Christian Hall* (1812-88) jurist. Fra 1837 auditør, overauditør 1844 og i 51 konstitueret generalauditør, afskediget af politiske grunde i 54. Fra 1847 ekstraordinær docent i romerret, titulær professor 51. Tilhørte de liberale og anså Ejderstaten som det ideelle. Var kongevalgt medlem af Roskilde stænderforsamling, og var valgt til den grundlovgivende rigsforsamling.

Fra 1854 kultusminister, regeringschef i 57 og igen i 60.

61. *Johan Henrik Fensmark* (1797-1871) officer. Kaptajn 1836, fra 39 adjutant hos Christian VIII.. Kammerherre 48, oberst 50. 1859 generalmajor - genraladjutant for landetaten indtil 64. Om F. står i DBL: en original personlighed, stor ironiske begavelse.

62. Oberst *Johan Heinrich Georg Irminger* (1798-1854), bror til admiralen. Han kom jo fra Holsten, og som 13-årig begyndte han på landkadetakademiet, og i 1816 kom han som helt unge løjtnant til tjeneste i Glückstadt. Han gik meget op i mandskabets træning - og udviklede bedre metoder for bajonettægning! Han blev i 1821 stabschef hos den lokale general og i 32 fik han tillagt kaptajns karakter. I de følgende år var han på rejse i udlandet nogle gange, bl.a. for at følge militærmanøvrer, men han havde fortsat stabsarbejde indtil han i 39 blev kompagnichef, en funktion som kun blev kort, idet han i 1840 blev adjutant hos kong Christian 8, og ved siden af dette hverv var han med i flere kommissioner og blev i 46 major. Han var som adjutant kammerjunker og blev få år senere kammerherre. I 1848 døde kong Christian og krigen begyndte i hertugdømmerne. I bogen "Slagene ved Fredericia og Isted", skrevet af *L.J.Flamand* i 1853 finder man følgende "I Januar 1848 døde hans høie Velynder Christian den Ottende, og det længe ventede Oprør i Hertugdømmerne kom til Udbrud. Skjønndt Irminger var bekendt som en af de dygtigste og meest begavede Officerer i Armeen, hvor man just ingen Overflødighed havde i saa Henseende, atgik han først d. 7de Juni til Hæren fra sin Stilling som midlertidig Commandeur for Generalkommandostaben paa Sjælland.

Med hensyn til Irmingers indsats i krigen hersker der nogen uklarhed. I de seneste udgave af Biografisk Leksikon gives der udtryk for, at de mange års stabstjeneste havde gjort ham mindre egnet til felttjenesten. Men både admiralen og i øvrigt også *Trap* fremhæver hans indsats især ved Isted. Man kan imidlertid i "Min Faders Erindringer", udgivet i 1939 af *F. Hegermann-Lindencrone*, en bog, hvor forfatteren har benyttet faderens (general *Hegermann-Lindencrone*) håndskrevne memoirer, spore, at der i omtalen af oberst Irminger - i øvrigt slet ikke uvenligt - nævnes nogle træk, som måske kan forklare det senere forløb. Irminger havde en ældre broder, *Hans Wagner* (1787-1878) som var oberst på holstensk side. På et tidspunkt havde "vores" Irminger talt til sine soldater og havde her nævnt, at man i den foreliggende situation kunne risikere at kæmpe imod landsmænd og imod nogen, som man måske kendte i forvejen. Han kunne godt forstå, hvis der var nogen, som havde problemer i den retret, og var der det, så kunne de sige til, og han ville da sørge for at forsætte dem til anden tjeneste, men der var ikke nogen, der meldte sig. I "De danske Ministerier 1848-1901" af *Svend Thorsen* er *J.H.G.Irminger* omtalt, man finder næsten ordret de samme ord, som ses i seneste udgave af Biografisk Leksikon "denne Irminger fik i øvrigt en sørgelig skæbne; under treårskrigen stod en del af hans slægtninge og venner på oprørernes side, hofstjenesten havde gjort ham uskikket til soldat, og han døde i 1854 på en sindssygeanstalt." I DBL fra 1889 findes en anderledes vurdering, som citeres nedenfor, og man kan heri genkende noget af det, der er skrevet i *Hegermann-Lindencrones* erindringer.

"Efter slaget ved Dybbøl kom I, der i Slutningen af 1848 blev Oberstlieutenant, til den aktive Hær og fik midlertidig Kommandoen over 12. lette Bataillon. Denne Afdeling, der bestod af Sønderjyder og hørte til Generalmajor Ryes Korps, førte han i Begyndelsen af Felttoget 1849, men til Korpschefens Misfornøjelse. Rye indberettede til Overkommandoen, at Stemningen var slet i Bataillon, at Mandskabet begyndte at gøre Mytteri og deserterte, og at I. ikke var Manden til at raade Bod derpå. Under disse Omstændigheder ansaa Bülow det for nødvendigt strax at fratage ham Kommandoen, og han overdrog ham i det Sted at organisere det under Oprettelse værende 2. Forstærkningsjægerkorps. Da Sagen, forværret ved uhjemlede Rygter om, at I. som amatør i Slaget ved Kolding også skulde have ladet det skorte paa personligt Mod, kom Krigsministeren for Øre, blev denne forbitret og vilde have krigsretlig Undersøgelse, men Bülow fik dog dette opsigtvækkende Skridt forhindret, og i Maj blev I Chef for 2. Forstærkningsbataillon, der hørte til Fredericia Garnison. Ved sin Holdning under Belejringen afvaskede han fuldstændig Pletten, der var sat paa ham, og han satte sig i særlig Grad i -respekt ved den Omsigt og Raskhed, hvormed han ledede det store Udfald fra Fæstningen 30. Juni. Under Slaget ved Fredericia overtog han efter Ryes Fald Kommandoen over 5. Brigade og førte denne resten af Aaret. Ved Felttogets Begyndelse 1850 udnævntes han til Oberst og Kommandør for 6. Infanteribrigade. Hans Folk kæmpede smukt paa begge Slagdagene ved Isted, og det viste sig, at han var en Infanterifører af høj Rang. Med Berømmelse fortjener at nævnes det afgørende Stormangreb, som hans Brigade 25. Juli udførte paa Fjendens Centrum ved Isted Skov.. Der var klassisk Still ikke mindre i hans fyndige Tale til og han kyndige Ordning af Tropperne forinden Angrebet end i den glimrende Bravour, hvormed han derpå, selv til Fods i Spidsen af sin forreste Midterbataillon, gik løs paa Fjenden. Kommandørkorset af Dannebrog tilfaldt ham som officiel Anerkendelse af hans Daad. I begyndelsen af Sept. overdroges han Kommandoen over Hærens højre Fløj, der havde at forsvare Marsklandene m.v., men denne Opgave, paa hvis Løsning han satte alt

ind, magtede han forsaavidt ikke, som det snarere var trods end ifølge hans Ordre, at den ham underlagte Helgesen ved Frederiksstad spærrede Fjenden Vejen. Mod Slutningen af Aaret fik han Befalingen over 2. Infanteribrigade, men Efteraarsfelttoget havde brudt hans Kraft; i 1852 fratrådte han Kommandoen paa Grund af Sygelighed; i Dec. 1853 søgte han sin Afsked og drog til Tyskland, og her døde han i Sachsenberg 30. Jan. 1854.

Samme *Hans Irminger* har også spillet en rolle i Eckernfördeepisoden. Som bataillonschef var han medunderskriver på et svar til kommandørkaptajn Paludan, der anmodede om frit lejde:

“Som Svar paa Deres Skrivelse af Dags Dato, meddele vi Undertegnede paa Stedet højstbefalende Officerer, at vi ikke finde os foranledigede til at indstille Batteriernes Ild mod Skibene. Skulde De finde for godt at iværksætte Deres Trudsel om at skyde en aaben By i Brand, falder selvfølgelig Skammen for en sådan Vandalisme paa Danmark, paa hvis Vegne De har handlet.”

Det er selvfølgelig vanskeligt at finde ud af, hvad der skete, men vores oberst endte i en dyb depression - det hedder sig i familien, at det skyldte forholdet med den ældre broder- og han kom på sindssygehospital, hvor han døde.

63. *Johan Christian August Bock* (1813-79) studerede først teologi, blev derefter huslyrer og endelig læste han medicin med afsluttende eksamen 1843, han fik medalje for en naturhistorisk opgave. Oprettede en ortopædisk anstalt i 47. Han blev hofmedicus hos Frederik 7. i 54, etatsraad i 62. Han endte som ejer af og chef for Asp-Holmblad, hvor han blandt andet fandt frem til nye fremstillingsmetoder o.l. Irmingers omtale af ham er ikke ligefrem begejstret men det kan nok undre mig (som fagmand) hvor let *Bock* tilsyneladende så på kong Frederik's sidste sygdom, for den beskrivelse, der er givet i "noticerne", tyder på, at der udover den omtalte Rosen, som jo i er en bakterielt betinget sygdom, også kan være tale om en mere alvorlig tilstand - en sinus cavernosus trombose.

64. *Scheel Plessen* (1809-76) i udenrigstjenesten. 1847 gesandt i Preussen, men det var på grund af treårskrigen kortvarigt. 1851 gesandt i Stockholm, hvor han befandt sig så godt, at han i 1854 bad sig fritaget for at blive udenrigsminister. Han blev der indtil 72 - var da næsten helt blind. Selv om han - som mange andre embedsmænd - var holstener, var han fuldt loyal overfor den danske konge og regeringen.

65. *Laing* - løjtnant - han kom fra England, blev dansk løjtnant, efter afsked blev han boende i Danmark.

66. Horsens var den by, som Frederiks moder var blevet "deporteret" til - hun fik dog sent i tilværelsen tilladelse til at forlade landet.

67. General *Cai Hegermann-Lindencrone* (1807-93) - hans erindringer er omtalt under pkt. 62. Han var i 1857 konstitueret oberst. I 1858 blev den daværende generaladjutant afskediget, og *Hegermann* udnævntes til generaladjutant og generalmajor - det hed sig, at grevinde Danner længe havde ønsket dette, støttet af sin politiske fortrolige gehejmeråd *L.N.Scheele*.

Samme år blev H. sendt til Sverige for at berolige det svenske kongehus m.h.t. Berlings indiskretion, hvilket lykkedes. Han søgte at bevæge Kongen til at afskedige Berling, men dette blev kongen vred over, så det gik ikke, hvorfor H. trak sig som generaladjutant, og i den følgende strid endte det med, at ministeriet trak sig tilbage.

68. Adjudant ritmester *Joseph Cetti* (1814-70). Løjtnant 37, ritmester 51, fra 52 kommanderede han det holstenske grænsegendarmeri, fra 63 adjudant hos kong Frederik - overgik 1864 til 4. dragonregiment og efter 64 udskrivningschef i 8. distrikt med rang af oberst.

Jens Peter Trap. (1810-95) - Købmandssøn fra Randers, jurist 1833, ansat i kabinetssekretariatet, gennem årene avanceret jævnt og endte som kabinetssekretær fra 1856 til 1884

Han er især kendt for beskrivelsen af Danmark, der siden første udgave er udkommet i nyere oplag "Trap's Danmark", men ved siden af sin embedsvirksomhed var han stærkt involveret i bl.a. blinde- og åndssvageforsorg. Hans arbejde som kabinetssekretær medførte en meget nær kontakt med kongehuset og ministerierne, og han skrev efter sin afgang sine erindringer, som hans søn var indstillet på at udgive kort efter hans død, men det blev dog forhindet. Disse erindringer "Fra fire Kongers Tid" er udgivet i 1966 og følgende år. I disse erindringer findes flere begivenheder omtalt, som også findes i Irmingers "Noticer".

Henrik Berregaard (1792-1859) kammerherre - oprindeligt officer ved Garden til Hest Afgået som oberstløjtnant 1842. Han blev kammerjunker i 1809, kammerherre i 1848.

Louise Rasmussen - grevinde Danner. (1815-74). Om hende findes der meget på tryk, både reelt historiske skrifter og mere romanagtige. Det fremgår helt klart af "noticerne" at *Irminger* absolut ikke var nogen beundrer, og han gør jo også en del ud af at omtale hendes og *Berlins* - efter l.s mening - berigelse. Her må man tilføje, at *Irminger* ikke, da han skrev novicerne, kunde være klar over hendes testamente, hvor det viste sig, at hendes store formue faktisk blev testamenteret til "almenvellet"

Det er jo en pudsigt historie, der berettes af *Irminger* om hestekøretøjet på Holmens bro. Man kunde forestille sig, at hun var bleven påkørt og måske havde pådraget sig benbrud eller lignende - og som følge deraf måske var blevet mindre interessant for prins Frederik.

Carl Christian Birch Liebenberg (1804-65) jurist, højesteretssagfører. Han blev i 1854 kabinetssekretær hos Frederik 7. (han havde haft private juridiske forretninger for grevinden), men fratrådte i 56 af "grunde, der kun kunde regnes hans karakter til ære". I 61 blev han direktør for nationalbanken.

OVERSIGT OVER KONGEHUSET

Frederik 1.

* 1471, 1523-33

Christian 3.

*1503, 1534-59

Frederik 2.

*1534, 1559-88

Hans den yngre
1545-1622**Frederik 5.**

*1723, 1746-66

Christian 7.

*1749, 1766-1808

arveprins Frederik
1753-1805**Frederik 6.**

*1768, 1808-39

Christian 8. arveprins Ferdinand
*1786, 1839-48 1792-1863**Frederik 7.**

*1808, 1848-63

Christian 9.

*1818, 1863-1906

Frederik 8.

*1842, 1906-12

NOTAT FRA 1836.

Er det ønskeligt at have Prindsen i Søe-Etaten?

Jeg troer at dette Spørgsmaal bør besvares med Nei - Nogle anskuelser vil tydeliggjøre min Paastand.

Det ligger i Sagens Natur, at Mennesker, der fra tidligste Ungdom af, ere i Stand til at have alle deres Ønsker opfyldte, ideligen høre Smiger, og bestandig see Folk bukke for sig, uafvidende faae Indbildninger om deres egen Storhed og Fuldkommenhed, hvortil de ingenlunde er berettigede, især naar man tager Hensyn til, hvor lidet de ere vante til at sysselsætte sig med alvorlige Gienstande, og hvor faa Øieblikke de anvende til rolig Eftertanke, for at sætte sig ind i en eller anden Videnskab - hvor Tid gaar bort med Forlystelser af enhver Art - Deres Velleved svækker Aanden, de see kun sjældnen Verden fra den alvorlige Side, de luttres ikke af Modgang - de ere Prindser - naturligvis er det ikke min Mening, hermed at ville sige det er Tilfældet for dem Alle - her er kun Talen om, hvordan det er i Almindelighed - og ingen Regel uden Undtagelse.

Er en Prinds i Etaten, vil han naturligvis følge sin Rang, ikke længe være i nogen underordnet Stilling ombord - efter kort Tid vil han avancere til de højere Charger - ifølge hans Mangel paa Forkundskaber, ifølge hans Vane fra Land af, at ødelægge sin Tid med Fornøielser og Adspredelser, vil han efter faa Dages Forløb ombord, ikke mere finde synderlig Smag i Sømandens alvorlige Dont, han veed han behøver ikke at anstrenge sit Hoved eller hærde sit Legeme - Følgen bliver, at han kun gjør det, der behager ham, eller hvad han er nødt til at gjøre for ikke at prostituere sig - med andre Ord: han arbejder ikke med Lyst og lærer ubetydeligt eller - "Intet".

Søe-Officieren er nødt til at offere sit Alt for at gjøre sig duelig, dygtig og værdig til sin Stand; thi kun herved er han i stand til at erhverve sig sine Foresattes Tillid, sine Ligemænds Agtelse og sine Underhavendes Kiærlighed.

Nu kommer altsaa Prindsen i en superieur Stilling - sæt han bliver Chef - han er ikke udrustet med de dertil fornødne Kundskaber; han kiender ikke Tienesten en detail - han bliver altsaa nødt til at lade sig lede af en eller anden ombord - Er Næstkommanderende en dygtig Mand og Prindsen vil bruge ham, kan det jo gaae nogenlunde i Fredstid - men i Almindelighed vil han raadføre sig med den, der mest falder i hans Smag - hvilket meget ofte ikke er den mest Ønskelige - er det en Yngre sees letteligen, hvorledes et sådant Forhold maa foranledige en slet Tone og undergrave Tjenesten i alle dens Grene, ved saaledes ofte at see en ung Smigrers umodne Ideer gaae ud fra Chefen som Befalinger.

Men da Søelivet i det hele taget er saa forskillelligt fra en Prindses sædvanlige liv, er det ikke rimeligt, at han oftere ønsker at komme til Søes - Denne idelige Kamp med Elementerne i Almindelighed og Tienesten paa Orlogsmanden i Særdeleshed medfører for ofte alvorlige Betragtninger - det morer ikke ham - Manden af Faget, eller den kundskabsrige Tænkende, som ikke er Sømand,

er kun i Stand til at føle det ophøjede i denne farefulde Dont, og dog er kun den første, i det mindste i Tidens Længde, skikket til at leve Sølivet med dets alvorlige Omgivelser.

Derefter vil vi see Prindsen iland - han er i Etaten og i en høiere Charge - - Desværre viser det daglige Liv, hvor ofte Mænd, om hvilke man dog troede, at de var i Besiddelse af Selvstændigheds og Uafhængigheds Aand, tilsidesætte denne Dyd for smålige Interesser og lav Smiger - hvor ofte see vi ikke Mænd hæve sig over Publikums Dom, kun for at tilfredsstille deres Forfængelighed eller kun for at aflokke en eller anden Stormand et venligt Smil - En Prinds er saare ofte i Stand til, ved Hiælp af det Slægtskabsbaand, der forener ham med Statens Øverste, at udvirke et eller andet for en af sine saakladede Venner - hvor ofte see vi ikke da, at Mange gribe enhver Leilighed for at erhverve sig hans Yndest - Prindsen er siælden i Stand til at vurdere deres sande Dygtighed, og Erfaring viser han som oftest holder mest af den, der smigrer bedst. - Denne vil muligen ved en Prindses Forbøn blive den Protegerede.

- Commandoerne i Søs-Etaten er i Almidelighed af den Natur, at de, foruden den Ære at blive sat i Activitet, også i pekuniær Henseende ofte ikke er den paagældende ligegyldige. Er nu en sådan Protegeret bleven den dueligere og den dertil værdigere foretrukken, er det let at indsee hvormegen Uvilje og Misfornøjelse dette vil føre med sig - Jo mere Indflydelse Prindsen har, desto Flere vil da beile til hans Gunst - hermed indføres en Smigeertone og et Øienteneri, der kun virker skadeligt og nedværdiger Manden. Og hvem vil da komme til at staa tilbage? Den Mand, der foragter Smiger, der føler varmt for Uafhængighed og Selvstændighed, og den Mand der med sin indre Overbeviisning om sand Dygtighed g Charakterfasthed, kun ønsker at erhverve sig sine Foresattes Agtelse ved sine Handlinger. Til saadanne Mænd, der danne Marinens Kiærne, kan Fædrelandet med Tryghed anbetroe Dammarks uplettede Vimpel - og skeer ikke dette vil muligen en Prinds kunne lægge Spiren til Marinens Forfald og ødelægge dens Aand.

Nov. 1836
C. Irminger